

KNIEA CHARTY 77

hřezen - červen 1977

Obsah

Dokumenty Charty

Dokument Charty č. 9

Dokument Charty č. 10

Prohlášení Václava Havla

Sdělení Charty z 26.5.

Dopis FS ČSSR o pracovních postizích

Dokument Charty č. 11

Dokument Charty č. 12

Sdělení Charty z 30.6.

Události a perzekuce

Jan Tesař Stížnost na porušení zákona

Příspěvek k česko-slovenské vzájemnosti -případ M.Kusého

Létající demonstrace č.1 a 2

Rozsudek v pracovním sporu Z.Mlynáře a záznam jednání

Jiří Boreš Stížnost prokurátorovi a správa o výsledku

Souhlas ONV Čes.Lipa k rozvázání pracovního poměru s L.Lisem

Dopis L.Lise ministru Štanclovi

Dopis Z.Jičínského A.Indrovi a soudní zpor

Zrušení pracovního poměru s Petrem Rezkem

Ličení proti A.Březinovi a vyjádření AB pro OVS

Tomáš Ráňka ZV ROH

Jan Tesař předsedovi Federální vlády ČSSR

Osobní a skupinová stanoviska a názory

L.Vaculík Pohřeb mluvčího

W.Biemel Dopis vyhoštěného smutečního hosta

V.Havel Poslední rozhovor

L.Hejdánek Dopisy přáteli č. 2,3,5 a 10

L.Vaculík Jaro je tady

P. Kohout Pohled z okna, Bitva o pohled z okna

Z.Jičínský CH 77 a čs. národnost.Nad pracovními spory signatářů

L.Lis Dopis prezidentu republiky

J.Boreš Jak jsme psali na zdi a vůbec

M.Zikmund Dopis generálnímu prokurátorovi

M.Šimečka Pozitivní fejetón

O.Bednářová Jak jsem šla navštívit K.Lukaše

T.Hradílek Otevřený dopis představenstvu JZD

J.Müller Ze života

J. Pallas Dopis armádní redakci ČT

DOKUMENTY CHARTY 77

J.A. Comenius : Omnia sponte fluent,
absit violentia rebus
/vše nechť v svobodě
se děje a násilí je
vzdáleno věcem/

Důraz na lidská práva a jejich uplatňování se stává stěžejní vnitrostátní a mezinárodní záležitostí. Sílí zápas o lidskou důstojnost, o úctu k člověku a jeho přesvědčení, o svobodu svědomí a vyznání. Současně ohrožuje lidstvo vlna barbarství, násilnictví a teroru, nejhrubšího pošlapávání práv a porušování principů, jež byly v posledních desetiletích vtěleny do významných dokumentů OSN.

Je třeba uvítat, že některé z těchto dokumentů /oba mezinárodní pakt/ se staly v nedávné minulosti součástí našeho zákonodárství. Je důležité, že Závěrečný akt z Helsink, Úmluva o boji proti diskriminaci ve vzdělávání, byly podepsány našimi představiteli a že Všeobecná deklarace lidských práv je považována takřka na celém světě za inspirující dokument velké morální a duchovní síly. Dozrává poznání, že nerespektování lidských práv přináší nejen strádání jednotlivcům a skupinám uvnitř společenství, v němž žijí, nýbrž ohrožuje i mezinárodní pospoliteost. To zavazuje jednotlivé občany společenské instituce i státy k úctě k těmto principům a k vytrvalému úsilí na cestě k jejich realizaci.

Svoboda přesvědčení, svoboda myšlení, svoboda svědomí a svoboda náboženství /víry/ spolu s dalšími svobodami a právy člověka mají být předmětem zájmu a respektu nikoliv snad proto, že by pro některé občany představovaly výsadu /např. svoboda náboženství/ : platí o nich, že bez nich se nemůže celá společnost stát vskutku lidem a komunitou. Z toho důvodu nemají lidé ani stát právo klást překážky projevům svobody myšlení, přesvědčení a svědomí. Mají naopak za úkol a povinnost přispět svými silami k tomu, aby se každý člověk svobodným v plné míře stal, aby se jako svobodná bytost rozvíjel a aby svou svobodu uplatňoval v tvůrčím úsilí podle druhu své volby a v aktivní účasti na politickém životě své země, na správě státu a na hospodářské a kulturní výstavbě společnosti.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhláší v článku 18 právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Dále vyhláší svobodu projevu "vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jinými prostředky podle

vlastní volby." /čl. 19, 1, 2/. Ve světle těchto zásad je třeba odstranit všechny překážky, jež by těmto právům a jejich uskutečňování stály v cestě.

Jde zejména o to, aby věřící a nevěřící občané mohli bez obav, že budou postihováni při výkonu povolání či jinak, projevovat své názory, i když se liší od oficiálních. Kromě čl. 25 zmíněného paktu, který stanoví rovné podmínky pro každého při vstupu do veřejných služeb, je třeba se vší rozhodností respektovat i čl. 20 naší Ústavy, podle něhož "společnost pracujících zajišťuje rovnoprávnost občanů vytvářením stejných možností a stejných příležitostí ve všech oborech života společnosti."

S tím je neslučitelná tendence běžná při kádrovém či jiném řízení, naléhat na občany, aby se např. "vyrovnaly s náboženskými přežitky". Je známo, že církevní příslušnost, ať se v úředních dokumentech již více jak 20 let neuvádí, hraje důležitou roli v hodnocení při nejrůznějších příležitostech. Je třeba dbát na to, aby věřící či jinak smýšlející občan měl stejnou příležitost stát se učitelem, profesorem nebo vědeckým pracovníkem, zaměstnancem státních orgánů, soudů, prokuratury a jiných institucí a nemusel přitom svou víru a své přesvědčení skrývat. Pro postavení v zaměstnání mají být rozhodující pouze pracovní schopnosti a morální kvality občanů.

K celkovému ozdravení poměrů u nás přispěje, nebude-li právo na svobodu projevu omežováno např. u věřících občanů jen na pasivní účast na bohoslužbách. Věřící občané mají mít právo svobodně utvářet a rozvíjet duchovní a církevní život; usilovat o to ve shodě s vlastními tradicemi i ve světle nového poznání - bez zássáhů zvenčí. Jde však zároveň o to, aby ze svých motivů směli veřejně předkládat své podněty a návrhy, aby mohli diskutovat a bez překážek hlásat svou víru, publikovat své názory v církevním i necírkevním tisku. Křesťanský či židovský umělec, učitel, vědec, filosof, teolog, publicista má právo účastnit se kulturního života své země stejně jako občan, který je aktivním stoupencem marxismu-leninismu. Oběma, a samozřejmě i dalším, kteří jsou zastánci např. humanistických, demokratických a ateistických tradic, mají sloužit sdělovací prostředky k plodnému dialogu, z něhož vychází prospěch celé společnosti.

Nesrovnává se s principy svobody svědomí, myšlení a projevu, jsou-li u nás některá povolání /učitelství/ svěřována jen občanům, kteří složí slib stát na světonázorových pozicích, jež vyhlásila vládnoucí politická moc. Jakýkoliv myšlenkový směr oslabuje, je-li

prosazován administrativně mocensky. O tom svědčí nadmíru výmluvně naše národní historie. Proto již od husitských dob je u nás vyhlášen ideál svobodného hlásání víry, v předstihu před ostatními národy Evropy.

Právo na svobodu projevu zahrnuje právo přijímat myšlenky a podněty bez ohledu na hranice. Je s ním v rozporu, jestliže je bráněno občanům přijímat ze zahraničí filosofickou, teologickou, náboženskou a jinou literaturu a volně také přes hranice šířit myšlenky, články, studie a jiná díla. Je na čase skoncovat s neblahou praxí, že se všemi způsoby omezuje možnost získávat nezkrácené informace a myšlenky o křesťanství a jiných náboženských stvích. Je nesprávné, když se rozšiřování náboženské a jiné literatury, ba dokonce bible, považuje takřka za trestný čin a protistátní akt /např. bezvýjimečný zákaz četby Písma ve věznicích/.

Zvláštní problém představuje stav náboženské výchovy a vzdělání mládeže. Existující praxi je třeba uvést v soulad s principy, které vyjadřují oba Mezinárodní pakty i Úmluva o boji proti diskriminaci ve vzdělávání. Vzdělání má být zpřístupněno všem bez jakékoliv diskriminace /rozlišování/. Rozhodují pouze schopnosti a nadání uchazečů. Podle obou paktů /čl. 13 MP 1 a čl. 19 MP 2/ se zavazují respektovat svobodu rodičů i poručníků, zajistit náboženskou a morální výchovu dětí podle vlastního přesvědčení. Je na státě, pokud se tato výchova zčásti děje ve škole, aby zabezpečil skutečný výkon tohoto práva s tím, že odstraní jakékoliv překážky, např. nátlak na rodiče ze strany školských a jiných orgánů, aby děti na náboženskou výchovu neposílali, že ochrání děti a mládež před zesměšňováním víry jejich či rodičů a nepřipustí, aby se pro své přesvědčené ocitli v nevýhodě proti ostatním. Náboženská výchova v církevním prostředí a v rodinách má probíhat podle zvyklostí v těchto společenstvech bez ohledu na věkovou hranici.

Naše Ústava a oba mezinárodní pakty čl. 21 MP 1 a čl. 22 MP 2 vyhláší svobodu pokojného shromažďování a svobodu sdružovací. Tyto svobody zahrnují práva občanů sdružovat se s jinými a vytvářet různé organizace k uskutečňování této svobody, shromažďovat se s ostatními nejenom ve vyhrazených místnostech, nýbrž i na veřejných prostranstvích, v přírodě apod. Prakticky jde u státem uznaných církví a náboženských společenství o práva svobodně konat sjezdy, shromáždění nejrozličnějšího druhu v církevních a jiných budovách a na nich hovořit o otázkách společného zájmu, uplatnit právo na svobodnou výměnu myšlenek a tím posilovat společenství. K tomu slouží dále speciální kursy a exercicie věřících, konference duchovníc

a laiků, sjezdy a setkání mládeže, pracovní brigády, rekreační a studijní zájezdy a pobyty. Důležité místo mají v této souvislosti různé církevní organizace, spolky a společnosti a bohaté ekumenické styky příslušníků různých církví. To platí ve stejné míře o řeholních společenstvích, jež jsou po tisíciletí všude ve světě sňáčkami katolické a pravoslavné církve. K právu shromažďovacímu a sdružovacímu nerozlučně patří možnost církví a náboženských společností setkávat se se sesterskými pospolitostmi v zahraničí. Jde o výměnu studentů a učitelů bohoslovenkých fakult, přátelské a studijní styky jednotlivců a představitelů církví na nejrozdílnějších úrovních. Živé kontakty křesťanů přes hranice zemí a států, vzájemné plodné podněcování různých tradic a hnutí, se pozitivně promítá do života celé společnosti. Jejich existence výslovně předpokládá Závěrečný akt Helsinské konference v kapitole o spolupráci v humanitárních otázkách.

Nikoli na posledním místě stojí otázka sociálního postavení duchovních v církevní službě a jejich pracovní právní poměry. Je třeba důsledně uplatňovat zásadu, kterou výslovně prohlašuje zákon č. 218/1949 Sb., že duchovní jsou zaměstnanci církve a z jejího pověření konají své poslání. K nápravě přispěje, budou-li duchovní moci vykonávat své povolání bez necitlivých zásahů státní správy, která často sahá k bezdůvodnému odnímání souhlasu ~~zákazníkům~~ k výkonu duchovenenské činnosti. Protože v oblasti pracovní právní dosud platné zákonné normy z r. 1949 jsou nedostatečné, je třeba především i na duchovní v církevní službě aplikovat Zákoník práce, který v § 268 takovou aplikaci výslovně přikazuje.

Necitlivých zásahů je nutno se vyvarovat i při řízení a přijetí na teologické fakulty. Zde by měla být jedinou zásadou potřeba věřících, zájem o osobní předpoklady uchazečů o studium.

Tento dokument je uveden mottem velké osobnosti našich kulturních a duchovních dějin. V jeho duchu patří všechny svobody nedílně k těm statkům, které mají podstatný význam pro osobní život každého člověka i celé společnosti. Bylo by tragické, kdyby někdo nezadatelné svobody a lidská práva považoval za cosi, co lze účelově podřizovat politickým či ideologickým cílům.

Zůstává naším přesvědčením i nadějí, že společenské zřízení u nás má předpoklady k tomu, aby tato lidská práva a svobody byly nejen uznávány, nýbrž prostřednictvím občanské iniciativy, v atmosféře důvěry a spolupráce všech uskutečňovány.

Prof. dr. Jiří Hájek DrSc. v.r.

Praha, 22. dubna 1977

mluvčí Charty 77

Ode dne, kdy bylo zveřejněno Prohlášení Charta 77, uplynuly téměř čtyři měsíce. V životě společnosti to není mnoho. Událo se však dost, aby se zhodnocení tohoto období mohlo stát základem pro konstruktivní úvahy.

Přímému odevzdání textu Charty 77 vládě ČSSR a Federálnímu shromáždění zabránila akce Státní bezpečnosti. Reakce státní moci na zveřejnění Prohlášení Charty 77 přesáhla svým rozsahem i formami postup, který moc až dosud uplatňovala v případech předchozích petic, podaných rovněž na podkladě článku 29 ústavy. V průběhu posledních let československá společnost nepoznala ani tak prudkou kampaň ve sdělovacích prostředcích, jejímž smyslem bylo nehoráznými obviněními zdiskreditovat mluvčí a signatáře Charty, ani tak rozsáhlé tajné represálie. Přitom podstata věci byla veřejnosti zatajena.

Odezva domácích sdělovacích prostředků byla hysterická a brutální. Zastrahování a pomlouvání spolueobčanů je v rozporu nejen s tolik zdůrazňovanou etikou novináře, ale i se zákonem. Kampaň proti Chartě 77 vrátila žurnalistiku v některých ohledech na začátek padesátých let. Zato právě ona vyvolala ve veřejnosti zájem o autentický text Prohlášení i dalších dokumentů. Skutečnost, že tyto dokumenty byly zveřejněny také v zahraničí, ztížila pokusy podsouvat Chartě 77 názory, výroky či úmysly, jaké nevyslovila a nemá. Dokumenty Charty se spontánně rozšířily mezi obyvatelstvem. V konfrontaci vyšla najevo celá absurdnost kampaně. Lidé si vytvořili vlastní názor a výsledkem byly stovky podpisů pod Chartou 77 a sympatie s ní, vyjadřované nejrůznějšími způsoby.

Představitelé státní moci - až na výjimky - reagovali na Chartu 77 spíše zdrženlivě. Protože poznali, že text opravdu jen vysává k dodržování závazků, které sami přijali a uzákonili, nechtěli vystoupit před světem v roli toho, kdo nerespektuje mezinárodní paktů ani vlastní zákon. Připojili se však k tvrzení, že signatáři Charty 77 jsou výsadkem imperialistů, připustili pochybné politické akce, při nichž byla Charta pod existenčním tlakem odsuzována, a především dali volnou ruku úřadům, aby signatářům znepříjemnily život.

Zdůrazňující neustále zákonnost svých opatření postavily pak úřady některé signatáře prakticky mimo zákon. K násilnému předvádění, domovní^m a osobním prohlídkám, výslechům a propašování ze země městnání přistoupily odpojování telefonů, zadržování pošty, odní-

mání řidičských, technických a dokonce i občanských průkazů. Slovenské návštěvy v Praze a české v Bratislavě se netrpí; hosté jsou s doprovodem posíláni domů. Řada signatářů byla nákladně sledována ve dne i v noci na každém kroku. Tři z nich, Jiří Hájek, mluvčí Charty 77 a dále František Kriegel a Zdeněk Mlynář jsou už dlouhé týdny obleženi policií, jejich návštěvy jsou evidovány a prohlíženy, hosté ze zahraničí - včetně komunistů - nemají přístup; někteří byli vyhoštěni ze země. /Skromný odhad tohoto dvouměsíčního policejního dozoru je 350.000 Kčs pouze na mzdách./ Mluvčí Charty 77 Václav Havel a signatář Jiří Lederer jsou už čtvrtý měsíc bez soudu ve vazbě; jsou náznaky, že se konstruuje proces. Podle jména snad pro jiná obvinění, v očích domácí i světové veřejnosti však jednoznačně proces proti Chartě.

Události kolem tragického skonu mluvčího Charty 77 profesora Jana Patočky i jeho pohřbu jsou obzvláště smutným svědectvím o tom, jak některé mocenské orgány respektují občanská práva zaručená zákony, stejně jako normy lidské slušnosti a pšety.

Stejně jako tisková kampaň, která nepřednesla jediný věcný argument, tak i tento útisk, který neušetřil téměř jediného signatáře, se stal výmluvným důkazem, že Charta 77 pouze veřejně připomněla, co vše je třeba v naší zemi vyřešit. Problematika občanských práv a demokratických svobod se konečně po zásluze dostala do středu pozornosti. Charta 77 dodala řadě občanů odvah k individuální a skupinové obraně lidských práv. Oficiální tlak, aby občané Chartu odsoudili, zpolitizoval část obyvatelstva už tím, že je postavil před osobní rozhodnutí. Za cenu neupřímného odsouzení Charty nebo formálního prohlášení loajality se dostalo některým občanům, zvláště v oblasti kultury, slibu, že budou moci vykonávat svá povolání. Každý, kdo žije v této zemi, posuzuje sám za sebe i u druhých, zda tato cena není příliš vysoká a výsledek příliš nejistý. Státní moc se ve vší tichosti pokusila i o drobné kosmetické úpravy desavažního stavu odporujícího zákonům nebo mezinárodním závazkům státu. Změny v přijímacím řízení na střední školy nelze zatím, dokud nebude známo více informací, hodnotit jinak. Stejně je tomu i s tzv. volným prodejem buržoázního tisku, ohlášeným v zahraničí a prakticky neuskutečněným.

Zvýšený zájem veřejnosti o problémy lidských práv a demokratických svobod, vyvolaný Chartou a reakcí na ni, se odrazil i v jednání Federálního shromáždění dne 5. dubna tohoto roku. Mnozí občané chápou usnesení Federálního shromáždění jako dílčí odpověď na Prohlášení Charty 77 a konstatují, že se v něm ani v uveřejně-

části rozpravy neopakevala nepodložená obvinění proti ní. Naopak Federální shromáždění potvrzuje, jakkoli výrazy jen všeobecnými, zákonnost, účelnost a také nutnost občanské iniciativy, směřující k reálnému uplatňování občanských práv a k využívání demokratických svobod. Nevyvozuje však konkrétní důsledky z jejich porušování, ač na ně bylo dokumenty Charty několikrát upozorněno.

Předmětem trvalé a většinou odmítavé pozornosti čs. sdělovacích prostředků je odezva na Chartu 77 v zahraničí. Zabývá se jí i Státní bezpečnost skoro špří všech výsledcích signatářů. Vyhlašují se nejabsurdnější výmysly o jakési ideové, organizační, ba dokonce hmotné závislosti Charty 77 na centrech imperialismu a antikomunismu. S malými obměnami se často opakuje křivá obvinění z počátku padesátých let, která se neopírají o nic jiného, než o monopolní postavení svých výrobců, soustavně se snažících dezinformovat naši i cizí veřejnost. Jejich křivá a ničím nepodložená nařčení jsou přetiskována i v jiných zemích Varšavské smlouvy. Tím víc nás těší solidarita a morální podpora mnoha občanů těchto zemí. Těší nás i sympatie vyjádřené představiteli hnutí za lidská práva, která v těchto zemích pracují za nesmírně obtížných podmínek. Povzbuzuje nás rovněž solidarita komunistů, socialistů, demokratů kdekoli ve světě; solidarita každého, komu - stejně jako Chartě 77 - jde o úctu k lidským právům a občanským svobodám jako o jeden z předpokladů opravdového mírového soužití i rovnoprávné spolupráce všech zemí bez ohledu na jejich společenské zřízení či stupeň hospodářského rozvoje, tak jak to odpovídá Chartě spojených národů, všeobecné deklaraci lidských práv OSN i Závěrečnému aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě.

Odezvy okolního světa, kladné i záporné, jejich serióznost i jejich intenzita jsou dány současným stavem jednotlivých společností i stavem mezinárodních vztahů, a signatáři Charty 77 na ně mají jen malý vliv. Naším úkolem je navzdory všem kompaním i represáliím - zůstává rozvíjet dál legální občanskou iniciativu, jak ji nerýsovalo Prohlášení Charty 77. Jsme přesvědčeni, že krizové společenské jevy a především zbytečná napětí v oblasti uplatňování občanských práv a využívání demokratických svobod lze odstranit jedině racionálním a ústavním postupem :

a/ objektivním ověřením skutečností, které Charta 77 dosud uvedla,

b/ odpovědným rozбором jejich příčin a důsledků,

c/ postupným, ale důsledným odstraněním všech postupů, jevů a praktik, které jsou v rozporu s platným právním řádem a

d/ postupným, ale důsledným odstraněním všech ustanovení právního řádu, která jsou v rozporu s oběma mezinárodními pakty, a dalšími čs. mezinárodními závazky, a naopak usáknutím takových zákonných ustanovení, která by jim plně odpovídala a nepřipouštěla dvojí výklad.

Prote navrhuje :

1. Ukončit nedůstojné kampaně proti Chartě 77 i jejím signatářům a odvolat všechna nezákonná opatření. Zastavit nákladné policejní akce, které nic neřeší a naopak vytvářejí nové a nové konfliktní situace. Propustit z vazby všechny občany zadržené v souvislosti s Chartou 77.
2. Zveřejnit oba mezinárodní pakty nákladem, který by odpovídal poptávce. Dosavadní zveřejnění vyhláškou č. 120/76 Sb., která je už dlouho vyprodána, je naprosto nedostatečné. Veřejně ve sdělovacích prostředcích i dalšími způsoby propagovat myšlenky obou paktů, zvláště v případech zřejmých rozporů mezi oběma pakty na jedné straně a čs. právním řádem a uplatňováním občanských práv a demokratických svobod na straně druhé.
3. Důsledně plnit usnesení Federálního shromáždění z 5. dubna t.r. jež ukládá výborům obou sněmoven i všem poslancům sledovat dodržování zákonnosti, věnovat v duchu tohoto usnesení pozornost ochraně občanských práv a demokratických svobod a odpovědně se zabývat návrhy a stížnostmi občanů. Dát všem občanům nejen teoretickou, ale skutečnou možnost, aby jim předávali či přednášeli doložené stížnosti na porušování právního řádu a vyloučit všechny vlivy, které by to chtěly znemožnit. Federální shromáždění jako nejvyšší orgán státní moci by mělo případy, které diskreditují politiku státu, samo řešit a přimět ústavně pověřené orgány k nápravě.
4. Na základě celospolečenské diskuse přistoupit k novelizaci jednotlivých zákonů a legislativním úpravám, zvláště v oblasti trestního práva, ale také v právu občanském, zákoníku práce a jinde, aby čs. právní řád byl v souladu s oběma mezinárodními pakty. Veřejná diskuse o těchto problémech napomůže nejen k vyrovnání mezi československým právním řádem a oběma pakty, ale posílí právní jistotu občanů, upevní jejich právní vědomí a přispěje tak k uskutečnění socialistických principů.
5. O návrzích, námětech i stížnostech hovořit s mluvčími Charty

77, jejími signatáři i dalšími občany, kteří o to požádají, na pádě příslušných politických a státních orgánů, institucí i společenských organizací a nikoli jako dosud jen ve vyšetřovacích Státní bezpečnosti, do jejichž kompetence většina uvedených problémů prostě nepatří.

6. Uznat podle čl. 41 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech příslušnost Výboru pro lidská práva, posuzovat oznámení o tom, že některý stát neplní závazky tohoto paktu. Tímto krokem, kterým se stát dobrovolně podrobuje mezinárodní kontrole, se posílí prestiž československého státu a rozptýlí obavy, že jeho přistoupení k oběma paktům bylo jen formální.
7. Volat k odpovědnosti ty pracovníky sdělovacích prostředků, bezpečnostních i jiných státních a politických orgánů, kteří zneužili a zneužívají svého postavení k šíření nepravd, k nepřipustnému nátlaku i násilí či ovlivňování soudních, správních i jiných orgánů s cílem psychicky i existenčně ohrožit a poškozovat občany za to, že hájí názory plně slučitelné s ústavou a právním řádem republiky, i když ne vždy konformní s tím, co v daný okamžik je oficiálním stanoviskem. Lidé, kteří takto porušují zákony a závazné služební předpisy, poškozují pověst státních institucí. Jen oni se musí bát účinné kontroly, jen oni jsou ohroženi fungující zákonností, jen pro ně je skutečná socialistická demokracie noční můrou, a proto právě oni jsou a vždy budou největšími odpůrci lidských a občanských práv a demokratických svobod. Dnes ohrožují zdánlivě jen nás, ale jejich opětovné pokusy o rehabilitaci procesů z padesátých let, které jako jediné narazily na odpor politického vedení, dokázaly, že by se nezastavily před nikým.

Při řešení problémů, obsažených v těchto sedmi bodech, nabízí Charta 77 spolupráci; je ochotna i schopna předložit konkrétní návrhy a podklady a podílet se na tvorbě příslušných opatření.

Charta 77 prošla za uplynulé čtyři měsíce nelehkou zkouškou a obstála v ní. Palbu pomluv vydržely všechny její argumenty, přes represálie odvolal svůj podpis jediný signatář. Nahradily ho stovky dalších. Charta 77 uhájila svou legální bázi. Ani naši zatčení nejsou obviňováni kvůli ní, i stanovisko generálního prokurátora, přestože se ho právě v těchto dnech zneužívá při pracovních právních sporech, má zcela mlhavý a proto právně nezávazný charakter. Ale především uhájila Charta 77 svůj morální kredit i vůli

neustat v úsilí o spolupráci s každým, kdo účinnou ochranu a plné respektování lidských práv a občanských svobod považuje za platný příspěvek k upevnění míru a snížení napětí v Evropě a ve světě, jakož i za předpoklad rozvoje opravdu vyspělé, demokratické socialistické společnosti u nás.

Podepsán dne 25. dubna 1977 mluvčí
Charty 77 prof.dr. Jiří Hájek DrSc v.r.

Vydáno v Praze 29. dubna 1977

Dne 14.1.1977 jsem byl vzat do vyšetřovací vazby jako obviněný z podvracení republiky /§ 98/. Hlavní skutky, o něž se toto obvinění opírá, jsou - jak z vyšetřování vyplynulo - můj otevřený dopis dr. G. Husákovi z roku 1975 a podezření, že jsem byl hlavním iniciátorem a organizátorem Charty 77. Později bylo toto obvinění vyčleněno k samostatnému trestnímu stíhání a nyní jsem bezprostředně stíhán pro pokus o poškození zájmů republiky v zahraničí /§ 112/ opírající se o jiný skutek. Za této situace a po odpovědném zvážení všech objektivních skutečností jsem se rozhodl nabídnout generálnímu prokurátorovi ČSSR záruky v tom smyslu, že se nebudu nadále podílet na činnosti, která by mohla být kvalifikována jako trestná. Tyto záruky, pro něž jsem se rozhodl dobrovolně a za nimiž plně stojím, obsahují mimo jiné závazek, že se za dané situace vyvaruji veřejných politických vystoupení. V protokolech, konkretizujících tyto záruky, jsem ovšem výslovně zdůraznil, že se nezříkám a nikdy nezřeknu svého podpisu Charty 77, respektive morálního závazku, který z tohoto podpisu vyplývá, totiž angažovat se za osoby, které se stanou obětí bezpráví, a že k tomu chci využít všech možností, které uznám za účinné, konstruktivní a v souladu s československým právním řádem. Na této skutečnosti nic nemění fakt, že jsem se za daných okolností vzdal funkce mluvčího Charty 77. Charta 77 ve svém prohlášení zdůrazňuje, že není pokusem o politicko-opoziční vystoupení, ale že jejím cílem je zasazovat se o dodržování občanských práv tam, kde podle názoru signatářů jsou porušována. Domnívám se, že postoj, který jsem vyjádřil ve svém dopise prokurátorovi, je v souladu s tímto jejím původním záměrem. Distancovali se od něčeho, pak pouze od kampaní, které se pokoušejí přisoudit Chartě 77 opozičně-politické cíle, ať už jsou rozpoutávány v tisku zahraničním nebo domácím. Cítím se být spisovatelem, kterému není lhostejné postavení občana v jeho zemi, a nikoli politikem, Oznámení o mém propuštění z vazby, které publikovaly čs. sdělovací prostředky, kombinuje se souvislostí vytržené úryvky mých vyjádření s formulacemi, které jsem nikdy nenapsal, čímž bohužel můj postoj značně zkresluje.

Václav H a v e l

21. května 1977

Sdělení Charty 77

Spisovatel Václav Havel sdělil po svém propuštění z vyšetřovací vazby dostupnému počtu signatářů Charty 77, že složil do jejich rukou funkci mluvčího Charty 77, které se dobrovolně ujal l.l.t.r., především proto, že by ji za dané situace, kdy je proti němu vedeno dvojí trestní stíhání, nemohl prakticky vykonávat; na jeho přesvědčení a na morálních závazcích vyplývajících z podpisu Charty 77, se přitom nic nezměnilo. Signatáři Charty 77, kteří měli možnost s Václavem Havlem hovořit, konstatují, že tento postoj je zcela pochopitelný; jeho interpretaci v čs. sdělovacích prostředcích lze považovat za tendenční pokus poškodit pověst čestného člověka.

26.5.1977

Jiří Hájek v.r.
mluvčí Charty 77

Právo na práci je skutečně jedním z nejdůležitějších práv člověka a občana. Práve na práci se rozumí, že člověk má možnost vykonávat takovou práci, která odpovídá jeho schopnostem, kvalifikaci a zájmům. Čs. ústava zaručuje toto právo všem občanům a nespojuje je se žádnými dalšími politickými či sociálními požadavky. Avšak pracovní a sociální diskriminace statisíců čs. občanů v minulosti a v současnosti prokazuje, že v Československu je toto právo uplatňováno podmíněně, že neplatí pro všechny a že kritéria, podle kterých platí toto právo pro někoho více a pro někoho méně, a pro jiné vůbec ne - nejsou dána platnou právní normou, ale jsou svévolná, tj. mění se podle okamžitých potřeb politické moci.

Zbavení práva na práci jako forma "politického trestu" není v Československu ničím novým. V živé paměti společnosti jsou vlny takových represí po roce 1948, v padesátých letech, po "maďarských událostech" a po roce 1969. Je nesporné, že touto pracovní diskriminací nebyli postiženi jenom jednotliví občané, ale že jí byla značně ochuzena celá naše společnost.

Případy pracovních postihů zejména po roce 1969 byly ve stovkách a tisících případech zdokumentovány: tyto represe nebyly až na zanedbatelné případy napraveny. Proto, jsou-li dnes opět tak či onak vyhazováni z práce "pouze" desítky a stovky lidí, je to velmi srozumitelnou hrozbou pro celou společnost, že kritický názor a aktivní občanský postoj přináší riziko, že repríza nasového propouštění z práce je opět možná. Není tudíž nadsázkou, konstatujeme-li, že právo na práci je v ČSSR spíše odměnou než právem - odměnou kterou je možné kdykoli a komukoli "za trest" odejmout.

Takový stav je ovšem v rozporu s ústavou a s platnými zákony. Novelizace zákoníku práce v roce 1975 nově formulovala ta ustanovení, která byla upravena po roce 1969 s cílem umožnit masové propouštění občanů podle potřeb politické moci. Na mezinárodním fóru - v Mezinárodní organizaci práce, kde byla ČSSR na seznamu států nedodržujících přijaté závazky, vládní mluvčí ČSSR prohlásil, že nové znění příslušných ustanovení zákoníku práce již vyhovuje mezinárodním normám, mj. a mezinárodním paktům o občanských a politických právech a oprávněných hospodářských, sociálních a kulturních a že znemožňuje, aby docházelo k propouštění z práce z politických důvodů. Mimo jiné konkrétně prohlásil, že "revidovaný text čl. 53 ZP /týkající se okamžitého propouštění z práce - pozn. autorů/ se týká případů, v nichž pracovník ohrozil bezpečnost státu... V takových případech je nutno podat důkazy, že pracovník se dopustil činu takového rázu, že uvádí v nebezpečí bezpečnost státu. Bezpečnost státu se rozumí neporušenost státního území, neporušenost způsobilosti státu organizovat svoji obranu, neporušenost státních institucí a státního tajemství" /podle zápisu č. 36 ze 60. zasedání MOP v Ženevě/. Čs. státní mluvčí nenamítal proti závěrům komise znalců MOP, která po tomto oficiálním ujištění zaujala následující stanovisko /viz citovaný zápis/: "Nyní se zdá, že nové znění článku 46 a 53 zákoníku práce, v nichž byl nahrazen pojem "porušování socialistického společenského řádu" pojmem "ohrožení bezpečnosti státu", odstraňuje charakteristické znaky předchozího textu, které mohly dávat podklad k námitkám. Je důležité, aby tyto změny byly propagovány a skutečně uplatňovány. Je třeba zdůraznit, že neshodu v politických rozhodnutích nebo politických názorech nelze považovat za vázanou na bezpečnost státu, nýbrž za věc vztahující se ke svobodě myšlení. Je důležité uplatňovat literu, ale také i ducha dohody".

Propouštění řady čs. občanů ze zaměstnání za to, že podepsali Prohlášení Charty 77, dovolávající se dodržování paktů o lidských právech, retifikovaných Federálním shromážděním a publikovaných ve Sbírce zákonů č. 120/1976, a dalších pak za to, že odmítli Chartu 77 odsoudit, svědčí o tom, že výklad zákoníku práce podaný čs. zástupcem v MOP není v Československu obecně přijatým výkladem. I kdes považuje mnoho zaměstnavatelů např. podpis Charty 77 za "ohrožení bezpečnosti státu". Stejně stanovisko zaujímá i generální prokurátor ČSSR - funkcionář, jehož základní povinností je dbát na dodržování jak litery, tak i ducha zákonů a nepřipouštět, aby byly rozdílně vykládány pro domácí a zahraniční potřebu; i soudy, které projednávají pracovní právní spory.

Shromáždili jsme řadu údajů, které prokazují postih občanů v pracovní sféře. Hnutí Charta 77 chce spolupůsobit při řešení problémů spojených s uplatňováním občanských a lidských práv a v této souvislosti mj. zveřejňovat případy porušování práv občanů, garantovaných čs. právním řádem. Jestliže jsou v této zprávě zachyceny převážně případy porušování práv těchto občanů, kteří podepsali Chartu 77, není to v žádném případě proto, že by se hnutí Charta 77 zajímalo výlučně o osudy svých signatářů. Avšak v současné vlně pracovních persekucí jsou v převážné míře postihováni právě oni. Charta 77 hodlá tedy i nadále zveřejňovat všechny případy porušování práv občanů, o kterých se její signatáři dovědí a předkládat je kompetentním čs. místům.

Dokumentace není úplná a nepodchycuje ani všechny případy propouštění ze zaměstnání, k nimž došlo v posledních týdnech. K pracovním postihům totiž dochází i nadále, a soudní spory o jejich neplatnost vesměs neskončily a dokumentace se obtížně opatřuje zejména z mimopražských míst. K 30. dubnu je ve zprávě podchyceno 81 případů, a to buď kopíemi výpovědí a dalších úředních dokladů, dále podrobnými záznamy či jinými informacemi o konkrétních případech. V textu jsou odkazy na dokumentaci uvedeny čísla v závorkách.

X X X X X X

Občané zaujímající aktivně kritický vztah k současnému režimu jsou v pracovní právní sféře postihováni zejména takto :

1. Okamžitým zrušením pracovního poměru
2. Výpovědí s 1-3 měsíční výpovědní lhátou
3. Rozvázáním pracovního poměru dohodou, k níž byl zaměstnanec donucen nejráznějším nátlakem, nejednou i vydíráním
4. Neuzavřením smlouvy o trvalém pracovním poměru po uplynutí měsíční zkušební lháty s těmi, kteří právě měnili místo nebo kteří se snaží nastoupit nové místo poté, kdy jejich předchozí pracovní poměr byl protiprávně ukončen
5. Vytvořením situace, kdy občan po ukončení jednoho zaměstnání nemůže získat zaměstnání nové
6. Přefazením na horší nebo méně placenou práci neodpovídající schopnostem, kvalifikací či zájmům, s čímž pracovník musí souhlasit, protože mu jinak hrozí rozvázáním pracovního poměru
7. Jinými způsoby, které nelze postihnout jedinou shrnující charakteristikou.

Pro názornost uvedeme několik případů prokazujících nezákonnosť postupu zaměstnavatelů.

1. Je zdokumentováno 19 případů, kdy zejména v souvislosti s Chartou 77 byl občanům okamžitě zrušen pracovní poměr.

Důvodem pro okamžité zrušení pracovního poměru samostatného příprave v Pražské stavební obnově s ing. Oldřichem Hromádkou /1/ např. bylo, že podpisem Charty 77 se dopustil: "a/ ... vážného provinění proti zájmům dělnické třídy a našeho soc. zřízení a hrubého porušení pracovní kázně; b/ přímo se podílel na ohrožení bezpečnosti ČSSR, a to zejména integrity jejího a státního zřízení a mezinárodních vztahů."

Ve vyjádření k žalobě doc. Zdenka Mlynáře /2/, entomologa v Národním muzeu, se praví: "Tím, že žalobce tzv. Chartu 77 podepsal, způsobil spolu s ostatními podepisovateli, že její zveřejnění v západních sdělovacích prostředcích se stalo podnětem k pomlouvačné kampani proti stěžejním základům našeho socialistického zřízení. Soc. společenské zřízení našeho státu je v rámci spojení států soc. soustavy hlavní zárukou naší bezpečnosti. Dobrovolný podpis tzv. Charty 77 je proto nutné pokládat za ohrožení bezpečnosti státu..."

V další výpovědi, dané Ladislavu Dvořákovi /3/ ředitelem Státní knihovny ČSR v Praze, chybí jen výše trestu, k němuž zaměstnavatel odsuzuje svého zaměstnance: "... Současně jste se dopustil jednání, naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu proti základům republiky..." V těchto odůvodněních výpovědi stejně jako v řadě dalších se za ohrožení bezpečnosti státu vydává právě to, co čs. vládní mluvčí na fóru MOP vyloučil.

Obdobně je právo porušováno při zdůvodňování okamžitého zrušení pracovního poměru podle § 53, odst. 1b - tj. tak hrubým porušením pracovní kázně, že by setrvání pracovníka na pracovišti během výpovědní lhůty bránilo udržet pracovní kázeň v organizaci. Je nezákonné vydávat za "hrubé porušení pracovní kázně" podpis dokumentů o lidských právech, k němuž se pracovníci rozhodli zcela mimo pracovní proces, ve své soukromé sféře. Např. rektor UK ve výpovědích Blanky Dobešové /4/ a doc. Radima Palouše /5/ uvádí, že důvodem k výpovědi "...je skutečnost, že jste podepsala protisocialistické prohlášení tzv. Charty 77. Tím jste porušila pracovní kázeň tak hrubým způsobem, že Vaše ponechání na UK do uplynutí výpovědní lhůty není možné z důvodů udržení pracovní kázně."

Obdobně byli na hodinu propuštěni historička Anna Fárová /6,7/, doc. František Jiránek /8/, který v minulých dnech zemřel; ing. Petr Kabeš /9/, prof. Miroslav Kusý /10/, Ivan Medek, JUDr. Petr Pithart /11/, Květoslava Princová /12/, Drahůše Proboštová, Helena Seidlová /13/, Břetislav Verner /14/; Karel Kyncl /15,16/ byl nejdříve změnou pracovní smlouvy, s níž nesohlasil, přeložen na jinou práci a byl mu zakázán přístup na původní pracoviště. Protože se odmítl dostavit na nově určené pracoviště, byl jeho pracovní poměr okamžitě zrušen pro hrubé porušení pracovní kázně. Tak byl protiprávně propuštěn ze zaměstnání občan, který podepsal Chartu 77, aniž o této rozhodující okolnosti ve výpovědi padlo jediné slovo.

Podle stejného ustanovení zákoníku práce byl okamžitě zrušen pracovní poměr středoškolských profesorů Jana Urbana /17/ a Karla Pecháčka /18/, i řidiče Michala Rabase /19/, protože odmítli na svém pracovišti hlasovat pro rezoluci odsuzující Chartu 77.

2. V dokumentech je uvedeno 23 případů rozvázání pracovního poměru podle § 46. Podle tohoto paragrafu lze dát výpověď, "nesplňuje-li pracovník předpoklady stanovené právními předpisy pro výkon sjednané práce", nebo "nesplňuje-li požadavky, které jsou nezbytnou

potřebou pro řádný výkon jeho práce." Vázkumný ústav polygrafický sdělil prof. Vladimíru Kašíkovi /20/, že "vzhledem ke skutečnostem, že jste... signatářem v dokumentu Charta 77, který byl sepsán a použit proti zájmům ČSSR a proti soc. zřízení našeho státu, považujeme Vaši další činnost... v našem ústavu za neúnosnou." Za neúnosné považovali rovněž vedoucí pracovníci n.p. Vojenské stavby setrvání na stavbě pražského metra jako dělníka-vrátkáře dr. Karla Kostrouna /21/, jako nočního hlídače v Národní galerii filosofa Tomáše Bruncelika /22/ a Pavla Bmlatného /23/; v n.p. Železniční stavitelství jako dělníka-vedoucího party dr. Jiřího Čutky /24/. Obdobné výpovědi dostali ing. Antonín Běloheubek /25/, Zuzana Dienstbierová /26/, Zbyněk Hejda /27/, prof. Zdeněk Jičínský /28/, ing. Jan Leštínský, Jindra Kadlecová /29/, doc. Vladimír Klekočka /30/, Jiří Pallas /31/, RNDr. Martin Palouš /32/, PhDr. Zdeněk Pine /33/, Jan Šabata /34/, PhDr. Tomáš Vrba, ing. Richard Urx /35/, dále Bonaventura Bouše, Soňa Čechová, Vladimír Čech, Richard Dymáček, Vladimír Nepustil a Tomáš Růžička. Jak je zřejmé, na navzdory tvrzení čs. vládního mluvčího v MOP jsou nadále čs. občane propouštěni ze zaměstnání s politických důvodů.

3. Po dohodě byl pracovní poměr rozváznán se šesti občany, kteří podepsali Chartu 77. Platnost takových dohod je sporná, protože byly uzavírány pod nátlakem, pod hrozbou ztráty zaměstnání podle par. 46 nebo 53 ZP. Jitka Matzenauverová uvádí, že její organizace /Státní knihovna/ pohrozila, že neskončí-li pracovní poměr sama /tj. dohodou/, dostane výpověď "pro ztrátu důvěry". Obdobně ukončil svůj pracovní poměr Ludvík Kavín, Hana Svobedová a František Vaněček /38/; dr. Jaroslav Krejčí a Jaroslava Binarová museli ukončit svůj pracovní poměr dohodou, neboť jejich zaměstnavatelé jim pohrozili, že jinak nedostanou souhlas k vystěhování do Rakouska, o což žádají.
4. Během zkušební lhůty bylo propuštěno ze zaměstnání pět občanů, kteří právě měnili zaměstnání a u nichž časová i věcná souvislost mezi neuzavřením pracovní smlouvy a podpisem Charty 77 je očividná. Jde o čítenkový příklad zneužití práva, protože odmítnutí uzavřít smlouvu není nutné nijak zdůvodňovat. Tímto způsobem přišli o práci Miluše Števíčková, prodávačka ve Verneřicích /prodejna byla uzavřena, protože v ní neměl kdo prodávat, Pavel Šremer, Ivan Dejmal /39/; který myl výklady v podniku Úklid /bylo mu písemně sděleno, že "... dostali jsme příkaz rozváznat s Vámi pracovní poměr ve zkušební lhůta" a dr. Jaromír Litera. S Drahuší Proboštovou byl nejdříve rozváznán pracovní poměr podle par. 53. Za pomoci odboru pracovní sil ONV Praha 1 našla nové zaměstnání, avšak ve zkušební době byla propuštěna.
5. V souvislosti s Chartou 77 ztratili další občane práci za rozmanitých okolností. Filosof prof. dr. Milan Machovec /40/ nesmí hrát na varhany v kostele sv. Antonína v Praze. Ústně mu bylo sděleno, že ze skutečnosti, že hraje v kostele, bylo vyvozeno, že je církevní osobou a proto potřebuje k výkonu svého povolání státní souhlas obdobně jako duchovní. Duchovní František Korbel ještě 28.2.1977 obdržel příslib státního souhlasu, ale v zářetí byl slib odvolán. Doc. dr. Ján Mlynárik nedostal místo vrátného ve studenčské koleji, Jan Princ /41/, který opouštěl místo asistenta ve FÚCSAV, protože následoval manželku do místa bydliště, nedostal slíbené místo ekonoma na Státním statku Verneřice a ani další místa v místním podniku bytového hospodářství ve Verneřicích; v n.p. Potraviny, v družstvu Meliorace, ve Státních lesích Děčín aj. Z důvodů "reorganizace" ztratil místo ing.dr. J.S. Trojan. Bez práce jsou bývalí političtí vězňové Milan Hübl a Jiří Müller. Další bývalý politický vězeň Jan Tesař /42/, který zprvu hledal práci odpovídající kvalifikaci a později jakoukoli, jen aby se ušivil, dostal od podniku

Povedí Moravy písemné sdělení: "Po stránce kádrové - nelze přijat do funkce vrátného-hlídače v objektu povodňového dvora Brno Komárov". Jelikož dosud nenašel žádné místo, požádal o umožnění pracovního poměru v zahraničí se zachováním trvalého bydliště v Československu.

6. Podle našich informací bylo v souvislosti s Chartou 77 přeřazeno na horší a méně placenou práci nejméně devět občanů. Formálně je přeřazení aktem, který předpokládá alespoň pasivní souhlas přeřazeného. Toto řešení bylo postiženými přijato většinou jen proto, aby mohli uřivit své rodiny a sebe. Např. Jit Bidlasová /43/ byla přeložena "... v důsledku nezbytné provozní potřeby, jelikož nespĺnuje předpoklady stanovené usnesením ÚV KSČ "Ke kádrové a personální práci" z funkce samostatného ekonomického pracovníka výzkumného a vývojového pracoviště Pražských cukráren a soedovkáren na práci dělnice v rukrářské výrobě. Podobně bylo postupováno proti ing. Karlu Frídrichevi, dr. Jiřimu Grušovi, dr. Václavu Hyndrákovi, kterému byl současně zrušen vedlejší pracovní poměr u Pražské informační služby, kde pracoval jako tlumočník a překladatel, Janu Lopatovi, Václavu Novákovi, Aleši Richtrovi a JUDr. Milanu Richtrovi.
7. Josef Císařovský, bývalý docent estetiky na Universitě Karlově je malířem a uměleckým kovářem. Umělecká komise ČFVU s ním nyní, poté co podepsal Chartu 77, odmítá uzavřít jakékoli smlouvy a odmítá přijmout do prodeje v monopolních podejdnách uměleckých děl "Dílo" jakékoli jeho práce. Navíc s ním byly mruzeny již uzavřené smlouvy, což může vést ke ztrátě statutu občana v konávajícího svobodné povolání a ke ztrátě nároku na nemocensk a důchodové zabezpečení. Pošobný osud postihl uměleckého šperkaře Václava Šabatu v Brně.

Spisovatelka Hana Ponická pro své upřímé a statečné vystoupení na letošním sjezdu slovenských spisovatelů byla z tohoto svazu vyloučena. Zároveň jí byla zakázána publikační činnost a bylo zastaveno natáčení filmu podle jejího scénáře. Spisovatel Karol Siden se nemůže žít ani prodejem v trafice. PNS ho propustila na základě doložky v pracovní smlouvě, že organizace může jednostranně ukončit pracovní poměr bez udání důvodů. Dělník Jiří Olt z Teplic v dopise zaslaném deníku Práboj nesoouhlasil se způsobem vedení kampaně proti Chartě. Jmenovaný deník jej napadl a uvedl s jeho jménem pro jistotu i jeho adresu. Článek Práboje byl domovní správě v Teplicích dostatečným důvodem k tomu, aby nedodržela dohodu o jeho nástupu. Neuspěl ani v podnikách Trizon, PNS a Sklounion, ačkoli tam byla volná místa. Obdobně za různých okolností přišli o zaměstnání Vratislav Brabenec, doc. dr. Luboš Kohout, Miroslav Režba a Andrej Stankovič.

Existují však další "mírnější" formy postihu. Tak např. dr. Jaroslavu Opatovi a ing. Karlu Lánskému byly v n.p. Montované stavby, kde pracují jako dělníci, odňaty premie za vykonanou práci. Takových případů by bylo možno uvést celou řadu.

x x x x x x x x x x x

Na existenčním postihu a pracovní diskriminaci se podílejí i Československé odbory. Předsednictvo ÚRO dalo směrnici vyloučit všechny signatáře Charty 77 z odborů. Vyloučení byli např. J. Opat K. Lánský, J. Pallas, V. Klokočka, Z. Jiřinský, T. Vrba a mnoho dalších. Všechny výpovědi rovněž schvalují závoční výbory příslušných pracovišť. Odbory nehájí práva svých členů, pronásledovaných za politické názory, nezvou je k projednání jejich případů, neposkytují jim právní pomoc. Např. J. Čutka /24/ na svoji žádost o právní pomoc dostal následující odpověď: "Svým podpisem protista-

někoho a protistátního pamfletu ~~xxxxxx~~ "Charta 77" jsi porušil povinnosti člena ROH vyplývající z čl. 5 stanov. Proto ti v souladu s řádem právní pomoci nemůžeme žádnou právní pomoc poskytnout". Ke cti některých odborářských funkcionářů je nutné zdůraznit, že souhlas není vždy jednomyslný. Našli se, a zřejmě se i napříště najdou takoví členové závodních výborů, kteří nepodporují nespravedlnost a hlasují buď proti nebo se alespoň hlasování zdrží.

x x x x x x x x x x

První zkušenosti z projednávání pracovně právních sporů před soudy první instance ukazují, že soudy se ztotožňují s uvedeným pracovně právním postihem. Přitom se často zcela opomíjejí jakékoli důkazní řízení, a právoplatnost zrušení pracovního poměru se uznává s odkazem toliko na stanovisko generálního prokurátora /44/, jež není pro soudy závazné. Charta 77 se před soudem nečte, ani není založena ve spisech, takže soud nejenže nemá možnost, ale ani se nesnaží přesvědčit o tom, zda se argumentace zaměstnavatelů zakládá na pravdě. Příkladem takového rozsudku jsou rozsudky Obvodního soudu pro Prahu I ve věci doc. Zdenka Mlynáře /45/, Zdenka Jičínského /46/ a Jiřího Pallase /47/. Soudci se v rozporu s platnými právními ~~přesnými~~ normami ani neodvážejí takového zkoumání, protože jsou si vědomi důsledků, které by pro jejich postavení znamenalo vyhovění žalobám, tj. faktické zjištění, že Charta 77 neohrožuje bezpečnost státu, že podpis Charty 77 není hrubým porušením pracovní kázně a že tedy výpovědi jsou neplatné..

Většina těch, kteří v posledních týdnech ztratili práci, nemohou najít nové zaměstnání, a to ani tehdy, jestliže vzhledem k potřebě uživit rodinu a sebe netrvají na zaměstnání odpovídajícím jejich schopnostem a kvalifikaci. Státní jako jediný zaměstnavatel, jako instituce, řídící činnost soudů i bezpečnosti, sociálních a zdravotních služeb i škol, může dát síti kádrových referentů pokyn, kdo nesmí a kdo smí pracovat a případně na jakých místech. Velice snadno lze za těchto okolností dosáhnout toho, aby stovky a tisíce lidí ještě před ukončením pracovně právních sporů odsouzených politickými či policejními orgány dostali práci jen tehdy a tam, kde a kdy to moc svým zvláštním pokynem dovolí. A touto metodou přidělování míst vůči tomuto typu lidí je tedy v praxi realizován systém vnucené a nesvobodné práce. Z tohoto systému není téměř úniku, pro někoho zbývá poslední rozhodnutí-opustit vlast.

x x x x x x x x x x

Navrhujeme, aby Federální shromáždění jako nejvyšší zákonodárny orgán republiky, které jediné /dosud totiž nebyl zřízen ústavou předpokládaný ústavní soud/ je oprávněno podávat obecně závazný výklad zákonů, podalo výklad par. 46 a 53 zákoníku práce a sdělilo čs. občanům, který výklad je správný, zda výklad podaný ~~xxx~~ mluvčím vlády u Mezinárodní organizace práce nebo stanovisko generálního prokurátora, zaslané soudům.

Navrhujeme dále, aby ústavně právní výbor Federálního shromáždění přezkoumal dokumentaci, týkající se desítek občanů, kterým mu předáváme zároveň s touto zprávou a dal podnět ke zrušení neoprávněně daných výpovědí a dalších pracovních postihů. Měla by ovšem být přezkoumána i praxe minulých let a sjednána pro desetitisíce postižených občanů veškerá možná náprava.

Navrhujeme, aby Federální shromáždění jako orgán, jemuž jsou zodpovědné soudy i prokuratura, prozkoumalo jejich praxi při projednávání pracovních sporů, zejména sporů o platnost výpovědí daných pro občanské postoje nebo neskrývané politické názory a zjistilo, aby výklad zákonů soudy a prokuraturou byl v souladu s později přijatými právními normami, v tomto případě s Pakty o ob-

čanských a politických právech. Federální shromáždění by mělo rovněž zajistit, aby s přesným výkladem zákonů se měli možnost seznámit všichni českoslovenští občané.

Jsem připraven i v budoucnu postoupit Federálnímu shromáždění veškerou dokumentaci, kterou získáme, a pokud o to bude zájem, všestranně s ním spolupracovat při objasňování a odstraňování diskriminační praxe. Je naším názorem, že odpovědnost za zachování právních řádů mají nejen příslušné instituce, ale také všichni občané. To je ostatně základní motiv hnutí Charty 77.

V Praze dne 30. května 1977

Opisy tohoto dopisu současně zasíláme : generální prokuratuře ČSSR, předsednictvu Ústřední rady odborů, Ministerstvu práce a sociálních věcí ČSSR, Světové odborové federaci.

Podepsání : Karol Sidon, dr. Jiří Čutka, dr. Petr Pithart, Zuzana Dienstbierová, Ivan Medek, Jiří Pallas, Karel Kyncl, doc. Vladimír Klokočka, prof. Zdeněk Jičínský, doc. Luboš Kohout, prof. dr. Jiří Hájek, mluvčí Charty 77

/Omluvte vadný stroj. Nouze./

Pozn. :

K originálu dopisu a několika kopiím byla přiložena obsáhlá dokumentace, zahrnující řadu opisů z pracovně soudních sporů. Jsou svědectvím bezpráví i cynismu, s jakým instituce přistupují k občanským právům, k požadavkům a stížnostem "plnoprávných" občanů.

S prohlášením Charty 77 z 1.1.1977 a se zveřejněním podpisu vyslovilo souhlas dalších 133 občanů. Tím se celkový počet zveřejněných stoupenců Charty zvyšuje na 750. Kromě nich existuje značný počet občanů, kteří souhlas s Chartou projevují různými způsoby, nechtějí se však veřejně přihlásit, protože mohou být podle svého přesvědčení platnější věci lidských práv mimo přímou pozornost státních orgánů, nebo z obav před možným postihem, zejména existenčním.

Do jaké míry se při propouštění z práce porušují platné české slovenské zákony včetně Zákoníku práce, je patrné i z dopisu /a k němu přiložené průkazné dokumentace/, který zaslal 30. května mluvčí Charty 77 spolu s deseti existenčně postiženými signatáři Charty 77, Federálnímu shromáždění ČSSR, Generální prokuratuře ČSSR, předsednictvu Ústřední rady odborů, ministerstvu práce a sociálních věcí a Světové odborové federaci.

Z řad přátel Charty 77 byla v posledních týdnech kladena otázka, zda činnost Charty není příliš ohrožena, mj. také vzhledem k tomu, že jeden ze tří původních mluvčích prof. dr. Jan Patočka zemřel a spisovatel Václav Havel rezignoval, což vzala Charta 77 na vědomí a zveřejnila sdělením z 26.5.1977.

K tomu chceme říci : Charta 77 je živým společenstvím občanů, kteří v rámci právního řádu ČSSR usilují o důsledné dodržování zákonů v oblasti lidských a občanských práv, zaručených Ústavou ČSSR a mezinárodními pakty uzákoněnými v ČSSR a zveřejněnými ve Sbírce zákonů 23/120/1976. Není organizací, nemá pevnou strukturu a vymezené kompetence funkcionářů. Jako občanská iniciativa se opírá o vědomou ~~aktivitu~~ aktivitu všech, kdo souhlasí s jejími cíli a zásadami, vyjádřenými v jejích kolektivních dokumentech. Tento živý a demokratický charakter je zárukou, že nachází vhodné formy a způsoby, jak v rámci právního řádu ČSSR předkládat kompetentním orgánům i veřejnosti řádně připravená a ověřená stanoviska. Proto má připraveny i vhodné alternativy pro případ jakýchkoli snah omezit její zákonnou činnost.

K Chartě 77 z 1.1.1977 se k dnešnímu dni připojili tito další čs. občané :

Michaela Auerová, psychologka
Mojmír Babáček programátor
Pavel Barna, skladovník
Zdeněk Bartoš, instalatér

Josef Bednařík
Jiří Beran, údržbář
prof.dr. Vilibald Bezdička,
DrSc

Pavel Bílek
 Daniela Bísková, zdrav. laborantka
 Otto Bokroš, dělník
 Míka Brettschneiderová, herečka
 Stanislav Březina, automechanik
 Jiří Bubák, dělník
 Josef Bunka, dělník
 dr. Jiří Burda
 Hana Černožorská, dělnice
 Jarmila Doležalová, pomoc. asistentka
 Vladimír Dvořák, topič
 Věra Eisenbergerová, soc. prac.
 Leoš Exler, dělník
 Petr Fuchs, akad. architekt
 dr. Jana Gajzlíková
 Jaromír Glanc, elektromontér
 Viktor Groh, zámečník
 Zdeněk Hadan, jevištní technik
 Jan Havlíček, pokrývač
 Karel Havlíček, výtvarník
 Otto Havlík, lesník
 Leopold Hoffman, býv. předs. branného a bezpečnostního výboru NS
 Ivana Holotová, dělnice
 Stanislav Homola, zahradník
 dr. Petr Horák
 Ladislav Hudec, knihař
 Stanislav Hudec, soustružník
 Roland Hübner, opravář
 Bohumil Charvát, dělník
 dr. Bohumír Jenát, filosof
 ing. Ludmila Jankovcová, býv. kandidátka předsednictva ÚV KSČ
 Dva Jarošová, textařka
 Jiří Jířík, student
 Zbyněk Jonák,
 Hynek Kašper, dělník
 Zdeněk Kašák, dělník
 Zdeněk Kazík, dělník
 Viktor Kloudek, dělník
 Petr Kobylka, automechanik
 Petr Kocum, řidič
 Zdeněk Kohoutek, lakýrník
 Pavol Koniar, dělník
 Martin Kottas, instalatér
 Zdena Koláčková
 Ivan Košíček, dělník
 Karel Kraus, figurant
 Petr Korádek, klempíř
 Pavel Kučera, dělník
 Alois Kýhos, řidič
 Miroslav Latta, dělník
 Vendelín Laurenčík, technik
 Oldřich Loukota, dělník
 Maxmilián Lukášek, dělník
 Vratislav Machulka, dělník
 Petr Majšaidr, dělník
 Ivan Maňásek, technik
 Vladimír Marek, dělník
 Jan Mašek, elektrodrábář
 Rostislav Mazánek, dělník
 Věra Meissnerová, býv. stát. zam.
 Robert Meganz, chemik
 Martina Mrázová, knihovnice

Vladimír Mužička, výtvarník
 Pavel Myslín, dělník
 Tomáš Novák, fotograf
 Lubomír Obruča, topič
 Jaroslava Odvárková, studující
 Pavel Opočenský, dělník
 Věra Oppelová, číšnice
 Frant. Pánek, dělník
 Ladislav Papež, zámečník
 Pavel Pavlovský, dělník
 Zdeněk Piras, mechanik
 Jana Pirasová, dělnice
 Zdeněk Podhorský, dělník
 Jaroslav Pojer, zaměstn. pošt
 Jiří Pokorný, dělník
 Lubomír Polák, ing. zam. JZD
 Ladislav Pražák, dělník
 Jan Princ, dělník
 Jaroslav Procházka, instalatér
 Jarmila Procházková, chemička
 Mojmír Průša
 Jan Pospíšil, dělník
 Ladislav Radič, elektrikář
 Vratislav Riedl, instalatér
 Ivana Riedlová, prodavačka
 Marie Riesichová, dělnice
 Josef Rozmiller, pedagog
 Pavel Rušej, dělník
 ing. Zora Rysová, staveb. inženýr
 Marie Skáková
 Frant. Sklenář, elektroudrábář
 dr. Milan Skřent, mistr sportu
 Věra Sobotková, úřednice
 Josef Stehlík, dělník
 Oldřich Stránský, klempíř
 dr. Julius Strinka
 Jiří Svoboda, dělník
 Miroslav Šejna, instalatér
 Frant. Šimánek, recepční
 dr. Dana Šmejkalová
 Štefan Škoviera, dělník
 Kladudius Štrobl, střední kádr
 Eva Teichmannová, laborantka
 Jan Unger, dělník
 ing. Jaromír Urban, technik
 Jiří Vaněk, dělník
 Petr Vávra, opravář
 Oldřich Vnuk, dělník
 Dagmar Vokatá, technička
 Jana Voráčková, knihovnice
 Prokop Voskovec m., správce deposit
 Jiří Vostatek, malíř
 Vladimír Wágner, doc. MUDr.
 Pavel Zjiček, dělník
 Pavel Zavadil, dělník
 Jan Zbreha, horník
 Jiří Zdeněk, dělník
 Pavel Zeman, dělník
 Jan Zmatlík, sociolog

V Praze dne 13. června 1977

prof. dr. Jiří Hájek, DrSc
 mluvčí Charty 77

Ústava ČSSR zaručuje ve svém článku 28 "všem občanům svobodu projevu ve všech oborech života společnosti, zejména také svobodu slova a tisku". Tato svoboda projevu slovem i tiskem zahrnuje samozřejmě i svobodu projevu literárního a vědeckého. V témže smyslu hovoří také mezinárodní konvence o zachování lidských práv, přijaté většinou členů OSN a ratifikované i vládou ČSSR. Se všemi těmito zárukami svobody projevu, včetně jejich dalších ústavních upřesnění a podmínek, je však v hrubém rozporu administrativní diskriminační a represivní praxe, uplatňovaná dnes vůči české literatuře.

Stav současného českého literárního života je výsledkem mocensky motivovaného útlaku, který vede k rozvratu a působí nedozírné škody. V našich novodobých dějinách bychom marně hledali delší časové období, kdy bylo mocenskými prostředky znemožněno tak velkému počtu spisovatelů publikovat, jako je tomu u nás po r. 1969. Svaz českých spisovatelů, který se ustavil na sjezdu v červnu 1968, měl téměř 400 členů. Po jeho úředním rozpuštění vznikl nový svaz, který měl zpočátku pouhých 40 - 50 členů; tento počet vzrostl podle oficiálních údajů do letošního sjezdu na 164 členů, prošlých prověřkovým sítím dnešních politických kritérií. Přitom ovšem jedině členství ve Svazu poskytuje spisovatelům možnost normální práce, publikování v časopisech a nakladatelstvích, studijních cest do ciziny atd., nemluvě o stipendiích, cenách, podporách a dokonce běžných sociálních výmonech, na něž má právo každý pracující. Toto favorizování oficiálních spisovatelů, jehož výsledkem není ani zdaleka tak často vyhlášený rozkvět současné literatury, nýbrž naopak její úpadek, přiznáváný občas i oficiálně, je rubem rozsáhlé diskriminace ostatních spisovatelů, představujících většinu národní spisovatelské obce a její umělecky daleko významnější část. Tito spisovatelé nejen že jsou zbaveni možnosti publikace, případně jiné práce ve svých oborech, ale jsou také záměrně vytlačováni do profesí, naprosto neodpovídajících jejich kvalifikaci, bez ohledu na to, že se tak potlačuje duchovní tvářící potenciál národa.

Ze spisovatelů, postižených touto všeobecnou diskriminací, byli dva ve vězení od ledna, jeden je uvězněn od loňského března, několik dalších se po vězení vzpamatovává. Asi 90 spisovatelů různých generací, píšících a publikujících česky, je vyřazeno z národní literatury jen proto, že žijí v zahraničí. Asi patnáct nepublikujících, nebo jen ukázkově publikujících autorů /Adolf Bernald, Dušan Hamšík, Miroslav Holub, Jaromír Hořec, Bohumil Hrabal, Květoslav Chvatík,

Ivan Kříž, J.R. Pick, Karel Ptáčník, Jiří Šotola, Jana Štreblová, Jan Werich atd./ prohlásilo sice v souvislosti s Chartou 77 laajalitu současné politické praxi, z toho někteří už po několikáté, ale i tak zůstává faktem, že uplynulých sedm let nemohli publikovat

Kromě těchto autorů, kterých je úhrnem pěk něco přes sto, je různým způsobem postiženo dalších X 130, jež uvádíme v příloze. Jde tedy celkem asi o 250 spisovatelů; některé další beletristy, překladatele, textaře, autory recenzí a kritických esejů jmenovitě neuvádíme proto, že bychom tím mohli s největší pravděpodobností jejich občanskou a sociální situaci ještě zhoršit. Celkem jde asi o 350 - 400 autorů, kteří u nás nemohou vycházet, a to počítáme jen autory píšící česky a především pražské, neboť okolnosti nedovolují seznámit se blíže s autorskými skupinami mimopražskými.

Připojený seznam zahrnuje autory postižené exkomunikací úplně nebo jen částečně, např. často tak, že smějí vydávat pouze překlady či práce pro děti, nebo - jako v případě Jaroslava Seiferta či Vladimíra Holana - jen reedice děl známých, ne však už sbírky vzniklé v posledních letech. Na druhé straně existují i autoři, kteří nejen že nesmějí vůbec publikovat, ale jimž bylo represivně suspendováno i celé jejich dosavadní dílo, někdy i celoživotní a velmi rozsáhlé; veškerá jejich tvorba byla vyloučena z kulturního oběhu, vyřazena z veřejných knihoven a nesmí se ani zčásti znovu přetiskovat. Takových autorů je kolem padesáti; jsou mezi nimi básníci, romanopisci, dramatikové, kritikové, literární vědci, ale také historici, sociologové a filosofové. Postupuje se, jako kdyby vůbec nikdy nežili, jsou doslova zaživa pohřbeni. Nesmějí se kulturního života účastnit ani jako překladatelé, editoři nebo vydavatelé literárních dokumentů z minulých století. Jejich jména se nesmějí objevit v tisku ani pod čarou, v odkazech nebo bibliografiích. Do zákazu je často zahrnuta i veškerá literatura o nich, takže se knižní proskripce prakticky vztahuje na tisíce děl a podoba a ráz národní kultury jsou tak ve svém celku zmrzačeny.

Tato diskriminace většiny českých spisovatelů a proskripce jejich děl je v mnoha případech navíc provázána vytrvalou kampaní veřejných sdělovacích prostředků, tisku, rozhlasu i televize, ve kterých je řada spisovatelů soustavně snižována, urážena, pomlouvána a vystavena osobním štvanicím, aniž by měla možnost hájit svoji uměleckou, lidskou a občanskou čest.

Seznam diskriminovaných autorů, připojený k tomuto dokumentu, je výsledkem pouhého literárně kritického konstatování a bibliogra-

fické práce. Není to tedy seznam autorů vědomě takto sdružených a neusiluje ani o úplnost : chce pouze upozornit konkrétně na stav české literatury a na pochybnou hodnotu oficiálních dokumentů, zamlčujících existenci většiny českých spisovatelů a jejich tvorbu, která zde přes všechnu diskriminaci je a přes všechna oficiální prohlášení žije i čtenářsky, byť jakkoli omezeně.

Oficiální publicistika s oblibou uvádí počty původních beletristických novinek jako doklad rozmachu oficiální části české literatury. Je samozřejmé problematické měřit hodnotu umělecké tvorby kvantitativními ukazateli, ale i zde by srovnání např. s obdobím 1964 - 1969 vyznělo zcela v neprospěch oficiální argumentace. Tak kupříkladu v připomenutém období 1964 - 1969 vyšlo 1150 českých novinek, tj. v průměru 190 knih ročně, zatímco v letech 1971 - 1976 vyšlo pouze 859 novinek, tj. průměrně 143 knih ročně. Kromě tohoto poklesu kvantitativního by se dal zároveň doložit pokles kvalitativní.

Ještě zřetelněji se tento pokles jeví v oblasti periodik. Zákaz vydávání prací většiny českých spisovatelů byl provázen zákazem všech časopisů věnovaných literatuře a umění. Koncem šedesátých let vycházela řada literárních nebo k literatuře úzce se vztahujících týdeníků, čtrnáctideníků, měsíčníků, čtvrtletníků /Literární noviny, později Listy, Plamen, Host do domu, Červený květ, Dialog, Arch, Tvář, Orientace, Sešity, Divadlo, Divadelní noviny, Impuls, Analogon, Divoké víno, Dějiny a současnost, Knižní kultura, Universum apod./. Celkový náklad činil podle odhadu přes 400.000 výtisků. Dnes existuje v oblasti literatury pouze jediný měsíčník s minimálním nákladem.

Seznam, který provází tento dokument, by bylo možno doplnit obdobným soupisem autorů slovenských, jak o tom svědčí pozoruhodný čin Hany Ponické, její neproslovaný diskusní příspěvek na letošním sjezdu Svazu slovenských spisovatelů. Ze slovenských autorů, překladatelů, beletristů, kritiků a esejistů, které Ponická uvádí jako vyloučené z veřejného literárního života, zmíníme aspoň tato jména : František Andraščík, Jozef Běloch, Fedor Gádra, Michal Gáfri, Šoňa Čechová, Ladislav Dobos, Milan Hamada, Pavol Hruží, Miroslav Hysko, Zora Jseniská, Ivan Kadlečík, Ján Kalina, Agneša Kalinová, Roman Kaliský, Peter Karvaš, Miroslav Kusý, Albert Marenčin, Štefan Moravčík, Zlata Soligajsová, Juraľ Špitzer, Ctibor Štítnický, Dominik Tatarka, Ladislav Ťašký, Július Vanovič, Tomáš Winkler a d.

Všechny tyto otřesné skutečnosti nepostihují ovšem pouze úzkou spisovatelskou obec, nejsou pouze ryze stavovským problémem, neboť

otázky svobody a dosahu psaného slova se dotýkají veškerého občanstva a řady jeho základních práv, zejména však práva na svobodný přístup k informacím a svobodný rozvoj osobnosti.

Vyhláška č. 120/76 Sb., zveřejňující pakty OSN, ke kterým přistoupila ČSSR v r. 1975, právně upravuje otázky, kterých jsme si zatím všimli, takto : V Paktu o občanských a politických právech v preambuli ve formulaci o "svobodě od strachu", dále v části II, článku 2, § 3 a,b, pokud jde o veřejnou difamaci autorů a vyznavačů literatury, která právě neodpovídá vkusu momentálních administrátorů, v článku 17, § 1, kde je řeč o tom, že "Nikdo nesmí být vystaven svévolnému a protiprávnímu zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence a ani protiprávním útokům na svou čest a pověst". Dále v článku 18, § 1, deklarujícím "právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství", v článku 19, § 2, kde se deklaruje, že každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby. A konečně v článku 22, § 1 : "Každý má právo zakládat na ochranu svých zájmů odborové organizace a přistupovat k nim".

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech stvrďuje právní aspekt naší problematiky především v bodech :

Část III, článek 6, § 1 a 2, kde je řeč o "Právu každého na příležitost vydělávat si živobytí prací, kterou si svobodně vybere nebo přijme" a o "plné produktivní zaměstnanosti" jednotlivce v tomto směru. Článek 13 tohoto paktu v § 1 hovoří o právu na vzdělání. Je samozřejmé, že se musí dotýkat i specifického vzdělání literárního a vzdělávání literaturou.

Článek 15 stanoví :

1. Státy, smluvní strany Paktu, uznávají právo každého :
 - a/ účastnit se kulturního života;
 - b/ užívat plodů vědeckého pokroku a jeho využití;
 - c/ mít prospěch z ochrany morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby.
2. Opatření, která mají být učiněna státy, smluvními stranami Paktu k dosažení plného uskutečnění tohoto práva, mají zahrnovat i ta opatření, jež jsou nutná pro zachování, rozvoj a šíření vědy a kultury.
3. Státy, smluvní strany Paktu, se zavazují respektovat svobodu, nezbytnou pro vědecký výzkum a tvůrčí činnost."

Jak je zřejmé z toho, co bylo uvedeno, řada základních práv našich spisovatelů a jejich čtenářů, tak jak vyplývají z naší ústavy a z přijatých mezinárodních paktů, není dodržována nebo je porušována do té míry, že je trvale znemožňován normální život v této oblasti se všemi důsledky, které z toho plynou. Náprava tohoto stavu je možná jedině plným uplatňováním zmíněných Paktů, které se vyhláškou č. 120/76 staly součástí našeho právního řádu. Teprve potom budou vytvořeny základní podmínky pro normální práci a rozvoj naší literatury tak, aby hrála znovu, veřejně, v plné míře tu úlohu, kterou mívala dosud vždy v rozhodujících chvílích naší historie.

V Praze, dne 30. června 1977

Prof. Dr. Jiří H á j e k DrSc,
mluvčí Charty 77

P ř í l o h a :

Hana Bělohradská, Bohuslav Blažek, Egon Bondy, Jiří Brabec, Vratislav Brabenec, Josef Brukner, Stanislav Buďín, Jindřich Černý, Václav Černý, Miroslav Červenka, Lumír Čivrný, Jiří Daniček, Jiří Dienstbier, Bohumil Doležal, Ladislav Dvořák, Ladislav Dvorský, Stanislav Dvorský, Vratislav Effenberger, Karel Eichler, Miloš Fiala, Hermína Franková, Bedřich Fučík, Vítězslav Gardavský, Bohumila Grögerová, Jiří Gruša, Aleš Hamaň, Jiří Hanzelka, Jiřina Hauková, Václav Havel, Jiří Hejda, Zbyněk Hejda, Zdeněk Hendrych, Josef Hirschal, Vladimír Holan, Miroslav Homan, Jindřich Chaloupecký, Petr Chuděšilov, Milan Jankovič, Pavel Janský, Filip Jánský, Antonín Jelínek, Ivan Jirous, Věra Jirousová, Milan Jungman, Emil Juliš, Pavel Juráček, Petr Kabeš, Věra Kalábová, Zdeněk Kalista, Eva Kantárková, Vašek Káňa, Svatopluk Karásek, Vladimír Karfík, František Kautman, Karel Kyndl, Mojmír Klánský, Alexandr Kliment, Ivan Klíma, Helena Klámová, Milan Knižák, Pavel Kohout, Jiří Kolář, Jan Kopecký, Petr Kopta, Josef Kostohryz, Karel Kostroun, Zdeněk Kožmín, Oldřich Král, Karel Kraus, Oldřich Kryštofek, Jiří Kuběna, Ivan Kubiček, Milan Kundera, Pavel Landovský, Vladimír Lábl, Jiří Lederer, Zdeněk Lorenc, Jan Lopatka, Sergej Machonin, Emanuel Mandler, Jan Mareš, Jelena MAŠÍK Mašínová, František Daniel Merth, Petr Mikeš, Oldřich Mikulášek, Antonín Mokrejš, Ladislav Novák, Bohumil Nuska, Jaroslav Opavský, František Pavlíček, Karel Pecka, Tomáš Pěkný, Jiří Plaček, Dalibor Plichta, Zdeněk Pochop, Jindřich Procházka, Petr Pujman, Jaroslav Putík, Zdeněk Retrekl, Jaroslav Seifert, Karel Sidon, Jan Skácel, Jindřiška Smetanová, Milan Smolík, Karel Soukup, Andrej Stankovič, Jiří Stránský, Věra Stiborová, Milan Suchomel, Oleg Sus, Karel Šiktanc, Vladimír Škutina, Karel Štindl, Věra Štovičková, Pavel Švanda, Josef Topol, Jan Trefulka, Milan Uhde, Zdeněk Urbánek, Miloš Vacík, Ludvík Vaculík, Rostislav Valušek, Zdeněk Vašíček, Jan Vladislav, Josef Vohryzek, Vladimír Vokolek, Vladimír Vondra, František Vrba, Ivan Wernisch, Pavel Zajíček, Miroslav Zikmund.

Sdělení Charty 77

K 30. červnu 1977 vypršely výpovědní lhůty u řady občanů, kteří byli propuštěni ze zaměstnání v souvislosti s Chartou 77. Soudy prvního stupně jejich propuštění schválily, přičemž v řadě případů porušily nejen ducha, le i literu zákonů /např. změnou důvodu výpovědi, kterou nesmí podle Zákoníku práce učinit ani zaměstnavatel. V důsledku toho je v této chvíli v rozporu s československými zákony a mezinárodními závazky naší republiky bez trvalého zaměstnání asi 100 občanů. Někteří byli od ledna už propuštěni dvakrát či třikrát, vždy po uplynutíměsíční zkušební lhůty a to např. i ze zaměstnání honce krav. Mnozí z nich nemají ani v rodině jiný zdroj obživy a jsou přitom navíc nuceni platit soudní a advokátní poplatky. Vzhledem k tomu, že v Československu neexistují podpory v nezaměstnanosti a že ani odbory nepodporují své členy, kteří dlouhá léta platili příspěvky a některé dokonce vyloučily z řad ROH, je přirozené, že signatáři Charty 77 podle svých možností přispívají těm, kdo zůstali bez prostředků. Značnou pomoc poskytují také mnozí občané, kteří Chartu 77 nepodepsali. Charta 77 však není organizací a nemůžeme proto zřizovat bankovní konto. Lze se opřít pouze o důvěru, mnohokrát osvědčenou v neformálních vztazích mezi lidmi.

30.6.1977

prof. dr. Jiří Hájek DrSc
mluvčí Charty 77

UDÁLOSTI A PERSEKUCE

PhDr. Jan Tesař CSc.
Kallabova 29 B r n o

Městská prokuratura

B r n o

Věc : Stížnost na porušení zákona

Předkládám Městské prokuratuře v Brně stížnost na porušení zákona, které spatřuji v tom, že

1. v rozporu s Mezinárodním paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech, který je závazný též pro ČSSR, je mi znemožňováno vstoupit do zaměstnání, jež by odpovídalo mému vzdělání a prokázaným schopnostem ;
2. v rozporu s platnými předpisy o začleňování bývalých vězňů do zaměstnání je mi znemožňováno uzavřít vůbec jakýkoli pracovní poměr na zaměstnání, které bych byl schopen vykonávat.

V roce 1956 jsem dokončil vysokoškolská studia a poté jsem po 13 let vykonával povolání vědeckého pracovníka. Dosáhl jsem vědeckých hodností kandidáta věd a doktora filosofie. Zastával jsem postupně místa vědeckého pracovníka, ředitele Krajského muzea a samostatného vědeckého pracovníka, naposledy v Historickém ústavu ČSAV; vedle toho jsem pracovat externě též pro další vědecké ústavy a vysoké školy v Praze a Brně. Od září 1969 do října 1976 byl jsem vězněn na základě rozsudku z r. 1972 pro údajné podvracení republiky; ten rozsudek a zodpovědnost za něj nejsou předmětem tohoto podání, proto se tu o tom nevyslovuji, z čehož samozřejmě nplyne, že bych se vzdával stanoviska zřetelně definovaného při jiných příležitostech.

Dlouholeté věznění způsobilo mi trvalou škodu na zdraví, takže po návratu nejsem schopen fyzické práce; tato okolnost, která by v humánním zřízení měla být jenom další pohnutkou, aby mi bylo usnadněno začlenění do společnosti, je naopak využívána k zesílení nátlaku na mne. Po návratu a dlouhém léčení mi nejen nebylo umožněno opatřit si jakékoli zaměstnání, které by se byť jen přibližovalo mé odborné kvalifikaci, ale je mi - zejména po zjištění, že jsem účasten na občanské iniciativě zvané CHARTA 77 - systematicky znemožňováno opatřit si vůbec jakékoli zaměstnání. Pod tlakem kritické sociální situace /vězeňská správa, která byla podle zákona

povinná hradit náklady mého léčení po návratu z vězení, mi nezaplatila ani korunu, takže jsem již bezmála půl roku zcela bez příjmu/ byl jsem ochoten přijmout jakékoli zaměstnání, které bych mohl zastávat - tj. např. i pracovní místo hlídače, vrátného nebo topiče. Vždy jsem však nakonec byl odmítnut. DPBH Brno II Grohova ul. ode mne /pro pracovní místo topiče automatického vytápění/ vyžadoval lékařské potvrzení, že smím zvedat těžká břemena - které ovšem předložit nemohu. Podnik "Povodí Moravy", Dřevařská ul., mne nechce zaměstnat jako hlídače s odůvodněním, že osoba mých politických názorů nemůže být v zaměstnání ponechána o samotě, zatímco družstvo "prákopník" po zásahu shora mne nemůže zaměstnat jako garážmistra, poněvadž bych v tom zaměstnání přicházel do styku s lidmi. Jindy se volí i tak kuriózní zdůvodnění, že na daném pracovním místě byl by mi k dispozici telefon. V některých podnicích, kde jsem se o zaměstnání ucházel, jsem byl odmítnut možná náhodou. Ale přece nemůže být sporu, že většinou tu jde o politickou persekuci, event. o persekuci bývalého vězně. V jednom případě podařilo se mi o tom získat písemný doklad, který současně předkládám k nahlédnutí prokurátoru Městské prokuratury; poněvadž tehdy podnik dostal od referátu pracovních sil příkaz, aby mne zaměstnal, jedná se tu současně i o další porušení pracovního práva.

Když jsem viděl, že se sotva mohu nadít přijetí do normálního zaměstnaneckého poměru, byť i jen na místo hlídače či vrátného, usiloval jsem o zaměstnání formou smlouvy o dílo, tedy bez sociálních záruk, dovolené atd. - proto, že v takovýchto případech se obvykle neprovádí běžné "kádrování". Ani tak jsem však nepočítal a to mne vede k rozhodnutí obrátit se s celou věcí na Městskou prokuraturu. Žádám přitom alespoň běžnou intervenci prokuratury u podniku v zájmu přijetí bývalého vězně do zaměstnání, tak jak je to v naší právní praxi obvyklé a jak jsem na to také byl upozorňován již v době trestu dozorovým prokurátorem věznice. Konkrétně mám na mysl družstvo "prákopník", správu družstva, Brno, Gorkého 1, kde se ucházím o dosud volné místo garážmistra.

Jestliže bych však byl ochoten se s tím spokojit, nelze z toho samozřejmě vyvozovat můj souhlas s faktem, že je mi z politických důvodů upírána možnost zastávat zaměstnání úměrné mému vzdělání a dlouholeté praxi. Pro případ, že by snad v budoucnu někdo chtěl poukazovat na zásadu, že "volenti non fit iniuria", budiž konstatováno, že nejsem "volens" a že si vyhrazuji radikální řešení

celého případu jinou cestou. Městská prokuratura je však dle zákona povinna dohlížet na plnění zákonů v obvodu své působnosti a já nemíním nikomu z orgánů ani lidí podílejících se na tomto primitivním pokusu o politický nátlak, ulehčit jejich podíl na odpovědnosti pro budoucnost.

V Brně dne 12. dubna 1977

Jan T e s a ř

Příspěvek k Československé vzájemnosti

Dne 13. dubna 1977 přijel prof. PhDr. Miroslav Kusý, signatář Charty 77 z Bratislavy do Prahy, aby tu navštívil svého přítele Zdenka Mlynáře. Prof. Kusý je přední slovenský filosof, kterého si v roce 1968 vybral dr. Husák, když byl 1. tajemníkem ÚV KSČ, za vedoucího ideologického oddělení ÚV KSČ. Tuto funkci vykonával do roku 1969, pak odešel do ústraní. V r. 1970 byl vyloučen z KSČ a pracoval v bratislavské univerzitní knihovně. Jak jštěn ze slovenských signatářů Charty 77 dostal okamžitou výpověď ze zaměstnání, dosud nemůže najít místo, a proto se přijel poradit s přáteli o možnostech dlouhodobého studijního pobytu v zahraničí. Návštěvu si předem dohodli telefonicky - měla se uskutečnit ten večer. Ve 23 hod. v Soukenické ulici, kde Mlynářovi bydlí, stála Volha StB s rozžatými světly osvětlujícími ulici. Mnaželka Z. Mlynáře, pí. Irena Dubská, očekávala hosta před domem. Jakmile mu však na uvítání podala ruku, odstrčili ji orgánové s výzvou, aby nerušila úřední výkon, a prof. Kusý byl vybidnut, aby vstoupil do vozu. Odvezli ho na strážnici VB na nádraží Praha střed a tam mu mj. řekli: "Zůstaňte si na Slovensku, tam si dělejte co chcete, ale tady v Praze nám nevracet nebudete". Potom major řídící výslech doslovně prohlásil, že se prof. Kusý nesmí v Praze objevit "do příští spartakiády". Na dotaz, kdy to vlastně bude, přesnou odpověď dát nedovel. Na žádost prof. Kusého o písemné vyhotovení tohoto zákazu přislíbil informovat a intervenovat na vyšších místech, takže příznivé posouzení této žádosti lze prý očekávat. Případná příští návštěva v Praze mohla by však prý být prof. Kusému velmi nebezpečná, protože v Praze je plno skupin rozhořčených dělníků, kteří by velmi rádi "roztloukali okna a huby" nepřítelům; dokud je prof. Kusý pod ochranou p. majora, nemůže se mu nic stát, kdyby však znovu přijel do Prahy, nemůže už p. major saručit jeho bezpečnost. Pan major naznačil, že takové skupiny rozhořčených dělníků jsou i v Bratislavě, což by měl mít prof. Kusý na paměti, kdyby ho snad napadlo o obsahu tohoto rozhovoru někomu něco prozradit. Přitom pan major výslovně prohlásil, že kašle na zákony a pokud jde o zájmy dělnické třídy, bude je hájit i těmito prostředky. Jeho táta byl prý horníkem a on sám si dobře pamatuje, že když si jako kluci chtěli mezi sebou "něco vyřídit", zatáhli boháčova synka stranou a jednoduše mu rozbili hubu. A toto pan major považuje

za nejprávnější. "My se budeme bránit všemi prostředky, zákonnými i nezákonnými, abyste se vy znovu nedostali k moci", pravil. Neboť lidé kolem Charty /kteří se snad podle p. majora chtějí dostat k moci, dokonce xxm z n o v u/, jsou prý něco jako prostitutky nebo narkomani a musí se s nimi jednat rázně! Posezení plné dalších výhrůšek a urážek zakončil pan major kolem druhé hodiny v noci s výstrahou, co vše čeká prof. Kusého, jestli se zpráva o tomto rozhovoru objeví v nějakém monitoru se zahraničního tisku. Nato koupili prof. Kusému za jeho peníze bez jeho souhlasu jízdenku do Bratislavy a se slovy "teď se budete chovat důstojně, nebudete se ohlížet vpravo ani vlevo, nikomu nebudete odpovídat, bude-li se k Vám někdo hlásit" - a jeden Kusému po boku, dva za ním, odvedli ho do kupé nočního rychlíku. Major StB, aby zmírnil nacionální hrot zákroku, prohlásil, že proti Slovákům nic nemá, že Slováci se za našeho zřízení velmi zmohli, takže jemu jako příslušníku bezpečnosti např. vůbec nevadí, že sedí za jedním stolem se Slovákem. V brutálnější podobě jde o podobný postup, jaký byl použit StB před dvěma měsíci u Milana Hábala při návštěvě u Alexandra Dubčeka. Lze si klást otázku, zda takovéto vykazování z Bratislavy nebo Prahy lze brát jako reciprocitu v rámci federální symetrie.

Létající demonstrace č. 1

Ve středu 20. dubna 1977 v 16 hodin jsme v pochodu na Václavském náměstí v Praze vypustili na znamení své přítomnosti dvacet pouťových balónků, a prohlašujeme :

V lednu letošního roku byla zveřejněna Charta 77. Zabývá se rozporům mezi ustanoveními Mezinárodních paktů o lidských právech, ke kterým ČSSR formálně přistoupila, a mezi jejich plněním. Odpovědí na tuto občanskou aktivitu jsou narůstající represe, které postihují signatáře Charty 77 i osoby s nimi sympatizující. Stal se tak zjevným propastný rozdíl mezi platnými československými zákony a jejich praktickým uplatňováním. Pouze překrucování skutečností a tendenční výklad zákonů umožňuje, aby byli zatčeni a déle než čtyři měsíce drženi ve vyšetřovací vazbě mluvčí Charty 77 spisovatel Václav Havel, novinář Jiří Lederer a divadelní režisér Karel Otta Ernest. Ani obvinění, vykonstruovaná proti nim, by v žádném demokratickém státě, respektujícím právo na svobodu slova, na svobodnou výměnu informací atd., nemohla být důvodem k vazbě. Protestujeme proti svůli orgánů státní moci, žádáme zastavení trestního stíhání Václava Havla, Jiřího Lederera a Otty Ernesta, a vyzýváme veřejnost doma i ve světě k zesílení akcí za jejich okamžité propuštění. Vždyť nemlčet k tomu, co se možná ještě dnes netýká přímo nás, ale co svým mlčením ve skutečnosti podporuji, patří k samozřejmé, třebaže pozapomenuté přirozenosti člověka.

Létající demonstrace č. 2

27. dubna v 19,30 hod. jsme se sešli v hledišti divadla E.F. Buriana na představení hry jednoho z předních exponentů současné oficiální "kultury", Jána Soloviče, Zlatý déšť. Během prvního výstupu Petra Olivy jsme opustili hlediště.

Prohlašujeme :

Široce a dlouhodobě koncipované ochromování veškerých tvořivých sil společnosti se nejmarkantněji realizuje v praxi tzv. kulturní politiky. Od nástupu současného vedení KSČ k moci se oblast kultury stala takřka výhradní doménou orgánů Ministerstva vnitra. Nejružnějšími formami přímého zastrašování a korupce se až na nepatrné výjimky podařilo vymýtit neslužebné umění z nakladatelských plánů, výstavních síní, divadel a masových médií. Stovkám tvůrčích a výkonných umělců, kritiků a publicistů, z nich většina již v minulosti prokázala nadání a schopnosti, ale nepoddala se ani nátlaků, ani zlatému dešti oficiální pochvaly, byl znemožněna společensky užitečná existence. A když se, naposledy v rámci činnosti Charty 77, přihlásili o své přirozená práva, partnerem při výsleších, vydírání, domovních prohlídkách a zatýkání jim byli opět důstojníci Státní bezpečnosti. Případ dramatika Václava Havla, mluvčího Charty 77, který je již přes tři měsíce držen ve vyšetřovací vazbě jen proto, že odmítl se smířit s daným stavem věcí, je výmluvným dokladem zběsilé zášti režimu ke slovu pravdy a jakékoli faktické hodnotě. Vyzýváme všechny, jimž není lhostejný osud kultury v naší zemi, aby se podle svých sil a možností zasazovali o okamžité propuštění Václava Havla, Jiřího Lederera, Otty Ornesta a všech politických vězňů.

R o z s u d e k

Jméno republiky

Obvodní soud pro Prahu 1 v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Uřídilové a soudců JUDr. Miroslava Fialy a Jiřího Ouředníka ve věci žalobce Doc. JUDr. Zdeněk Mlynář CSc, bytem Praha 1, Soukenická 11, proti žalované organizaci : Národní muzeum v Praze, Praha 1, Václavské nám. 68, zast. JUDr. Pravoslavem Heřboltem, advokátem Advokátní poradny 7 v Praze 1, Mezibranská 19, za účasti obvodního prokurátora pro Prahu 1, pro neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru, rozhodl

t a k t o :

Zamítá se žaloba s návrhem na určení, že okamžité zrušení pracovního poměru žalobce u žalované organizace se dne 17.1.1977 z důvodů § 53 odst. 1 písm. b/c/ zák. práce, je neplatné.

Na nákladech řízení je žalobce povinen zaplatit žalované organizaci částku 345 Kčs do tří dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku k rukám Městského sdružení advokátů v Praze.

O d ů v o d ě n í :

Žalobce se domáhal vyslovení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru ve výroku citovaného a tím, že nejsou dány jeho uplatňované důvody. V tom, že podepsal "Chartu 77", nelze spatřovat porušení pracovní kázně, tím méně pak její porušení tak hrubým způsobem, že by jeho ponechání v organizaci až do uplynutí výpovědní lhůty nebylo možné z důvodů udržení pracovní kázně v organizaci. Rovněž tak svým jednáním neohrožil bezpečnost státu a není splněna podmínka, že by jeho setrvání v organizaci po dobu výpovědní lhůty nebylo možné bez ohrožení řádného plnění úkolů organizace.

Žalovaná organizace navrhla zamítnutí žaloby, neboť k okamžitému zrušení pracovního poměru se žalobcem jsou uplatněné důvody plně dány. Žalobce porušil pracovní kázeň podpisem "Charty 77", což odůvodňuje Statutem platným pro žalovanou organizaci, a to zvláště hrubým způsobem. S ohledem na značné pobouření veřejnosti způsobené touto akcí by další setrvání žalobce v organizaci narušilo plnění úkolů žalované. Podpis "Charty 77" je nutno pokládat za ohrožení bezpečnosti státu, i kdyby ho nebylo možno považovat za trestný čin nebo jiné trestné jednání. Toto jednání žalobce vylučuje, aby setrval v organizaci do uplynutí výpovědní lhůty, neboť by to znamenalo ohrožení řádného plnění úkolů žalované.

Obvodní prokurátor navrhl zamítnutí žaloby s poukazem na skutečnost, že žalobce podepsal tzv. "Chartu 77", obsah znal a souhlasil s ním. Poukázal na stanovisko generálního prokurátora ČSSR k tzv. "Prohlášení Charty 77" a výstrahu generálního prokurátora udělenou podřízenými články generální prokuratury žalobci. Podmínky okamžitého zrušení pracovního poměru jsou dány.

Soud zjistil :

- Z ověřeného opisu pracovní smlouvy uzavřené mezi účastníky 12.2.1969, že žalobce byl přijat do pracovního poměru jako vedoucí odborný pracovník od 2.1.1969.
- Z ověřeného opisu dopisu žalované organizace žalobci ze dne 17.1.1977, že jím okamžitě zrušila pracovní poměr se žalobcem z důvodů § 53 odst. 1 písm. b/c/ zák. práce s odůvodněním, že pracovníkům podle Statutu čl. 3 ve smyslu poslání Národního muzea je uložena povinnost pracovat podle svých sil a podle svých zkušeností a vědomostí ve prospěch socialistické společnosti. Svým připojením se k pomlouvačné a pobuřující akci, zvané "Charta 77", namířené proti ústavním principům a základům společenského a státního zřízení republiky tuto povinnost hrubě porušil. Pobouření ve veřejnosti nad tímto činem je takové, že jeho další setrvání na pracovišti narušuje důležitou atmosféru pracovního kolektivu. Současně se dopustil jednání naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu proti základům republiky takového rázu, že bez ohrožení řádného plnění úkolů organizace není možné jeho setrvání v ní do uplynutí výpovědní lhůty. Tím jsou splněny zákonné důvody k tomu, aby s ním Národní muzeum v Praze zrušilo okamžitě pracovní poměr. Předchozí souhlas ZV ROH byl dán 17.1.1977.
- Z výsledku žalobce jako účastníka řízení, že písemnost obsahující okamžité zrušení pracovního poměru převzal dne 17.1.1977.
- Z přednesu žalobce, že "Charta 77" se mohla stát známou nejdříve dne 7.1.1977 a to ještě ze zahraničního rozhlasu.
- Z dopisu žalované organizace žalobci ze dne 18.1.1977, že jím odpovídá na vyjádření žalobce k okamžitému zrušení pracovního poměru ze dne 17.1.1977 s odkazem, že rozhodnutí o tom, zda rozvázání pracovního poměru ~~zrušení pracovního poměru~~ je platné či nikoli, přísluší výlučně soudu, u kterého může uplatnit své námítky.
- Z přípisu ZV ROH žalované organizace, že závodní výbor má 15 členů.
- Ze zápisu z mimořádné schůze ZV ROH žalované organizace ze dne 17.1.1977, že ZV ROH udělil souhlas k okamžitému zrušení pracovního poměru žalobce.

ho poměru s žalobcem z důvodů § 53 odst. 1 písm. b/c/ zák. práce pro připojení se k akci "Charter 77".

Přítomno bylo 9 členů závodního výboru.

+/- Poznámka : V rozsudku se neuvádí to, co vyšlo najevo v průběhu soudního líčení, že totiž pro rozvázání prac. poměru hlasovalo z přítomných 9 jenom 5 členů ZV ROH /tj. tedy pouhá přetina celkového počtu členů ZV ROH/. Všichni jsou členy KSČ, zatímco z nečlenů KSČ pro této rozhodnutí nehlasoval nikdo. Počet pozvaných členů - devět - je jediný počet členů ZV ROH, který zaručuje většinu jednoho hlasu členům KSČ. Právě v tomto počtu byl ZV ROH na projednání tohoto případu svolán.

- Ze Statutu žalované organizace, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1974, že v čl. 3 je stanoven obsah a zaměření činnosti Národního muzea. Dle odst. 1 cit. ust. je Národní muzeum vědeckým pracovištěm a ústředním střediskem hmotné dokumentace. Na základě průzkumu a vědeckého výzkumu soustavně shromažďuje, konzervuje, uchovává a vědecky zpracovává systematické sbírky. Podílí se na ~~plnění úkolů~~ ^{kulturně politických} úkolů socialistického státu, a to zejména mj. podstatným podílem na výchově muzejních pracovníků /odst. 2 písm. b/. Při plnění úkolů spolupracuje Národní muzeum s odbornými vědeckými institucemi a organizacemi v ČSR, SSR i v zahraničí, jejichž funkce a poslání odpovídají úkolům a cílům Národního muzea a kulturně politickým cílům socialistického státu /odst. 5 cit. ust./.

- Ze stanoviska generálního prokurátora ČSSR k tzv. "Prohlášení charty 77" ze dne 31. března 1977, že v tomto je v rozporu s objektivní skutečností pomocí lží a poopravd zejména tvrzeno, že v ČSSR jsou hromadně porušována základní lidská práva a zákony, že občané jsou vystaveni útlaku, který se rovná apartheidu a žijí proto v neustálém strachu před zvlášť bezpečnostních orgánů a pod její kontrolou. Obsah písemnosti je celkově zaměřen proti socialistickému společenskému principu zakotvenému v článku 4 ústavy, je vyzýváno k akcím, které nejsou v souladu s článkem 29 ústavy a v rozporu s články 19, 29, 34 ústavy je požadována volnost organizovat protilidovou a protistátní činnost. S ohledem na uvedené okolnosti je tzv. "Prohlášení charty 77" objektivně způsobilé ohrožovat socialistické společenské a státní zřízení republiky a je nerozhodné, že tento škodlivý následek nenastal.

K platnosti okamžitého zrušení pracovního poměru potřebuje organizace předchozí souhlas ZV ROH, který byl řádně udělen. Další podmínkou platnosti je dodržení písemné formy a doručení okamžitého

zrušení pracovního poměru s uvedením důvodů tohoto zrušení, které nemohou být měněny. Důvody, které opravňují organizaci k okamžitě tého zrušení pracovního poměru, musí být uplatněny do 15 dnů po té, kdy se o nich organizace dověděla, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy vznikly. Všechny tyto podmínky byly splněny, jak vyplynulo z provedeného dokazování. Důkaz tzv. "Chartou 77" nebylo zapotřebí provádět, neboť její obsah soud bezpečně zjistil ze stanoviska generálního prokurátora ČSSR. /Věta je podtržena jen v této kopii, nikoli v originále/.

K uplatňovaným důvodům okamžitého zrušení pracovního poměru :
Dle ustanovení § 53 odst. 1 písm. c/ zák. práce může organizace zrušit pracovní poměr jen výjimečně, a to za splnění dvou podmínek. První podmínkou je skutečnost, že pracovník ohrozil bezpečnost státu a druhou podmínkou je, že jeho setrvání v organizaci do uplynutí výpovědní lhůty není možné bez ohrožení řádného plnění úkolů organizace. Bezpečnost státu se rozumí obrana integrity státního zřízení, územní celistvosti, obranyschopnosti, mezinárodních vztahů státu, státních orgánů a státního tajemství. Jde tedy o základní principy našeho státního zřízení zakotvené v ústavě a chráněné zejména trestně právními předpisy.

Společensky nebezpečné jednání pracovníka naplňující znaky skutkových podstat uvedených předpisů je zapotřebí považovat za ohrožení bezpečnosti státu ve smyslu § 53 odst. 1 písm. c/ zák. práce. Ohrožením bezpečnosti státu se ovšem rozumí také takové jednání pracovníka, ze kterého nebezpečný následek sice nenastal, ale jde o takové jednání, z něhož bezpečnosti státu ohrožení konkrétně hrozí. Jednání pracovníka při tom spočívá zpravidla v aktivní činnosti, tedy v tom, že něco konal, může však spočívat také v epomenutí jednání.

Není rozhodující, zda se pro uvedené jednání vede proti pracovníkovi trestní řízení či nikoli. Posoudit otázku, zda ohrožení bezpečnosti státu podle konkrétních okolností je prokázáno, přísluší jak organizaci před okamžitým zrušením pracovního poměru, tak soudu, který přezkoumává otázku platnosti tohoto okamžitého zrušení pracovního poměru.

Ze stanoviska generálního prokurátora ČSSR soud zjistil, že obsah tzv. "Prohlášení Charta 77" z ledna 1977 je celkově zaměřen proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky, je v něm útočeno proti základnímu společenskému principu zakotvenému v článku 4 ústavy, je vyzýváno k akcím, které nejsou v souladu s článkem 29 ústavy a v rozporu s články 19, 29, 34 ústavy je požadována

volnost organizovat protilidovou a protistátní činnost. S ohledem na tyto okolnosti je tzv. "Prohlášení charty 77" objektivně způsobilé ohrožovat socialistické společenské a státní zřízení republiky a je nerozhodné, že tento škodlivý účinek nenastal. Proto soud ohledně tohoto důvodu okamžitého zrušení pracovního poměru dospěl k závěru, že je plně dán, neboť jednání ohrožující bezpečnost státu je prokázáno a vzhledem k jeho závažnosti i ohrožení plnění úkolů organizace.

Žalovaná organizace použila jako další důvod okamžitého zrušení pracovního poměru též ustanovení § 53 odst. 1 písm. b/ zák. práce. Soud není vázán právní kvalifikací, kterou účastník uvede ve zrušovací projev, ale musí vycházet z toho, jak je okamžité zrušení pracovního poměru skutkově odůvodněno. V daném případě je nerozhodné, že se organizace dovolala i ustanovení § 53 odst. 1 písm. b/ zák. práce, neboť skutkové vyličení důvodů okamžitého zrušení svým obsahem nepochybně naplňuje skutkovou podstatu § 53 odst. 1 písm. c/ zák. práce.

Z těchto důvodů soud dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

S ohledem na plný úspěch žalované organizace ve sporu byla jí podle § 142 odst. 1 os.ř. přiznána náhrada nákladů řízení, spočívající v odměně za zastoupení dle advokátního tarifu /3 úkony po 100 Kčs a 3x rež. paušál/.

Poučení : Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení Městskému soudu v Praze prostřednictvím podepsaného soudu a to trojmo.
Nesplní-li žalobce dobrovolně povinnost stanovenou mu tímto rozsudkem, může oprávněná navrhnout výkon rozhodnutí.

V Praze dne 25. dubna 1977

Kulaté razítko :

Obvodní soud pro Prahu 1

JUDr. Milada Uřídilová
předseda senátu

Záznam o průběhu soudního jednání v pracovním sporu Z. Mlynáře

Déle než po dvou měsících od podání žaloby projednával Obvodní soud pro Prahu I. /senát pod předsednictvím JUDr. Milady Uřídilové žalobu, kterou proti Národnímu muzeu v Praze podal doc. Zdeněk Mlynář. Soud měl rozhodnout zda okamžité zrušení pracovního poměru ze dne 17.1.1977, odůvodněné tím, že Z. Mlynář podepsal Chartu 77, je či není v souladu s právem.

Okamžité propuštění z práce bylo provedeno podle § 53 odst. 1b/ a 1c/ Zákoníku práce. Ustanovení § 53 odst. 1b/ vyžaduje, aby pracovník porušil pracovní kázeň tak hrubým způsobem, že jeho další setrvávání na pracovišti během výpovědní lhůty není možné vzhledem k udržení pracovní kázně na pracovišti. Ustanovení § 53 odst. 1c/ vyžaduje, aby pracovník ohrozil bezpečnost státu.

Z. Mlynář v žalobě i v průběhu soudního jednání namítal tato :

1. Podpis pod Chartou 77 nemůže být považován za porušení pracovní kázně, neboť pracovní kázeň se podle čs. práva rozumí kázeň v průběhu pracovního procesu. Pojem, který se vztahuje na plnění pracovních úkolů, nelze libovolně rozšiřovat a vydávat za porušení pracovní kázně to, že mimo pracovní proces pracovník projevil své politické názory. Žádná právní norma neukládá pracovníkům Národního muzea žádná omezení, plynoucí z pracovního poměru, pokud jde o projev jejich názorů mimo pracovní proces. Nezávisle na tom však nedošlo vůbec ke splnění druhé podmínky, kterou vyžaduje zákon : nelze uvést žádný konkrétní důkaz, že přítomnost Z. Mlynáře na pracovišti /v entomologickém oddělení Nár. muzea/ by jakkoli narušovala udržení pracovní kázně ostatních.

2. Podpis pod Chartou 77 nemůže být vydáván za ohrožení bezpečnosti státu. V letech 1969-1975 zněla formulace § 53 odst. 1c/ tak, že umožňovala okamžité zrušení pracovního poměru u pracovníka, který "porušil socialistický společenský řád". Pro tuto formulaci se však Československo stalo objektem kritiky v Mezinárodní organizaci práce, neboť tam ČSSR podepsala mezinárodní konvence, vylučující pracovní diskriminaci za politické názory. V roce 1975 mluvčí čs. vlády na půdě MOP v Ženevě oficiálně prohlásil, že nová formulace - "ohrožení bezpečnosti státu" - něco podobného vylučuje; že pracovníkovi musí být dokázáno, že ohrozil bezpečnost státu, již se rozumí ohrožení neperušenosti státního území, způsobilosti státu organizovat svou obranu, neporušenosti státních institucí a státního tajemství. K žádným podobným důsledkům podpisem Charty 77 nedošlo.

Průběh soudního jednání od počátku prokázal, že soud nehodlá vůbec

připustit jakékoli dokazování argumentů žalobce - doc. Z. Mlynáře. Soud zamítl všechny jeho návrhy na podání důkazů :

- odmítl předvolat k svědeckému výslechu ředitele Nár. Muzea dr. Čejchana, který podepsal rozhodnutí o okamžitém propuštění z práce a odůvodnil je tvrzením o porušení pracovní kázně. Z. Mlynář žádal, aby před soudem uvedl důkazy o porušení pracovní kázně. Soud však prohlásil jeho výslech za zbytečný;

- odmítl žádost Z. Mlynáře, aby ministr práce a sociálních věcí ČSSR předložil soudu oficiální vládní výklad § 53 odst. 1c/ ZP, podaný jménem ČSSR Mezinárodní organizaci práce v Ženěvě. Soud to odmítl s odkazem na to, že výklad zákona provádí sám soud a je nadbytečný nějaký jiný výklad;

- soud nedovolil, aby Z. Mlynář přečetl před soudem text Charty 77 a mohl tak prokazovat, že tímto textem není ohrožena bezpečnost státu. Soud odmítl také odpověď na otázku, zda členové senátu text vůbec četli a napomenul také Z. Mlynáře, že není oprávněn klást s soudu otázky;

- soud odmítl žádost, aby jako svědek byl vyslechnut vedoucí úředník ministerstva kultury ČSR M. Chvalina, který dal řediteli NM Čejchanovi pokyn k propuštění Z. Mlynáře z práce. Jeho výslech prohlásil soud za zbytečný.

Celé jednání soudu se opíralo o přípis generální prokuratury ČSSR, který si vyžádal sám soud. Tento přípis je v soudním spisu založen jako rozhodující "důkaz" o povaze Charty 77. Je to cyklostilovaný přípis, opatřený zcela nečitelným podpisem, takže ani soudu není známo /což je uvedeno v protokolu/, kdo jej podepsal. V přípisu se stručně shrnuje to, co bylo obsahem již před časem publikovaného "varování prokuratury" mluvčím Charty 77 : text je označován za lživý a nepřátelský socialistickému zřízení, tvrdí se tu, že Charta 77 odporuje několika článkům Ústavy ČSSR a že se v ní požaduje zakládání protilidových a protistátních organizací. Závěrem pak generální prokuratura konstatuje, že Charta 77 je "objektivně způsobilá porušovat společenské a státní zřízení republiky a je nerozhodné, že tento škodlivý následek nenastal".

Z. Mlynář před soudem žádal, aby bylo zjištěno, jaký text tu generální prokuratura posuzovala a aby byl soudu předložen. Prohlásil, že to pravděpodobně byl jiný text, než text Charty 77, jím podepsaný, neboť tento text neobsahuje nic z uváděných věcí, zejména např. neobsahuje žádnou výzvu k zakládání protilidových a protistátních organizací. Bylo mu však zakázáno text před soudem přečíst.

Z. Mlynář pak dále uvedl /na otázku právního zástupce Národního muzea, zda je si vědom mezinárodních důsledků Charty 77 a negativního ohlasu na jeho bývalém pracovišti/, že se nesetkal na bývalém pracovišti s žádnými projevy odsouzení a pobouření, tím méně pak narušení pracovní kázně. Závodní výbor ROH v Národním muzeu, který dal tzv. předběžný souhlas k jeho propuštění, například jednal za následujících okolností : z 15 členů ZV ROH jich bylo na rozhodnou schůzi pozváno jenom 9; z nichž pak jenom 5 /všichni členové KSČ/ souhlasili s jeho propuštěním z práce, zatím co 4 /nečlenové KSČ/ pro to nehlasovali. Je to názorný příklad smýšlení lidí na pracovišti. Pokud jde o mezinárodní ohlas Charty 77, uvedl Z. Mlynář kladná stanoviska komunistických stran Itálie, Francie, Španělska a dalších, jakož i kladný ohlas z řad evropské levice a stoupenců politiky v duchu Helsinek. Zároveň řekl, že mu je také známo, že pro své vlastní cíle se věci snaží zneužít někteří reakční političtí představitelé, jako např. sudetoněmecký mluvčí Becher. To však nemůže být rozhodující hledisko při posuzování významu Charty 77.

Po dalším odmítnutí veškerých návrhů na důkazy, které by potvrdily stanovisko žaloby, prohlásil Z. Mlynář, že soud žádné důkazní řízení neprovádí a opustil před vynesením rozsudku soudní síň.

Rozsudek, který potvrdil pravoplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru podle § 53 odst. 1c/ Zák. práce, odůvodnila pak dr. M. Uřídilová jen odvoláním se na stanovisko generální prokuratury ČSSR. Podle toho tedy sám podpis Charty 77 je oficiálně uznán za důvod k propuštění z práce v Československu.

Proti rozsudku je samozřejmě možné odvolání k městskému soudu v Praze, ale lze i bez toho už napřed odhadnout jeho výsledek. Zřejmě nanařadmo trvalo dva měsíce, než došlo k projednání tohoto pracovního sporu! Snad se na vyšších politických místech váhalo. Ale nyní je už zřejmě po váhání.

Obvodní prokurátor pro Prahu 1
Na Ovocném trhu
Praha 1

28.4.1977

Pane prokurátore,

podávám stížnost proti svému neoprávněnému zajištění, které provedli pracovníci Krajské správy SNB, Praha 1, Bartolomějská 7 v rozporu s § 23 zákona o SNB. Jediným důvodem mého zajištění je, že jsem využil svého práva odmítnout vypovídat podle § 19 odst. 4 zákona o SNB.

Rovněž si vyhražuji právo podat stížnost na hrubé a urážlivé chování pracovníků KS SNB, Praha 1.

Žádám své urychlené propuštění.

Jiří Boreš

Petra Rezka 16

Praha 4

t.č. CPZ, Praha 1, Konviktská ul.

Ján Feješ

generální prokurátor ČSSR

nám. Hrdinů 1.300

P r a h a 4

Praha 1.5.1977

Pane prokurátore,

Podávám stížnost na postup pracovníků Krajské správy SNB Praha 1, Bartolomějská 7 při výslechu, kterému jsem byl podroben ve středu 27.4. t.r. a na zajištění, které bylo potom provedeno týmiž pracovníky v rozporu s § 23 zákona o SNB.

Výslech byl prováděn hrubou formou, s vyhrožováním a nátlakem, v poslední fázi i hrubými nadávkami a urážkami, jak vysvítá ze Zprávy o výslechu, kterou příkládám.

Pracovníci KS SNB porušili tím § 15 odst. 1 zákona o SNB, který jim ukládá povinnost "dbát cti, vážnosti a důstojnosti občanů i své vlastní" /svým jednáním nejen, že nedbali cti, vážnosti a důstojnosti mé, ale snížili i vážnost a důstojnost svou, o cti nemluvě/ a usilovat o to, aby případný zásah do práv a svobod občanů "nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu prováděného opatření."

Porušili i odst. 2 tohoto paragrafu tím, že mi znemožnili podat stížnost ani mě o možnostech podání nepoučili.

Dále porušili § 19 zákona o SNB tím, že na mne činili nátlak abych vypovídal, a § 23 odst. 1, který výslovně stanoví, zajištění může být ten, "kdo výtržnostmi nebo jiným nepřístojným chováním narušuje veřejný pořádek", a to ještě jen "za účelem provedení potřebných služebních úkonů." Ani jeden z těchto předpokladů zajištění nebyl v mém případě splněn, jak vyplývá ze zdůvodnění tohoto "zákroku" Chartou 77. Porušili i odst. 2 tohoto paragrafu tím, že nevyrozuměli mou matku o zajištění trvajícím déle než 24 hodin.

Dále porušili § 21 a 22 zákona o SNB, když po mně bez poučení požadovali, abych strpěl sejmutí daktyloskopických otisků.

V příloze zasílám opis stížnosti odevzdané dne 28.4. z celého prezatímního zadržení prostřednictvím náčelníka CPZ a Zprávu o výslechu.

Jiří Boreš

Petra Rezka 16

140 00Praha 4

Zpráva o výsledku

V neděli 24.4. večer jsem po návratu z víkendu našel ve schránce předvolání na Krajskou správu SNB v Bartolomějské 7. Na předvolance bylo uvedeno, že se jedná o "osvětlení" /1/ podle § 19 zákona o SNB. /Pozn.: Zákon č. 40/74 Sb. o SNB nezná pojem "osvětlení"; tento pojem pochází z Vyhlášky č. 90/1975 Sb. o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích/.

Jako čj. bylo uvedeno 2137 M. Předvolání znělo na 25.4., 9 hod. ráno. Vzhledem k tomu, že předvolání došlo pozdě, využil jsem nabízené možnosti a odložil telefonicky termín na středu 27.4. v 9 hod.

Dostavil jsem se přesně a mladší úředník, který se představil jako Černý mě zavedl do kanceláře ve 2. patře, vyzdobené několika starými plakáty ŠSA a ještě starším oficiálním portrétem Klementa Gottwalda ve vojenské uniformě, s označením: Klement Gottwald, prezident ČSR a nejvyšší velitel čs. ozbrojených sil. Byla mi nabídnuta židle přímo proti tomuto portrétu. V kanceláři byl přítomen další pracovník KB SNB, který však po celou dobu výsledku nepromluvil. P. Černý se mě otázel na nacionále a několik základních údajů k mé osobě. Poté položil otázku týkající se Charty 77. Na mou žádost, aby mne nejprve poučil, přečetl § 19 odst. 1 - 5 zákona o SNB, a to nikoli ze Sbírky zákonů, ale z jiného materiálu formátu A5. Pak se zeptal na důvody mé žádosti o vystěhování /kterou jsem podal nezávisle na svém podpisu Charty 77/. Na mou otázku po souvislosti těchto důvodů s vysvětlovanou trestnou činností odpověděl, že se "jen tak zajímá". Požádal jsem, aby všechny otázky a odpovědi hned zaprotokoloval, načež uvedl do protokolu mé nacionále a požádal mě o uvedení stručného životopisu. Mou odpověď, že svůj životopis jsem uvedl v žádosti o vystěhování odmítl zapsat do protokolu. Na několik minut se vzdálil a vrátil se s třetím úředníkem, který v podstatě opakoval celý dostavadní výsledek. Na to začal klást otázky soukromého charakteru a na můj dotaz, jaké trestné činnosti se vysvětlení týká, odmítl dát odpověď s tím, že podle zákona mají právo se ptát a já povinnost odpovídat a p. Černý mi ze svých materiálů přečetl § 19 odst. 1 zákona o SNB, jehož znění se lišilo od znění uvedeného ve sbírce... objasnění skutečností důležitých pro zjištění trestného činu, příčinu nebo přestupku a jiných závažných okolností... - přesnou formulaci si již nepamatují, ale smysl a interpretace tohoto odstavce zákona byly odlišné od znění ve Sbírce v tom smyslu, jako by nešlo jen o skutečnosti důležité pro zjištění trestného činu, pře-

činu nebo přestupku a jejich pachatele. Sdělil mi, že vědí, že jsem podepsal Chartu 77, že to vědí od nějakého mého přítele, z který mě prý udal, a že vědí všechno. Řekl jsem, že Chartu jsem podepsal a ať to uvedou do protokolu. Neučinil to. Když jsem odmítl odpovědět na otázku kde a kdo mi dal Chartu k podpisu, řekl, že mají zjištěno, že Chartu rozšiřují, a že nebudu-li vypovídat, nepovolí mi vystěhování za manželkou. Žádal jsem, aby tento výrok uvedl do protokolu, což bylo odmítnuto. Rovněž další otázky, převážně soukromého charakteru odmítl uvést do protokolu a já jsem na ně za těchto okolností odmítl odpovídat, zvláště když mi nebylo umožněno posoudit, zda bych vysvětlením mohl "sobě nebo osobě blízké způsobit nebezpečí trestního stíhání." Upozornil jsem ho, že v čs. tisku bylo uveřejněno stanovisko prokuratury o tom, že Charta 77 a činnost na ni navazující je považována za protizákonnou.

Do místnosti vešel další /čtvrtý/ vyslyšející a začal klást všechny otázky znova. Ohradil jsem se, že jsem již na ně odpověděl a kdyby plnili svou povinnost a uváděli vše přímo do protokolu, nemusel by se ptát znovu. Když zjistil, že moje manželka je Němka a žije v Berlíně, rozhořčeně se ptal : "Tak vy se stěhujete k Němcům - k těm fašistům co proti nám chystají válku?!... To jste Čech?" Odmítl tento výrok uvést do protokolu. Na otázky o okolnostech mého podpisu Charty a jejího rozšiřování, sčá znám pana Mlynáře, pana Kriegla nebo pana Patočku /opravil se : zemřelého profesora Patočku/ jsem odmítl odpovědět s odůvodněním, že nebyly uvedeny do protokolu a na základě § 19. Vyslyšející /4./ se několikrát pohrdavě a urážlivě vyjádřil o mém vzdělání a když jsem ho upozornil na povinnost chovat se ke mně slušně, poznamenal : "Te si nechte pro tu svou manželku." Upozornil jsem ho, že tyto z jeho výroky považují za hrubé a urážlivé a žádal jsem, aby moje upozornění bylo uvedeno v protokolu - nebylo mi vyhověno. Prohlásil jsem, že za těchto okolností odmítám vypovídat vůbec a přestal jsem odpovídat.

Následoval poměrně dlouhý monolog čtvrtého vyslyšejícího čas od času přerušovaný třetím. Vzhledem k tomu, že jeho proslov byl značně nelogický, uvádím útržkovitě některé výroky, které považuji za pozoruhodné :

"... když nemáte rodinu, tak vás vůbec nemusíme pustit a pak vás vyženeme jako všechny a bez povolené návštěvy..." Tento výrok považuji za nepřipustný nátlak a vyhrožování. Marně jsem žádal o protokolování. "Havel - syn - ne, synovec milionáře, který vlastnil Be-

rrandov, Kriegel - ŽID, v americké armádě..."

"Když jste se narodil v březnu 48, to byste měl být úplně jiný, když jste se narodil v době, kdy dělnická třída vyháněla buržoazii..." "Nás zajímá všechno, my se zajímáme o to, jak naši občané žijí..." "My chráníme zájem státu a naopak zase chráníme zájmy občanů..." Když budete slušnej, tedy to znamená, když budete vypovídat tak, jak my se ptáme, tak budete moci jít domů, ale vy nejste slušnej..." "Zavřeme vás, dáme vás do basy... my máme dost času..."

Tyto výroky považuji rovněž za nátlak a vyhrožování. Uvést do protokolu odmítli. Nyní již každá moje žádost o zaprotokolování se setkala s hrubou a výsměšnou reakcí.

"Charta chce přece dialog, tak proč ho s námi nevedete?... to když tu máme vzdělané lidi, ti s námi hovoří, to byste se divil, ale vy nejste vzdělaný..."

"Potom si můžete zase stěžovat panu Carterovi..."

"Vám se nikdy nepodaří to, co byste chtěli, my jsme silní..."

"Ano podle zákona jsme si rovni, ale jen podle zákona, jinak ne, jinak jste totiž nicks, úplná nicks..."

"To si pak vykládejte v tom Německu na policii, jak jsme tedy na vás byli zlí, ale to vy chcete, že jo..."

Dále jsem byl osočen z neobjektivnosti, protože kdybych byl objektivní, tak bych vypovídal a řekl, kdo rozšiřuje Chartu a kd jsem ji podepsal, že ale mají zjištěno, že ji rozšiřuji já a že si mohu klidně vykládat kde chci, že mě získávali pro spolupráci /o ničem takovém nepedlo během celého výslechu ani slova/, ale oni že spolupracují jen se seriózními lidmi, kdežto já prý jsem neseriózní. Ještě mi bylo řečeno, že bych svůj podpis jistě rád odvolal, a že by mi to umožnili, ale že jsem zatvrselý a ironický, že jsem příživník a že mě tato země porodila a já jsem pro nix nic dobrého neudělal, že Chartu jsem podepsal proto, že se cítím ublížený, že mě vyloučili ze školy, ale že takové jako ja já oni studovat nenechají, a že vědí moc dobře, že tam nejsem u výslechu poprvé.

Potom vešel do místnosti pátý vyslyšející a představil se jako Čuně. Vzal do ruky můj občanský průkaz a vykřikl: "Jméno..." atd. Opakoval jsem mu /ten den již po čtvrté/ základní údaje o své osobě, přičemž je kontroloval v občanském průkaze. Když jsem odmítl odpovědět na otázku, proč jsem byl vyloučen z vysoké školy /bylo to z důvodů, pro které jsem byl souzen a soudem zpraven viny/ začal na mne křičet: "Jestli chceš facku, tak ji dostaneš!" Upozornil jsem ho, že jedná protizákonně. Zakřičel: "Se

Zákonem mi polib prdel."

Odmítl své výroky uvést do protokolu. Nepřestel křičet a ještě několikrát mě hrubě oslovil, mimo jiné : "Ty dobytku" a "Slušně jednáme s lidma, ale ty nejseš člověk, ty seš dobytek a s dobyt-kem jednáme jako s dobyt-kem". Žádal jsem, aby okamžitě uvedli do protokolu moji stížnost na toto jednání, setkal jsem se však s hrubým výsměchem. Prohlásil jsem, že pokud v protokolu nebude uvedena moje stížnost prokurátorovi a pokud v něm neuvedou své hrubé a výhružné výroky, odmítnu protokol podepsat. Na to rozzuře-ný p. Čuně, který se začal chovat jako nadřizený ostatních čtyřech vyslýchajících křičel, že mě dá zavřít, ať napíší návrh na vazku : "48 hodin a když si to nerozmyslí, tak dalších 48." Ode-šel a p. Černý se pokusil sepsat se mnou torzo protokolu, ve kte-rém až dosud bylo uvedeno jen mé jméno a datum narození.

Na dvě otázky po okolnostech mého podpisu Charty a po rozši-řování Charty 77 jsem odmítl vypovídat, ale ani tato moje odpo-věď nebyl uvedena přesně, neboť jsem uvedl podle jakých zákonných ustanovení výpověď odmítám, což do protokolu nenapsali. Ptali se, kdo mi poradil, jak vypovídat, kdo mě "naočkoval". Řekl jsem, že mám s sebou zákon o SNB. Vrátil se p. Čuně se zcela změněným cho-váním, začal mi vykat a řekl, že abych věděl, má celou dobu puště-ný magnetofon, abych ho nemohl "u toho prokurátora tak osolit" a svěřoval se, že je pyrotechnik, který prošel s armádou od Dukly celou republiku a ubezpečnosti byl už když já jsem se narodil. Potom podepsal příkaz k mému zajištění podle § 23 zákona o SNB. Ještě než mi sebrali všechny věci, nalistoval jsem si ten § ve svém zákonu o SNB a zjistil, že podle postupu pracovníků KS SNB bych musel být někdo, kdo výtržnostmi nebo jiným nepřístojným cho-váním narušuje veřejný pořádek. " /Nicméně ve zdůvodnění mého ze-jištění je uvedeno, že je to kvůli Chartě 77 /!//.

Z § 23 jsem dále zjistil, že jsem zajištěn "za účelem provedení potřebných služebních úkonů". Po dobu celých 48 hodin, které jsem pak strávil v cele ~~mimánbařchxáksnůkxxřaxáshxkesřjshxkxkxhřinx~~ ~~křaxxjswxpx~~ předběžného zadržení v Konviktské ulici se mnou ne-provedli jediný "služební úkon" kromě neoprávněného pokusu o sej-mutí otisků prstů, což jsem odmítl.

Než mě odvedli do vězení žádal jsem ještě jednou, aby do pro-tokolu uvedli mou stížnost. Pokusili se vylákat můj podpis proto-kolu tím, abych nejprve podepsal, potom že mi umožní napsat stíž-nost. Nepodepsal jsem a chtěl nejdříve napsat stížnost. P. Čuně se vysmíval, jestli mám papír a tužku, on že mi svůj na to nedá.

Měl jsem oboje, tužka byla v obálce mých odebraných předmětů, ale ještě jsem nepodepsal protokol o předání těchto předmětů do úschovy. Když jsem si chtěl svou tužku vzít, vytrhl mi p. Čuně obálku z ruky a křičel, že z toho udělá útok na veřejného činitele. Chtěl jsem tedy stížnost napsat tužkou, která byla na stole připravená k podpisu, ale neumožnil mi to. Protokol jsem tedy odmítl podepsat, p. Čuně řekl, že je to jedno, že ho podepíše sám. Když mě odváděli z kanceláře, výslovně jsem upozornil, že mají povinnost vyrozumět mou matku o zajištění, které trvá dále než 24 hodin. Na to za mnou Čuně křičel ještě na chodbu, že je nebudu poučovat o zákonech.

Mám však dojem, že toho bylo a je zapotřebí.

Žádám Vás, pane prokurátore, abyste tak učinil Vy.

Ještě na závěr : zadržen jsem byl 48 hodin.

Moje matka o mém zadržení vyrozuměna nebyla, ani nikdo z blízkých příbuzných.

Z cely předběžného zadržení v Kenviktské ulici jsem napsal a nechal odeslat stížnost obvodnímu prokurátorovi pro Prahu I, jejíž opis přikládám.

1.5.1977

Jiří Boreš

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
Okresního národního výboru v České Lípě

čj. soc. 554/77/Š

Česká Lípa dne 23.5.1977

Severočeské státní lezy
lesní závod

Česká Lípa 470 01

Věc : Žádost o udělení předchozího souhlasu k rozvázání pracovního poměru výpovědí.

Závod : Severočeské státní lezy, lesní závod Česká Lípa

Zaměstnanec : JUDr. Lis Ladislav, nar. 24.4.1926, bytem
trvale Praha 10, Vinohrady, Benešovská 1858/33, přechodně
Seasnová 83.

R o z h o d n u t í

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví ČNV v České Lípě u d ě ě u-
j e podle § 50 zákoníku práce, § 86 odst. 2 zákona o sociálním
zabezpečení č. 121/1975 Sb. a § 133 odst. 1 vyhlášky č. 128/1975 Sb.
předchozí souhlas k rozvázání pracovního poměru s JUDr. Ladislavem
Lisem.

O d ů v o d ě n í

Podáním ze dne 18.4.1977 požádal Lesní závod v České Lípě
o udělení předchozího souhlasu k rozvázání pracovního poměru vý-
povědí se zaměstnancem se změnšnou pracovní schopností JUDr. Lisem.
Svou žádost odůvodnil tím, že vedení závodu se dne 4.4.1977 dově-
dělo, že jmenovaný je jedním z organizátorů tzv. "Charty 77". Pro-
tože jde o závažné provinění, žádá závod o předchozí souhlas k vý-
povědi ve smyslu § 46 odst. 1 písm. F zákoníku práce. Stanovisko
vedení závodu bylo projednáno v ZV ROH, který s rozvázáním pracov-
ního poměru souhlasí.

Šetřením bylo zjištěno, že JUDr. Lis pobírá částečný invalid-
ní důchod, při němž pracuje jako dělník v lesní školce ve zkrácen-
ém pracovním úvazku. Důvodem k podání žádosti není však zdravotní
stav ani vhodnost pracovního zařazení jmenovaného, nedošlo ani k
porušení pracovní kázně. Vzhledem k závažnosti závodem uváděného
důvodu však odbor sociálních věcí a zdravotnictví předchozí sou-
hlas uděluje s tím, že závod není schopen vyřešit situaci přeřaze-
ním na jiné pracoviště ani jiným opatřením v rámci závodu. V průbě-
hu výpovědní lhůty bude odbor sociálních věcí a zdravotnictví ná-
pomocen JUDr. Lisovi při zajištění zaměstnání přiměřeného jeho
zdravotnímu stavu.

Rozhodnutí nelze odejmout odkladný účinek odvolání, neboť pro
to nejsou důvody.

Toto rozhodnutí nemá vliv na soukromoprávní nároky vyplývající z pracovního poměru.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení. Odvolání se podává u odboru sociálních věcí a zdravotnictví ONV písemně nebo ústně do protokolu. O odvolání rozhodne odbor sociálních věcí a pracovních sil Severočeského KNV v Ústíⁿ/

Na vědomí : JUDr. Ladislav Lis

470 01 Sosnová 83, p. Česká Lípa

Vedoucí odboru soc. věcí
a zdravotnictví
P r o š k o v á Zdena

Ministerstvo práce
a sociálních věcí
k rukám ministra M. Š t a n c l a
Palackého nám. 4
P r a h a 2 - Nové Město

Sosnová 27.6.1977

Pane ministře,

s velkým zájmem jsem si v Rudém právu ze dne 9. června t.r. přečetl zprávu o Vašem projevu na schůzi Mezinárodní organizace práce v Ženevě. Ve svém projevu, dle zprávy RP, jste měl prohlásit, že ČSSR "v celé své společenské praxi za 30 let socialistického zřízení plně zabezpečuje všechny zásadní dohody přijaté Mezinárodní organizací práce". A dále "že náš stát stejně jako ostatní socialistické státy zajišťuje všem svým občanům bez rozdílu, základní sociální práva, která se stala nedílnou součástí životních jistot pracujících". Současně v projevu stavíte tzv. jistoty pracujících v socialistických zemích do kontrastu s podmínkami života v kapitalistických státech - které dle Vás "nejdou schopny zabezpečovat základní lidská práva - především právo na práci a na ně navazující sociální a životní jistoty, tak potřebná, pro důstojný a spokojený život člověka". /mnou podtrženo/.

Nevím, pane ministře, co si mám pod zorným úhlem dosavadní československé praxe i vlastní zkušenosti o Vašem vystoupení myslet. Abych upřímně řekl, mám smíšené pocity. Na jedné straně mě Vaše tvrzení /nejsem sám z pracujících této země/ pobuňuje, protože je nepravdivé a na druhé straně je mě z toho, co tvrdíte před naší i světovou veřejností, smutno. Smutno proto, že si uvědomuji kam až režim, který se přihlašuje k socialistickému programu a jím řízená propaganda postoupily v zastírání pravdy a skutečností, jak se v důsledku toho prohloubila propast mezi pracujícími a oficiálním vedením a jak se diskreditují výsledky 30 leté výstavby socialismu.

Váš postoj si mohu vysvětlit pouze dvojím způsobem

- buďto uvádíte vědomě nepravdivé skutečnosti
- nebo, ač je to neuvěřitelné, nejste dostatečně seznámeni s tím, co se skutečně v této zemi děje, zvláště pak v resortu, za který jako federální ministr odpovídáte.

Vždyť každému dospělému a uvažujícímu člověku je notoricky známo, že v ČSSR v tzv. "konsolidačním období" byli desetitisíce lidí zbaveny možnosti uplatnit svoji kvalifikaci v pracovním procesu, byli masově zbavováni svých míst a hrubě diskriminováni, pouze za své občanské postoje v r. 1968 a v následujícím období. A nejen to - když někteří z nich se rozhodli prostřednictvím Charty 77 /patřím mezi ně i já/ tyto skutečnosti zveřejnit a dosáhnout tak veřejné nápravy, následovala opět represe a to jak v oblasti státní bezpečnosti, tak i v podobě množství diskriminačních opatření orgánů státní správy. Znovu však, a právě v oblasti elementárních občanských práv, práva na práci a na "něj navazující sociální a životní jistoty" - jak říkáte - "které jsou tak potřebné pro důstojný a spokojený život člověka."

Nevíte snad, pane ministře, že za mlčenlivého souhlasu Vašeho ministerstva, jsou opět lidé zbavováni svého zaměstnání, za pomoci skonstruovaných důvodů a to v příkrém rozporu nejen s našimi právními předpisy, ale i s mezinárodními dohodami naší zemí přijatými a na něž se ve svém projevu Vy odvoláváte? Je tragické, že právě v ČSSR i soudy tuto praxi ve svém rozhodnutí nejen potvrzují a v řadě případů dokonce napravují formální či věcně pochybené rozhodnutí zaměstnavatele tak, aby bylo možno zbavit nepohodlné osoby práva na existenci v této zemi.

Jestliže jsem se rozhodl napsat Vám, pak pouze proto, abych Vás upozornil na tyto skutečnosti. Jak víte z dopisu, který byl v těchto dnech skupinou signatářů Charty 77 zaslán Federálnímu shromáždění, jde zatím asi o 80 případů propuštění a diskriminace občanů pro své postoje a svou občanskou iniciativu.

V posledním období podobný osud postihl i mne. Píši Vám proto, že nechci připustit ani v tomto případě, aby se znovu mohla opakovat situace, kdy by se ústavní a další odpovědní činitelé mohli zbavovat odpovědnosti poukazem na nedostatek informací.

Jak z přiložených dopisů vyplývá /dopis ONV, který dává souhlas k rozvázání pracovního poměru na žádost Lesního závodu, mé odvolání ENV, odboru sociálních věcí a zdravotnictví a dopis OÚNZu Česká Lípa, internímu odd. - lůžková část/ požádal můj zaměstnavatel Lesní závod Česká Lípa, na přímý pokyn OV KSČ Okresní národní výbor, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, o souhlas k mému propuštění, který dne 23.5.1977 ONV potvrdil. Důvodem, jak uvedeno v rozhodnutí ONV je - cituji "že jmenovaný je jedním z organizátorů t.zv. Charty 77... a protože jde o závažné provinění...",

Jsem, pane ministře, propouštěn nikoli pro porušení pracovní kázně nebo pro jiné zákonné důvody, ale jak se výslovně praví, pro moji občanskou angažovanost a iniciativu, tedy jinými slovy z důvodů politické diskriminace.

Jak známo, od roku 1969 pracuji jako lesní dělník v těžbě dřeva /ač jsem absolventem Karlovy university a mám vysokoškolskou kvalifikaci v oboru práva/ - nyní v důsledku poškození páteře, v lesní velkoškole za 1.300 Kčs hrubého měsíčního příjmu /pokud vím v RP průměrný měsíční příjem činí 2.350,- Kčs/. I z této práce jsem nyní vykazován.

Víte tak jako já, pane ministře, že tento postup OV KSČ, závodu i ONV je v příkrém rozporu se zákoníkem práce a s předpisy na něj navazujícími. Smyslem tohoto rozhodnutí nemůže být nic jiného než zbavit mě a mé blízké možnosti obživy a za podmínek, kdy neexistuje žádná možnost charitativní podpory a jiné možnosti najít si obživu jinak - na rozdíl od tzv. kapitalistických zemí /žebrota je u nás zakázána a žebračky se už nevydávají/ rovná se toto rozhodnutí, kdy je zřejmé, že ani já podobné žádné jiné zaměstnání nenajdu, rozsudku nad mým životem.

Znám totiž několik kolegů, se kterými byl již rozvázan pracovní poměr - nočních hlídačů, vrátných aj. - kteří nemohou již několik měsíců najít v ČSSR žádnou práci.

S těmito skutečnostmi, které ještě podrobněji popíšu jsem se již 16. dubna obrátil na prezidenta republiky dr. G. Husáka. Můj dopis však zůstal bez odezvy. Kromě toho, co v dopise uvádím, však represe proti mě dále zesílila. Zvláště místních orgánů a činitelů postoupila tak daleko, že z rozhodnutí vedení OÚNZu jak jsem se dozvěděl, mě nesmí léčit ani obvodní lékař /jen v případě, kdy by se jednalo o smrtelné onemocnění/. Jinak onemocním-li "méně vážnou chorobou" smím se hlásit pouze u ředitele OÚNZu. Pro zajímavost ředitel OÚNZu je gynekolog, jak je kvalifikovaný pro posouzení mého zdravotního stavu nemohu zatím posoudit. Za jiných okolností bych tuto pozornost mohl považovat za čest, kdybych ovšem nevěděl, že i toto rozhodnutí je součástí represe proti mně.

Soustavně je mi odíráno vydat jakékoli potvrzení o mém zdravotním stavu. Celou podrobnou dokumentaci za 9 let mého pobytu a pracovního zařazení na okrese Č. Lípa záměrně blokuje vedení OÚNZu. /Nemohl jsem v důsledku tohoto odmítnutí uzavřít ani úrazové pojištění/. Nebudu překvapen, když se má dokumentace ztratí, aby v případě potřeby prověření mého zdravotního stavu nebyla po ruce. /Od

roku 1976 jsem v částečném invalidním důchodu/.

To jsou tedy, pane ministře, v praxi ony sociální a životní jistoty, ona základní práva, která, jak v rozporu s pravdou tvrdíte, jsou všem občanům bez rozdílu zajištěna. Jak vidíte, nejsou ovšem zajištěna, naopak tato domnělá a neskutečná práva jsou nástrojem v rukou státní moci k nejhrůznějším šikanám a diskriminaci pro režim nepohodlných lidí. Tato práva jsou orgány státní moci a správy chápána nikoli jako skutečná práva, ale jako odměna za občanskou pasivitu a poslušnost, proto tato práva mohou být kdykoli odejmuta.

Domnívám se, pane ministře, že z titulu své funkce, nesete plnou odpovědnost za uplatňování skutečných pracovních a sociálních práv pracujících v této zemi. Z pozice svého postavení odpovědného ministra měl byste věnovat mnohem větší pozornost současné praxi v oblasti pracovně právních vztahů a důrazně dbát na to, aby nezákonný postup zaměstnavatelských institucí byl veřejně pranýřován, odsouzen a všude, kde byl porušen zákon a právo občana byla zjednána okamžitá náprava a zaručeno, že budou dodržovány předpisy pracovně právní i mezinárodní závazky naším státem přijaté. Tato Vaše odpovědnost je nedělitelná. Nezmenšuje ji ani skutečnost, že porušování těchto práv je součástí politické represe, zahrnující všechny oblasti společenského života.

Jak se chcete této své odpovědnosti zhostit a vykonávat dál svoji ústavní funkci - za této situace - ponechávám Vaší cti a Vašemu svědomí ale i úvaze orgánů, jimž za řádný výkon své funkce odpovídáte.

Ladislav L i s
Soanová 84
p. Zahrádky
okr. Česká Lípa

Přílohy :

1. Rozhodnutí ONV - odbor sociálních věcí a zdravotnictví
2. Odvolání proti rozhodnutí ONV severočeskému krajskému NV
3. Dopis OÚNZu Česká Lípa - interní odd.
4. Dopis prezidentu dr. G. Husákovi

Na vědomí : Revoluční odborové hnutí
Světová odborová federace

Federální shromáždění ČSSR
k rukám předsedy FS A. Indry
Vinohradská 1
Praha 1

Praha 25.5.1977

Pane předsedo,

při projednávání stavu socialistické zákonnosti v ČSSR dne 5.4.1977 generální prokurátor ČSSR a předseda NS ČSSR zdůrazňovali, že orgány prokuratury a soudy se důsledně řídí metodou socialistické zákonnosti a že chrání práva a oprávněné zájmy čs. občanů. V tomto smyslu vyznívala i diskuse a přijaté usnesení FS ČSSR.

V současné době probíhají před soudy pracovní spory, které jsou uvedeny ve věci okamžitého zrušení nebo výpovědi z pracovních poměrů četných signatářů CHARTY 77. V těchto soudních řízeních, jak dokládá úvaha o těchto sporech, připojená k tomuto dopisu, jsou hrubým způsobem porušovány normy čs. pracovního práva i občanského soudního řízení. Porušování těchto významných ústavních a zákonných práv občanů, o kterých soudy, - za^opoluúčasti prokuratury - takto rozhodují, nepůsobí újmu jen těm signatářům Charty 77, jejichž sociální existence je tím vážně dotčena a ohrožována, ale působí - jako každé porušování zákonnosti - materiální i duchovní škody cel^é čs. společnosti a státu. V daném případě má i specifický mezinárodní aspekt. Oživuje opět otázku důvěryhodnosti a spolehlivosti čs. státu jako partnera mezinárodních dohod a smluv a vystavuje jej znovu důvodné a oprávněné kritice pro neplnění a porušování mezinárodních dohod, k nimž ČSSR přistoupila, zvláště na půdě Mezinárodní organizace práce.

Federální shromáždění ČSSR by proto mělo být o těchto závažných porušování čs. zákonnosti informováno, aby mohlo posoudit jejich příčiny i důsledky, jakož i skutečnost, že nejvyšší představitelé prokuratury a soudnictví mu nepodalí pravdivou zprávu o stavu věcí a o své činnosti.

prof. dr. Zdeněk Jičínský, DrSc.

Advokátní poradna 7
pracoviště A

115 02 Praha 1, Mezibranská 19
tel. 22 61 45 až 49

Vyřizuje : dr. Křížek/kar

Naše zn. : 71/12-1024/77

k řj. : 23 C 130/77

Obvodní soud pro Prahu 1

112 94 Dvočný trh 14, Praha 1

Navrhovatel : Dr Zdeněk Jičínský, bytem Praha 1
Pařížská 12

Odpárce : Česká státní pojišťovna
zast. ředitelem Františkem Douckem
Praha 1, Spálená č. 14

právně zast. JUDr Zdeněk Křížek, advokátem
a vedoucím advokátní poradny č. 7, Praha 1,
Mezibranská 19

o neplatnost výpovědi z pracovního
poměru

Vyjádření odpárce
Trojmo
plná moc
3 přílohy

V označené právní věci podáváme prostřednictvím svého právního zástupce toto

v y j á d ř e n í :

1. Je správné, že navrhovatel je u žalované organizace v pracovním poměru od 1.3.1971 podle písemné pracovní smlouvy ze dne 5.3.1971, resp. změnéné pracovní smlouvy ze dne 26.1.1973.

Je správné, že dne 3.3.1977 jsme navrhovateli dopučili a navrhovatel převzal písemnou výpověď z pracovního poměru z důvodu uvedeného v § 46 odst. 1 písm. e/ zákoníku práce s tím, že pracovní poměr navrhovatele v žalované organizaci končí dnem 30.6.1977.

K výpovědi z pracovního poměru s navrhovatelem byl udělen předchozí souhlas dle § 59 odst. 1 zákoníku práce ZV ROH žalované organizace dne 3.3.1977.

Je správné, že písemnou výpověď z pracovního poměru podle § 46/1e jsme odůvodnili tím, že pracovní zařazení navrhovatele klade vysoké požadavky nejen na odbornost, ale ve stejné míře i na vysoký stupeň političnosti práce, vycházející ze vztahu k socialistickému zřízení a že navrhovatel tyto požadavky, které jsou nezbytnou podmínkou pro řádný výkon práce a pro skvalitňování pracovních kolektivů a jejich upevňování, nesplňuje a nemůže vhodným způsobem reprezentovat žalovanou organizaci jako státní socialistickou organizaci při výkonu činnosti.

Důkaz : pracovní smlouvou ze dne 5.3.1971

změněnou pracovní smlouvou ze dne 26.1.1973

písemnou výpověď s vyznačením souhlasu ZV ROH z 3.3.1977 /podepsaná kopie s potvrzením o převzetí navrhovatelem/, které se předkládají

výsledkem účastníků s výhradou dalších důkazů.

2. Podle odst. 10/ pracovní smlouvy z 5.3.1971, resp. změněné pracovní smlouvy ze 26.1.1973 platí pro pracovní právní vztahy účastníků předpisy tam uvedené, zejména ust. zákoníku práce a též příslušná ustanovení organizačního a pracovního řádu žalované organizace.

Navrhovatel byl povinen zachovávat socialistickou pracovní kázeň, která pro něho vyplývala z jeho účasti na společenské práci. Náplní socialistické pracovní kázně je uvědomělé plnění úkolů; pracovat podle svých sil a podle svých znalostí a zkušeností ve prospěch socialistické společnosti. Podle

Podle části III/ odst. 14 písm. a/ pracovní řádu jsou pracovníci žalované organizace povinni zvyšovat svoji odbornou a politickou úroveň a podle odst. 14 d/ jsou povinni při výkonu práce i v občanském životě se chovat v souladu se zájmy celospolečenskými i se zájmy žalované organizace.

Důkaz : pracovní smlouvou, resp. směnňnou pracovní smlouvou, jako shora,
pracovním řádem žalované organizace, který bude předložen,
výsledkem účastníků s výhradou dalších důkazů,

3. Navrhovatel porušil závazky převzaté pracovní smlouvou tím, že nedodržel uvedená ustanovení, čímž prokázal, že nesplňuje bez zavinění organizace požadavky, které jsou nezbytně pro řádný výkon jeho práce.

Při pohovoru s ředitelem žalované organizace Františkem Douckem dne 14.2.1977 uvedl navrhovatel, že spolupodepsal prohlášení tzv. charty 77 a že se s obsahem tohoto prohlášení ztotožňuje. Svým podpisem a ztotožněním s obsahem uvedeného prohlášení se navrhovatel připojil k pomlouvačné a nebezpečné pobuřující akci namířené proti naší soc. společnosti, v její prospěch byl povinen podle pracovní smlouvy uvědoměle pracovat. Proušil tím zvláště hrubým způsobem povinnosti pracovníka žalované organizace, jako státní socialistické organizace. Vzhledem ke značnému pobouření veřejnosti způsobenému uvedenou akcí, narušilo by jeho další setrvání v pracovním poměru u žalované organizace plnění jejích úkolů. Spolupodepsáním prohlášení tzv. charty 77 způsobil navrhovatel spolu s ostatními spolupodepisovateli, že uveřejnění tzv. charty 77 v západních sdělovacích prostředcích, se stalo podnětem k pomlouvačné a nepřátelské kampani proti zpeřáknem stěžejním základům socialistického zřízení ČSSR. Socialistické společenské zřízení našeho státu je v rámci spojení států socialistické soustavy hlavní zárukou bezpečnosti našeho státu. Dobrovolný podpis prohlášení tzv. charty 77 je nutno pokládat za ohrožení bezpečnosti státu a společenského zřízení republiky. Společensky nebezpečné jednání uvedené povahy je nutno za takové považovat, i když nebezpečný následek nenastal, neboť jde o jednání, z něhož konkrétně a bezprostředně ohrožení bezpečnosti státu vyplývá. Tím se rozumí ochrana integrity, státního zřízení, územní celistvosti, obranyschopnosti a mezinárodních vztahů státu, státního orgánu a státního tajemství. Jde o zá-

kladní principy našeho státního zřízení zakotvené v Ústavě ČSSR. V té souvislosti poukazujeme na stanovisko gen. prokurátora ČSSR k tzv. prohlášení Charty 77 ze dne 31.3.1977.

I když uvedené základní principy našeho státního zřízení jsou chráněny především zejména přestně právními předpisy, není rozdílné zda v daném případě pro uvedené jednání se vede proti navrhovateli trestní řízení či nikoliv.

Důkaz : pracovní smlouvou jako shora,

stanovisko gen. prokurátora k prohlášení tzv. charty 77 které budiž konstatováno,

výslechem účastníků s výhradou dalších důkazů,

4. Pokud jsme písemnou výpověď z pracovního poměru odůvodnili způsobem již uvedeným, zejména tím, že navrhovatel nesplňuje požadavky kladené na vysoký stupeň političnosti práce, vycházející ze vztahu k socialistickému zřízení, trváme na tom, že vzhledem ke shora uvedeným skutečnostem je výpovědní důvod dostatečně konkretizován a odpovídá ust. § 44/2 zákoníku práce. Požadavek vysokého stupně političnosti práce nelze proto se zřetelem k uvedenému jednání navrhovatele pokládat "za zcela obecný požadavek". Z toho je zřejmé, že u navrhovatele se nejedná ve smyslu § 46/1 e/ zákoníku práce o požadavky spočívající v neuspokojivých pracovních výsledcích, při nichž se vyžaduje splnění další podmínky /§ 46 odst. 1 e/ zákoníku práce - část věty za středníkem/. Při nesplnění požadavků, jak jsme je uvedli v písemné výpovědi, se nevyžadují žádné další podmínky, takže námitka navrhovatele, že mu nikdy žádná výtka co do těchto požadavků nebyla dána, je zcela nerozhodná. Z povahy věci plyne, že jde o požadavky, které jsou nezbytné pro řádný výkon práce navrhovatele, že jde o požadavky trvalého charakteru a že k jejich jejich nesplnění navrhovatelem došlo bez zavinění žalované organizace.

Důkaz : písemnou výpovědí jako shora,

výslechem účastníků s výhradou dalších důkazů.

Z uvedených důvodů proto navrhuje, aby žaloba s konečným návrhem, že výpověď z prac. poměru daná odpárcem navrhovateli písemně, dne 3.3.1977, je neplatná, byla zamítnuta a navrhovatel, aby byl uznán povinným zaplatit odpárci náklady řízení do 5 dnů od právní moci rozsudku k rukám Městského sdružení advokátů v Praze

V Praze dne 26.4.1977 ČSP - oblastní závod ČSP Praha
ředitel František Doucek

Obvodnímu soudu pro Prahu 1
Ovocný trh 14
112 94 Praha 1

k řj. 23 C 130/77

N a v r h o v a t e l : Dr Zdeněk J i š í n s k ý, bytem
Pařížská 12, Praha 1

O d p ě r c e : Česká státní pojišťovna, zastoupená
Fr. Douckem, ředitelem OZ ČSP Praha,
Spálená 14, Praha 1
právně zast. dr. Zd. Křížkem, advokátem
AP 7
Praha 1, Mezibranská 1

T r o j m o

V y j á d ř e n í navrhovatele k vyjádření odpáře
o neplatnost výpovědi z pracovního poměru

I. Navrhovatel poukazuje na to, že tvrzení odpůrce v odůvodnění výpovědi opakovaně v jeho vyjádření o tom, že pracovní zařízení navrhovatele kladé vysoké požadavky nejen na odbornost, ale ve stejné míře i na vysoký stupeň političnosti práce, vycházející ze vztahu k socialistickému zřízení, a že navrhovatel tyto požadavky nesplňuje, nemá oporu v čs. pracovním zákonodárství a není ani fakticky prokázáno.

Pokud jsou na výkon určité práce kladeny zvláštní politické požadavky, jde se smyslu § 46, odst. 1, e/ zák. práce o předpoklady pro výkon práce a ty jsou pak speciálně stanoveny v příslušných právních předpisech /tak např. je tomu u prokurátorů, státních notářů, u výchovných pracovníků apod./. Uvádějí-li se ve výpovědi a ve vyjádření odpůrce politické požadavky, ostatně nijak nekonkretizované, nad rámec toho, co jako předpoklady pro výkon práce u žalované organizace stanoví zákoník práce a pracovní řád, jde o podmínku, která není zakotvena v pracovním zákonodárství a výpověď je z tohoto důvodu neplatná. Politický postoj občana /pracovníka/ může se týkat pracovníprávních vztahů jen tehdy, je-li právním předpisem stanoveno, že určitý politický postoj je předpokladem pro výkon sjednané práce. Pokud určitý politický postoj pracovníka se projevuje pouze ve sféře jeho soukromého života a nemá podstatný vliv na kvantitu či kvalitu jeho práce, nemůže být požadavek určitého politického postoje považován za požadavek který je nezbytnou podmínkou pro řádný výkon práce, resp. jiný než určitý /požadovaný/ politický postoj nemůže být považován za nedostatek bránící pracovníkovi zastávat nějaké pracovní místo.

II. Odpůrce v bodě 3 svého vyjádření tvrdí, že navrhovatel porušil závazky převzaté pracovní smlouvou tím, že nedodržel ustanovení zákoníku práce a pracovního řádu, čímž měl prokázat, že nesplňuje bez zavinění organizace požadavky, které jsou nezbytné pro řádný výkon jeho práce. Navrhovatel podle vyjádření odpůrce zřejmě nezachovával socialistickou pracovní kázeň a nejednal v souladu s čl. III odst. 14 a/ pracovního řádu, podle něhož jsou pracovníci žalované organizace povinni zvyšovat svou odbornou a politickou úroveň, a s odst. 14 d/, podle něhož jsou pracovníci povinni při výkonu práce i v společenském životě chovat se v souladu se zájmy celospolečenskými i se zájmy žalované organizace.

Navrhovatel poukazuje na to, že odpárce se tu omezuje na pouhá tvrzení, která však nikterak neprokazuje, protože je prokázat nemůže.

- III. Navrhovatel pracuje v organizaci od 1.5.1971 nejprve jako likvidátor v oddělení státních hospodářských organizací od 1.3.1975 jako referent v právním oddělení. Jeho práce byla vždy, jak svědčí komplexní hodnocení, posuzována kladně a to nejen z odborného hlediska, ale i z hlediska politických požadavků na tuto práci kladených, resp. s ní spojených. Navrhovateli také nebyly nikdy řečeny žádné kritické připomínky či výhrady v tomto ohledu. Navrhovatel byl v útvaru SHO členem brigády socialistické práce a dne 5.7. 1975 získal jako člen této brigády odznak 1. stupně. Po přechodu do právního oddělení se stal členem analogického kolektivu na tomto pracovišti. Uvádí dále, že jeho činnost jako pracovníka pojišťovny byla např. velmi pozitivně hodnocena po politické stránce vedením a ZV ROH PZO Koozpol, kde navrhovatel likvidoval škody několika set pracovníků po požáru Veletržního paláce v r. 1974. Navrhovatel byl také jednou v r. 1974 vyhodnocen jako nejlepší pracovník oddělení SHO a podruhé ve 4. čtvrtletí 1976 v úseku, do něhož spadá právní oddělení. Navrhovatel plnil všechny povinnosti, které mu ukládá zákoník práce a pracovní řád ČSP. Vzhledem k tomu považuje navrhovatel za prokázané, že splňuje nejen odborné, ale i politické požadavky kladné na jeho práci jako pracovníka pojišťovny.

D á k a z : komplexní hodnoceními, dopisem PZO Koozpol, které nechť předloží odpárce, výsledkem ředitel Fr. Doučka a svědků dr. Šrámka, dr. Jelínka pod adresou odpárce.

- IV. Navrhovatel pracuje, jak bylo výše uvedeno od 1.3.1975 jako referent právního oddělení. Hlavní náplní jeho práce je zastupování pojišťovny ve sporech o plnění z tzv. životního pojištění, ev. v dalších sporech, uplatňování postihů proti oběm nebo organizacím, proti kterým má pojišťovna z nějakého důvodu pohledávky, a další úkoly spojené s podáváním právního stanoviska ke stížnostem a požadavkům adresovaným ředitelství oblastního závodu apod. Je to tedy svou povahou odborně právní činnost. Proto také vzhledem k povaze této činnosti tu tvrzení odpárce o požadavku vysokého stupně

političnosti práce není nikterak věcně prokázáno a ani je prokázat nelze, pokud se nemá pojem politický neúměrně rozšiřovat a nadouvat a zbavovat tak svého smyslu a obsahu, jak jej běžně interpretuje marxistická ideologie. Pojišťovna je hospodářskou organizací, nikoli státním orgánem, proto i stupeň a míra politických požadavků nemohou být tak vysoké jako u státních orgánů, kde odborně - politické předpoklady pro zastávání určitých funkcí jsou stanoveny přímo v právních předpisech. Tato odborně právní činnost navrhovatele má svou politickou stránku, která spočívá v tom, zda a jak důsledně se v této práci prosazují společenské zájmy, zda je správně uplatňováno výchovné působení v regreseční agendě, zda a jak se poskytují služby pojištěným. Politické požadavky tohoto druhu, kladené na činnost navrhovatele jako referenta právního oddělení, jak vyplývají z pracovního řádu ČSP navrhovatel vždy plnil a k jeho činnosti v tomto ohledu, jak již řečeno, nebyly žádné kritické připomínky nebo výhrady. Navrhovatel se vždy snažil o vztahy vzájemné spolupráce a pomoci na pracovišti a vždy ochotně spolupracoval s ostatními pracovníky oblastního závodu i poboček, s nimiž přicházel do pracovního styku, v zájmu rychlého a kvalitního vyřizování věcí, v čemž se také nejvýrazněji projevuje politická stránka či kvalita jeho činnosti jako pracovníka právního oddělení pojišťovny.

D ů k a z : jako od III, výsledkem svědků dr. Bernáthové, dr. Aubrechta, J. Řezníka, dr. Srba pod adresou žalované organizace.

- V. Pokud žalovaná organizace najednou zjistila, že navrhovatel nesplňuje politické požadavky, které, jak uvádí ve vyjádření, jsou nezbytné pro řádný výkon práce a jde o požadavky trvalého charakteru, ačkoli mu nikdy dříve nic takového nevytýkala, nemůže tvrdit, že se tak stalo bez jejího zavinění. Pokud snad jsou na pracovníky žalované organizace kladeny zvláštní politické požadavky nad rámec zákoníku práce a pracovního řádu, což však ani podle zákoníku práce ani podle pracovního řádu není odůvodněno, je povinností organizace na tyto požadavky upozornit. V daném případě se tak nestalo a odpárce hodnotil práci navrhovatele pozitivně. Proto je konstatování ve výpovědi pracovního poměru, že bez zavinění organizace navrhovatel nesplňuje požadavky, které jsou nezbytnou podmínkou pro řádný výkon práce, neodůvodněné a výpověď z

pracovního poměru je i z tohoto úvodu neplatná.

D á k a z : jako od III a IV.

- VI. Odpůrce ve svém vyjádření tvrdí, že navrhovatel svým podpisem prohlášení Charty 77 se připojil k pomlouvačné a nebezpečné pobuřující akci namířené proti naší socialistické společnosti, v jejíž prospěch byl povinen podle pracovní smlouvy uvědoměle pracovat. Tím porušil zvlášť hrubým způsobem povinnosti pracovníka žalované organizace jako státní socialistické organizace. Vzhledem k značnému pobouření veřejnosti by narušilo jeho další setrvání v pracovním poměru u žalované organizace plnění jejích úkolů. I tu jde opět o pouhé tvrzení, která organizace nedokazuje, protože je při seriózním způsobu dokazování dokázat nelze.

Podpis prohlášení Charty 77 je tedy zřejmě jediným důvodem, pro který dal odpůrce navrhovateli výpověď.

Navrhovatel musí v této souvislosti kategoricky odmítnout uvedená i další tvrzení odpůrce o navrhovatelově podpisu odůvodněná a neodůvodnitelná. Prohlášení Charty 77 vítá skutečnost, že ČSSR se přihlásila k Mezinárodním paktům o lidských právech a učinila je součástí čs. právního řádu, a poukazuje kriticky na rozpor, který existuje v určitých oblastech mezi čs. právní úpravou práv občanů a praxí jejich častého nerespektování či porušování. V závěru vyzývá vládu, aby učinila opatření k důslednému zachovávání občanských práv a zdůrazňuje odpovědnost každého občana za stav veřejných věcí v ČSSR. Jaká je to logika, která v požadavku důsledného zachovávání ústavy a platných čs. zákonů shledává ohrožení bezpečnosti státu, územní celistvosti a obranyschopnosti státu, nebo dokonce ohrožení socialistického společenského zřízení našeho státu v rámci spojení států socialistické soustavy, jak tvrdí vyjádření odpůrce. Navrhovatel na základě toho, co odpůrce ve vyjádření píše, má za to, že odpůrce buď prohlášení Charty 77 vůbec nezná, nebo je záměrně zkresluje a falšuje. Proto také navrhovatel odmítá závěry odpůrce jako svévolné insinuvace.

Odpůrce také svévolně, způsobem, který nemá oporu v čs. pracovním zákonodárství, vykládá navrhovatelův podpis jako hrubé porušení pracovních povinností navrhovatele.

Podle čl. 28 Ústavy ČSSR má každý občan svobodu projevu, podle čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který je součástí platného čs. právního řádu, má

a sociálních věcí ČSSR k odůvodnění změn v zákoníku práce na MOP v roce 1975, které nechť vyřídá soud, výsledkem účastníků s výhradou dalších důkazů.

Protože odpárci neprokázal, že by navrhovatel nesplňoval požadavky, jež na výkon jeho práce kladé zákoník práce a pracovní řád ČSP, navrhovatel

n a v r h u j e ,

aby soud rozhodl, že výpověď z pracovního poměru, kterou odpárci dal navrhovateli 3.3.1977, je neplatná a aby navrhovateli přiznal náklady řízení.

Krajský ústav národního zdraví
Nositel Řádu práce
Středočeský kraj

128 08 Praha 2, U nemocnice 2/499

Pan
PhDr. Petr R e z e k
Fakultní poliklinika KÚNZ SKNV
Klimentská ulice
P r a h a 2

Praha dne 1. června 1977

Věc : okamžité zrušení pracovního poměru

Podle ustanovení par. 53 odst. 1, písm. b/ a c/ zákoníku práce zrušujeme s Vámi pracovní poměr okamžitě, neboť jste porušil pracovní kázeň hrubým způsobem a ohrozil bezpečnost státu tak, že Vaše setrvání v naší organizaci do uplynutí výpovědní lhůty není možné z důvodů udržení pracovní kázně v organizaci a bez ohrožení řádného plnění jejích úkolů.

Dne 1. června 1977 dal ZV ROH Fakultní polikliniky svůj předběžný souhlas s tímto opatřením.

Upozorňujeme Vás na Vaši povinnost dodržovat i po zrušení pracovního poměru služební mlčenlivost.

Dnešním dnem Vám zastavujeme v důsledku tohoto opatření dosavadní plat.

Krajský ústav národního zdraví
Středočeský kraj
ředitelství

Praha 2, U nemocnice 499-tel.292941

MUDR. Vladimír Š p a l e
ředitel KÚNZ

Vyřizuje : JUDr. Erchan

OVS Praha 10

Sobotecká 8, 101 17 Praha 10

Věc : Odmítnutí povolávacího rozkazu

V pondělí dne 21.3.1977 mně byl osobně doručen tzv. povolávací rozkaz. Tento povolávací rozkaz odmítám. K VÚ 3633 nenastoupím a povolávací rozkaz vracím.

Zdůvodnění :

Od památného roku 1620, kdy byla naposledy rozprášena vojska Království Českého, nedostavila se situace, kdy český národ se zbraní v ruce by vystoupil proti jakýmkoliv vetřelcům. Tento druh obrany je mu naprosto cizí a neodpovídá jeho mentalitě. Už z této skutečnosti je zřejmé, že tzv. ČSLA neslouží k obraně jednotlivce nebo společnosti, ale naopak k manipulaci s nimi. Tato manipulace se děje dvojím způsobem. Jednak pasivně /jednotlivec je zastrašen přítomností ozbrojených sil/, nebo aktivně /jednotlivec je přímo zapojen do zastrašovací akce tím, že je povolán do armády./ Občan pak nejedná jako svobodný člověk, jako determinovaná bytost. Nedostatek svobody má být nahrazen zvýšenou životní úrovní, kterou tato zešněrovaná společnost má vyprodukovat.

Byl jsem mezi těmi, kteří 1.1.1977 podepsali Chartu 77. Tento dokument se staví proti potlačování lidských práv v Československu a nutí vládu ČSSR k dodržování zákonů, ke kterým se zavázala při závěrečném aktu mezinárodní konference v Helsinkách. Československé sdělovací prostředky však místo konstruktivního dialogu zahájily hysterickou kampaň proti signatářům Charty 77. Byli jsme nazýváni zrádci a zaprodanci. Byl mně odebrán řidičský a občanský průkaz, v zaměstnání bylo o mně rozšířeno, že se vydávám za doktora. Rovněž v mém bydlišti jsem byl nepřímo označen za kriminální živel, ačkoliv žiju bezúhonným životem. V této souvislosti mně byl doručen povolávací rozkaz. Je zcela jasné, že je na mně požadováno, abych zavřel oči a neviděl křivdy, které byly spáchány na mně a na mých spoluobčanech, a stál v jednom říku s mocnými proti slabým. A tato manipulování se nazývá povinností nejčestnější. Tvrdíte, že Charta 77 jsou pomluvy a že každý občan má právo na vzdělání. Na důkaz toho vodíte před televizní obrazovku občany, kterým se dostalo vzdělání, chcete-li vzbudit dojem, že je vzdělání pro každého. Ale mně osobně bylo znemožněno dostudovat. Před rokem jsem požádal o vystěhování. Nedostal jsem se však přes prvé razítko, které mi měla poskytnout vaše vojenská správa. Dostal jsem odpověď, že žádost byla předána vyšším orgánům.

Toto vše mě přesvědčilo, že ČSLA neslouží obraně určitého společenství, ani k obraně jedince a jeho práv, ale naopak k potlačení jeho práv. Jsem přesvědčen, že pravda je na straně bojovníků za lidská práva, kteří beze zbraně hájí důstojnost člověka. Myšlenky Charty 77 a jejich pravdivost jsou silnější než lež /například že jsme placeni ze západu/, pomluvy /například, že se vydávám za doktora/, ingoranství /nezodpovězená žádost o vystěhování/, podepřené kulometry a tanky. Je možné, že jedinec, který se vzepře, se slomí, ale pravda, která je na straně slabých, ponižených a ukřivděných, nakonec zvítězí. Proto cítím jako povinnost nenastoupit k VÚ 3633 v Teplé u Mariánských Lázní. Všechny následky, vyplývající z mého jednání jsem ochoten nést.

S pozdravem

"Míru zdar"

Aleš B ř e z i n a
adresa

Dne 14.6.1977 proběhlo u Obvodového vojenského soudu v Praze
líčení v trestní věci Aleše Březiny

Tříčlenný senát projednal obžalobu vznesenou vojenským obvodovým prokurátorem, kterou byl Aleš Březina zažalován za spáchání trestného činu "nenastoupení služby v ozbrojených silách" podle § 269 odst. 1 trestního zákona /Kdo v úmyslu vyhnout se trvale vojenské činné službě po uplynutí lháty, stanovené v povolávacím rozkaze, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let./

Obžaloba konstatovala, že se Aleš Březina v březnu tohoto roku nedostavil na písemnou výzvu k převzetí povolávacího rozkazu. 21. března mu byl povolávací rozkaz doručen osobně svob. Čechákem, což stvrdil písemně a ústně se vyjádřil, že vojenskou službu nenastoupí. To své stanovisko sdělil dne 29.3.1977 ve svém písemném vyjádření Obvodní vojenské správě pro Prahu 10 a současně vrátil i povolávací rozkaz. Základní vojenskou službu k 1.4.1977 nenastoupil a tudíž se dopustil trestného činu z něhož je žalován.

Dále prokurátor v žalobě konstatoval, že obžalovaný Aleš Březina byl vzat do vazby 18.4.1977. Během vyšetřovací vazby i v průběhu soudního jednání odmítal vypovídat ke skutkovým okolnostem i příčinám žalovaného trestného činu s tím, že se vyjádří až při soudním líčení ve své závěrečné řeči. Byla tedy čtena protokolovaná část výpovědi a konstatovány osobní data a údaje o obžalovaném.

- Aleš Březina se narodil 12.6.1948 v Praze; trvale bydlí Praha 4 - Michelská 20; absolvoval Střední průmyslovou školu elektrotechnickou a 9 semestrů Komenského evangelické bohoslovecké fakulty; ze studia byl vyloučen poté, co protestoval proti vyloučení svého spolužáka ze studia z politických důvodů; zaměstnán je jako sanitář resuscitačního oddělení nemocnice Na Františku v Praze.

- Dále byl částečně konstatován dopis Aleše Březiny OVS pro Prahu 10 ze dne 29.3.1977, jímž odmítá a současně vrací povolávací rozkaz. Byla přečtena první část zdůvodnění tohoto stanoviska, kde se praví, že od roku 1620, kdy byla rozprášena vojska Království Českého, se neobjevila situace, kdy by český národ vystoupil proti jakýmkoliv vetřelcům. ČSLA neslouží k obraně jednotlivce nebo národa, ale je pouze nástrojem mocenské manipulace, ať už pasivně - jedinec je zstrašován přítomností ozbrojených sil - nebo aktivně - je přímo zapojen do zastrahovacích akcí. Dále v dopise Aleš Březina informuje Vojenskou správu o tom, že je signatářem Charty 77 z 1.1.1977, která se staví proti potlačování lidských práv v Československu a nutí vládu ČSSR k dodržování zákonů, ke kterým se zavázala při závěrečném aktu mezinárodní konference o bezpečnosti a spolupráci v Helsinkách.

V těchto místech bylo čtení dopisu přerušeno proti výhradě obžalovaného s odůvodněním, že další část dopisu obsahuje vlastní filosofii obžalovaného a jeho vnitřní popud k nezákonnému jednání, že je jeho vlastní věcí, která nemá být posuzována a je tedy nadbytečná pro provádění dokazování. /Ve skutečnosti druhá část dopisu hovoří o konkrétních zkušenostech Aleše Březiny s postupy vůči signatářům Charty 77 i vůči jeho osobě, z kterých dovozuje, že i ČSLA je nástrojem potlačování lidských práv. Vyslovuje přesvědčení, že pravda je na straně bojovníků za lidská práva, kteří beze zbraně hájí lidskou důstojnost. Je ochoten nést následky z odmítavého postoje k postavení na straně utlačovatelů, který považuje za svou povinnost./

Následoval výslech svědků svob. Čecháka, pplk. Svatoše, kterým bylo prokázáno, že Aleš Březina převzal a potvrdil převzetí povolávacího rozkazu.

Se souhlasem obviněného i obhájce byl čten rozsudek znalců psychiatrů, v němž je navrhováno, aby byl obžalovaný uznán neschopným vojenské služby vzhledem k zvláštnostem jeho osobnosti, na kterou by vojenská služba nemohla mít výchovný vliv. Dále čtená zpráva lékařské obvodové komise však uvádí, že komise přezkumem dospěla k závěru, že Aleš Březina je schopný výkonu vojenské služby, uváděné pod článkem 66A, což znamená schopnost k lehké fyzické práci v rámci výkonu vojenské služby.

Dále byly čteny osobní materiály obžalovaného : v rejstříku trestu záznam nemá; ve zprávě o chování z Veřejné bezpečnosti místa trvalého bydliště se uvádí, že má odmítavý postoj k našemu zřízení, neboť se nezúčastnil voleb /proti této informaci Aleš Březina protestoval s poukazem na ústavu, která zaručuje volební právo a nenářizuje volební povinnost/, dále veřejná bezpečnost uvádí, že obžalovaný požívá nadměrné množství alkoholu /toto obviněný popřel a považuje za urážku/. Obvinění z alkoholismu výslovně popřel posudek na obžalovaného z jeho pracoviště, který jej i jinak velmi kladně hodnotil.

Po vyčerpání trestního materiálu bylo ukončeno důkazní řízení.

V závěrečné řeči prokurátor považoval za prokázané faktické naplnění skutkové podstaty žalovaného trestného činu. Zdůraznil, že obžalovaný na svém stanovisku setrvává až do současnosti. Vzhledem k jeho dosavadní beztrestnosti a bezúhonnosti navrhl trest při horní hranici dolní poloviny trestní sazby a pro výkon trestu navrhl první nápravnou skupinu.

Obhájce se ve své závěrečné řeči zaměřil na okolnosti, které vedly Aleše Březinu k odmítnutí vojenské služby. Zdůraznil, že se jedná o pohnutky zásadní - osobní přesvědčení. To je třeba hodnotit kladně, zejména ve srovnání s případy, kdy dojde k spáchání stejného trestního činu z čistě osobních motivů, jako například narušení konzumních představ o životě /stráta výdělků apod./. Naproti tomu Aleš Březina se vždy důsledně stavěl za zásady - příkladem je nedokončené studium. Je v něm silný altruistický motiv, o kterém svědčí i jeho mimořádně náročné zaměstnání. Tato orientace jeho osobnosti jej staví do situace, v níž považuje za jediné správné a důsledné řešení, kdy třeba jako jediný nebo první otevřeně odmítá službu v armádě, kterou chápe jako potenciální ohrožení míru. Jeho pohnutky je třeba považovat za čestné. Obhájce dále poukázal na objektivní rozpor v posudcích o zdravotním stavu obžalovaného, kdy odvodová komise nevzala v úvahu vyjádření znalců psychiatrů o neschopnosti k vojenské službě. Pro svého mandanta, který po objektivní stránce naplnil skutkovou podstatu žalovaného trestného činu, žádal k přihlednutí k jeho motivaci a dosavadní bestrestnosti, mírný trest. Aleš Březina ve své závěrečné řeči vysvětluje svůj osobní postoj. Uvádí, že A. Camus, ve svém Cizinci ukazuje, že jedinec je vždy pouz jen podle toho, jak zapadá do systému určitých konvencí. Smysl však má tážení po normách. Toto tážení znamená střetnutí nové skutečnosti se statem quo. Nová skutečnost přichází nenásilně a zahrnuje nejen pravdu, ale i lásku. Má však za následek i pronásledování. K ilustraci uvedl příklady celé řady osobností od současnosti /Martin Luther King/ přes ~~křesťanské řady křesťanské~~ Krista až k Sokratovi. Tyto postavy pro něho byli představiteli pokusů o "existenciálně ručené slovo". Naproti tomu jsou u nás platny zákony /vyhláška č. 120/, které nejsou dodržovány. Jako příklad uvedl, že ve věznici mu byly odmítnuty učebnice¹ teologická literatura/ s odůvodněním, že vazba není motilitebna/ a proti své vůli byl ostříhán a cholen, což považuje za součást psychologického nátlaku. Na závěr své řeči vysvětlil, proč odmítl vypovídat k žalovanému trestnému činu nenastoupení služby v ozbrojených silách. Vyjádřil se, že "nezáleží na tom, jakým způsobem jsem nenastoupil službu, ale proč".

Rukopis závěrečné řeči Aleše Březiny byl přiložen ke spisům.

Po krátké poradě byl vynesena rozsudek, kterým byl Aleš Březina shledán viným a odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu dva a půl roku nepodmíněně. K výkonu trestu byl zařazen do první nápravné výchovné skupiny.

V ústním zdůvodnění rozsudku uvedl předseda senátu, že odsouzený trv

na své neochotě a odporu vykonat vojenskou službu. K jeho humánním přístupům bylo přihlédnuto, avšak odvolává-li se obžalovaný na naši Ústavu, je třeba připomenout, že z ní plynou nejen práva, ale i povinnosti.

Branhá povinnost je chráněna všemi civilizacemi. Je zřejmé, že odsouzený je přesvědčen, že jednal správně, avšak jeho způsob uvažování je společensky nebezpečný.

Odsouzený si ponechal zákonnou lhůtu k odvolání.

Je mimo všechnu pochybnost, že výše trestu byla vyměřena se zřetelem k onomu Březinovu "xproč", kterému se celé, jinak korektně vedené soudní jednání úzkostlivě vyhýbalo.

Praha 16.6.1977

Závěrečná řeč Aleše Březiny při přelíčení u obvodového vojenského soudu v Praze 4, dne 14. června 1977

V roce 1960 zahynul při automobilové nehodě francouzský spisovatel Albert Camus. Dvacet let před svou smrtí napsal povídku, která šokovala tehdejší svět. Jde o povídku Cizinec, která byla zfilmovaná pokrokovým italským režisérem L. Viscontim. Tato povídka přehodnotila vžitě právní normy a přinesla nový pohled na skutečnost světa, kdy jedinec je souzen podle toho, jak zapadá do systému určitých konvencí, popřípadě právních norem. Tragédie celého příběhu spočívá v tom, že si nikdo nepoloží otázku, zda normy jsou správné.

Tuto otázku je zapotřebí vyslovit. Vyslovit ji tak, aby celé tázání bylo existenciálně určeno. Takovéto ptaní má pak teprve smysl. Jeho síla vychází z poznání pravdy. Tato pravda se musí nutně střetávat s tím, co je bráno za normální. Jde o střetnutí nové skutečnosti se statem quo. Tato nová skutečnost zahrnuje nejen pravdu, ale i lásku. Má být nadějí pro všechny potlačené, ale nesmí potlačovat. O tom, že nutně musí dojít ke střetnutí, svědčí historické zkušenosti. V roce 1968 byl zastřelen M.L. King, v roce 1948 M. Gándhí. L.N. Tolstoj byl vyobcován z pravoslavné církve. John Fex musel v sedmáctém století opustit Anglii. Petr Chelčický a jednota bratrská byli pronásledováni. Beze sporu největší postava dějin Ježíš Kristus byl ukřižován kolem roku 29 n.l. A několik století před ním musel Sokratés vypít bolahlav. Nejde zde o postavy rozpolcené, ale o postavy, které se pokoušejí o jediné skutečně možnou jednotu osobnosti. Jejich slovo nabývá významu, protože je existenciálně ručeno. Bohužel v naší společnosti není tato cesta tolerována, o čemž svědčí to, že jsem přiveden jako zločinec do této místnosti. Přesto nevidím svůj zápas beznadějně.

V roce 1976 vyšel zákon 120, uzákonňující mimo jiné svobodu svědomí, náboženskou svobodu a právo na vzdělání. Bohužel tato práva nejsou vždy dodržována. Například zde ve vazbě mi nebyly povoleny učebnice jazyků, ačkoliv jsem o to žádal. Důvod mi nebyl sdělen. Teologická literatura mi nebyla rovněž povolena. Zdůvodnění : "Vazba není mot-
litebna", ačkoliv článek 19 vnitřního pořádku věznice říká : "Obvi-
nění smí mít na cele u sebe psací potřeby, noviny, časopisy, knihy,
právní předpisy, fotografie rodinných příslušníků a další věci osob-
ní potřeby, které mu byly zaslány v balíčku, které si nakoupil nebo
které měl u sebe při přijetí do věznice, pokud množství nebo povaha
těchto věcí nenarušuje pořádek na cele. Po třech týdnech vazby jsem
byl proti své vůli ostříhán a oholen. Tato věc je nepochopitelná,
i když by se zdálo, že jde o maličkost, je to součástí psycholog-
ického nátlaku, kterým vazba bezesporu je. Během V y š e t ř o v á -
n í jsem se rozhodl nevypovídat, protože nezáleží na tom, jakým
způsobem jsem odmítl službu v ČSLA, kterou pokládám za nepodstatnou.
Jako důležitou беру otázku : proč jsem odmítl?

Záv. výboru ROH
ve Fyzikálním ústavu ČSAV
Praha 8 - Libeň
Na Slovance 2

Věc : Dvě neobvyklé žádosti

V Praze dne 17.6.1977

Dnem 30.6. končí můj bez 1 měsíce 16 letý prac. poměr ve Fyzikálním ústavu ČSAV na základě výpovědi s 3 měsíční lhůtou. Tyto tři měsíce jsem vyplnil sháněním místa, kde bych alespoň částečně využil svoji kvalifikaci a svoji praxi. Z novin, inzerátů a ze seznamu volných míst, jež jsou přístupny na každém odboru prac. síl ONV, jsem zjistil, že největší poptávka je po programátorech /o fyziky dnes snad nikdo nestojí/, těchto míst jsem našel téměř 50. Z nich jsem vybral 20, jež byla podle máho mínění určena pro vysokoškolskou kvalifikaci a na něž jsem postupně posílal své písemné nabídky s přiloženým prac. posudkem který vypracoval můj vedoucí, nebo jsem tato místa hned na poprvé navštívil osobně.

Nejtypičtější průběh jednání, jež se pak rozvinula, lze charakterizovat asi takto : při první návštěvě mne vedoucí pracoviště ujistil, že programátory potřebují a vyslovil obavu, že mám pro tuto práci příliš vysokou kvalifikaci, že by mne pracovní neuspokojovala, protože se daleko nejedná o žádné vědecké výpočty, které jsem prováděl dosud, ale pouze o hromadné zpracování dat, krom toho že by asi nemohli uspokojit moje finanční nároky, domnívají se tedy, že nebudu mít dále zájem. /dohadují se, že to byly důvody, které přispěly k tomu, že 9 pracovišť na můj dopis vůbec neodpovědělo, jedno pracoviště po krátkém telef. rozhovoru zakončilo s tím, že stejně jsou už místa programátorů obsazena. Z toho je nutné vyjmout jeden závod, z něhož jsem hned dostal písemnou odpověď, že místa jsou už obsazena a jedno pracoviště ztratilo zájem, když si zjistilo rok mého narození./ Když jsem všechny tyto obavy pana vedoucího rozptýlil a ujistil ho, že tu práci rád přijmu, že moje nároky nejsou nijak vysoké /zpravidla by můj plat a prémie zůstal nanejvýš o několik málo set pod nejvyšší výší/, byl jsem někdy stručně, někdy zase příliš zevrubně seznámen s charakterem práce, vybavením pracoviště, s plány do budoucna, prac. dobou atd. Zpravidla v závěru rozhovoru si vedoucí chtěl ověřit "některé kádrové skutečnosti", zejm. zda jsem by někdy ve straně, zda mám někoho s příbuzných v zahraničí - to je

otázky, s nimiž se setkáte všude, hledáte-li nějakou kvalifikovanou práci. Po mé záporné odpovědi se vedoucí zdál být uspokojen, nicméně zůstávalo nejasné podezření vzhledem k tomu, že odcházím po 16 letech z vědeckého pracoviště na výpověď ze strany zaměstnavatele, přičemž jsem nehodlal předstírat, že mi byla udělena z pracovních důvodů. Jakmile se došlo k tomuto bodu, bylo jenom otázkou času, kdy celé jednání skončí zápornou odpovědí, zda hned při prvním rozhovoru, nebo v jednom z příštích. Na přímé otázky jsem nechtěl odpovídat výmysly, proto jsem postupně při stoupající zvědavosti tazajícího uvedl, že odcházím proto, že prý nesplňuji všechny předpoklady pro řádný výkon mé funkce, potom, že tato formulace byla použita z politických důvodů, pak jsem jej seznámil s odstavcem z pokynů sekretáře, o který se výpověď opírá a těm nejzvědavějším jsem sdělil i to, že se proti mně takto zakročilo po mém podpisu Prohlášení Charty 77.

V několika případech mi bylo hned v tomto bodě řečeno, to že tedy přijetí nepřichází v úvahu, ve většině případů se dotyčný ještě s někým poradil, s kádrovým pracovníkem, šádrovým náměstkem nebo jiným náměstkem a pak jsem se dozvěděl totéž. Ve 4 případech jsem dokonce vyplňoval kádrový dotazník /někdy i několik dotazníků/, psal životopis a vyplňoval žádost o zaměstnání. Tím se začala vážnější fáze přijímací procedury, při níž mi bylo oznámeno, že si podnik hned vyžádá moje kádrové materiály z mého nynějšího pracoviště. To však udělaly jen dva z oněch 4, u druhých dvou to tím prostě skončilo. Jeden z těch, který si skutečně moje kádrové materiály vyžádal, vedl se mnou jednání přes měsíc s překvapujícím závěrečným argumentem, který dříve vůbec nebyl zmíněn, že jsou plně obsazeni a nemohou přijímat, leda že by někdo z nich odešel, ale to hned tak nebude. Druhý ze dvou si vyžádal moje kádr. materiály v době, kdy byly mimo ústav /tam ovšem stejně pochybovali o tom, že konečné rozhodnutí bylo kladné, neurogoval jsem proto novou žádost o moje kádr. materiály, abych je tím neblokoval pro jiné příp. nadějnější jednání./

Celkem se mi dostalo po počátečním slibném jednání těchto odpovědí - krom těch, které jsem již uvedl :

Hledejte si práci, která by byla blíže vašemu vlastnímu oboru.

Máme vyčerpaný stav pracovníků a nepřijímáme./ 2x /

Plán práce nepřipouští přijetí pracovníků s vaší kvalifikací.

Kádrové požadavky nedovolují, abyste byl přijmut.

Vypadá to blbě - nejde to. /3x/

To je průser - do podniku jako my to vůbec nezkoušejte!
Vedle toho jsem ještě dostával cenné rady, abych vůbec nechodil do výpočetních středisek, kde se jedná o zahraniční obchod, abych vůbec nechodil do výpočetních středisek na úrovni generálního ředitelství /tzv. stř. úroveň řízení/, na úrovni nižší se museli naopak jít poradit s nadřízeným orgánem, protože se báli věc sami rozhodnout.

Ačkoliv jsem téměř vždy, kde se jednání alespoň trochu rozvinulo, žádal konečné rozhodnutí písemně, nikdy jsem ho nedostal, jenom telefonicky, příp. ústně, i když mi při posledním rozhovoru byla písemná odpověď slíbena. Znovu připomínám, že jsem jednal jenom s těmi podniky, které inzerovaly volná programátorská místa.

Myslím, že je namístě uvést i to, že jsem hned od počátku jednal s odb. prac. síl ONV a posléze je písemně požádal o pomoc při uplatňování ústavního práva na práci. Tam jsem také nakonec byl vzat "do evidence" /na seznam těch, kdo hledají práci/ a dostal jsem "Doporučení do zaměstnání", na jehož základě mne podle § 2 zák. č. 70/58 Sb. nesměla dotyčná organizace bez vážných důvodů odmítnout. I zde jsem však byl nakonec telefonicky odmítnut a písemnou odpověď se mi zatím nepodařilo získat, takže nemohu na ONV písemně prokázat, že jsem se o doporučené místo skutečně ucházel a že jednání skončilo neúspěšně bez mé viny; tím je mi zabrzděna jediná oficiální cesta, jak se práva na práci dovolávat.

Budiž ještě poznamenáno, že jsem se nikdy nesetkal s hrubým jednáním, naopak většinou s velmi přívětivým, jen výjimečně stručným až strohým. V závěru jednání ved. pracovníci jakoby mne často žádali o pochopení jejich situace a v tom okamžiku moje žádost o písemnou odpověď zněla tak trochu jako neslušnost.

Protože jsem si byl od počátku vědom potíží, které mě při shánění kvalifikované práce očekávají, souběžně jsem se zajímal o pracovní příležitosti bez kvalifikace. V nejnižší dělnické kategorii, v podstatě na úrovni pomocných prací. Vážnou překážkou mi při tom je trvalé onemocnění pravého ramene, takže si nemohu dovolit přijmout žádnou manuální práci, při níž bych musel být jen trochu namáhat pravou ruku. Navštívil jsem asi 15 podniků. I zde probíhalo jednání vždy ve zvláštní ne právě příznivé atmosféře - rozumí se z hlediska cíle, za kterým jsem přišel, neboť budila pozornost skutečnost, že vědecký pracovník hledá nejobyčejnější práci, kte-

rou často dostávají důchodci. /V jednom případě jsem poté, co jsem odpověděl na všechny otázky vedoucího, byl v podezření, že přicházím jako provokatér/. V současné době tedy spoléhám na příslib, že budu moci na jednom takovém pracovišti 1.7. nastoupit.

ZV RCH vyslovil souhlas s výpovědí a s jejím zdůvodněním.

Protože jste orgánem odborovým, jehož povinností je podle stanov prosvědčovat socialistickou zákonnost zejm. v oblasti jistoty pracujících, považoval jsem za nutné informovat vás v hlavních rysech, o tom, jaké kroky jsem učinil pro získání místa odpovídajícího mému prac. postavení, o tom, že jsem neuspěl a že neznám lepší způsob, jak se dovolávat základního prac. právního pravidla - práva na práci a že moje sociální jistota je velmi oslabena. Rozhodl jsem se, že je potřeba seznámit vás s mými kroky za poslední 3 měsíce, abyste pro budoucnost měli konkrétnější představu o tom, do jaké situace se člověk takovým rozhodnutím ZV dostává a svoje příp. další rozhodování dělali s vědomím těchto důsledků.

Po svých zkušenostech mám i trochu obavy, zda i přes slib, který mi byl dán, budu moci skutečně na onom místě 1.7. nastoupit. Vím, že se dokonce může velmi snadno stát - jako v případě jiných lidí v obdobném postavení - že budu po měs. zkuš. lhůtě propuštěn. Obracím se proto na vás se žádostí :

1. abych směl být registrován v ZO RCH ve Fyz. ústavu až do doby, kdy budu na novém pracovišti pracovat déle než měsíc a budu registrován v tamní ZO RCH.
2. Aby ZV RCH již nyní rozhodl, zda v případě, že bych se v tomto období ocitl bez zaměstnání a tudíž bez příjmů, mohu požádat ZV Fz. Ú. o pomoc v nezaviněné finanční tísní. - Jsem si vědom toho, že moje žádosti jsou neobvyklé, ale stejně neobvyklá, nenormální je i moje situace.

Vzhledem k tomu, že jsem vám již 2x psal a nedostal jsem odpověď, pošílám kopii tohoto dopisu všem členům vašeho výboru.

S pozdravem

Tomáš R á š i č k a
Bradešínská 47
Praha 10

Pan
dr. Lubomír Š t r o u g a l
předseda vlády ČSSR
Strakova akademie
P r a h a 1

V Brně dne 28. června 1977

Pane předsedo vlády,

pokračuji v korespondenci tak slibně se rozvíjející, byť
žal jednostranně. Leč to nemusí být na závalu; slespoň, jak dou-
fám, co se literární stránky týče.

Dnes jsem byl tedy odmítnut, když jsem se ucházel o místo
hlídače koní, a to s vysloveným poukazem na mou vězeňskou minu-
lost. /Jindy se tak děje spravidla pod vymyšlenými záminkami jiný-
mi./

Devolte mi, pane předsedo vlády, abych prohlásil místopřisež-
ně, že jsem neměl v úmyslu provádět mezi koňmi žádnou politickou
agitaci. Třebaže si ovšem myslím, že úplná pochybnost politiky
vládní strany je až tak zjevná....

Nestraší Vás, pane předsedo vlády, za bezesných nocí přízrak
Charty 77 ? Již zanedlouho budeme mít rok 1978 !

S pozdravem
PhDr. Jan Tesař CSc.
Kallabova 29
Brno 16

OSOBNÍ A SKUPINOVÁ

STANOVISKA A NÁZORY

Minil jsem jít na pohřeb, ale dostal jsem na stejnou dobu předvolání na jistý úřad. To je jak na potvoru řekl jsem si. Poslal jsem úřadu písemnou omluvu, že jdu na pohřeb, a krom toho jsem se odhodlal užít leti. Pohřeb měl být v deset, ale já jsem se rozhodl odejít z domu neuvěřitelně brzy : už v šest hodin ráno. Jenže úřad mě přelstil : když jsem tak neuvěřitelně časně vyšel z domu, čekalo tam na mne auto : šestsettrojka známého odpudivého tvaru a černé barvy.

V budově mě uvedli do místnosti hned v přízemí. Uvítali mě dva pánové? jeden asi máho věku, jehož jméno jsem zapomněl, druhý byl velmi mladý a jmenoval se Kučera, jeho jméno stálo na předvolance. Starší muž pravil: "Pozvali jsme Vás, protože je ten pohřeb. Nebudeme Vám tu dělat žádné příkoří, ani nebudeme mluvit o Chartě, nemusíme vůbec mluvit, přijde-li Vám to víc vhod. Můžete si číst, jestli máte náhodou co, nebo vám něco půjčím. Můžete taky spát. Po pohřbu vás pustíme domů. "rosím", pokynul mi ke křeslu u okna, sám si sedl do druhého. Mladíka vybídl, aby se posadil za psací stůl, "ty si můžeš studovat", řekl mu otcovským hlasem i tónem.

Odložil jsem svůj černý pohřební plášť, vyndal z jeho kapsy knížku do tramvaje a sedl si do křesla. Ještě jsem se zeptal: "Co kdybych nebyl vyšel z domu, a nešel ani k vám ani na pohřeb?"

"Mysleli bychom si, že zkrátka odpočíváte, a nic."

"Hm. Ale to se mohlo přeci domluvit," řekl jsem.

"Taky si myslím," připustil opatrně, usmál se a dodal: "Tedy pro příště."

Byl to příjemný, harmonicky působící člověk, asi padesátiletý, odhadoval bych ho nejspíš na ekonoma nebo technika. Nebyl maskován co nejprůměrnějším oděním, byl naopak ustrojen s osobním vkusem. Mohl to být i kriminalista čili opravdický detektiv, použitý výjimečně v tento náročný den. Šlo přeci o pohřeb první třídy. Narodil se v jižních Čechách. Jeho otec byl lesní dělník. Svě skromné, ale zřejmě šťastné dětství prožíval v přírodě se stromy a zvířaty, v dobrodružstvích a hrách s kamarády české i německé národnosti. Potom se něco stalo a mezi kamarády postavil se ostrý chlad. Do lesů přišli českoslovenští vojáci a obsadili betonové pevnůstky. Také otec narukoval. Vojáci i české obyvatelstvo bylo nadšeno do boje. Pak jednou ráno přišel pan učitel do třídy, třída povstala, učitel chvíli mlčel, než řekl: "Tak už nemáme republiku" a rozplakal se. Zá-

bor pohraničí, stěhování do vnitrozemí... a všechno další, "znají tihleti už jenom z dějepisu," pokývl k mládenci za rozlehlym psacím stolem.

"Učíš se?" připomněl mu a rozestřel si ve vzduchu Rudé právo.

Otevřel jsem svou knížku. Bylo půl osmé.

"Co to čtete pěkného?" zeptal se muž.

"Jací jsme - od Ferdinanda Peroutky," odpověděl jsem s úmyslem dál se o tom nešít, ale když mládenec v bystrém zájmu zdvihl hlavu od ptolu, rozhodl jsem se jinak: "Je to úvaha o povaze českého národa, psaná někdy ve dvacátém roku. Peroutka rozebírá, jestli je oprávněné to, co bylo zvykem pokládat za jakési naše národní rysy. Například jestli jsme humánní, mírumilovní či bojovní, nakolik máme v povaze sklon k demokracii, potřebu svobody, schopnost kázně, pracovitost a touhu po vzdělání atd."

"Hm," řekl muž. Mládík zase sklonil hlavu ke své knize. Z ulice za oknem bylo slyšet, jak spolu rozmlouvají šoféři připraveni u volantů. "Neviděl jsi Jardu? Kdybys ho viděl, hele, řekni mu..."

A já jsem tedy četl:

"hledáte-li v jednání českého člověka jeho živou víru, poznáte, že první naší živou vírou jest, že člověk se má mítí dobře. To jest hybná víra moderních národů, a žádné vlastnosti slovanské, o nichž se mluví, nás od ní neodvedou. Není možno pochopiti ani naše nejnovějšího života politického bez znalosti této živé víry."

Četl jsem soustředěně, kupodivu, tu a tam udělal jsem si známko. Zpozoroval jsem, že vnímám text mimořádně rychle a s delší stopou souvislosti než jindy. Slušný dozor, klid pramenící z vědomí, že nemůžu stejně dělat nic jiného, a zajištěný čas pro to, co dělám, to všechno ve mně evokovalo zapomenutý pocit uspokojení z řádného studia. Proč si to vlastně nezařídím každé dopoledne touto dobou sám? Tato knížka v ruce, tito dva lidé se mnou, tato budova se všemi zvuky a tušenými ději, hlasy a kroky na chodníku jen za sklem okna, vědomí hlavní události dnešního dne, představa, jak asi probíhá, zkušenost posledních pomalých roků, zážitky posledních rychlejších týdnů - nebyla to laboratorně kompletní soustava materiálů i pomůcek a nástrojů ke studiu na dané téma - jací jsme?

Za oknem se najednou ozvalo houfné klepání tučných automobilových dveří, tlumené starty a dobrou akcelerací, a ticho. Trhl jsem sebou: abych nakonec ten pohřeb nezmeškal! Bylo půl desáté. Také můj současník se podíval na hodinky, ačkoliv se mě mohl zeptat. Složil noviny a vyndal z aktovky jakýsi magazín. Začal luštit křížovku.

"Masarykovy české ideály jsou více méně ideály všeobecně lidské. Vidí-li Masaryk v odvaze k myšlení, v důslednosti v životě, v lidskosti a v energickém nepřátelství ke zlu a násilí český typ, musím říci, píše Peroutka, "že není národa tak ubohého, aby nebyl schopen tohoto ideálu." - Vzpomněl jsem si, že také Jaspers mluví o údajné německé národní povaze říká, že je to libovolná abstrakce, která vypadá podle toho, k čemu je právě vztažena. A že to, co se často vykládá z povahy národů, mělo by se větším právem vykládat z jejich zeměpisné polohy. Čili Angličané přesazeni do Německa jednali by jako Němci, říká buď Jaspers, nebo jsem si to už dovyalezl při něm sám. Pravda je, že od té doby jsem se toho chytl jako jisté útěchy. Příležitostně mi to už také pomohlo odolávat západním žurnalistům: jejich ledabylému urážlivému soucitu s námi nebo laciné nadutosti z bohatého bezpečí.

Proti tomu Patočka - podíval jsem se na hodinky a odložil knížku na stůl - vzpomíná někde Hardera, jenže nevím už zda souhlasně či s nějakou výhradou, který soudil, že státy jsou výrazem národní povahy. Bylo za pět minut deset, rozhodl jsem se už počkat byl jsem na místě. Rakev se hnula od kaple směrem ke hrobu. V té chvíli se za hřbitovní zdí rozeřvaly motory motocyklů, nad stromy objevila se helikoptéra a s neuvěřitelně jasným úmyslem začala plnit hřbitov, rakev, hrob i duše tisíce lidí komunistickým rachotem ... proboha, vidím, že jsem promluvil nenávislně, prvně, všichni mi to musíte dosvědčit, беру zpět a pokusím se opravit : dostavila se helikoptéra řízená otrokem, aby vyřídila pánovo pohrdání živými i mrtvými.

"Vyšivací tkanina na šest písmen," řekl starší muž.

"Kanáva," řekl bystrý mladík.

Začal jsem zas číst:

"Praví-li Masaryk : "Násilně či smírně, pluhem či mečem? Smírně pluhem a prací - toť odpověď českého genia a dějin," tato formula zdá se vystihovat ducha našeho růstu od počátku 19. století až do dne naší samostatnosti. Když corksky starosta umíral hladem v dublinském žaláři, zástupy Irů stály a klečely před branou a zpívaly náboženské písně."

Jakýsi člověk vystoupil nad hrob a začal mluvit, ale nikdo ne slyšel slova. Někdo ze starší generace napadlo zazpívat teď hymnu. Ale v rachotu motorů na zemi i na nebi jevilo se nemožným nasadit tón.

"Duše patetické nenalezne u nás, co hledá. Převert 28. Fijne

měl ráz téměř idylický. Kdyby po celý den bylo silně přšelo, oslavovali bychom snad teprve 29. říjen. Komunistické hnutí, ač je u nás větší než kde jinde, je mírné, pokud se týká činů, patrně právě proto zachovává si svůj rozsah. Naše buržoasie snad by měla také chuť k nějakému fasciistickému hnutí," píše Peroutka starým pravopisem, "ale naprosto nemá schopností k tomuto polovojeenskému životu."

"Nomád na čtyři."

"Avar."

"Když Bakunin, vousatý a začouzený střelným prachem, přijel do Čech, byl Havlíčkovi protivný a nepochopitelný."

Lidé se v uličkách mezi kříži řadili do zástupu, procházeli kolem hrobu a házeli na rakev květiny a hlínu. Úřední filmaři a fotografové pořizovali o tom dokumentaci k dobrému i zlému.

Za oknem se ozval zesílený ruch : klepání dveří, kroky mnoha lidí. Bylo tři čtvrti na jedenáct. Někde zaklepal na dveře. Můj společník vyšel. Když se vrátil, řekl :

"Tak nám to skončilo, můžete domů."

Běžel jsem na národní třídu. Chytl jsem taxíka. Před kostelem sv. Markéty jsem potkával poslední lidi vracející se z pohřbu. V bráně hřbitova jsem byl pouze legitimován a fotografován, jinak puštěn dále. Tichým a prázdným hájem kráčel jsem mezi kříži až skoro do kouta.

A tam byl opravdu čerstvý hrob. Z toho jsem viděl, že pořeb se ani nedá smeškat. Zmeškat se dá živý člověk.

Praha 17. března 1977

Západoněmecký týdeník Die Zeit přináší ve svém 14. čísle z 25.3. t.r. dopis, adresovaný Pavlu Kohoutovi z pera Waltera Biemela, prof. filosofie na státní akademii umění v Düsseldorfu a přítele zesnulého prof. Dr. Jana Patočky pod titulem :
Dopis vyhoštěného smutečního hoste

Vážený p. Kohoute, nevím, kdo je po smrti našeho společného přítele Jana Patočky mluvčím Charty 77. Píši Vám s prosbou, abyste o obsahu tohoto dopisu informoval své přátele. Na pohřeb J. Patočky jsem do Prahy přiletěl letadlem. České úřady mi udělily vízum na 4 dny. Ráno v den pohřbu si pro mne do hotelu přišli dva úředníci Státní bezpečnosti a odvedli mne do své úřadovny. A zde mi po jistém čekání sdělil další úředník, že musím Vaši zemi okamžitě opustit... Nato mi bylo předloženo, že sympatizují se zastánci Charty 77 a podporují je. Řekl jsem úředníkům, že jsem v polovině ledna napsal v otevřeném dopise pres. Husákovi, že dlouhé výslechy, jímž je poorebován prof. Patočka, jsou pro něj smrtelně nebezpečné, protože prof. Patočka trpí srdeční insuficiencí. Přesně to co jsem v dopise napsal, se pak stalo.

Bylo mi zabráněno telefonovat a vyslanectvím Spolkové republiky a ani s příbuznými Patočkovy rodiny jsem se telefonicky nasmě spojit. Asi v 10 hod., kdy pohřební obřad začal, jsem byl dopraven zpět do hotelu a odtud vozem StB na ležiště....

Ale tak, jako Sokrates nemohl být pro svou smrt odsouzen k mlčení v boji za ideje spravedlnosti, jsem i já přesvědčen, že se českým úřadům nepodaří Patočkovou smrtí zlikvidovat jeho vliv. Jaký strach jim dokonce i po své smrti nahání, je vidět z toho, že nedovolí ani jeho přáteli, aby se zúčastnili jeho pohřbu. Že režim není sto uznávat nejprimitivnější lidské vztahy a trpět je, je demaskující.

Opustil jsem Prahu s těžkým srdcem nad takovým despektováním nejjednodušších lidských práv; byl jsem smutný - říkám Vám to zcela otevřeně - že se tento režim může tak ponižovat a odhalovat jako dnešní čs. režim, z něhož kdysi vycházely naděje na humanistickou přeměnu socialismu, která by byla v celém světě našla odezvu. Že apel, aby se respektovala vlastní ústava je štempleván jako zločin - jak mi úředníci otevřeně sdělili - se mne dotko v hřoubi nitra. Až teprve v této chvíli jsem pochopil, co musí signatáři Charty snášet. Jestliže jsem si jich dosud vážil, začal jsem je nyní obdivovat.

Bezpečnostní úřady v Praze mne obvinily, že jsem se zaslaxoval za signatáře Charty 77. Stydím se, že jsem pro ně dosud tak málo vykonal. Ano, stydím se, že ve Spolkové republice se vcelku udělalo

tak málo... Když člověk musí volit mezi obhajobou lidskosti a
barbarským utlačováním, musí se každý rozumný člověk zasazovat
za lidskost.

Walter Biemel

Bylo mi asi šestnáct, když jsem přemluvil jistého pana Jirkovského, který měl tehdy - bylo to v hlubokých padesátých letech - v Universitní knihovně na starost knihy, které se nepůjčují, aby mi půjčil Patočkův "Přirozený svět jako filosofický problém". Četl jsem tu knihu s téměř horečným vzrušením, a jakým jsem tehdy četl několik dalších těžko dostupných českých knížek /třeba Kolářovy staré sbírky básní/. Ty knížky, - jejich magické kouzlo bylo pro mne ještě zesilováno jejich potlačením - znamenaly v té době pro mne vše - pravdu, skutečnou kulturu a správnou inspiraci - a byly dlouho tím jediným, co mne z novodobé české kultury opravdu oslovovalo a co jediné mělo pro mne cenu /znovu a znovu/ čist. Autoři těchto knih žili tehdy stranou veřejného dění /"pod ledem doby", jak říká Pasternak/ a o to víc mne vzrušovalo pomýšlení, že jsou někde zde, v Praze, a že je možná denně potkávám, aniž vím, že jsou to oni. Jejich vyhledávání a první návštěvy u nich, odkrývající mi fascinující svět moderního myšlení a umění, byly pro mne nejkrásnějšími dobrodružstvími té doby, které ji dodnes dávají v mé vzpomínce neopakovatelný rozměr a atmosféru; vždyť objevování a mapování těchto "podpovrchových vod" - to byl tehdy můj skutečný život.

Patočku jsem se však vyhledat neodvážil, prostudovší jsem si ale všechno, co se mi od něj podařilo sehnat. Živého jsem ho poprvé spatřil až někdy koncem padesátých let na jedné uzavřené přednášce o Komenském v Národním muzeu, kam jsem se vetřel báh ví jak. Byl nenápadný, noblesní a každé jeho slovo mne zasahovalo: Byla to přesně ta jiná, hlubší a pravdivější řeč, která mne tak přitahovala v těch knihách, které se nepůjčují, a kterou jsem tak málokdy zaslechl na světě, který mě obklopoval.

Osobně jsem ho poznal až později, někdy v šedesátém roce, kdy ho Ivan Vyskočil začal vést do divadla Na Zábřehách a on nám dlouho do noci vyprávěl o fenomenologii, existencialismu a vůbec filosofii. Poslouchat ho byla rozkoš: mluvil pomalu, někdy se i na dlouhou chvíli odmlčel, aby našel pravé slovo, ale hovořil rád, poutavě a s vnitřním zanícením, že ho s napětím poslouchali dokonce i herci. Síla jeho výkladů nebyla jen v tom, co všechno věděl a jak nedůležitě dovedl pronikat pod povrch jevů a vztahů, ale v celé jeho osobnosti, v její opravdovosti, skromnosti i humoru. Tyto neoficiální semináře nás strhávaly do světa filosofování v tom pravém, původním smyslu. Žádná katedrová nuda, ale zaujatá živou

hledání významu věcí a prosvětlování sebe sama, své vlastní situace ve světě.

Později jsme se už znali lépe, občas jsme se vidali, ale já se před ním nemohl zbavit určitého ostychu, který mi chronicky ztěžoval styk s lidmi, kterých si příliš vážím, a zvláště s těmi, kteří pro mne něco důležitého znamenali v dobách mého prvního sebeuvědomování. Bývám před nimi vždycky trochu v křeči, jaksi se trvale stydím, nevím přesně za co, snad za všechno : že nejsem tak vzdělaný, nebo tak přesný v myšlení, že jsem ještě tak málo udělal, že se těším nezasloužené pozornosti - ať už v kladném smyslu /dříve/ nebo v záporném /nyní/. Oč častěji, nebýt těchto hloupých zábran, bych býval Patočku vyhledával a těšil se z jeho výkladů!

Mé ostychy se začaly rozplývat až teprve v poslední době, kdy náš začal spojovat nejen shodný náhled na některé věci kolem nás, ale i shodný náhled na to, jak si počínat a - posléze i malý kousek společné práce. V těchto vzrušených dnech přestával pro mne Patočka najednou být pouze jakýmsi božstvem a stával se víc člověkem - a já se kupodivu už nebál překročit postavení oddaného posluchače a zaujmout postavení partnera. Teprve v této době jsem si začal plně uvědomovat, jak málo jsem z vlastní hlouposti a ke své škodě využíval možností svobodně si s ním popovídat - a teprve teď jsem na druhé straně začínal v celém rozsahu chápat nenápadnou mravní velikost této osobnosti. Bylo to přímo jako balzám, když například něco, co jsem považoval jako správné, ale nedokázal to přitom artikulovaně zdůvodnit /anebo naopak zdůvodňoval až příliš zešířoka, až příliš zašmodrchaně, že jsem sám cítil jak můj výklad ztrácí věrohodnotu/, dokázal on vysvětlit tak prostě, průkazně a až krystalicky čistě - že jsem až díky jemu pochopil sám sebe a ztvrdil se ve svém vlastním postoji.

Nejzřetelněji jsem si to všechno uvědomil při svém posledním setkání s ním - trávili jsme - ještě s třetím spolupachatelem - poslední pauzu mezi výslechy v ruzyňské čekárně pro vyslychané a filosofovali jsme. Každou chvíli mohli pro některého z nás přijít ale to panu profesorovi nevažilo : při svém improvizovaném semináři o dějinách myšlenky lidské nesmrtelnosti a o lidské odpovědnosti vážil slov stějně pečlivě, jako kdybychom měli před sebou neomezený čas. Já se ho nejen ptal, ale dokonce jsem mu předestřel některé své vlastní filosofické nápady /věc dříve nemyslitelná/ a on zdálo se mi, přímo ožil tím, že nemá ve mně pouze zdvořilého posluhače. Nakonec mě vyzval, abych sa ním brzy zašel, že si

chce o tom všem se mnou popovídat důkladněji. Dříve bych to byl bral spíše jako vyznamenání a návštěvu bych z ostychu odkládal, v tu chvíli jsem však pocítil tak silnou touhu si s ním popovídat o základních věcech bytí, že bych se byl snad - v té době tolika starostí a zmatků - nejraději u něho ohlásil na týž den večer.

Kdybych to byl udělal, byl bych k němu už nepřišel : ten den jsem totiž z Ruzyně domů už nevrátil a hovor s Patočkou o lidské nesmrtelnosti zůstal do této chvíle /nepočítám-li krátkou návštěvu své ženy v přítomnosti vyšetřovatele/ posledním rozhovorem, který jsem měl s někým jiným, než s pracovníky ministerstva vnitra /vyšetřovateli/ a ministerstva spravedlnosti /bachaři/. O to více jsem se ovšem těšil na to, že až někdy tuto pochmurnou budovu opustím, jedna z mých prvních cest povede k němu - abychom pokračovali v načatém rozhovoru. Co otázek a témat jsem si připravával - byl to můj oblíbený způsob, jak nachvíli uletět z té depresivní pustoty a beznadějně vnitřní samoty.

A pak přišla zpráva, že můj poslední hovor s Patočkou už zůstane skutečně hovorem posledním. Nebudu líčit, jak jsem tu zprávu nesco všechno jsem prožil, řeknu jen, že stihne-li člověka zpráva o smrti někoho blízkého zdep je to mnohonásobně těžší - těžko říci proč, asi z mnoha důvodů, mezi jinými i proto, že tu není nikdo, kdo by mohl aspoň přibližně pochopit, co se stalo.

A pro mne ta zpráva měla ještě ty zvláštní a paradoxní souvislosti byl poslední "z našeho světa", koho jsem viděl; bylo to setkání, které ve mně víc než kterákoliv přechozí, vyvolalo touhu se s ním vidat častěji a při němž jsem si teprve pořádně uvědomil, co všechno mu vlastně ještě chci říct a co všechno se chci od něho dozvědět; a ještě ke všemu to téma : vždyť se vlastně mluvilo o smrti!

Vždycky mne zarážela zvláštní věc : že umírají i lidé, kteří celý život přemýšleli o smrti, kteří toho o ní a o jejím smyslu tolik pochopili, pro které téma bytí a nebytí bylo tématem životním.

Vím, že je to pošetilé, ale vždycky znovu mám pocit, jako by těch několik jednotlivců, kteří tak radikálně překročili běžný obzor člo- věčího vegetování a tak hluboce se oddají - celou svou bytostí - otázce smyslu své dočasnosti, mělo být jaksi předem vykoupeno či amnestováno; jakoby smrt měla mít alespoň před těmi, jejichž duch s ní žil tak dlouho v tak intimním spojení, jakýsi respekt či stud. A vždycky znovu jsem šokován poznáním, že tomu tak není a dokonce jakoby platil pravý opak : právě na těch, kteří o ní nej-

víc tuší, jako by jí nejvíce záleželo, snad ze strachu, že by její tajemství mohli přece jen nakonec prohlédnout : spěchá k nim často dřív než k ostatním.

Ale vyžrála na ně skutečně? Nejsem si tím tak jist : co se jednou stalo, co jednou bylo, nemůže se přece odestát, "od - být", jakýmsi způsobem to tedy je - zde - tam - kdesi - a žádná moskovská mrtvice na tom nemůže nic změnit. A zdá se, že takoví, jako byl profesor Jan Patočka, se vším, čím byli, co promysleli, co udělali, jsou dál - zde - tam - kdesi - dokonce jaksi daleko naléhavěji, než mnozí, u kterých se smrt nemá čeho bát a tudíž ani důvod na ně pospíchat.

Rusyně, 1. května 1977

Milý příteli,

vyslovuješ podivení nad tím, že mluvím o významu světového veřejného mínění /dokonce jen o relativním významu/ a že se vůbec nezmiňuji o důležitosti postojů oficiálních představitelů jiných států v otázce zachovávání a respektování lidských práv. Zároveň se tážeš, zda důsledný tlak demokratických států na státy nedemokratické by nebyl tím nejúčinnějším prostředkem, jak sjednat závaznost příslušným článkům Všeobecné deklarace a obou paktů /a eventuálně i dalších mezinárodních úmluv/.

Musím přiznat, že chovám hlubokou nedůvěru ke všem pokusům o rozšíření a prohloubení lidské svobody prostě mocenskými opatřeními a mocenským tlakem. Povaha moci je vskutku podivná: lidskou společnost si bez ní nedovedeme představit, ale zároveň nemůžeme přehlédnout, jak má obrovskou vnitřní tendenci bez omezení narůstat, centralizovat se, vymanit se z podřízenosti člověku a společnosti a naopak si člověka celou společnost zotročit a to bez ohledu na to, jaké konkrétní postavení ten který člověk ve společnosti má. V moderních dějinách je to nejlépe vidět na vývoji státu, jehož mocenský i správní aparát chromně zbytněl a jehož zásahy a opatření pronikají postupně do celé struktury individuálního a společenského života. A myšlenku lidských svobod a práv nelze oddělit od zápasu proti zhoubným účinkům emanipované státní moci, která se stala nebo stává hybridním prvkem moderní společnosti, hrožícím suverénně ovládnout a pohltit člověka ve všech dimenzích jeho existence: jako soukromého jedince, jako myslící a poznávající bytost, jako výrobce, jako člena rodiny, jako politický subjekt, jako zastávce určitého přesvědčení, jako věřícího, jako pracovní sílu atd.... Bylo by proto naivní se domnívat, že hlavní a rozhodující silou v zápasech o lidské a občanské svobody může být stát, ať už vlastní nebo cizí. Předností demokratických států není to, že jsou jako státy lepší než státy nedemokratické /osvícený absolutismus, kdyby bylo možné jeho osvícenost nějak zajistit a kontrolovat, aby asi byl lepší než demokracie, která je nutně mnohem těžkopádnější/, nýbrž spíše to, že mu jsou v zákonech uloženy meze, jež nesmí překračovat. A otázka lidských a občanských práv a svobod je právem otázkou těchto mezí a otázkou jejich dodržování a respektování.

Každý stát, který by se stavěl do pozice garanta lidských a občanských svobod a práv, je už ipso facto znásilňuje. Stát totiž má a musí lidské svobody a práva uznávat a respektovat, ale nikdy je nezakládá, neustavuje a neudílí. Výkon základních práv a svobod je svrchovaným aktem jednotlivce nebo sdružených jednotlivců, k němuž není zapotřebí žádného zvláštního souhlasu či dovolení státních orgánů. Stát může ovšem fakticky takový výkon nezadatelného práva či svobody stíhat, ale činí tak neprávem a stává se v té míře, v jaké tak činí, státem dopouštějícím se bezpráví. Pokud k podobnému bezpráví ze strany státu dochází nikoliv pouze v nahodilých nebo mimořádných případech, ale je dokonce zaštitěno zvláštními zákony nebo se alespoň stalo běžnou praxí a zvyklostí, je stát na nejlepší cestě se stát bezprávným a zločinným státem. Tato okolnost však není a nemůže ani být jeho vnitřní záležitostí, protože se hrubě dotýká těch stránek osobního i veřejného života lidí, které do žádné kompetence státu a jeho orgánů nespádají, protože jsou založeny v nezadatelných, nezcižitelných nepotlačitelných, nesuspendovatelných lidských právech a svobodách. Stát, který jakýmkoliv svým opatřením porušuje tato práva a svobody, překračuje svou kompetenci, uplatňuje svou moc neoprávněně a nelegitimně ve sféře, kde nemá co pohledávat - a proto může být odhalován, kritizován a posuzován kýmkoliv už jenom na základě elementární lidské solidarity, jež nemůže bez povšimnutí a bez poskytnutí pomoci přejít kolem žádného

případu porušování a upírání práv a svobod člověka. Jsou-li proto v jednom státě porušována základní práva, pak mají všichni lidé na celém světě právo i povinnost proti tomu protestovat bez ohledu na hranice. Z toho zřejmě vyplývá, že mají právo a povinnost vykonávat nezbytný vliv na své vlády, aby i v mezinárodních vztazích a jednáních dbaly toho, zda jejich partnery jsou státy, které lidská práva respektují, anebo naopak státy, které je porušují. Nicméně rozhodující je tu vždycky solidarita lidských bytostí mezi sebou, státní politika může být leda důsledkem. Nikdy však nejsou opatření státní politiky vůči jinému státu hlavním ani nejvhodnějším prostředkem tlaku, který by měl pomoci tomu, aby se i v tomto státě prosadila lidská práva, a to ani v takových případech, kde by takový tlak by vyvolán státem, jemuž by se ve věci lidských a občanských práv nedalo nic vytýkat. Tím spíše je takový tlak problematický tam, kde ve státě kritizujícím zahraničí je lecos také v nepořádku. Proto také platí zásada, že zápas proti porušování lidských a občanských práv musí být přednostně orientován dovnitř, tj. do nitra vlastního státu a vlastní společnosti, a teprve druhotně navenek, do zahraničí.

Státy /a jejich představitelé/ mají tendenci klást zájem státu nad povinnost respektovat lidská práva a svobody, a to často přes hlavy občanů, nezřídka však i s jejich souhlasem. Tak mohlo v minulosti dojít k tomu, že v mnichovské dohodě byl oběhován osud demokratického Československa domnělým zájmem demoraktických velmocí /špatně pochopeným/. Ve skutečnosti to však znamenalo postoupení určité mocenské sféry /vlastně celé střední Evropy/ násilnickému režimu nacistického Německa, pošlapávajícímu lidská práva jak doma, tak zejména na ovládnutých cizích územích. Došlo k tomu tehdy, nikoliv v rozporu, nýbrž naopak se souhlasem většinového veřejného mínění jak v Anglii, tak ve Francii, odpor vůči uzavřené dohodě byl v té době spíše výjimečný. Obvykle se zdůrazňuje mezinárodně politický aspekt celé věci, nicméně mnohem závažnější je tehdejší zrada lidských a občanských práv miliónů lidí, vystavených bez možnosti účinné obrany brutální moci a teroru. Tato zrada měla ovšem svůj počátek v mnohem starší, mj. nedostatečné podpoře španělských republikánů v občanské válce. A pokračovala i po porážce fašismu podporou fašistických režimů ve Španělsku a Portugalsku a dokonce asistencí při vzniku nové fašistické diktatury v Řecku/ máme-li zůstat jen u několika evropských příkladů, vedle nich bychom mohli uvést ~~xxvxxvxxvxxv~~ ještě podporu obluďných diktatur jako dnes již smetené jihovietnamské nebo dodnes trvající jihokorejské, právě tak jako řady diktatur latinskoamerických atd./. Podobné zkušenosti nás musí vést k opatrnosti v hodnocení oficiálních hlasů západních státníků na podporu zápasu za občanská práva v zemích mimo sféru politického vlivu Západu. Takové hlasy nám znějí právě tak falešně jako náruživé kritiky západních nešvarů z naší strany /tj. ze strany našich oficiálních představitelů, našich sdělovacích prostředků atd./. Nemůžeme mít pochopitelně žádné uspokojení v případě, že naší kritiky domácích poměrů je zneužíváno někým, kdo není vůbec na prvním místě veden zájmem o lidská práva a jejich porušování /čehož dokladem je skutečnost, že se o uplatňování a naopak porušování lidských práv ve vlastní zemi nebo ve spřátelených zemích nestará/. Kritika porušování lidských práv a svobod je věrohodná pouze za dvě předpokladů, totiž, že je stejně ostře namířena na všechny strany a za druhé, že se přednostně zabývá domácími poměry, tj. že především zametá před vlastním prahem.

Jsou ovšem zvláštní, mimořádné situace, kdy kritika domácích poměrů a obhajování lidských práv a svobod ve vlastní zemi je krajně stíženo nebo znemožněno účinnými mocenskými a jinými opatřeními. Pak je nutno každou pomoc ze zahraničí považovat za nanejvýš potřebnou a žádoucí, a to i takeovou pomoc, která užívá prostředků mocen-

ského, mezinárodně politického, propagandistického atd. Charakteru, tj. takového, který je nám osobně značně problematický. Prostředky tohoto druhu ovšem nejsou schopny posílit uplatňování práv a svobod v zemi, proti níž /resp. proti jejímuž pochybnému režimu/ jsou namířeny, nýbrž jen blokovat, neutralizovat nebo jinak vyvažovat existující mocenskou svévoli, která má obvykle k dispozici takové prostředky, že je vnitřně neodstranitelná nebo jen za příliš velkých obětí.

Musím říci, že jsem neměl příliš dobrý dojem z jednání v Helsinkách ani z výsledku tohoto jednání. Ne snad proto, že dojednané texty by nezněly dobře a že by je bylo možno neuvítat, ale spíše proto, že vůbec nic nenasvědčovalo tomu, že by je kterákoli ze stran brala vážně. V mysli se mi vybavoval např. mír augšpurský, Smlouva vestfálská /"mír vestfálský"/, již byla ukončena třicetiletá válka. Rozdíl bylz resp. je v tom, že tenkrát bylo ještě možno veřejně vyhlásit zásadu tzv. nevměšování heslem "cuius regio, illius religio" - "čí je vláda, toho je náboženství"/, zatímco v Helsinkách byl po jistých obtížích nakonec prosazen tzv. třetí koš, nevměšování bylo však potvrzeno a dnes jsme svědky pokusu uplatnit zásadu nevměšování proti každému oficiálnímu poukazu a proti každé oficiální kritice nedodržování a nerespektování základních lidských práv a občanských svobod, jakoby to bylo vměšování. Že právě v našem státě vychází např. kulturní politika z nevyslovené sice zásady "cuius regio, illius ideologia", o tom nemůže být pochyb. V tom smyslu je např. čl. 16 a 24 naší ústavy běžně vykládán /v rozporu třeba s čl. 28 nebo 32, nejnověji však také v rozporu s čl. 13, 18 nebo 16 vyhlášky 120/76 tj. ratifikovaného Paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, částka 23 Sb. zák. ze dne 13.10.1976/ - takovým způsobem, že z veřejného školství je vlastně učiněno monopolní, ale stranické školství, byť organizované státem/. My, čeští protestanté, prostě nemůžeme nesrovnávat dnešní situaci, kdy jsme nuceni posílat své děti do škol vedených v duchu tzv. vědeckého ateismu/ a kdy obecně jsou k tomu nuceni všichni lidé/ kteří nejsou orientováni marxisticky a nechtějí, aby jejich děti byly vyučovány a vychovávány ve školách v duchu marxistické ideologie, a těch je pravděpodobně velká většina/, s minulostí, kdy dosažení míru v Evropě znamenalo pro nás potlačení náboženských svobod vyhlášených zejména Rudolfovým majestátem, kdy všichni evangelíci museli zapírat svou víru nebo emigrovat, a pokud zůstali v zemi, museli své děti vystavit všem formám protireformačního tlaku a teroru. Po Helsinkách nic nenasvědčovalo tomu, že tzv. třetí koš sehraje vůbec nějakou vážnější úlohu, jak jsem ostatně napsal už v předchozím dopise. Naopak se zdálo, že západní vlády nemají žádný zájem na tom, aby se komplikovaly své jednání se SSSR a ostatními státy socialistického bloku nějakým zvláštním podtrháváním "třetího koše". Ke skutečné změně situace došlo až v důsledku občanských iniciativ dnes už ve všech zemích našeho bloku. To je velmi významná, řekl bych přímo světodějná skutečnost. Demokratické a demokratické struktury jsou již od 1. svět. války na postupu, absolutistické a diktátorské režimy se zvláště v Evropě, ale i jinde na světě ukazují stále více jako neperspektivní, hospodářsky neefektivní, kulturně retardující a natrvalo nestabilní. Demokratická přes různé peripetie postupuje dál, v Evropě se zhroutily poslední fašistické režimy, socialistické a komunistické strany stále více získávají pozice, tzv. eurokomunisté spojili svůj program s demokratickými zásadami a demokratizace postupně proniká a prohlubuje se stále více i v zemích tzv. reálného socialismu, nadlouho, ale přece jen dočasně nepříznivě ovlivněných zejména stalinovými deformacemi a antidemokratickou úchylkou, která už dnes je rozpoznána jako dosud nejhrubší a také nejrozsáhlejší revize skutečného politického zaměření samotného Karla Marxe. Naše roz-

hoďující úsilí musí být proto orientováno především na obnovu a obrodu socialistického programu z vnitřních sil a nikoli na základě nějakých mezinárodně politických zásahů. Zdá se mi však, že dnes se už taková naděje nemusí krčit v nějakém zákoutí našeho vědomí. Dnes a zítra budeme svědky, jak si tato stará, ale opět nová naděje dobývá srdce dalších a dalších lidí, kteří už nechtějí trpět pustošivými zásahy do svého života, života svých dětí, přátel, spoluobčanů a spolulidí z celého světa.

Praha 17.2.1977

Ladislav Hejčánek

Dopis č. 3

Milý příteli,

děkuji Ti za dopis. Přečetl jsem si ho se zájmem a musím přiznat, že mne zase inspiroval. Kdybych měl reagovat hned na všechno, co jsem v tomto posledním dopise /jako ostatně v každém z předchozích našel, byla by to nejspíš malá knížka. Zase si proto vyberu jenom něco. Máš pochybnosti o tom, zda je vůbec možné v jednom právním systému sklonit naši ústavou zaručený ideologický monopol marxismu-leninismu v kulturní politice, ve vzdělání, výchově a vyučování /Ústava ČSSR, čl. 16 odst. 1/ se svobodou myšlení, svědomí a náboženství, jakož i se svobodou náboženské a morální výchovy dětí ve shodě s přesvědčením rodičů apod., jak jsou zaručeny ve Všeobecné deklaraci a zvláště v Mezinárodních paktech, které se ratifikací staly československými zákony a součástí našeho právního řádu /přesně vztah : tři měsíce po uložení ratifikačních listin u gen. tajemníka OSN/.

Nejsem právník, proto vyložím své stanovisko jako laik. Nicméně ví, že platí už stará právní zásada, že nejnovější zákon vykládá a vymezuje všechny zákony starší. Jinými slovy : dosavadní zákony už nelze nadále vykládat takovým způsobem, který by porušoval nebo vyvracel závaznost zákona nového. Proto nelze např. žádné ustanovení ani samotnou ústavu ČSSR interpretovat tak, že by to bylo v rozporu konkrétně s texty obou mezinárodních paktů. Kdyby se však přece jenom ukázalo, že text některých zákonů je zcela zřejmě v rozporu s novými zákony /tj. např. s oběma pakty/, pak je třeba takové zákony novelizovat, případně nahradit jinými. K tomu se náš stát ostatně zavázal přijetím a ratifikací obou paktů. Tak např. v čl. 2, odst. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech čteme : Každý stát, který je smluvní stranou Paktu se zavazuje, pokud tak již nestanoví existující zákonodárná nebo jiná opatření, že podnikne nutné kroky v souladu se svými ústavními pospůty a ustanoveními tohoto Paktu k tomu, aby schválil taková zákonodárná nebo jiná opatření nutná k tomu, aby byla uplatněna práva uznaná v paktu. Požívání těchto práv může být omezeno jistým omezením, která musí být ovšem zákonem stanovena, ale pouze, pokud to může být slučitelné s povahou těchto práv a výhradně za účelem podpory obecného blaha v demokratické společnosti, /Mezinárodní pakt o hospř. a kult. právech, čl. 4/.

Nicméně ani v mimořádných situacích se od některých článků nelze odchýlit, např. právě od čl. 18 Mezinár. paktu o obč. a polit. právech

který ve svém dopise cituješ /viz čl. 4 odst. 2 téhož Paktu/. Z toho tedy vyplývá, že máš stát vzal na sebe závazek, že bude plně respektovat právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. "Toto právo zahrnuje v sobě svobodu vyznávat nebo přijímat náboženství nebo víru sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, prováděním náboženských úkonů, bohoslužbou, zachováním obřadů a vyučováním". Odstavec 3 téhož 18. čl. pak připomíná, že "svoboda projevovat náboženství nebo víru může být podrobena pouze takovým omezením, jaké předpisuje zákon a která jsou nutná k ochraně veřejné bezpečnosti, pořádku, zdraví nebo morálky nebo základních práv a svobod jiných".

Našími zákony, a to právě těmi nedávno přijatými, je tedy zaručena svoboda veřejně projevovat náboženství nebo víru /tato formulace je důležitá, protože se jí mohou dovolávat také křesťané, kteří nepovažují křesťanství za náboženství a naopak víru považují za něco každé náboženskosti se vzpírajícího a od něho se odvracejícího docela jiným směrem/, mj. také vyučováním dětí i dospělých. Tato svoboda je jenom zvláštním případem svobody projevu vůbec. Právo na svobodu projevu zahrnuje /podle čl. 19 odst. 2 Mezinár. pakt o obč. a polit. právech/ "svobodu rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu nebo jakýmkoli prostředky podle vlastní volby". To znamená kupř., že křesťanský básník, spisovatel, malíř nebo sochař, hudební skladatel nebo výkonný hudebník, herec, zpěvák atd. ale také vědec, filosof a theolog, tedy laik stejně jako farář, má nejen právo se stejně jako každý jiný účastník kulturního života /čl. 15 odst. 1 Mezinár. paktu o hosp., soc. a kult. právech/, ale má právo svými uměleckými výtvary nebo vědeckými pracemi či filosofickými /a pochopitelně tím spíše teologickými/ studii projevovat svou víru a rozšiřovat křesťanské myšlenky a informace o křesťanství všemi způsoby podle vlastní volby, a to také formou vyučování a vzdělávání dětí i dospělých a rodiče mají právo zajistit náboženskou a morální výchovu dětí podle vlastního přesvědčení /čl. 18 odst. 4 Mezinár. paktu o obč. a polit. právech - srovnej též čl. 13 odst. 3 Mezinár. paktu o hosp., soc., a kultur. právech/. Pro to pro všechno je samozřejmě tvá otázka, jak něco takového lze uvést do souladu s čl. 16 odst. 1 Ústavy ČSSR, plně oprávněná a naprosto pochopitelná.

Přesně vzato však uvedený článek nemluví o žádné povinnosti občana dbát o to, aby veškerá kulturní politika v ČSSR, rozvoj vzdělání, výchova a vyučování byly vedeny "v duchu vědeckého světového názoru, marxismu leninismu," ačkoli na mnoha jiných místech Ústava o

povinnostech občanů i organizací výslovně mluví. Text tu konstatuje údajnou skutečnost : je tomu prý tak, jak se tu píše. Možná, že by právníci řekli, že to je pouze formální věc, jež nemá právní váhu. Nuže, nechme formu vyjádření stranou, i tak je jedna věc nepochybná : že totiž text čl. 16 odst. 1 Ústavy ČSSR není nadále možno a dovoleno vykládat tak, aby se tento výklad dostal do rozporu s oběma Pakty. Jestliže totiž Federální shromáždění s texty těchto paktů vyslovilo souhlas, jestliže prezident oba Pakty ratifikoval a jestliže dodnes nebyla vnesena ze žádné strany námitka proti ratifikaci, pak každý výklad čl. 16 odst. 1 a čl. 24 odst. 3 Ústavy ČSSR, který by byl v rozporu s textem Paktů, který by závaznost některého z jejich článků rušil nebo jen oslaboval, je nezákonný a porušuje socialistickou zákonnost. A jako takový musí být - pokud jde o předpis vydaný některým z orgánů ČSSR - jako odporující ústavnímu nebo jinému zákonu Federálního shromáždění Generální prokuraturou odhalen a označen. A pokud jde o postup nebo rozhodnutí orgánů a organizací, jímž jsou krácena nebo jinak narušována zmíněná práva občanů, zakotvená v Paktech, má každý právo žádat prokurátora o přezkoumání takového postupu nebo rozhodnutí s hlediska dodržení socialistické zákonnosti, a prokurátor je povinen každý takový podnět přezkoumat a o vyřízení podnětů žadatele vyrozumět, přičemž vyrozumění musí být odůvodněno. Podnět musí být vyřízen do dvou měsíců. /Zákon o prokuratuře, čl. 20 Sb. z. část. 5 z 20.3.1970./

Jinými slovy : výklad čl. 16 odst. 1 a čl. 24 odst. 3 Ústavy ČSSR, jako by rodiče nebo členové církví, ať už laici nebo duchovní, neměli právo vyučovat, vzdělávat a vychovávat jejich děti ve shodě s jejich přesvědčením nebo vírou, a to soukromě i veřejně, v rámci bohoslužeb nebo mimo tento rámec, ve školách, na půdě sborů a farností nebo v rodinách, dále jako by církve nebo náboženské společnosti neměly právo vyučovat, vzdělávat a školit také své dospělé členy, a to zase v rámci bohoslužeb nebo mimo ně, v duchu náboženství, víry nebo jiného přesvědčení, pokud si to přejí a takové výuky se dobrovolně účastní; jako by církev nemohla organizovat kurzy např. pro mládež mladší než 18 let nebo křesťanské brigády jakéhokoliv druhu; jako by na pedagogické školy a instituty /neřku-li na střední a vysoké školy vůbec/ neměli být přijímáni mladí lidé výrazně jiného než marx-leninského zaměření, jako by jinak než marx-leninsky orientovaní učitelé neměli na státních a veřejných školách vyučovat, nebo jako by měli při vyučování všemožně své přesvědčení potlačovat, a předstírat, že jsou marxisty-leninisty; výklad jako

by křesťanské umění /nebo prostě jiné umění než nesené duchem marxismu-leninismu/ nemělo právo na existenci, na publikování a rozšiřování; jako by věřící /nebo prostě jinak než marx-leninsky myslící/ vědec nebo filosof neměl právo publikovat své práce, pokud nejsou sterilně očištěny od každé stopy jejich křesťanské víry nebo prostě jakéhokoliv jiného než marx-leninského životního a myšlenkového zaměření; výklad, jako by do rozhlasu a televize a do novin a časopisů neměli právo přejít ke slovu křesťaněk nebo prostě vůbec jinak smýšlející výrazné osobnosti a jako by masové sdělovací prostředky měly být k dispozici výhradně marx-leninistům; atd., atd. - tedy takový výklad je nesprávný, nezákonný, vede k porušování práv a svobod, jež zachovávat se náš stát zavázal a jako takový musí být trpělivě a konkrétně odhalován, označován, a škody, k nimž vede, musejí být na základě občanské iniciativy a ve spolupráci se společenskými organizacemi /také v nich je mnoho co napravit/ i prokuraturami napraveny a odstraňovány. To dá jistě mnoho práce a vyvolá to leccjaké nedorozumění, protože takové falešné výklady našich zákonů se zvláště v posledních letech zahnízdily v nejhrůznějších orgánech a organizacích a na nejhrůznějších úrovních.

Buď zdrav !

Ladislav Hejdánek

Milý příteli,

sliboval jsem už v prvním dopise, že se někdy počíváme na "morální" stránku oné hysterické kampaně vedené proti Chartě 77 a "chartistům". Mezitím uměle vyvolaná hysterie trochu opadla, i když kampaň je vedena dále. Snad zase útoků trochu přibývá, ale to už náleží k proměnlivosti všeho dění. Podstatu současné situace u nás však nevytváří jednotlivé útoky v novinách, rozhlasovém nebo televizním vysílání nebo dokonce jednotlivé policejní akce. Ta spočívá v něčem jiném. Můj otec byl sociální demokrat, vypracoval se z obchodního příručího až na účetního, vyrostl z velmi skromných poměrů. Byl socialistou ne z rozhodnutí rozumu, ale tak říkajíc "od narození", tj. už svým nasazením v životě a ve společnosti. A měl své zkušenosti /podobně jako jeho starší bratr/ s komunismem a s komunisty z doby první republiky, nebyly nejlepší. Všeobecnou euforii v roce 1945 proto nesdílel; šel jsem mu svým levičáctvím dost na nervy. Nebyl jsem dalek vstupu do komunistické strany. Byl jsem však příliš zakotven v určitých tradicích a příliš svůj - atím jsem se stal podezřelým. Nepovažoval jsem za nutné skrývat, že jsem křesťan, že si vážím Masaryka, že nesnáším politické machinace /ani v malém/. A musel jsem proto zažít jedno překvapení za druhým - z nichž jsem ovšem vyvodil také já své důsledky. Můj otec politickými procesy padesátých let překvapen nebyl, kdežto já ano. Zatímco mi ovšem doporučoval opatrnost, já jsem se v té době definitivně rozhodl. Po Stalinově smrti jsem ještě zaváhal, ale to už jenom nakrátko. Věděl jsem své: stalinský typ socialismu nebyl jen Stalinovým výtvozem a proto neodejde hladce ze scény spolu s jeho smrtí. Socialistický program byl neuvěřitelně kompromitován; kdyby všechny deformace a deviace vyšly najevo, nezbylo by nic jiného než odstrašující příklad. Po krátkém poodhalení opony musely proto následovat nové pokusy o utajení a přeznačení toho co se vskutku stalo. Lidé se neradi dívají na pravý stav věci, je-li tak hrozný. A zejména tehdy, cítí-li se spoluvinní na že něco takového vůbec připustili, že proti tomu neprotestovali. I když jsem si nedělal od dob procesů žádných iluzí, jak jsem si alespoň myslel, bylo pro mne největším otřesem něco jiného: niko Chruščovova odhalení, ale setkání s lidmi, kteří nevinně ztráceli ve vězeních a táborech deset, dvanáct, patnáct a dokonce sedmnáct let /a obvykle to nebyla jejich plná výměra/. Tehdy jsem začal s dět jakýmsi novým způsobem; zapomněl jsem na drobná /ve srovnání

s tím vším/ příkoří, jímž jsem byl vystaven, a umínil jsem si, že už nedovolím trávit své dny stranou, v nějakém zátíší a sávětří, když jsou jiní vystaveni kruté nespravedlnosti. Poznal jsem, že svoboda je nedílná právě tak, jako je nedílné otroctví. A rozhodl jsem se, že už nikdy nebudu mlčet vůči přívalu lži, počouchlosti a nenávisti. - To byla tragická epizoda dějin socialismu v naší vlasti. Bylo třeba s ní skoncovat a začít nové, lepší období.

Ale už Karel Marx věděl, že opustit minulost je nesnadné. "Dějiny jsou důkladné, a když pochovávají nějakou starou formu, procházejí mnoha fázemi. Poslední fází každé formy světových dějin je její komedie. Bohové starého Řecka, kteří byli už jednou tragicky smrtelně raněni v Aischylově "Spoutaném Prometheovi", museli ještě jednou komicky zemřít v Lukianových "Hovorech". Proč dějiny takto postupují? Proto, aby se lidstvo loučilo se svou minulostí zvesela." /Marx-Engels, Spisy sv. I., str. 405/. Proto také nelze popravdě mluvit o nějakém návratu padesátých let, stalinismu apod. Dnes je vskutku všechno jinak. Zatímco hnací silou revolučních socializačních opatření z prvních poválečných let bylo vnitřní přesvědčení, skutečná uvědomělost a ideovost, dnes se s ničím takovým nesetkáme /nejvýše jako s naprostou výjimkou/, dnes je hlavním motivem kalkul, odhad situace, přispůsobení, u většiny pak regignace, naprostá ztráta ideovosti a ochota vzít zavděk náhražkami /jakými jsou chaty, auta, bytové vybavení atd./. Proto také ovšem nikde nevidíme žádná revoluční opatření nebo hnutí, nýbrž jenom konzervatismus mocných a těch, kterým se dobře daří. Všechny rozhodující prvky civilizace a všech opravdových "výdobytků" a předností socialismu bylo dosaženo hned po válce; od té doby se jen hájí "status quo", a hájí se navíc špatně. Zmizela přesvědčivost a na její místo nastoupilo buď donucení nebo korupce. Říci o tom pravdu /až ve vědeckých kruzích nebo v uměleckých dílech, v novinových reportážích nebo jakkoliv jinak/ není dovoleno; jsi-li ochoten živě líčit skutečnost narážovo, bude se ti dobře dařit a může to dotáhnout až ke státnímu uznání a poctám. A nejsi-li? Pak budeš mlčet, ať chceš nebo nechceš. Něco na této situaci opravdu připomíná starou dobu, ale jenom zvenčí; chybí tomu naprosto vnitřní přesvědčení a takové přesvědčivost, nezaložené na tom, že také chci, aby se mi dobře dařilo. Nedochází k tak hrubým a nezastřeným útokům na poctivé lidi, kteří se nechtějí ohnout před donucováním; nejsou tak flagrantně porušovány zákony na základě tzv. třídního přístupu.

Ale stav je to ve skutečnosti snad mnohem horší, chorobnější protože amorálnější. Je v něm však už také hodně směšného, komického, ano fraškovitého.

Tragickou stránku podobných situací skvěle vystihl A.P. Čechov v povídce "Člověk ve futrálu" :

"Vidět a slyšet, jak lžou, a ještě být pokládán za hlupáka že tu lež trpíš, snášet urážky a ponížení, nesmět se otevřeně přiznat, že jsi na straně slušných, svobodných lidí, i sám sobě lhát a usmívat se - to všechno za kousek chleba, za teplý kout a za nějaký titulek, který nestojí ani za groš - ne takhle se dál žít nedá!"

Ale směšnost už vystrkuje růžky a čím dál víc proniká na světlo dne. Uvažme jen, kolik organizační energie a přímo statních prostředků muselo být vynaloženo na celostátní kampaň proti Chartě 77 - a jak se to všechno muselo podnikat, aniž byla Charta zveřejněna nebo dokonce jen citována. O čem to vlastně všichni ti podpisující hlasovali? Nebo uvažme, že střední stranické kádry neobyčejně dlouho vůbec nevěděly, co v té Chartě 77 vlastně je, jenom věděly že kdyby se to zveřejnilo, tak by se všechno u nás obrátilo vzhůru nohama - a přitom Charta 77 v opisech vesele kolovala, jen ji nikdo těm kádrům nedal /ani strana/. Anebo si představme tu neobyčejnou věc, že státní orgány utajují vlastní zákony a žijí prosluhou stodvacítku a oběma mezinárodními pakty při domovních prohlídkách zabavovaly! Marx se smál, že "Němec zná svůj stát jen z doslechu", náš občan zná jen z doslechu jak mezinárodní pakty, tak Chartu 77 /pokud ovšem čeká na oficiální informaci/. A tak bychom mohli pokračovat libovolně dlouho. Pravda ovšem je, že zdaleka ještě není všechno směšné, určitě tragické rysy stále přežívají, byť jen v reziduích. Ale snad se dočkáme, že se jednou budeme moci od srdce zasmát. To pak bude už konec té morální krize, v níž se potácí naše společnost.

V čele signatářů stojí také jeden filozof. A podle Marxe "filozofie je natolik světa znalá, aby věděla, že její závěry nelichotí pošíkárství a egoismu ani nebeského ani pozemského světa; publikum, jenž však miluje pravdu a poznání pro ně samé, bude jistě co do soudnosti a mravnosti moci se klidně měřit s nevědomými, servilními, nedůslednými a prodejnými pisálky." /Marx-Engels, Spisy sv. I. str. 119/. Snad mi promineš, když na sám konec ocituji další pasáž z téhož Marxova úvodníku z r. 1842 /dt., str. 117-118/:

"V souladu se svým charakterem neučinila filozofie nikdy ani první

krok k tomu, aby vyměnila asketické kněžské roucho za lehký módní šat novin. Ale filosofové nerostou jako houby po dešti, jsou to plody své doby, svého národa, jehož nejsubtilnější, nejvášněnější a nejneviditelnější míza koluje ve velkých filozofických idejích. Filozofické systémy buduje v mozku filozofů týž duch, který rukama dělníků buduje železnice. Filozofie nestojí mimo svět, stejně jako mozek není mimo člověka, ačkoli neleží v žaludku, přitom však filozofie stojí mozkiem ve světě dříve, než se postaví na zem nohama, zatímco mnohé jiné lidské sféry již dávno tkví nohama v zemi a rukama česají plody světa, aniž tuší, že také "hlava" je z tohoto světa, tj. že tento svět je světem hlavy.

Protože každá pravá filozofie je duchovní kvintesencí své doby, musí nastat doba, kdy filozofie nejen vnitřně svým obsahem, nýbrž také navenek svým projevem vstoupí do stavu a do vzájemného působení se skutečným světem své doby. Filozofie potom přestává být určitým systémem ve vztahu k jiným určitým systémům a stává se filozofií vůbec ve vztahu ke světu, stává se filozofií současného světa. Vnější znaky, které svědčí o tom, že filozofie nabývá toho to významu, že se stává živoucí duší naší doby, že filozofie se stala světkou a svět filozofickým, byly za všech dob stejné, stačí nahlédnout do kterékoli učebnice dějin a najdeme zde stereotypně věrně se opakující nejprostší vnější znaky, které jasně svědčí o jejím pronikání do salonů a farských světniček, do redakcí novin a palácových předpokojů, v nenávist a lásku současníků. Filozofii uvádí do světa pokrok jejich nepřátel, kteří zoufalým voláním o pomoc proti požáru idejí prozrazují, že vnitřní nákaza se už šíří. Tento pokřik nepřátel má pro filozofii stejný význam, jako má první křik dítěte pro ucho úzkostně čekající matky; je to výkřik života jejich idejí, které prolomily obvyklou hieroglyfickou slupku systému a staly se světoobčany...

Opravdivá filozofie přítomnosti se tímto osudem neliší od pravdivých filozofií minulosti. Tento osud je spíše důkazem její pravdivosti, který jí byly dějiny dlužny."

Prohlášení Charty 77 vyřklo základní pravdu našich dnů - a je jen logické, že u toho nemohli chybět přední představitelé "pravdivé filozofie přítomnosti". A je stejně logické, že se strhl "pokřik jejich nepřátel". Marx ukazuje, že je to vlastně dobrá věc. Nepochybně by mlčení a ticho bylo daleko nejhorší, zejména mlčení a ticho těch, kteří z pohodlnosti a ze strachu nechávají jít všechno svou cestou. Člověk je /tj. má být/ svou podstatou bytostí odpo-

vědná. To znamená : člověk jakožto člověk je osloven pravdou a je vyzýván, aby svými silami pomohl k jejímu vítězství. Člověk, který na tuto výzvu neodpoví a hledí si "svého", narušuje a posléze ztrácí své lidství. Kritériem lidské odpovědnosti nemůže být nic, čím by mohl manipulovat a očem by mohl rozhodovat jiný člověk /tím méně nějaká instituce, nějaký oficiální arbiter/. Tváří v tvář výzvě k odpovědnosti stojí každý člověk sám se svým svědomím. Pochlebování ani podplácení ho nemůže a nesmí svést, právě tak jako ho nesmí zastrašit žádná difamace ani výhrůžka. Mravní krize naší společnosti těchto dnů může být překonána jenom tak, že lidé přestanou obelhávat sami sebe, že se přestanou vytáčet a vymalovat, že přestanou sami před sebou bagatelizovat všelijaké své kompromisy a prohřešky proti svědomí, jenom tak, že konečně vezmou vážně samu pravdu.

Tvůj

Ladislav Hejdlánek

Praha, 10.3.1977

Milý příteli,

Bylo mi až ku podivu, že mezi tou řadou otázek a témat, jež jsi mi v posledních týdnech předložil, se nic nevztahovalo k křesťanství, o němž jsem se já už nejednou zmiňoval. Teď, když jsi se této věci přece dotknul, chápu, proč jsi asi tak dlouho váhal. Z Tvé otázky slyším hodně skepse: má náboženství, má křesťanství ještě nějaké místo, nějakou pozitivní funkci, nějakou perspektivu v dnešní společnosti? A nejenom u nás, ale vůbec na celém světě? Připojím k tomu otázku, kterou mi nedávno velmi otevřeně a upřímně položil jeden marxista: má nějaký pozitivní smysl, že v zápase o základní lidská práva se zvláště zdůrazňuje také svoboda náboženství? Jde přece obecně o svobodu přesvědčení, proto není důležité, zda toto přesvědčení je náboženské nebo nenáboženské. Dnes je přece svět už jiný, náboženství v něm nehraje žádnou významnou roli. Když se křesťané domáhají toho, aby byl slyšen také jejich hlas, jen si přihlížejí svou polívičku. Dnešní křesťané jsou velmi vzdáleni tomu, aby se dovolávali práv a svobod pro někoho jiného než pro sebe, ostatně tomu byli vzdáleni vědecky.

Myslím, že skutečný křesťan na takové otázky a vlastně výtky nemůže začít odpovídat nějakou obranou a obhajobou křesťanství a křesťanů. Má-li kdo mít opravdu citlivé svědomí pro vlastní viny a prohřešky, pak právě křesťan. Myslím, že to nikdo nemusí chápat tak, jako že křesťan je /má být/ nutně lepší než "ti druzí", zkušenost naopak praví, že je podroben týmě pokleskům, chybám a neřestem. Ale proto že má pevné měřítko, má možnost a zároveň povinnost o svých nedostatecích a vinách vědět, může a má je lépe znát; zejména mu není dovoleno, aby je jakkoliv bagatelizoval, umenšoval nebo dokonce omleoval. Pokud něco takového přesto činí, pak se za křesťana jen vydává, ale žádným není, neboť nic nepochopil z podstaty evangelia. Z toho důvodu je také vysoce podezřelý, když křesťan mluví o nějakém zlu, kritizuje nějaký nešvar nebo nespravedlnost ap. - a sám se z toho vyvléká, staví se do role spravedlivého sudího, do pozice někoho, kdo s tím zlem nemá nic společného, kdo je prost vši viny, vši účasti na odhaleném aktivizovaném neblahém stavu. A stejně tak je podezřelý, když se neomezuje jen na sebe osobně, ale když chce z odpovědnosti vyvléknout také svou církev nebo vůbec křesťany. Křesťan nemá právo říci jediné kritické slovo na jakoukoliv stranu, jestliže zároveň sám sobě i jiným, v soukromí i veřejně zcela nevyjasní otázku své vlastní, osobní spoluvinu a otázku spoluvinu své církve a křesťanů vůbec. Jsem přesvědčen, že toto je jediná věc, v níž je úloha křesťanů, dokonce i v naší moderní společnosti, v našem "nenáboženském" světě naprosto nezastupitelná a vysoce potřebná. A jestliže z jakýchkoli motivů se křesťané právě této roli chtějí vyhnout, jestliže jí obcházejí, přestávají být křesťany a činí ze sebe i ze své církve "sál zmařenou", která nezaslouží ničeho jiného, než aby byla vyhozena ven /eventuelně i na ono proslulé "smetiště dějin"/ a aby byla lidmi pošlapána.

V zápase o základní lidská práva a občanské svobody tedy mají křesťané ještě jinou funkci, než jsou také jednou ze skupin v naší společnosti potlačovaných a diskriminovaných a už vůbec nemají právo ukazovat své rány a odřeniny a stěžovat si na to, že se s nimi zachází hůř než s jinými. Jednak to není pravda, ale i kdyby to byla pravda, tak by neměli právo si na to stěžovat. Jejich úkol je naprosto jiný: křesťané mají zpytovat své svědomí, jak oni sami jako křesťané a jako členové svých církví /tedy nejenom soukromě/ nesou spoluvinu na onom potlačování a diskriminování, tj. mají zpytovat své svědomí, jaký mají vztah k těm druhým potlačovaným a diskriminovaným. V evangeliích, zvláště pak v kázání nahoře, je z mi-

možných důrazem poukázáno na to, že v lidském životě je rozhodující, co uděláme pro ty, kteří hladoví a žízní /tím se míní na prvním místě skutečný hlad a skutečná žíznivost, ale v některých místech je to interpretováno také jako hlad a žízeň po spravedlnosti, a to jistě i v tomto smyslu to plně platí/, kteří jsou nedostatečně oděni a trpí zimou, kteří mají nějaké utrpení a zejména, kteří trpí pro spravedlivou věc, kteří jsou proklínáni a nenáviděni, kteří jsou v žaláři atd., atd. Chudí, tlačovaní, ukřivdění, trpící, plačící, milosrdní, pronásledovaní a tupení - to jsou ti, za nichž osvědčuje /má osvědčovat/ křesťan svůj vztah k Ježíšovi. Snad se příliš málo hovoří o tom, že určitý, nedvojsmyslný vztah k tomu, kdo hladoví a žízní, vede nutně také k zurčitému a nedvojsmyslnému vztahu k tomu, kdo na každý den hoduje, je-li mé srdce skutečně na straně chudých, nebudu se přiživovat ve společnosti bohatců, navštěvuji-li, aspoň v duchu /protože naše civilizace tak prokročila, že skutečně navštívit vězně mohou jen jen nejblížejší příbuzní na zvláštní povolení/ toho, kdo je vězněn, nebudu stolovat s ním, kdo jej uvěznil, prokáži-li své sympatie a svou pomoc lidem, kteří jsou tupeni a pronásledováni, pak nebudu věnovat svou přízeň a své přátelství těm, kteří je tupí a pronásledují, atd. To vůbec ještě neznamená, že budu zle oplácet zlým a že budu nenávidět ty, kteří mne nenávidí a kteří nenávidí ty, jimž osvědčuji své přátelství. Ale kdo se chce jako ještěrka plazit do budoucnosti a s nikým si to nerozházet, ten půjde mezi kozly a ne mezi beránky.

A zcela zvláštní pozornost si zaslouží v tomto ohledu významní představitelé křesťanských obcí a členové církevního vedení. Mohu-li se v případě nespravedlivě odsouzeného mmezit se jen formálně a bez jakékoli velkého hluku distancovat, pak mi něco takového není dovoleno ve vztahu k církevním hodnostářům, kteří z taktiky, ze strachu nebo z prosté podlosti, z pouhého strachu o svou existenci začnou nespravedlivou věc ospravedlňovat. Před skutečností zavírat oči anebo se vymlouvat, že to není jejich věcí se v takových záležitostech angažovat. To je prostě selhání, prolhanost a zrada, k níž žádný skutečný křesťan nemůže zůstat lhostejný nebo neutrální, proti níž žádný křesťan nemůže a nesmí neprotestovat. Řada církevních představitelů, ale také řada obyčejných kněží a faryářů a dokonce mnoho laiků mi řekne, že to, co říká, je bláznovství, to že by byla nejjistější cesta k likvidaci celé církve, že je třeba leccos spolknout, jen aby církev zůstala zachována, aby mohla žít. Ale tím dokazují, že nevědí, co to je křesťanství, že skutečná víra jím je španělskou vesnicí, že si dokonce ani pořádně nepřečetli evangelia. Jinak by věděli, že člověk, který má s křesťanstvím málo nebo vůbec nic společného /"samaritán", tj. ne-žid/, ale který pohotově pomáhá člověku, kterému ublíží lotři, na tisíckrát přednost před člověkem-knězem, církevním představitelům a třebas i hodnostářem, který si ubožáka ani nevšimne, protože spěchá do kostela, aby tím splnil své posvátné povinnosti. Jinak by také věděli, že jen sebeobětování /a nikoli tedy sebezachování/ se může dovolávat Krista, že cesta odmítnutí, sebeobětí je satanská /"odejdi, řekl Ježíš Petrovi přesně v této záležitosti/ a že zrno přinese jen tehdy mnohý užitek, když samo zahyne, kdežto když samo zůstane zachováno, nic z něho nevyroste.

Odpusť, že jsem sklouzl ke kázání a dokonce k patosu. Nedovedu však pochopit, proč dnes někteří křesťané dovedou omluvit sami před sebou a omlouvat i před lidmi své církevní hierarchie, kteří dělají kompromis za kompromisem, zrazují své ovce a vydávají je na pospas vlkům, nebo kteří nepokládají za nutné se ohlížet na trpící, zarmoucené, tupené a pronásledované, když to nejsou "jejich" ovečky. Musel jsem bohužel udělat tu zkušenost a představiteli své církve, jako podobnou zkušenost museli udělat i mí katoličtí a jiní křesťanští bratři. Jsem hluboce přesvědčen, že nic takového

nesnese omluvu a že jediným možným způsobem reagování je naprosba distance a výrazné projevy nejednoty, ale zejména jiné orientace, nestoupení docela jiné cesty. Ovšem najde o představiteli a vedení církví, jde také o širokou členskou základnu, o níž se selhávající a selhavší představitelé ve skutečnosti mohou opřít a také opírají. Nevím, je-li dovoleno to generalizovat, ale dnes určitě naše církve mají představitele, jaké si zaslouží. Prostí křesťané, kteří žijí rozpolceně, opatrnicky a jdou z jednoho kompromisu do druhého, nemohou očekávat, že jejich vůdcové budou světi. Choroby, jež oslabují celou naši společnost, najdeme také v našich církvích, projevují se tam však ještě o něco ošklivěji a odporněji, ať proto, že se pokoušejí vypadat lépe a že se častěji přetvařují. A když se dívám zpět, jsem stále víc přesvědčen, že by naše společenská situace mohla vypadat jinak, lépe, perspektivněji, kdyby se všichni křesťané v naší zemi byli v posledních třiceti letech chovali jako skuteční, opravdoví křesťané. Ale selhali, před desíti lety si to mnohdy ústy svých představitelů připouštěli a dokonce to veřejně přiznávali. Dnes však nezdá se, že by se tehdy káli a prováděli kritiku, znovu dělají to, za co se tehdy káli. Dnes už jim nikdo neuvěří, až se budou zase kát. Jejich vinou ztrácí křesťanské zvěstování veškerou přesvědčivost. Jestliže máš ty, nebo kdokoliv jiný dnes pochybnosti o budoucnosti křesťanství, plně to chápu a nejsem nakloněn ti to vymlouvat. Já sám má své pochybnosti o budoucnosti křesťanů a křesťanských církví u nás /zejména u nás, i když mám dojem, že to jinde není o moc lepší/. Život tzv. věřících, život církví je /a pokolikáté již?/ obrovskou blamáží, nepřestávám se stydět, kdykoliv se na to vzpomenu. Největší hanbou však je, že když se vyskytne několik lidí, kteří svou víru berou vážněji a hlouběji než ostatní, a když se kvůli tomu dostanou do průšvihů, mnozí a snad většina ostatních se od nich opatrně distancuje /aby se nemuseli cítit obviněni ve svých svědomích/ a chápavě přikývají, když se od nich oficiálně distancují představitelé církví, místo aby je ihned volali k pořádku. Nikdy nezapomenu třeba na tu hořkou pilulku /kterých jsem musel v posledních letech spolknout několik/, když se do vazby a na scedu dostal Sváta Karásek, který se rozhodl kázat svými písněmi, když nesměl už na kazatelnu. A když student Tydlitát, který na něho vzpomněl v modlitbě při bohoslužbách, musel odejít z fakulty. Neuvěřitelné se stalo skutkem: student bohoslovenství je vyloučen svými profesory z fakulty, protože se zachoval tak, jak se - při nejmenším - měli zachovat oni. Mohou tito profesori doufat, že ještě někdy někdo je bude brát vážně, když budou mluvit o Kristu a o evangeliu? I když se sebekriticky zase jednou vyznali ze svých vin? A co k tomu křesťanského přičinila nebo řekla synodní rada? a senioři a seniorátní výbory? a všechny sbory? Kritické, odmítavé hlasy byly výjimkou. K čemu je církev, v níž z křesťanství přetrvaly jen zbožné fráze?

Kdybych se měl vyslovit o budoucnosti křesťanství, či lépe víry, podle stavu své církve /o těch druhých se raději vůbec nebudu zmiňovat, k tomu jsou zase povoláni bratři, kteří jsou jejich členy/, pak bych musel říci: Krach, konec a katastrofální ostuda. Ovšem já neznám křesťanství jen zvenčí, vím o rozdílu mezi faktickým stavem církve a církví a mezi tím, co je skutečným obsahem "dobré zprávy", tj. evangelia pro naši dobu a pro naši společnost. Nevím o jiném, nadějnějším a také věcnějším, reálnějším programu, pro tento ze všech stran ohrožený všemožnými strachy svíraný a proto vysoce nebezpečný svět. Ale kladu si již dlouho otázku: jak to mám vyslovit? co mám říci, abych lidi spíš neodradil než získal? Jak mohou být má slova přesvědčivá, když se ze společnosti křesťanů táhne hnusný pach rozkladu. A když táhne - jak jinak? i ze mne?

Myslím, že každá teoretická odpověď na tvé a jiné podobné otázky je slabá, a v podstatě marná. Jen čin je tu na místě, jen v praktickém životě se to má rozhodnout. Zápas o dodržování zákonů a respektování občanských práv a lidských svobod je takovou příležitostí k činu, praktickému důkazu, že křesťanství ještě žije. Existují ovšem i jiné, méně okázalé příležitosti. Nicméně příležitost se objeví a zase se ztratí, marné přesvědčování, že jsme ji nerozpoznali, že jsem nepoznali, že to je naše životní příležitost. Uslyšíme potom : cokoliv jste neučinili pro ty chudáky, kteří byli tupeni, hanobeni, zrádčováni, stíháni policejně i soudně, v zaměstnání, ve škole, kteří byli zbaveni práce nebo možnosti studovat, o nichž byli šířeny lži a pomluvy, atd., nic jste neučinili. Co je komu do toho, že později budeme ronit slzy, budeme litovat toho, co jsme neučinili, i toho co jsme učinili, že to všechno budeme odvolávat, revidovat a snad i napravovat, co se dá /protože se bude zase nosit jiný kabát?/. Bude pozdě. Kdo se chce chovat pro nějakou velikou příležitost, už ji propásl. Neboť velká příležitost je tady a teď. Hic Rhodus, hic salta křesťane. Tvá údajná vina se musí osvědčit v docela obyčejných, každodenních lidských příhodách. Jak to čteme v proroctví Izaášově? "K čemu jest mi množství obětí vašich?" dí Hospodin syt jsem obětí zápalných skopců a tuků krmných hověd, a krve volků a beránek a kozlů nejsem žádostiv. Že nepřicházíte, abyste se ukazovali přede mnou, kdož toho z ruky vyšší hledal, abyste šlapali sítě mé. Nepřinášejte více obětí oklamání. Kadění v ohavnosti mám, novměsíci, sobot a svolávání nemohu trpěti /nepravost jest/ ani shromáždění. Novměsíci vašich a slavností vašich nenávidí duše má, jsou mi břemenem, ustál jsem nesa je. Protož, když rozprostíráte ruce vaše, skrývám oči své před vámi a když množíte modlitbu, neslyším, ruce vaše plné krve plné jsou. Umejte se, očistěte se, odvrzte zlo skutků vašich od očí mých, přestante zle činiti. Učte se dobře činiti, hledejte soudu, pozdvihněte potlačovaného, dopomozte k spravedlnosti sirotku, zastante vdovy.

Kterého potlačovaného dnes křesťane pozdvihnou? Kterého potlačovaného pozdvihneš ty, který se vydával za křesťana, ano, který o sobě s jistotou věříš, že jím jsi? Komu budeš dnes a tady v této zemi dopomáhat k spravedlnosti? Anebo máš před sebou jinou, zbožnější práci?

Jak vidíš, končím jen otázkou.

Tvůj Ladislav H e j d á n e k

Praha, 14.4.1977

Vážení poslanci, vážené poslankyně,

předkládáme Vám v rámci petičního práva rozbor z oblasti církevně politických vztahů, který je zaměřen na postavení církve českobratrské evangelické, jak se vyvíjejí v posledních letech. Někteří z nás jsou duchovními v činné službě, jiní t.č. mimo službu, další aktivními členy této církve v občanských povoláních. Všem nám záleží na tom, aby věřící lidé spolu s ostatními občany mohli svou víru a své přesvědčení vyznávat veřejně a bez překážek ve všech oblastech společenského života, v soulase se svou životní orientací vychovávat své děti a mládež, a svobodně utvářet svůj církevní a sbořový život. Z přiloženého rozboru je patrné, že tyto zásady, které od nemapěti hájili naši otcové a které odpovídají našim zákonům a oběma mezinárodním paktům, jsou v současnosti u nás narušovány.

Domníváme se, že by ke zlepšení na tomto poli přispělo, kdyby zákonodární činitelé stvrdili mravní záruky pro svobodný rozvoj církevního života v rámci stávajícího zákona a přijali zejména ve světle u nás nedávno ratifikovaných paktů o občanských a politických právech, resp. sociálních, hospodářských a kulturních právech doporučení úředním místům, zodpovědným za politiku vůči církvím a věřícím občanům, např. upřesnili výklad určitých zákonných ustanovení /např. č. 23 Ústavy, zák. 218/1949 Sb. spod./ v duchu respektu vůči vyznáním a přesvědčení občanů.

Naše podání vyrůstá z občanské iniciativy. Jako členům církve českobratrské evangelické jsou nám známy pokusy našeho vedení, synodní rady, o zlepšení vztahů mezi církví a státem při mnohých jednáních. Smyslem našeho podání je též přispět k takovému stavu, aby věřící a členové církvi mohli ze svých předpokladů a tradic přispívat k rozvoji vlastnímu i celé společnosti.

S pozdravem podepsaní

Milan Balabán
Zdeněk Bárta
Edmund Bauer
ing. Tomáš Bísek
Daniela Bisková
Petr Brodský
Daniela Brodská
Aleš Březina
dr. Ladislav Hejdánek
Pavel Hlaváč
Jan Hrabina
Miroslav Jirounek
Svatopluk Karásek
Jan Keller
Marta Kellerová
ing. Alfréd Kocáb

Dr. Božena Komárková
Jan Kozlík
ing. Petr Krejčí
Milena Krejčová
ing. Jan Litomiský
Marie Matzenauerová
Jaroslav Pfann
Bohdan Pivoňka
Miloš Rejehrt
Vojan Syrovátka
Dorkas Syrovátková
Jan Šimsa
dr. ing. Jakub Trojan
Miroslav Vašina
prof. Josef Vydrář

Postavení církve a věřících

Křesťané a církve v naší zemi sdílejí osud ostatních občanů a společenství. A tak i když se zaměřujeme na vlastní církev českobratrskou evangelickou a její situaci v posledních letech, mají naše poznámky obecnější platnost.

Českobratrská církev evangelická je nejpočetnější z evangelických církví v Čechách a na Moravě a druhou největší evangelickou církví v zemi. Má 272 sborů, k nimž se hlásí 240.000 členů, z nichž zhruba 5-7% jsou aktivními účastníky sborového života. Kolem 3.000 příslušníků tvoří vedení sborů. Do těchto funkcí jsou spolu s faráři

jichž je na sborech činně asi 250, v o l e n i na sborových shromážděních. Tím je dán presbyterní ráz církve, který má výrazně demokratické rysy, k němu přispívá i tom, že presbyter i bez vysokoškolského bohosloveckého vzdělání může být pověřen k téže službě, kterou vykonává farář.

S principem presbyterním je spojen princip synodní : celé církvi určuje zásadní směrnice synod, aněm zástupců církve z řad farářů i laiků, kteří byli zvoleni na seniorátních shromážděních. Správním orgánem na úrovni seniorátní je seniorátní výbor, kde obdobně jako na sborové rovině jsou jeho členy laici i duchovní. Nejvyšším správním orgánem na celocírkevní úrovni je synodní rada, zvolená synodem. I zde je zachována parita duchovních a laiků. Tato presbyterně-synodní struktura navazuje historicky na českou a světovou reformaci.

Postavení církvi je u nás dáno tím, že Ústava mluví jen o individuální svobodě vyznání, nikoli o právu věřících sdružovat se v církvi či jiné společnosti /čl.32/, takže společenství věřících není výslovně chráněno zákonem a čas od času se objevují hlasy z úřadních míst, že církev právně neexistuje a proto se na ně nevztahuje správní řád z r. 1967.

Zápas o pětiletí pravého smyslu a poslání církve, zvěstování evangelia a utváření sborového života je silně poznamenán tím, že v naší zemi je spojován ateismus a ideologickým monopolem a je prosazován administrativně. Jeho dnešní nositelé odmítají po r. 1969 dialog se stoupenci jiných životních orientací a užívají k prosazení svých cílů i školské a kulturní politiky, moderních prostředků komunikace, existenční závislosti občanů. Věřící a církev jsou konfrontováni s ateistickým programem, který prosazují nejen společenské organizace, ale k jehož realizaci je programově užíváno i státních institucí a orgánů. Tím nabývá postavení všech církví u nás charakteru trpěných pospolitostí s perspektivou postupného omezování a konečné likvidace. Státní ideologický monopol nabývá ve formě militantního ateismu vůči křesťanům a církvím v posledních letech znovu potlačovatelské funkce, podobně jako dogmatický marxismus v ostatních oblastech. Lze to dokumentovat na některých úsecích církevního života.

1. Omezování sborové aktivity

Zcela zřejmý je pokus izolovat jednotlivé sbory a senioráty. Duchovní pozvaný ke kázání do jiného sboru musí žádat příslušného církevního tajemníka o předchozí souhlas, ačkoliv je zákon obdobnou povinnost nezná. Navíc souhlas bývá stále častěji odepírán. Stále řidčeji jsou povolována shromáždění, která by přesahovala úzce sborový rámec. Přednášky, besedy, kulturní podniky, koncerty, větší shromáždění dětí a mládeže jsou předmětem zvláštního schvalovacího řízení, takže na mnoha místech tato činnost ustala vůbec. Publikační činnost sborů se omezuje na dopisy příslušníkům sboru a jejich obsah je většinou cenzurován. Ve sborech se konají pouze nedělní shromáždění, někde ještě biblická hodina během týdne, scházejí se malé kroužky dětí a mládeže. Záměrem je zřejmě omezit církevní činnost na tzv. "vlastní poslání" /jehož interpretem je ateistických duchovních orgán/, na předem vymezenou kultickou činnost v uzavřeném chrámovém prostoru.

2. Omezování ekumenické činnosti

Povoluje se jen činnost nejvyššího ekumenického grémia-Ekumenické rady církví, která je pod kontrolou úředníků ministerstva kultury. Ostatní ekumenické snahy na sborové a farní úrovni, jako jsou společná shromáždění s jinými církvemi, společné modlitby, praktická spolupráce, jsou omezovány a cílevědomě potlačovány. Výjimku tvoří modlitební týdny jednou za rok a společná práce na překladu bible. Jak vztah k zahraničním církvím, tak styk se Světovou radou církví /SRČ/ se dějí jenom prostřednictvím oficiálních představitelů na nejvyšší institucionální úrovni a vylučují účast řadových členů církve. Styk

je omezován i členům bratrských zahraničních církví, kterým čs. úřady často odmítají udělit vstupní víza. Nedávno nedostal včas vstupní vízum k návštěvě ČSSR ani generální tajemník SRC dr. Ph. P. ter ze Ženevy.

3. Státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti

Státní orgány se pokoušejí zjednodušit si situaci v oblasti církevní politiky tak, aby mohly co nejsnáze manipulovat s veřejným míním prostřednictvím několika jedinců v její správě. Proto neustávající pokusy narušit a blokovat presbyterní charakter naší církve. To se projevuje zejména tím, že státní orgány uznávají za jediné představitel církve na všech úrovních, resp. seniory a představitel církevní rady. S laiky se jedná jen výjimečně. Státní správa ví, že faráři jsou nejsnáze zranitelní tím, že svou činnost smějí vykonávat výlučně jen se státním souhlasem /laikové/ zatím takového souhlasu nepotřebují - viz Dodatek, bod 1/. Neudílení či odnímání souhlasu je velmi účinným nástrojem, jak absolventům fakulty či farářům, kteří chtějí přejít na jiný sbor, bránit ve výkonu činnosti, a těm, kteří se v očích státní správy provinili, duchovenskou činnost zcela znemožnit /viz Dodatek, bod 2/. V posledních letech /od r. 1971/ byli zbaveni státního souhlasu: Petr Brodský, Jan Dus, Jaromír Dus, Vlastimil Sláma, Petr Čapek, Pavel Fojtá, Vladimír Kalus, ing. Alfred Kocáb, Miloš Lojek, Miloš Rejchrt, Miroslav Rodr, A.M. Satke, Jan Šimsa, ing. dr. Jakub Troja, Jiří Veber, Jan Zlatohlávek. Po přestěhování neobdržel souhlas Svatopluk Karásek, po rezignaci nemohl nabýt nového souhlasu Milan Belabán, z nich obdrželi souhlas znovu Petr Brodský, Petr Čapek a A.M. Satke /viz Dodatek, bod 3/. Ze studentů Komenského evangelické fakulty byli pro své postoje a názory buď vyloučeni nebo dosud po absolutoriu neobdrželi st. souhlas k výkonu duchovenské činnosti: Aleš Březina, Miroslav Čejka, Dan Drápal, Jan Kozlík, Jan Mamula, František Matula, Věra Matulová, Jana Mikolášková, František Šilar, Jan Tydlitát, Jana Zlatohlávková, Martin Zlatohlávek, Miloslav Vašina. Z nich se směli na fakultu vstoupit nebo obdrželi i st. souhlas: Miroslav Čejka, Dan Drápal, Věra Matulová, Jan Mamula, Jana Mikolášková. Každoročně je upírána možnost studia na naší fakultě řadě adeptů teologie, v lonžském roce např. P. Fljtá, J. Hrabínovi, R. Lojkové, J. Kozlíkovi, V. Venturovi, K. Vencarovi, D. Ondříčkové /viz Dodatek, bod 4/. Zvláštní orgán na ministerstvu kultury též rozhoduje o roční kvótě studentů, kteří smějí být přijati. Zatímco v r. 1969/70 bylo ve všech církvích celkem asi 800 studentů teologie, klesl nyní tento počet asi na 40 ačkoliv počet zájemců je mnohem vyšší a též potřeba ve všech církvích je značná. /Jen v naší církvi je 30 sborů uprázdněno a takřka zmizely sbory, které měly dva duchovní/. V poslední době se začíná vyžadovat, aby zájemci o teologické studium měli doporučení nejevící církví, nýbrž i škol, příp. zaměstnavatele a příslušného církevního tajemníka /tj. zástupce státní správy pro věci církevní politiky v okresech a krajích/. Je jasné, že v situaci, kdy ateismus je oficiálně podporován a prosazován, je získání doporučení ke studiu teologie značně stíženo. O přijetí k teologickému studiu spolurozhodují orgány, jejichž faktickým zájmem je odstranit perspektivně jakékoliv studium teologie.

Odebírání či neudílení souhlasu se děje bez zákonného zdůvodnění. Formálně se státní správa opírá o zákon z r. 1949 /a přísl. vyhl. 218-223/49 Sb./, který však nezná možnost jednou udělený souhlas odbrat. Výslovně se toto jednání ocitá v rozporu s právním řádem z r. 1967 a též se zákoníkem práce. Odvolání jsou vyřizována jen formálně bez důkladné a věcné právní argumentace.

Státní správa prosazuje v rozporu s výslovným zněním zákona myšlenku, že farář bez souhlasu přestává být zaměstnancem církve, ev. se nemůže stát farářem na jiném místě v téže kraji /Čapek, Karásek/.

Kocáb, Trojan/, nebo dokonce v celé zemi /Rejchrt, Šimsa/. Faráři bez souhlasu jsou postiženi i v tom, že státní správa prosadila zákaz jejich účasti na pastoračních konferencích /pravidelných měsíčních schůzkách farářů v seniorátech/, popř. znemožnila jejich účast na práci v různých oborech církve. Postižení faráři nesmějí jen kázat, nýbrž publikovat články v církevním tisku, nemohou být voleni do vyšších funkcí a z velké části nejsou už ani členy staršovstev. Faráři důchodci musí znovu žádat o souhlas k duchovenské činnosti a celá řada jej neobdržela. Na vedení církve je neustále vyvíjen nátlak, aby se od postižených plně distancovalo, popř. je odsoudilo.

4. Faráři v činné službě

Skutečnost "odnímání souhlasů působí ovšem nejsilněji na faráře v činné službě, poněvadž stojí pod neustálou hrozbou. Musí počítat s tím, že jsou sledováni nejen příslušným tajemníkem pro věci církevní, ale i dalšími, zejména bezpečnostními orgány. Nejméně třetina až polovina farářů byla navštívena pracovníkem bezpečnosti nebo pozváni k podání informací.

Faráři jsou nuceni hlásit st. orgánům své styky se zahraničními přáteli. Mají oznamovat též dary, které obdrží. K přijetí některých darů je potřebí předchozího souhlasu státních orgánů, event. projednání s ministerstvem.

Stále častěji docházejí církevní tajemníci na pastorační konference, kde zasahují do diskusí nebo pro účast na diskusích přímo postihují zúčastněné faráře. Hlavním účelem je však faráře testovat a vzbuzovat takovou psychózu, v níž se účastník obává postihu za projevované názory, anebo - což je ještě horší - se přizpůsobuje vnějškově názorům tajemníka. Tak se vnitřně rozvrací společenství farářů i celé církve. Rozhovor mezi faráři nebo církevními delegáty je podvázan. Většina farářů považuje svou vlastní, osobní službu za jádro svého poslání, jež je třeba uskutečňovat "za každou cenu". Jen výjimečně někdo riskuje tím, že promluví upřímně, kriticky, pravdivě. V této atmosféře dohledu a sledování se stahují faráři do soukromí. Kdo se přesto schází s přáteli, kolegy své generace, vystavuje se nebezpečí, že na sebe přivoleá pozornost bezpečnosti, případně že bude nařčen z tzv. ilegální činnosti, jak se stalo v únoru 1975 v Libštátě, kde soukromá přátelská schůzka farářů a bohoslovců mladší generace byla policejně rozpuštěna, přičemž hostitel byl postižen pokutou 500,- Kčs a ztratil souhlas k výkonu duchovenské činnosti v tomto sboru /viz Dodatek, bod č. 5/.

V r. 1974 zrušilo ministerstvo vnitra ČSSR na návrh ministerstva kultury Svaz československého evangelického duchovenstva, který dvakrát do roka pořádá týdenní teologické kurzy pro faráře. Tyto kurzy byly místem, kde se diskutovalo o zásadních i praktických otázkách služby farářů i života církve, zaujímala se stanoviska k veřejným otázkám. Zde také působil mírový odbor a konala se sociální výpomoc členům, vyplácely se podpory na lézeňskou léčbu a rodinným příslušníkům zemřelých farářů. Nejtěžší zásah byl způsoben vnitřnímu teologickému rozhovoru v církvi, který od té doby prakticky ustal.

Státní správa účinně omezuje všechny možnosti rozhovoru a styku omezuje nebo zakazuje seniorátní shromáždění. Po více než 25 letech z tradice zakázala brigády evangelické mládeže /viz Dodatek, bod č. 6/ Promyšleně izoluje sbory, faráře i jednotlivé aktivní členy církví z řad mládeže a presbyterů a tím vytváří podmínky pro přímé řešení a manipulování celé církve.

Většina těchto omezení se provádí ústními nebo telefonickými příkazy orgánů státní správy. Ponižující směrnice pro případné cesty do zahraničí a styk s hosty a přáteli ze zahraničí /obsahující i povinnost denuncovat obsah soukromých rozhovorů s nimi/ byly např. přeč-

teny nejvyšším představitelům církve na min. kultury /r. 1973/ a pak již po církevní linii přeneseny ústavně do seniorátů. Podobně tak výhrady ke sborovým dopisům, omezování sborové a seniorátní činnosti se prosazuje při osobním jednání se seniorem nebo farářem, aby bylo co nejméně šokladů o omezování náboženské svobody nebo o přímém porušování zákonů.

Faráři mají nejnižší platy ze všech skupin zaměstnanců, po celých 28 let nebyly upraveny. Nastupuje-li kazatel na samostatné místo, je jeho hrubý příjem 896,- Kčs /na nesamostatném místě o 200 Kčs méně/. Jeho příjem se zvyšuje každý třetí rok o Kčs 60,- celkově však jen po deset tzv. "třinálek". Svas duchovenstva doplácí rodinám farářů z vlastních příspěvků do existenčního minima /správu 300,- na člena rodiny měsíčně, později do Kčs 350,-/, nyní vypomáhá církev farářům podle možnosti.

Osobní útok na čest faráře či jiná úhona není považována ve smyslu §§ 155 a 156 tr. zák. za útok či urážku veřejného činitele, naopak činnost faráře stojí pod hrozbou §§ 101, 178 tr. zák., jež mohou být proti němu uplatněny, jak vysvětluje z komentáře k tr. zák. z r. 1975 /Orbis, Praha, str. 420, 421, 630, 631/, i tehdy, vykonává-li odpovědně, aktivně a podle svého svědomí v celé šíři své duchovenské poslání. Řadě farářů byl odňat zrv. hodnostní přídavek vyplácený tehdy, pracuje-li duchovní samostatně /Kčs 200,-/, proto že se svými postoji znelíbil příslušnému tajemníkovi. /prof. Josef Veselý, Jan Jan Keller, Pavel Hlaváč, ing. Tomáš Bísek ajin/ U jmenovaných jde o zvlášť bolestný zásah, protože jejich manželky pro větší počet dětí v rodině zůstávají v domácnosti. Srážka přídávku se zdůvodňuje jen obecně, nepostupuje se podle zákoníku práce, který tak vysokou srážku u jiných zaměstnanců nepřipouští.

Ostře sledovanou je též pastorační činnost farářů, návštěvy v rodinách, konání biblických hodin nebo pobožností v rodině. Tato činnost se konala v našich sborech ještě před tolerančním patentem a je nezbytností v církvi, která má většinou rozptýlení /diasporní/ charakter. V naší církvi nejsou výjimkou sobry, které mají na starosti příslušníky v desítkách obcí, vzdálených často 20-50 km od centra sboru. Státní správa postupně znemožňuje shromáždění mimo centrum sboru. Vykonává nátlak na ty, kteří se na takových shromážděních účastní a hlavně na ty, kteří by ke konání biblické hodiny zapůjčili svůj byt.

Farář může být snadno nařčen z protisocialistického postoje nebo narušování oficiální politické linie, jakmile vykonává svědomitě své povinnosti nebo se brání porušování ducha a litery zákona. Řada jich např. za to dostala důtku s výstrahou od krajského či okresního církevního tajemníka /např. J. Kvízová, Edmund Bauer, seh. Zdeněk Souček/.

Před důležitými shromážděními, jakými jsou seniorátní zastupitelstva /kazatelé a kurátoři sborů a jeden zástupce ze každého sboru/, konventy /volení zástupci sborů/ synody /volení zástupci seniorátů/ přistupuje státní správa k psychickému nátlaku na některé faráře a vyžaduje na nich, aby vystupovali v souladu s momentální politickou linií. V opačném případě musí počítat s důsledky. Státní správa též zasahuje do obsahové části takových shromáždění a prakticky rozhoduje přímo či nepřímo o tom, kdo z farářů se smí či nesmí podílet na programu, kdo má či nemá být zvolen do toho či onoho církevního orgánu. Zde opět hraje důležitou roli výsada státní správy, kterou si reklamuje podle svého výkladu zákona z r. 1949 /mimochoodem nazvaného Zákon o hospodářském zabezpečení církvi a ve své důvodové zprávě zdůrazňujícího, že svobodnému rozvoji církvi a náboženství se nekladou žádné překážky/. Důsledkem toho je, že může být zvolen jen ten, kdo předem obdrží státní souhlas k takové volbě. Jak hluboce je tím omezena svoboda církve a její samospráva, není třeba zvláště zdůrazňovat.

5. Omezování a nátlak v oblasti náboženské výchovy

V r. 1969/70 bylo v naší církvi přihlášeno k vyučování náboženství kolem 10.700 dětí. Tento počet klesl během 6 let v r. 1976 na 576 v celé oblasti Čech a Moravy. V Praze není přihlášeno²¹ 21 sborů ani jedno dítě /viz Dodatek, bod č. 7/. Také počet dětí navštěvujících Nedělní školu prudce poklesl, třebaže ne tak katastrofálně jako ve škole.

Církevní shromažďení a seniorátní kurzy chce státní správa omezit na věk od 18 let, což pokládá nepřípustně argumentem, že svobodu náboženskou má občan od 18 let.

Tyto skutečnosti jsou jistě vyvolány i slabostí církve. Kdo však nezná metody nátlaku na rodiče, nemůže se povýšenecky pohoršovat nad tím, že rodiče si pod hrozbou, že jejich dítě nebude přijato na střední či vysokou školu, netroufnou děti ve sboru a často ani doma nábožensky vychovávat.

Tato praxe vede k pokrytectví, k mravnímu zhlouštěvání, nejen u dětí a rodičů, ale i ředitelů škol, kteří znemožňují náboženskou výchovu v rozporu se svým svědomím a ze strachu.

6. Postih v zaměstnání

Uvědomělý křesťan musí počítat s tím, že mu bude jen zřídka m. svěřena významnější funkce v hospodářství, veřejných službách, nelze ve státní správě /viz Dodatek, bod 8/. Určitá povolání jsou aktivním příslušníkům církve v některých oborech uzavřena. Učitelé musí složit slib, že budou vychovávat v duchu vědeckého marx-leninského učení. To bývá pro křesťany překážkou z důvodu svědomí. Něco podobného se zavádí i pro lékaře. V uměleckých svazech, ve stanovách ROH i jinde je zakotvena zásada, že se jejich členové řídí marxismem-leninismem. Kdo se názorově odlišuje /což platí nejen pro křesťany, nýbrž i pro nonkonformní ateisty, marxisty, komunisty a socialisty/, nemůže se uplatnit ve vyšších funkcích a v některých povoláních nesmí setrvat. To je ovšem výslovně v rozporu s čl. 20 Ústavy, kde se říká, že "společnost pracujících zaručuje rovnoprávnost občanů vytvářením stejných možností a stejných příležitostí ve všech oborech života". Diskriminující tendence pronikají např. i do inzertní části tisku, kde se pro důležitější pracovní místa vyžadují vždy tzv. "kádrové předpoklady", tj. angažovanost ve smyslu stranických závěrů a ochota je aktivně splnit. Tím jsou automaticky vyřazováni ze soutěže lidé s odchylným názorem a apriorně znevýhodněni ti občané, kteří chtějí uplatňovat své přesvědčení a víru ve veřejném životě.

7. Přístup ke vzdělání

V naší zemi existuje řada mladých lidí, kteří pro svůj křesťanský postoj nebo podobný postoj svých rodičů jsou zbaveni možnosti středoškolského nebo vysokoškolského studia /viz Dodatek, bod č. 9/. Děje se tak pod záminkou, že neobstáli při tzv. komplexním hodnocení čemuž je třeba rozumět tak, že nejsou členy SSM nebo se neangažovali pro stranickou linii /viz Dodatek, bod č. 10/. Nestačí talent, nestčí nejlepší dosavadní studijní výsledky. Rozhodování o přijetí se děje v přítomnosti, bez občanské a rodičovské kontroly zdola. Svévole postihuje nejen mladé lidi, ale i pedagogy. Konečné rozhodnutí totiž jak mimo splněné podmínky pro studium, tak i mimo kompetence pedagogů. Nejlepší bývají odmítnuti a průměrní, třeba i podprůměrní, jsou přijati. Přináší to kulturní a hospodářské ztráty. Poškození jsou však i ti ze slabších, kteří se na školu dostanou, ale později neuspějí, nejsou spokojeni ve svém povolání, kam se dostali jen z protekce nebo pro svůj původ z funkcionářské rodiny. Počet středoškoláků i vysokoškoláků potom stagnuje nebo klesá, takže se dostáváme do nepříjemné situace ve srovnání např. s Polskem, Bulharskem a ovšem i s dalšími vyspělými zeměmi.

8. Nová orientace

Specifikem naší církve je tzv. "nová orientace". Na vztahu k ní testují někteří církevní tajemníci písemně nebo v osobních rozhovorech absolventy fakulty nebo i adepty studia. V některých oblastech je uchazečům a duchovenskou službu předkládáno distancování se od nové orientace jako podmínka udělení státního souhlasu. Existence nové orientace slouží státním orgánům často jako záminka k vyvíjení nátlaku na představitele církve.

Nové orientace je volné, otevřené společenství přátel. Nikdy neaspirovala na institucioní zajištění. Nestala se organizací ani řádem. Vznikla kolem 50. let z nutnosti vyrovnávat se s moderní společností a situací církve podobně, jako o to usilovali ve 20. letech Barth a u nás J.L. Hromádka, jak o to západili i Brunner, Bultmann, Bonhoeffer, Tilich a Niebuhr. Nová orientace je otevřená na všechny strany a stojí o dialog s jinými proudy v církvi i mimo ni. Po řadu let vyrovnává se s marxismem, s nímž vstoupila v 60 letech do vzájemně obohacujícího dialogu. Někteří z přátel, považovaných za stoupence nové orientace, se pokusili v prosinci 1973 vyjádřit svá stanoviska v těchto otázkách: Milost a skutky, kříž a vzkříšení, kritika církve a společnosti, eschatologická naděje a inkarační solidarita, víra a veřejný život, lidová a vyznavačská církev, instituce a charismatické skupiny, civilní interpretace.

V situaci, kdy je hlubší rozhovor v církvi znemožněn, kdy existují jen nepatrné a pro přátele nové orientace žádné publikační možnosti, roste zákonitě nedůvěra i v církvi. Tvrdí se, že stoupenci nové orientace šlo o politické cíle, o spolupráci s komunisty nebo naopak, že je příliš poplatná lidové církvi či příliš elitářská, má blízko ke katolictví, či protestantskému radikalismu, nebo dokonce že jde o sektu, uzavřené společenství podobající se řeholi, či světaky zaměřené hnutí.

Přes tvrdý postih ze strany státních orgánů se však objevují v mladší generaci, mezi faráři i presbytery křesťané, kteří vedou obdobný zápas i za cenu rizika, počátečního nedorozumění a nedůvěry i ze strany konzervativních členů církvi, popřípadě nepřátelství státních úředníků.

9. Publikační činnost církve

Církev vydává vlastní měsíčník Český Bratr, má vyhrazený prostor v evangelickém týdeníku Kostnické jistry, bohoslovenské a intelektuální veřejnosti má sloužit Křesťanská revue. Všechny časopisy vycházejí v malých nákladech. Český Bratr i Kostnické jistry byly postiženy v posledních letech tvrdými finančními sankcemi pro zveřejnění příspěvků, v nichž byly shledány útoky proti státnímu zřízení. Došlo k vynuceným změnám v redakcích. Časopis pro mládež Bratrstvo vycházel v letech 1969/72 a byl z rozhodnutí mán. kultury zastaven /viz Dodatek, bod 11/. Publikovat mnozí autoři vůbec nesmějí, také tematika je redukována na nábožensko-historickou, úzce pojatou, bez vztahu k současnému dění. Výjimku mohou tvořit jen loyální hlasy k jednotlivým výročím nebo veřejným událostem.

Po léta smí církev vydávat jen 4 malé publicy ročně. Mezi ně patří každoroční příručka biblických výkladů a kalendář. Záminkou je nedostatek papíru, nebo zásada tzv. rovnoprávnosti církvi, která se hojně užívá i při jiných příležitostech. Sem zařazujeme diskriminaci věřících v jednání s pracovníky tiskáren a krematorií při církevních pohřbech /viz Dodatek, bod 12/.

10. Konventy a synody

I když těžiště církevní práce leží ve sborech, jsou obě grémia významným místem. Na nich se jednak bilancuje práce v církvi, jedná se v rozhovorech a usneseních formulují směrnice a hlediska pro další orientaci církve. V posledních letech jsou tato shromáždění stále více středem zájmu státní správy, zejm. příslušných okresních a krajských církevních tajemníků a úředníků církevního sekretariátu při ministerstvu kultury.

Všechny čtyři poslední synody církve - 1969, 1971, 1973, 1975 - byly sledovány a poslední dva již dokonce ve stadiu příprav několik měsíců předem. Úřední místa, jimž je svěřena církevní politika, jsou v nejužším styku se synodní radou, dávají se nejen informovat o stavu příprav, nýbrž vyžadují i prosazování určitých hledisek. Tlak se soustřeďuje zejm. na závěrečná usnesení synody. Je vážným porušením svébytnosti církve, když text závěrečných prohlášení zná státní správa dříve než delegáti. Současně je povzbuzující, že až dosud zazněly na synodech složené ze svobodně zvolených zástupců nepoplatné hlasy, předkládající aktuální bolestné problémy, že se nepodařilo zmanipulovat synodály od úděšného obrazu strachu a conformity. Obviňování, že nová orientace manipuluje církevní veřejné mínění obecně a synodů zvláště, patří k obvyklým výpadům na adresu církevního vedení se záměrem, aby této činnosti učinila přítrž. Příslušníci nové orientace zůstávají samozřejmě v kontaktu s církví a jejími problémy. Svědčí však o základním nedorozumění, když si úřední činitelé myslí, že je možno zinscenovat průběhy konventů a synodů, na nichž se rozhodují svobodní lidé. Jim přece nemůže nová orientace nic nabídnout, ani nemá možnost se jakýmkoliv způsobem přinutit, aby jednali tak, jak jednají. K pohodlné, nezrizikové konformitě je chtějí sliby i hrozbami odvést jen úřední místa. Je jasné, že poukaz na činnost nové orientace je jen záminkou pro další postih celé církve.

x x x x x x x x x x

Zmínili jsme řadu oblastí, v nichž naše církve je vystavena tlaku ze strany příslušných státních orgánů. Pokud jsme informováni na všechny zmíněné pokusy státní správy, které směřují k omezování a potlačování náboženství a církevního života, poukazovala synodní rada v posledních letech při nesčetných jednáních na nejvyšší úrovni. Tato jednání jsou nesnadná. Vyžadují od vedení církve jasnou bohosloveckou linii, dějinnou perspektivu, osobní statečnost a sílu víry. Před časem, kdy se v našem tisku i v prohlášení Generální prokuratury poukazovalo na to, že se u nás přísně dodržuje socialistická zákonnost, podala synodní rada generálnímu prokurátorovi seznam namítaných připomínek k situaci, církve a označila ji za znepokojující v důsledku diskriminujících opatření ze strany státních orgánů. Očekávalo se od této instituce věcné posouzení a náprava v případech, kdy došlo ze strany státních orgánů k zjevnému pochybení. Na místo toho Generální prokuratura ve své odpovědi sdělila, že nejde o diskriminaci, nýbrž o běžné záležitosti církevní politiky, kterou jménem státu vykonává příslušné oddělení ministerstva kultury. Tím bylo vedení církve odkázáno na jednání s institucí, s níž o těchto problémech jedná bezvýsledně řadu let. Rozhodnutí Generální prokuratury je typické pro celkovou situaci v naší zemi: problémy se bagatelizují a neřeší. Ale problémy nelze sklídit se stolu zamlčováním nebo popíráním. Jsou tu a je třeba je řešit. A dříve či později se tak stane.

D O D A T E K

1. V poslední době zasahuje státní správa i do laické činnosti. Např. v I. čtvrtl. 1977 vyžadují církevní tajemníci jmenné seznamy tzv. předčitatelů kázání /která vycházejí tiskem jako příloha měsíčníku Český Bratr a tedy se souhlasem stát. orgánů/. Bez zákonného podepsání vybírají církevní tajemníci v příslušném sboru pouze jedinou osobu, které tuto činnost povolují /v některých případech nepovolí nikoho/, ostatní se na předčítání nesmějí podílet.

2. Duchovní zbavený stát. souhlasu je vystaven zvýšenému nebezpečí, že za účast na životě církve bude trestně stíhán. 25.10.1974 se státní šovstvo sboru v České Lípě obrátilo na Krajskou prokuraturu v Ústí n.L. s dotazem, zda by bylo trestné, kdyby duchovní sboru, t.č. bez

státního souhlasu, vykonal určité náboženské úkony, na které podle Ústavy /čl.32/ má právo každý a které podle platného církevního zřízení smí vykonávat i laik. Po urgenci prokuratura nejprve sdělila, že se věci zabývá a dotaz zodpoví. O týden později však sdělila, že kompetentním k zodpovězení tohoto dotazu je jedině církevní sekretariát při min. kultury, který určuje rozsah duchovenské činnosti. Prokuratura se tedy zřekla pravomoci posuzovat zákonnost či trestnost a přesunula ji na administrativní orgán.

3. Pracovní právní postavení duchovních se ukázalo při postihu církvi jako právnícky klíčové. Nejde totiž jenom o práva a povinnosti farářů, ale také o právní postavení členů sborů, v nichž farář nemůže po zásahu vykonávat funkci, k níž ho členové sboru pověřili, nebo je při výkonu funkce omezován. Nejde jen o "lidská práva" věřících občanů a zvolených duchovních, ale o svobodné kázání Slova Božího, o němž věříme, že má ve společnosti své místo. Právně viděno je první článek hásitakého programu hlubokým základem novodobého přejetí svobody projevu a přesvědčení - i svobody výměny informací. Zásazujeme-li se o právní postavení farářů jako zaměstnanců církve, nejde nám jen o spravedlnost pro duchovní, ale i o svobodu a spravedlnost pro členy církvi a nepřímo pro celou společnost. Postavení církvi - v moderní době menšinových a ve většině zemí zbavených přímého politického vlivu - se stává barometrem úrovně občanských svobod v určité společnosti. Rozšiřováním prostoru pro existenci svobody vyznání a rozvoje církvi se rozšiřuje prostor občanských svobod pro všechny - v neposlední řadě pro zvědomělé ateisty a marxisty. Pracovní právní postavení farářů je založeno na pracovním poměru k církvi, resp. k farnímu sboru. Tuto skutečnost zákony z r. 1948 respektují, výslovně ji potvrzuje vládní nař. č. 221/49 Sb. § 1,1. Od r. 1971 to však nerespektuje státní správa, která často prosazuje okamžité zrušení pracovního poměru, obvykle bez jakéhokoliv odůvodnění. Tím je porušen nejen zákoník práce, který předpokládá řádné zdůvodnění rozvázání prac. poměru podle určitých pravidel a hlavně z doloženého důvodu, ale je ve vztahu k církvi porušen i správní řád /zák. 71/1967 Sb./, jako by církve byly organizace sřízené a přímo řízené státem. Toto stanovisko zůstává Sekretariát pro věci církevní při ministerstvu kultury. Zákony z r. 1949 předpokládaly, že pracovní právní postavení duchovních, pokud není výslovně upraveno těmito zákony a příslušným vládním nařízením, je upraveno obdobně jako u státních zaměstnanců. Pracovní poměry státních zaměstnanců jsou nyní určeny zákoníkem práce. Sekretariát pro věci církevní při ministerstvu kultury však popírá, že by se pracovní právní vztahy farářů neměly řídit příslušnými partiemi zákoníku práce, a státní úřady postupují v těchto záležitostech podle svých hledisek. Tím jsou duchovní zbaveni práv, která mají ostatní pracující, ač § 268 zák. práce výslovně prohlašuje, že se vztahuje i na nesocialistické organizace, a tedy i na církve.

Pokud jde o československou církev evangelickou, patří zrušení Svazu československých evang. duchovenstva, který věnoval značnou pozornost právě též pracovním právním poměrům kazatelů církve, k nejzávažnějším zásahům státní správy. Zrušení této organizace bylo zdůvodněno tím, že Svaz nevykloučil ze svého středu vlastního předsedu a další členy, kteří byli zbaveni státního souhlasu. Ukončením existence Svazu duchovenstva ustala i možnost obrany práv a zákonem chráněných zájmů farářů.

4. O studium na Komenského evangelické teologické fakultě se ucházelo z politických důvodů nebylo připuštěno k přijímacím pohovorům v r. 1970 2 uchazeči, 1971 4 uchazeči, 1972 4 uchazeči, 1973 6 uchazečů, 1974 2 uchazeči, 1975 5 uchazečů. V r. 1976 po úspěšném složení přijímacích zkoušek nebylo z politických důvodů přijato 5 uchazečů. Někteří z nich se pokoušeli o přijetí již opakovaně. V r. 197

byli vyloučeni z fakulty z politických důvodů 2 studenti /Štefina, Kozlík/. Z těchto důvodů bylo v r. 1974 přerušeno studium pěti studentů /Matula, Zlatohlávek, Matulová, Šilar, Mamula/, v r. 1976 jednomu /Tydlitát/.

Státního souhlasu je potřeba i k řízení o udělení doktorátu na Komenského fakultě. V řadě případů byl odepřen, nebo zatím nedošlo ke konečnému rozhodnutí /M. Balabán, J. Doležal, C. Horák/.

Státní souhlas se vyžaduje k přijetí učitelské síly na KEBF, i pro pracovníky synodní rady. V posledních letech dochází k zásahům do studentské samosprávy Husova bahoslovenského semináře ze strany Sekretariátu pro věci církevní při min. kultury. Novým opatřením je chystané komplexní hodnocení všech studentů druhého a čtvrtého ročníku. V kádrovací komisi budou kromě členů profesorského sboru a synodní rady i zástupci Sekretariátu pro věci církevní.

5. Dne 3.2.1975 se sjelo dvanáct mladých lidí na návštěvu manželů Brodských v Libštátě, okres Semily. Všichni se důvěrně znali většinou již více než 10 let a pojilo je i to, že spolu před lety studovali na Komenského evang. bahoslovenské fakultě. V odpoledních hodinách vnikli do bytu Brodských dva pánové. Odstrčili Danielu Brodskou od dveří a vešli proti vůli D. Brodské do pokoje a kuchyně. Představili se jako krajský církevní tajemník Jonáš a okresní církevní tajemník Váňa. Pan krajský tajemník vyzval přítomné, aby přešli do farní kanceláře. Zde požádal p. Brodského, aby rozpustil shromáždění na základě ústně tlumočeného výnosu ONV Semily, kterým se shromáždění jakožto protistátní nepovoluje. Pan krajský církevní tajemník Jonáš oznámil, že do 10 minut mají přítomní opustit budovu. Když to přítomní odmítli, spojil se v jejich přítomnosti s náčelníkem StB v Semilech a oznámil mu, že na faše v Libštátě se koná nepovolené shromáždění, jehož se účastní osoby s nepřátelským vztahem k socialistickému zřízení. Požádal náčelníka, aby učinil nezbytná opatření. Po dvaceti minutách vstoupili do budovy dva uniformovaní příslušníci SNB a ověřili si totožnost přítomných. Prohlásili s odvoláním na pana krajského církevního tajemníka, že do 15 minut musí všichni opustit budovu ~~xxxxyxixx~~ a obec, jinak se SNB postará o rozpouštění vlastními prostředky. Po tomto příkazu hosté opustili budovu a rozjeli se dlema. V příštích dnech podali účastníci každý sám za sebe k různým institucím stížnost na postup církevních tajemníků a příslušníků SNB. Všem přišla negativní odpověď. Jako příklad uvádíme výňatek z odpovědi KNV v Hradci Králové, čj. 78/75 z 16.4.1975: "Při svém rozhodování postupoval odvolací orgán především z hlediska hodnocení politické kvality celého případu a jeho důsledků".

"... ještě v době odvolacího řízení mohl příslušný orgán zjistit existenci negativního veřejného mínění a odsouzení praktických jmenovaných duchovních a dalších občanů, jejichž činnost a cíle nejsou v souladu s budovatelským úsilím pracujících lidí, který právě v tomto roce mobilizuje všechny síly k důstojné oslavě jubilea 50. výročí osvobození od fašismu. I tato skutečnost v souvislosti s otevřeně nebo skrytě projevovanými stanovisky některých přítomných - zejména bývalých duchovních - není pro komplexní posouzení celého případu a jeho důsledků zanedbatelná."

Podstatnou část odpovědi KNV v Hradci Králové tvoří svědecké výpovědi, z nichž jednu citujeme v plném znění: "Jako většina mých spoluobčanů odsuzuji ilegální scházku krajních extrémistů evangelické církve v čele s p. Petrem Brodským, farářem z Libštátu, který se stal organizátorem a hostitelem duchovních, kteří ztratili důvěru poutivých lidí a našeho socialistického zřízení a za svoje reakční postoje byli právem zbaveni státního souhlasu. Nemohu souhlasit s tím, aby P. Brodský a jeho žena beztrestně zatahovali do reakční činnosti v naší obci poutivé lidi, kteří se dají slepě unášet oddaností k církvi, jejíž představitelé slouží nepřátelským cílům západních vlivů

U nás chceme mít klid a práci pro bloho všech poctivých pracujících. Chceme mír pro všechny lidi na světě. Nechceme, aby v naší socialistické vlasti zavládl chaos vyvolaný evangeliíky v Iraku a nechceme Belfast."

6. Od poválečných let až do r. 1958 pořádala Komenského ev. bohoslovecká fakulta pracovní prázdninové brigády, kterých se zúčastňovali nejen bohoslovci. I po r. 1958 se konaly brigády dále bez oficiálního patronátu fakulty. V letních měsících se každoročně vystřídalo při práci v lese, převážně v oblasti Jeseníků a západních Čech 140-200 mladých lidí, hlavně studentů. Zaměstnavatelem brigádníků byly příslušné lesní závody, vnitřní organizaci na sebe obvykle brali studenti KEBF. O spokojenosti zaměstnavatelů s prací i mimopracovní káň svědčí to, že na některá poleší /Františkov, Ostružná/ jezdila mládež pravidelně po více než dvacet let.

V r. 1969 se vnitřní organizace brigád ujala synodní rada československé církve evangelické, v r. 1973 se své patronace na nátlak Sekretariátu pro věci církevní zřekla. Tohoto roku se brigád opět ujali mladí dobrovolníci, mezi nimi studenti bohosloví.

V posledním červnovém týdnu r. 1975, několik dní před zamýšleným počátkem prvního běhu, byl jeden z vedoucích, student KEBF, předveden v Praze k výsledku na StB. Byl vyzván, aby se zřekl organizování brigád a dal vědět účastníkům, že se nebude konat. Neuposlechneli, bde ohroženo jeho studium. Současně jiný student KEBF dojednával již se zaměstnavatelem jednotlivosti na místě konání brigády. Při jednání s poleší přišla telefonická zpráva z lesního závodu v Hanušovicích, že se brigády evangelické mládeže na všech pracovištích ruší. Na lesním závodě vedoucímu brigády potom potvrdili, že se brigády evangelické mládeže již konat nebudou. Lesní závod lituje, že nemá brigádníky zaměstnat, ač naléhavě potřebuje pracovníky na sezónní práci. Překážkou je, že nejsou organizovány žádnou oficiální institucí. Jiný důvod ředitel neuvedl. Jeho náhlé rozhodnutí však zřejmě bylo v souvislosti s návštěvou, kterou vykonali téhož dne příslušníci StB z Ostravy na lesním závodě. Od r. 1975 se brigády přestaly konat.

V souvislosti s nimi bylo sděleno synodní radě při jednání s p. Hájkem a Jelínkem ze Sekretariátu pro věci církevní, že mladí křesťané mohou brigádně pracovat jednotlivě na svých pracovištích v místě svého bydliště. Ve věci brigádníků bylo vyslechnuto orgány StB ještě několik mladých evangeliíků v Pardubicích, Praze a v Brně.

7. Okolnosti vyučování náboženství na školách jsou od r. 1970 stále složitější a směřují zřetelně k praktické likvidaci vyučování náboženství vůbec. Užívané metody překračují praxi let padesátých i šedesátých. V rodičích je všemožně vyvoláván pocit nejistoty a obav. Účast na náboženství je zahrnuta v osobním listě každého žáka, který ho trvale provází od vstupu na školu a je podkladem komplexního hodnocení při ukončení povinné školní docházky. Přitom je prosazována zásada, že děti označené za religiözní nesmějí být přijímány na pedagogické školy a v poslední době na všechny humanitní obory a zdravotnické školy. Učitelé podle ústních pokynů, ze strachu, aby nebyli postihováni pro vysoké procento přihlášených a ze "zájmu o budoucnost dětí" varují rodiče před přihlašovaním.

Ve Stěti, okres Litoměřice se v r. 1971 přihlásilo na místní ZDŠ v řádném termínu k vyučování náboženství 9 dětí. Koncem září však sdělil ředitel školy duchovnímu, že všichni rodiče byli navštíveni třemi učitkami dětí v doprovodu místoředitelky a přemlouvání, aby netrvali na náboženské výuce, neboť návštěva náboženství by mohla nepříznivě ovlivnit přijetí dětí na střední školu.

Poté, co duchovní informoval o tomto případě okresního církevního tajemníka, obešli učitelé rodiče znovu a vymáhali na nich podpis po

prohlášením, že přihlášku na náboženství stáhli z vlastního uvážení a bez nátlaku.

V některých případech se již při zápisu dětí ke školní docházce zjišťuje, zda dítě bylo pokřtěno /Proseč/.

Přihlašování se děje v posledních letech v desetidenním termínu na konci školního roku, kdy pozornost žáků i rodičů je soustředěna jiným směrem. Přihláška podaná dříve či později je neplatná. Doba za částku školního roku ke využívání k nátlaku a zastrašování rodičů, aby podané přihlášky zrušili. Strach vyvolávají i další skutečnosti: přihlášku musí podepsat oba rodiče, musí být odevzdána výhradně řediteli nebo jeho zástupci /z tohoto setkání mají rodiče obavy/, se znamy přihlášených odevzdávají ředitelé na ONV.

Vlastní vyučování se podle směrnice smí konat jen ve škole, tedy v prostředí, kde vládnoucí ideologie systematicky náboženství diskredituje. Přihlášené děti bývají někde předmětem posměchu spolužáků i učitelů, kteří jim kladou před třídu v nerovném rozhovoru otázky nepřiměřené jejich věku. Kromě toho jsou časté i písemné dotazníky znásilňující jejich svědomí a víru. Při různých školních akcích

/oslavy, brigády, kino/ není brán zřetel na dobu vyhrazenou vyučování náboženství. Počet vyučovacích hodin je omezen podle počtu žáků nesmí se vyučovat v září, výuka je povolena pouze v druhé až sedmé třídě ZŠ. Hodiny náboženství bývají zařazovány po vyučování - přespolní děti nemají často doma žádné spojení. Vyučování je v některých okresech rušeno dozorem ředitelů, kteří mj. zjišťují, zda náboženství nenavštěvují nepřihlášené děti. A to za situace, kdy je u nás od 50. let náboženství prohlašováno za soukromou věc každého občana. Příklady postupu státních orgánů v otázce vyučování náboženství :

ve dnech 22.7. - 27.7.1973 byli rodiče evangelických dětí v Telecí okr. Svitavy, jednotlivě pozváni dopisy tohoto znění : "Dostavte se ... do kanceláře MNV k důležitému jednání...Podepsání : předseda MNV tajemník MNV, razítko MNV".

V kanceláři byli předvoláni za přítomnosti předsedy MNV, tajemníka MNV /který je ředitelem školy/ dotazováni, zda a proč chtějí přihlásit své dítě ve školním roce 1973/74 na náboženství. Byli přesvědčováni, aby tak nečinili. Rozhovor trval asi půl hodiny s každým předvolaným. Neústupní byli vyzváni, aby doma vše rozvážili a přišli znovu v určený den.

Na Chrudimsku vyplňovali žáci osmé třídy ZŠ dotazník s těmito otázkami : Věříš v Boha? Proč věříš? Chodíš do kostela? Rozhodl ses pro to sám, nutí tě rodiče? Nutí tě babička-dědeček? Co říkáš tomu, že papež žehnal Hitlerovi a jeho zbraním?

8. V rozporu s tvrzením představitelů stát. správy, že státní orgány nezkoumají církevní příslušnost občanů, je skutečnost, že církevní tajemníci ve všech oblastech vyžadují na duchovních jmenné seznamy členů staršovstev s udáním bydliště a funkčního zařazení v zaměstnání. Tato striktně vyžadovaná povinnost není opřena o žádné zákonné ustanovení.

9. Příklad hodnocení uchazeče o studium na vysoké škole : "Občanka. roz... je vdaná, matkou jednoho děčka. Veřejného života se po provdání nezúčastňuje a nesplnila v r. 1976 ani svou občanskou povinnost při volbách do zastupitelských sborů a k volbám se ani ona ani její manžel nedostavili. Manžel výše jmenované je silně nábožensky založen a jeho vlivu podléhá i manželka. Z výše uvedených důvodů nedoporučuje MěNV v Oseku studium na vysoké škole. V Oseku dne 3.2.1977, za MěstNV v Oseku Jan Sívák, tajemník."

10. Podle metodického pokynu čj. 9 648/71-213 ze dne 17.3.1971 /poděpsán náměstek ministra školství dr. K. Angelis/ má se u uchazečů na pedagogické školy zkoumat názorová vyhraněnost, vztah k socialistickým zemím. U rodičů míra jejich společenské aktivity, členství v politických stranách a organizacích, jejich politické postoje. Informace o vyloučených komunistech si získá ředitel na OV KSČ. Informace o náboženské a církevní příslušnosti rodičů je třeba získávat nepřímo.

11. K situaci v práci mezi mládeží ještě tyto poznámky : Péči o křesťanské vzdělání a výchovu své mládeže zajišťovala naše církev mj. formou biblických kurzů, které se v letních a v zimních prázdninách pravidelně konaly v Praze a v rekreačních církevních střediscích v Krkonoších a v Jeseníkách. Pro mládež předkonfirmačního věku /dětí cca do 14 let/ vybudovala církev v r. 1969/70 moderní středisko u Chotěboře. V r. 1973 však pracovníci Sekretariátu pro věci církevní při min. kult. pánové Hájek a Jelínkové synodní radě sdělili, že se kurzů bude smět účastnit pouze mládež od 18. let. Prý by se účastí mládežních frekventantů narušoval proces jednotné výchovy, který je v naší společnosti veden výlučně v duchu světového názoru marx-leninismu. Toto omezení vzala synodní rada na vědomí a informovala o něm sbory dne 27.6.1973. /Při různých příležitostech však upozorňuje státní orgány na nesprávnost postupu státních orgánů v této věci/. Současně byly zakázány rekreačně výchovné prázdninové pobyty dětí v Chotěboři, kde až dodnes jsou povolány pouze rodinné rekreace a mírové semináře.

Krajský církevní tajemník v místě konání povolených kurzů mládeže nad 18 let kontroluje podle policejních přihlášek v domovní knize jména a adresy účastníků a předává tyto adresy příslušným okresním tajemníkům. Tak se sugeruje dojem, že účast na kurzu může mladým lidem škodit ve škole či v zaměstnání.

Poslední sjezd mládeže celocírkevního charakteru byl povolen v r. 1971. Od r. 1974 nebyl povolen ani jeden seniorátní sraz mládeže do 18. let.

Příklad zamítnutí žádosti o povolení konání seniorátního dne konfirmovaných : "K Vaší žádosti ze dne 11.2.1975 o souhlas ke konání seniorátního dne konfirmovaných, který se má konat ve dnech 21.2. - 22.2. t.r. v Mostě sdělujeme, že Severočeský krajský národní výbor v Ústí n.L. souhlas ke konání neuděluje. Současně Vám sdělujeme, že ~~Krajský národní výbor ani napříště nebude souhlas ke konání seniorátního dne konfirmovaných udělovat~~ a že předkonfirmační příprava a péče o konfirmované je nadále záležitostí pouze jednotlivých sborů českobratrské církve evangelické ve smyslu § 16 odst. 3 litery C. - Místopředsedkyně KNV Lábuše Hanušová - z pověření K. Dlabal."

V r. 1975 bylo zastaveno vydávání evangelického měsíčníku "Bratrstv jediného časopisu křesťanské mládeže v ČSSR. Jako zdůvodnění bylo uvedeno, že žádná církev nevydává časopis pro mládež.

Přibližně od r. 1973 riskují duchovní, v jejichž sborech se sejde větší počet mladých lidí při bohoslužbách a při jiných příležitostech se strany církevních tajemníků důtky za organizování předem nehlášených srazů mládeže, v některých případech jsou vyslýcháni orgány St. a varováni před podobnou činností.

12. Na okrese Třebíč mají zaměstnanci pohřebního ústavu nařízeno vymlouvat pozůstalým konání církevních pohřbů. Je jim vytýkáno, že církevních pohřbů neubývá. Tiskárna má zakázáno tisknout na pohřební oznámení biblické verše. Pozůstalí si mohou vybrat jako motto některý z několika desítek povolených veršů ; frází. Kdo chce něco jiného, musí podat kolikovanou žádost na církevní odd. kulturního odboru ONV. Vyřízení žádosti je tak sdílné, že není dosud znám případ, by povolení přišlo včas, aby parte mohlo být vytištěno podle přání pozůstalých. Obdobně je tomu i jinde /okres Náchod/.

Hledím na tento už potřetí zdařilý nadpis a napadá mi, že by jej někdo mohl vzít jako slovo do hádky : Jaro je tady, jinde jaro není a nemůže být! - Ale nikdo se o to se mnou nehádá. Tak proč mi to napadá? Ukazuje se, že to já, já se už několik dní v duchu hádám se Zdeňkem Mlynářem, který toto jaro miní prý lépe prožít jinde. Lépe? Míň? On? To všechno je otázka. Když uvážím, co o jeho situaci vím, a připustím, co raději ani nevím, nenacházím právě vyčítat mu to. V duchu se s ním ale, bez práva, uraženě pžu.

Začíná jich být už moc, těch venku. Krajina entropicky pustne. Pustne, až nadusávána populací, takže úřady se nezřízeně těší, jak založí kádrovou kartu patnáctimilióntému občanekovi posránkovi. S každým vypuzeným člověkem se o něco přesněji definuje čistí hrozivý názor, že tady smí a může žít jenom ten, kdo se podvolí. My však víme, že vzdor je největší lidská ctnost, zároveň s pokorou. Bez vzdoru se ani tunel do skály nevyvrtá, natož aby přišly lepší časy. Práce, ta matka pokroku, je transformovaný vzdor; úřady se tedy vypuzováním vzdornosti dopouštějí, řečeno bhovívavě, omylu.

Ale už mě to emigrování rozlaďuje i jinak. Všichni, kdo odešli a přitom nestratili zájem o tuto zem, dychtí dál po zprávách z ní : přejí si číst tady psaná zajímavá díla, slyšet tu pronesená statečná slova. Člověk někdy přímo cítí, jak mají na jazyku, co až by odsud chtěli. Někteří jsou ochotní třeba si to zaplatit, ba snad i myslí, že si to platí. Jenže čím víc jich odejde tím míň toho pak smějí od nás čekat. A my snad od nich? Kdyby jich i legendárních 180.000 bylo, a legenda se nezopakuje. Takže jaro, hm, je tady. A co a jak my s ním, to už holt je pouze naše matějská pouť, s kolotočem, strašidelným zámkem, houpačkami a ruským kolem. A naše šance ve střelnici? Na špejli papírová růže.

Lidé se rozcházejí v tom momentě, kdy se rozcházejí jejich naděje. Musíme uznat, že naše naděje je jedna z posledních. Je na první i další pohled tak nelibivá, že ne každý ji snese. Co když naši nadějí zůstanou ti majori a podplukovníci, kteří nás zatím netlučou, jenom nás vyhazují z práce, přislouchají, co si říkáme, čtou, co si píšem, a mají sklon i čas rozprávět pak o tom s námi svobodné debaty mezi čtyřmi stěnami...

a když to vydržíme přes jakousi neznámou mez, prosadíme svou existenci vedle nich? Brrr, musím se otřást nekompromisní ná- tura s cestovním pasem. Ale já říkám jenom : co když? To je zas riziko nevystěhování : budou-li tu kvést květy jara, bu- deme žít v květech, pokvetou-li jarní hovna, zůstane rádio i televize, jaké jsou, a my si dál budeme pučovat pod lavicí své čím dál ušmudlanější papírky. Co je život? Komu je odpo- vědný? - Správně! Proto se nesmím hněvat ani na Zdenka Mly- náře, za což smím spoléhat, že vysvětlí soudruhům v dáli, proč se nesluší čekat náš snad koreferát pro bělehradskou konferenci, jaký by krásně byl uměl napsat zrovna on.

A dejte mi pokoj, já mám svou vlastní jarní agendu. Před rokem jsem tu slíbil vyprávět, jak jsme hrávali ciby. Tedy sotva slezl sníh a zem u teplých zdí oschla, nastalo cibání. Zatímco cěrky, na jiných místech ovšem, hrály kuličky do dál- ku, chlapi zvonili železnými kroužky. Byla to naše první jar- ní zábava a společenská příležitost. Nosil jsem ciby v kapse do školy i do kostela. "Poď si zacibat!" - "Nemožu, nemám čas," pravil jsem většinou a potřásl kapsou, abych dal najevo, že kdybych chtěl, mohl bych. Ve skutečnosti jsem ani nemohl, ne- boť jsem byl špatný hráč, který se vracíval domů ocibán do posledního dvojkového košulového knoflíčku. Nevím také, proč by nás mělo být pořád víc. Proč se úřady vlastně tak hloupě těší, až nás bude patnáct miliónů? Přeju jim, aby ten patnácti- miliónový, jehož s takovým kvokáním nosí pod srdcem, byl krásný Cikánek. Jemu pak přeju zdraví a úspěch. Nechť je z něho jed- nou prezident! A už vidím, jak ho kněžna Líba uvádí slavně na Hrad, uvádí ho poprvé, podruhé, a navečer ho pokaždé najde v Jelením příkopě u velikánského prezidentského ohně, jenž je pro nás znamením, že pan prezident neočekává, že budeme dělat všecko po něm.

Konečně jsem po mnoha letech dostal první příznivou od- pověď úřadu. Týká se pokáceného stromu, o němž jsem se tu zmí- nil posledně. Devalili nám skácet její! Není to jarní zpráva? Nezačíná se to obracet? Kdo by mě byl pozoroval ve chvíli, kdy jsem přípis otvíral, to napětí v mé tváři, byl by viděl mé ulehčení za několik tisíc korun, přecházející ve smích. Kladný smích nad podmínkou, již úřad doprovodil souhlas : za každý skácený lesní strom je žadatel povinen vysadit tři nové. - Už tam jsou! Už je máme, tři smrčky malilinkaté. A už se ra-

dujeme, protože už to víme vidíme : jak se Čechy díky kácení stromů mění v jeden souvislý, zdravý, neproniknutelný hvezd.

Ale člověče, nekysaneš ty nám s každým jarem víc a víc? Vždyť ty nedoveďeš už vyslovit ani slovo jaro bez zadního přízvuku. Podívej, Jarek Čapek : Psal o něm zahrádkářsky malicherně, a jaká veliká důvěra v nezadržitelný nástup širšího lidského jara z toho dodnes dýše!

Co bych nedověděl! Budu možná muset i začít psát o jaru výhradně líbezně, bud-li v něm furt tak přitahovat, sakra : a jednoho dne poznáváme, že naše jaro, jaro sadaře, je tady. Pupen živý celou zimu četbou odborných příruček nám v hlavě pukl, a my musíme zasadit svůj první strom. Jděte mi k šípku, vy břídlilové sázející do svého sadu koupené hotové stromky s korunkami, jež zapěstoval někdo jiný : Pravý sadař amatér chce svůj strom vynalézat samostatně : od kořene, ze semínka, z jádýrka, z ničeho! On nesází strom, on jej počíná! Že to je zdoluhavé? Že se to nemusí povést? Chcete snad říci, že my jsme se svému sadaři povedli? Nuže vemte hrubý rýč a vlastní rukou podryjte kořínky svému dvouletému roubovenci. Dvě leta jste se o něj chvěli, neboť křehce ujatý roub mohl kdykoli bez příčiny zaschnout. Když vydržel, div že jej nevylomil vítr. Později mohly zdraví stromku podlomit, své mory, puklice, mšice a štítenky, nemluvě o vašem neustálém znervózňujícím dozoru. Meruňky, jak víme, mohou z rozčilení dostat mrtvici čili apoplexiu.

Nyní tedy doslova vyrváváme své dítě z teplé kolébky, abychom je uložili do definitivní jámy, v níž mu bude žít. Jámu jsme vykopali, už v zimě, aby z ní vyvanuly hrobové jedovatiny. Tam ustýláme lážko z jemně přesáté zeminy, obohacené spkým a záhřevným kompostem... a tak dále, a tak dále až po : Voda jemně mlaská v hlíně, z níž jsme kolem kmínku utvořili mísu. Z hlíny jdou bublinky a tichý šelest, což může znamenat pouze jedno : náš strom koření. To je chvíle, kdy na něm spácháme neslýchanou krutost : Žkrátíme všechny jeho větvičky nad pátým až šestým očkem, jak nám to káže sadařská příručka. S pocitem zrádce a zvrhlého člověka vyndáme nožík, zatajíme dech, a šmik, šmik! Je nám jako bychom řezali do vlastních prstů. Pak ošetříme poraněné větvičky štěpařským voskem, prsty leukoplastu, a dílo je hotovo. Podstoupivše o pár kroků zkoumáme, podobá-li se tomu, co je nakresleno v na-

ší příručce.

V noci nemůžeme spát. Ráno se vyřítíme do sadu. Strom přestál kritickou noc, uvázan k rubému kůlu jako těžký pacient k pšitálnému lůžku. Dobré jitro, náš zřízený strom. Nemůžeme si jaksi představit, že vyroste, zesílí, zestárá a bude rozložitě těžké koruny, pln trouchnivé vůně ve vlhkém stínu. Ale nezdá se vám, že zimomřivé pupeny se už za tu chvíli-ku, co je prohlédáme, trochu nafoukly? Ne, to přece nemůže být! S pokleslým duchem probíráme, zda jsme všecko učinili, jak bylo třeba. Prohlédáme větvičky, kůl i úvazek. Však co to? Mezi křehkou větévkou a drsným kůlem je napjato jedno jediné vlákno pavučiny, které tam včera jistě nebylo, nemohlo být. Žasne-me nad zázrakem. Náš strom se ujal.

Praha, 21. března 1977

Mám psát tradiční fejeton o fejetonech v tomhle ročníku, ale když mě se ehce o našich oknech. První, co jsem koupil do nového bytu, nebyl stůl ani sál. Ale musím dokončit omluvu : při mé až odperné sebekázni je takové vybočení něčím téměř zlidšťujícím. Byl to triédr. Ale ještě k tomu vybočení : mělo by se mi proto prominout.

Když jsem poprvé vstoupil a shledal, že pí. Máchová, která se interně zamilovala do mé komf. gars. na Karláku, nabízí směnou archaický bytostroj na uhlí, jehož jediným příslušenstvím je výška, chtěl jsem pobýt pět minut. Ale došel jsem k oknu a zdržel se u něho třináct let. I když jsme to tu pak dost vylepšili, zůstal největším, přestože nejlacinnějším luxusem ten pohled z okna.

Tři západní jsou občanská. Průhled na druhé křídlo mi podává zprávy o stavu sousedů, dvůr svědčí o stupni cestovního ruchu. Byla léta, kdy fronta na visa mizela za rohem, a léta, kdy se do Švýcar zjevně nikomu nechtělo. V přilehlém parčíku vidám nejčastěji pana prof. Kosíka, jak skládá svou knihu nebo rozkládá s někým o poměrech; s léty se rozhlíží stále bděleji. Za parkem parkují občas páni, kteří musí mít vztah k umění, protože jezdí za mnou, jako by chtěli autogram a netroufali si. Až letos se jeden osmělil a vypáčil si mě z auta heverem, ale zrovna jsem nedal.

Tři okna jsou církevní. Arcibiskupství vyhlíží jako filmová kulisa, podepřená šprajcem. Turista může hledět hodiny a nic. Ale domácí si všimne i maličkostí : tuhle se zhoupala záclona, tamhle sa kuřelkami na balkóně se náhle krčí koště. Ó, církev žije, i když se tváří jako mrtvý brouk. A jednou za tři, čtyři měsíce zastaví před portálem chodec, druhý, desátý, do minuty jich je stovka a už víme : ve Vítu kázal církevní šlechtic. Zástup postává jak u hereckého vchodu a tu potlesk, takový decentní, zprvu jsme myslívali, že se v parčíku zvedli holubi. A už vychází hodnostář ke koštěti na balkón, má zářivé roucho, ale tváří se, jako by tu ani nebyl, letmi požehná, aby neurazil Boha, a ihned mizí, aby nerozhněval císaře. Ó, církev není dnešní. Jednou mi nedalo a vyběhl jsem mezi publikem. Samí Sasové.

Východní okna jsou jen dvě, ale vydají za šest : jsou státní. Nejméně jednou týdně mě k nim od stolu zvedá muzika. Ať vaří v moci vznešený guláš à la Wagner, anebo míchá v dřevěch pudink dle

Lehára, vždycky je to hymna, protože čestná rota trčí k počtě zbraň a na střeše pán vytahuje vlajku. Koupil jsem si atlas vlajek a vyplatil se mi. Celý den pak cítím převahu nad všemi, kteří se dozví až z televize, co my u nás víme od rána : že prezident přijal velvyslance republiky Buranda a setrval s ním. Nikdy jsem o tom do zpráv ani nehlesl, cítil jsem, že je to za každého režimu věc důvěry mezi mnou a Hradem. V tomhle se na mě můžou spolehnout.

V tereziánském křídle, třicet kroků vzdušnou čarou, bydlí-vají hosté. Někteří jako murršál Tito nebo Willy Brandt postáli dokonce v okně a kam se podívali? Logicky k nám naproti. Zdravili jsme všechny stejně srdečně, mám rád dobré sousedské vztahy. Jiní velikáni žili za okenicemi, ale stejně : kdyby mi nevěřili, šli spát přece jinam, než Rozhodně si na mě zatím nikdo odnaproti nestěšoval.

Ostatně komu by vadilo, že mám stejný pohled z okna, to byž byl hodně malý velikán.

Hojně pozoruju strážné pod Platzzerovými Gladiátory. Střídají se po hodině od šesti ráno do půl jedenácté v noci. Dva první si přinesou dřevěné rohožky, aby nestáli v mokru, poslední je uklidí a zamknou Hrad. Dávají klíč pod ně? Nevím. Zato vím, že pravý má za sebou knoflík, který mačká, když je zle. Největší bylo v roce 1966, kdy přišla prátř s vichřicí. Strážným to odneslo čepice a zvonili, že nejsou bojeschopní. Střída v přápláštích doklusal už taky bez čepic. Někdy se zvoní, když nečekaně vyjde z mraků ostré západní slunce. Velitel pak přijde nesadit strážným tmavé brýle.

Střáž se nesmí ani hnout a hlavně ani ceknout. To je zdrojem veselostí. Někdy přistoupí k strážným babička a vyptává se na cestu a jiné zajímavosti. Když jí neodpoví, řekne jim od plic, co o takových moresech soudí. Manekýnky od Diora tu vytvářely pro fotografa živé obrazy : z modelů vždy prkenně trčel strážný. Líbilo se mi, že jim podržel, mohl je taky zastřelit. Nejvíce mě zaujal opilec, který dával strážným různé povely, míjel je pořadovým krokem a volal Nazdar, soudruzi! Zvonili teprve, když jim chtěl zkontrolovat hlavně, ale že to bylo v dobrých časech, zavedl ho velitel stráže za trest jen na zámecké schody, kterých je 207, a nechal jim ho na pospas.

V zimě, když jsem k ránu dopsal a větral před spaním, jsem strážě i slyšel. Že byla tma a v tu dobu Hradem nikdo nešel, hovořily spolu přes síťku brány a jakýsi akustický trychtýř hnal

tu řeč až ke mně. Myslel jsem, že prezidentova stráž mluví pořád jen o něm, ale oni vždycky o holkách! Takhle jsem se dozvěděl, že pořád existuje noční podnik SP, kde jsem byl před třiceti lety a kamarádem, dnes náhodou tajemníka taky presidenta. Ihned jsem tam zašel a hleďme : ač svět jinak změněn k uzoufání, tam můžu i dnes molat stolním telefonem bujnou blondýnku, tvrdit neviděn, že jsem inženýr Makevička a ptát se vtípně, je-li ten chcípáček vedle její muž.

Někdy jsme se probudili a před bránou stáli legionáři v ovinovačkách, jako by zrovna dorazili od Piavy, anebo stará armáda, ostřílená u Sokolova i Dunkerque. Ale my nejsme idioti, vzali jsme si triédr a hned našli v roští pana režiséra Vávru nebo Trepla, jak točí nové pověsti české, v kterých je všechno jinak.

U těch oken jsem si tedy opravdu užil. Vykláněk jsem se z nich při salvách na oslavu revoluce a zasklival je po salvě proti kontrarevoluci. Prý se napřed střílelo odjás, ale jám mám alibi: Byl jsem ten den v Římě. Snad pan Hurník, nevím, od té doby se straní. Viděl jsem odtud čtyřikrát, jak nám volí presidenta, dvakrát, jak ho odvolují a jednou, jak mi unášejí ženu. Ale navíc mě utkvěl obraz skoro nejstarší, z podzima 1964, kdy jsem přespával, kde se dalo, protože taďy se činili zedníci, instalatéři a truhláři. Přišel jsem je stimulovat, ale hlavně pohledět z oken, za nimiž v modrém dopoledni teple zářil pražský okr. První nádvoří se černalo státními karoseriemi a rážolilo státními tvářemi. U limuziny vprostřed hovořila s hlavou státu sama hlava soustavy; končila návštěva. Pak hlavy nastoupily, zabouchal valeset dveří a naskočily desítky motorů, vpředu už turoval klín kožených motocyklistů. Uběhly dlouhé vteřiny a nádvoří se plnilo plynem jako balon. Tu vyskočil z limuziny muž a spurtem zmizel v Matyášově bráně. Jeden výfuk za druhým se přestával chvět, až bylo ticho. Pak vyklusal z brány ofrakovaný číšník, obratně balancující stříbrným táčem s číší a lahví minerálky. Nikita Sergejevič otevřel dveře a dlouze s chutí pil, netuše, že mu právě splnili poslední přání. Když doletěl domů, poslouchal ho už jen jeho věrný pes.

A to je pro dnešek o našich oknech a pro tenhle ročník ve fejetonech vše.

Praha 20.3.1977

Měřeno ohlasem je domácí událostí číslo jedna naše stěhování. Sdělovací prostředky v čele s RP a ČST tvrdí, že k němu dochází, aby se někdejší čeledník Schwarzenberských vrátil lidu, jemuž je až dosud odírána pohled na Prahu z našich oken. Dekrety ONV v Praze 1 a NVP, které nám byt odnímají, však praví, že mezinárodní konference uložily Československu zajistit naši vyhlídku pro diplomaty. Myslím, že jsm nejblíže k pravdě měl městský prokurátor, když se mimoděk podivil, že u nás dosud nebyl vykonána domovní prohlídka, ač k ní dal souhlas.

Soudruh Málek ze Správy služeb diplomatickému sboru /v našem domě koexistuje už půl století desítka českých rodin s ambasádou de la Suisse/ i soudruh Kučera z ONV Praha 1 prohlásili na stanici Hvězda, že naše stěhování je zcela běžné, probíhá v obvyklých normách i termínech a nový byt je o tolik větší^a komfortnější, že si ho vlastně ani nezasloužíme. Byli jsme se tam podívat. Je to nízký panelák mezi rodinnými domky a kdybychom nabídku přijali, pomohlo by se všem. Dík jeho poloze se v něm dá prohlížet i zatýkat velmi decentně. Lesnatá rokle skýtá velké možnosti těm pisatelům anonymních dopisů, kteří své sliby mínili vážně. Odhlehlost pak nutí člověka, který nešmí užívat auta ani telefonu, sedět na zadku a psát, zejména k stáru, až ohluchne a přestane vnímat vytí těžkých vozidel, projíždějících v nepřetržité koloně sedm metrů od oken. Škoda jen, že tak ideální byt je kubicky asi o třetinu menší než náš a sklep má rozměr dvougauče, takže bychom museli žít na bednách s knihami i archivem v poměrně skromném prostoru pod stropem.

Z tohoto důvodu jsme si dovolili dovolat se § 39 bytového zákona, který při stěhování z obecného sájmů ukládá úřadům, aby nám nabídky něco příhodnějšího, jako všem našim sousedům. Naše argumenty byly však shledány lehkými a zmínka o knihách dokonce směšnou. Úřady v odpověď zrychlily své úsilí : užívací právo na náš byt zaniklo 22.3., ONV požádal o soudní vyklizení 23.3. A soud, který potřeboval na projednání má tiskové žaloby tři roky, vydal souhlas 24.3. Nikomu nevadilo, že k tomu dni nebyl nový byt ještě zkolaudován. Je to ostatně lapálie proti jiným právním chybám, pro něž by byla kauza za jiných okolností zmatečná.

Všiml jsem si už dávno, že stát dbá, abych měl jako spisovatel co nejpestřejší zážitky. K tomu teď přibyla snaha dokázat mi

názorně, oš hezčí je to v Rakousku. Náš pohled z okna tote úsilí silně paralyzoval. Proto mi dnes oznámil soudní sluha /byl tím potěšen stejně viditelně jako předtím soudruzi Málek i Kučera/, že budeme hned po oslavě osvobození, přesněji 11. května v 9,00 vystěhováni exekučně, o čemž jsem dosud pouze žítal v sociálních románech. Množí se dotazy, jak to proběhne. K tomu mohu jen citovat usnesení.

"Vyklizení bude provedeno tím způsobem, že vykonavatel vykáže povinné /to jsme my/, odstraní jejich movité věci a odevzdá byt i s klíči vlastníku domu. Movité věci přestěhuje vykonavatel do náhradního bytu a pokud /předvívá soud/ se tam snad nevejdou, odevzdá je povinným. Kdyby nebyli přítomni nebo převzetí odmítli, sepíše vykonavatel tyto věci a odevzdá je do úschovy národního výboru na náklady povinných. Nevyzvednou-li si povinné věci do šesti měsíců, budou prodány. Bude-li byt uzavřen a povinné nebudou ihned k dosažení, otevře vykonavatel byt úředně a provede přestěhování."

Množí se i dotazy, jak se přitom zachováme my. Ještě nevím.

Nejradši bych se s nimi pral. Překvapil jsem už nejednoho krasavce, který se chtěl předvést jako ostrý hoď v domnění, že spisovatel má v šilách inkoust a svaly z papíru; a cosi mi říká, že mužem se může zvát jen ten, kdo hájí práh svého domu třeba s perlíkem. Ale předpokládám, že autoři tohoto grandgignolu sami nepřijdou a nechají tu nádeničinu jiným. A pak : muži, hájící práh, jsou dnes šmahem zavírání pro výtržnictví.

V noci, kdy po mém /dosud/ modrém /dosud/ stropě běží filmy vzpomínek i představ, mě už i napadlo, že by bylo nejlepší přestěskočit z toho okna. Ale vyděsilo mě, že potěšení úřadů dostoupilo vrcholu, zatím co kamarádi by museli podstoupit další pohřeb s televizí.

Takže jsme od fantazie u reality. Ať už jím otevřen nebo neotevřen, čímž získáme pár cenných minut, kdy budeme intenzivně hledět z okna, abychom si ten pohled zapamatovali, nakonec stanou v bytě a řeknou, že už tu nejsme doma. Co pak? Stěhovat se? Aby mohli soudruzi M a K na Hvězdě tvrdit, že jsme vděčně akceptovali jejich velkorysost? To raději to tam nechat a jít, ať si s tím naloží, jak se jim zlíbí. Ale vždyť, děší se přátelé, vám všecko potlučou!

A tuz chci zmínit zajímavý úkaz. Když mi 10. ledna unesli pod okny ženu, byl jsem šokován. Když mě 11. ledna vypáchili z auta, suřil jsem. Když nám 13. ledna zrušili telefon, rozhořčilo

mě to. Když mi 21. ledna vzali řidičský, technický i občanský průkaz, rozzlobil jsem se. Když mi 9. února zastavili sociální i důchodové zabezpečení, byl jsem uražen. Ale teď, když nám berou s pohledem z okna i střechu nad hlavou, shledáváme, že útisk má i svou lepší stránku. S vymoženostmi, které mizí škrtem úředníkovy pera, ačkoli k jejich vynalezení i uzákonění potřebovalo lidstvo staletí, jako by po úvodním šoku odplývala ze života bolest a navracela se do něho prvotní svoboda. Vždyť v časech, kdy se zrovna na příměstských vrších nekolíbají viselci, to není konec konců nikdy nic jiného než strach o pár blbých sklenic, co nutí dospělé muže, aby raději rozbili, řečeno Andrejevem, křišťálovou vázu svého života. Avšak, řečeno česky, získáme-li kapitulací telefon, koho jím budu volat, vrátí-li mi auto, ke komu v něm pojedu, a zachráním-li byt, kdo mě v něm navštíví?

Setva ti, o které stojím.

Takto však vezmu svou ženu, psa, papouška a psací stroj, má žena vezme můj holicí strojek, své mastičky, pro nás trochu prádla a pro zvěř něco žrádla a půjdeme, kam nás napadne a ke nás nechájí.

Budem nejspíš smutní, ale určitě svobodní.

A tak nikoli statečnost, paličatost nebo bezcitnost, ale prostá logika věcí učí člověka poznat skutečnou stupnici hodnot.

Jistá desetiletá žena, se kterou často pobývám, se mě nedávno zeptala : máš rád hvězdy? Než jsem uvážil odpovédět, pokračovala : já ne, když na ně kouknu, je mi zle. Tento pocit, který mám už dávno, lze zpracovat dvojím způsobem. Buď, že smyslem všeho je sama existence. Anebo, že to jediné, čím směšná lidská bytost může čelit těm strašným hvězdám, je vlastní důstojnost.

Sbohem, okno. Nashledanou, pohlede.

Praha 5. května 1977

Právo vyjadřuje určitý normativní model chování, od něhož se reálný systém vztahů a chování ve společnosti vždy v jisté míře odlišuje. V současném Československu se rozpor mezi právní úpravou a sociálně politickou realitou znovu ostře vyhroutil v průběhu represivní kampaně proti signatářům Charty 77 v tom směru, že se kladla otázka poměru moci k ústavě, k právu a zákonnosti, otázka příčin a důvodů, jakož i konsekvencí tohoto poměru. Jde o otázku velmi vážnou, odpověď na ni zejména se zřetelem k tomu, jakou kampaň ze strany moci vyvolala, má dosah národní, celospolečenský a v jistém smyslu i mezinárodní. Zároveň vzhledem k tomu, že jsou dotčeny základní otázky práva a právního vědomí společnosti, má a bude mít každé řešení účinky dlouhodobé, s nimiž se bude muset politika vyrovnávat - a to ve velmi složitých a zprostředkovaných vazbách a souvislostech - i potom až kampaň proti Chartě 77 odezní.

- - - - -

Ve Sbírce zákonů pod č. 120/76 byly publikovány vyhláškou ministerstva zahraničních věcí Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. S oběma paky vyslovilo souhlas Federální shromáždění ČSSR 11.11.1975 a prezident ČSSR je poté ratifikoval. Oba paky vstoupily v platnost - pro ČSSR - 23.3.1976 a staly se tak součástí jejího právního řádu.

Podle čl. 2 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech každý stát, který je smluvní stranou tohoto paktu, se zavazuje respektovat práva uznaná v tomto paktu a zajistit tato práva všem jednotlivcům na svém území a podléhajícím jeho jurisdikci, bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy, pohlaví, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku nebo rodu či jiného postavení.

Každý stát se zavazuje, pokud tak již nestanoví jeho existující zákonodárná nebo jiná opatření, že podnikne nutné kroky v souladu se svými ústavními postupy a ustanoveními tohoto paktu k tomu, aby schválil taková zákonodárná nebo jiná opatření nutná k tomu, aby byly uplatněna práva uznaná v Paktu.

Každý stát se zároveň zavazuje, že zajistí, aby se kterékoli osobě, jejíž práva nebo svobody Paktom uznané byly porušeny, dostala účinná právní ochrana, tuto ochranu prosazovaly, jakmile je poskytnuta. Obdobný závazek obsahuje i čl. 2 Paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

ČSSR již v roce 1975 podepsala závěrečný dokument helsinské konference, jehož bod VII. stanoví závazek respektování lidských práv a základních svobod včetně svobody myšlení, svědomí, náboženství a přesvědčení.

Poněvadž prohlášení konference evropských komunistických stran v Berlíně z 30.6.1976, jehož se účastnila KSČ, vyzvalo k přísnému dodržování mezinárodních smluv o lidských právech, zpracovaných OSN, jakož i závěrečného dokumentu helsinské konference.

ČSSR se tedy politicky i právně zavázala respektovat Mezinárodní pakt o občanských a politických právech i Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech a učinit tak legislativní i jiná opatření k jejich důsledné realizaci. Kdyby v čs. státě a společnosti bylo vše z hlediska přijatých paktů a dohod v pořádku a normální, nevyvolalo by jejich podepsání ve společnosti, v různých jejích vrstvách žádné očekávání, zda a jaké výsledky budou tyto vrcholné politické závazky mít. Protože však sociálně poli-

tická realita v ČSSR se v mnoha podstatných ohledech a rysech s těmito dokumenty neshoduje a rozchází, existuje v ní nebo věd, znovu vzniká - zvláště v takovýchto mezinárodních souvislostech - jisté napětí z existence a vědomí tohoto rozporu, který by měl být - v zájmu překonání těchto celospolečenských celonárodních problémů - pozitivně řešen. Proto také potom, když Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských sociálních a kulturních právech byly publikovány ve Sbírce zákonů a staly se integrální organickou složkou platného čs. práva, vytvořila se - jako jeden z projevů výše uvedených tendencí - Charta 77 jako neformální společenství lidí, kteří pocítují vědomí odpovědnosti za to, co se v jejich vlasti děje, a chtějí působit k zlepšování stavu věcí veřejných. Skutečnost, že ČSSR přistoupila k oběma paktům se podle jejich názoru mohla stát východiskem a podnětem evoluce v tomto směru.

Prohlášení Charty 77 pozitivně ocenilo skutečnost přijetí obou paktů, která by mohla mít značný význam pro čs. občany, pro jejich vztahy k státu, ke státním orgánům, zároveň však kriticky poukázalo na existující rozpor v řadě sfér sociálně politického života, kde práva občanů nejsou dodržována, resp. kde dochází k jejich porušování, kde nejsou zajišťovány jejich osobní a politické svobody, a naznačilo některé příčiny tohoto neuspokojivého stavu, k zajištění práv a svobod občanů jako nezbytného předpokladu ozdravení života čs. společnosti.

Charta 77 je projevem občanské iniciativy, která se opírá o Ústa ČSSR a využívá práva stanoveného v jejím čl. 29, že občané mají právo obracet se k zastupitelským sborům a k ostatním státním orgánům s návrhy, podněty a stížnostmi. Prohlášení Charty 77 vychází z platné čs. ústavy a právního řádu a jeho požadavky jsou formulovány důsledně na této právní základně a v jejím rámci. Je tedy svým charakterem i zaměřením celkově jednoznačně pozitivní a konstruktivní. K překonání nedostatků ve sféře občanských práv a svobod nelze dospět jinak než kritikou příčin, jež způsobují jejich porušování, i způsobů a postupů státních i jiných orgánů, v kterých se toto porušování projevuje. Podle čl. 17 odst. 1 Ústavy z r. 1960 "Všichni občané a všechny organizace státní a společenské se ve všem svém počínání řídí právním řádem socialistického státu a dbají o plné uplatnění socialistické zákonnosti v životě společnosti". I občanům se tedy přímo ukládá zajímat se o to, jak je právní řád ve svém celku respektován a realizován a prosazováno plné uplatnění principu socialistické zákonnosti - bez ohledu na to, zda jde přímo o jejich vlastní subjektivní práva či nikoliv. Tento princip je v socialistické právní vědě uznáván. Např. sovětský akademik M.S. Strogovič se odvolává na známý Leninův výrok o "zákoně válce za právo v RSFSR" a prohlašuje: "Když občan brání a hájí své právo, které někdo porušil, dělá něco co je prospěšné a nutné, co má význam nejenom z hlediska jeho osobních zájmů, ale i z hlediska zájmů společnosti, protože napomáhá ochraně socialistické zákonnosti a nápravě v případech jejího porušení". V takových případech pak mluví o "zákoně boji občana za svoje právo".

Osnovnyje voprosy sovětskoj socialističeskoj zakonnosti, Nauka, Moskva 1966. str. 180/.

Také tomuto účelu nepochybně slouží svoboda projevu, zejména i svoboda slova a tisku ve smyslu čl. 28 Ústavy a právo obracet se k zastupitelským sborům a k ostatním státním orgánům s návrhy, podněty, stížnostmi ve smyslu čl. 29 Ústavy.

Československý právní řád s takovým přístupem počítá i ve svých konkrétních ustanoveních, např. ve vládní vyhlášce č. 150/1958 Ú. o vyřizování stížností oznámení a podnětů pracujících, v ust. 12 zákona o prokuratuře /každý má právo požádat prokurátora o prez-

koumání postupu nebo rozhodnutí orgánů a organizací z hlediska dodržení socialistické zákonnosti a o prokurátorské opatření k odstranění zjištěného porušení socialistické zákonnosti/, i v dalších předpisech.

Na prohlášení Charty 77, ostatně formulovaném střídavě a uvážlivě, odpověděla moc rozpoutáním politicko ideologické kampaně, která nemá obdoby od let 1969 - 1970 a v něčem se vrací až k praktikám kampaní, které byly v době procesů z počátku padesátých let. S touto kampaní je zároveň spojena jako její organizační složka administrativně policejní represe proti signatářům Charty 77 a případně i proti těm, kdo je neodsoudili nebo jim vyjádřili podporu. Samozřejmě přestěrování jazyka Prohlášení Charty 77 a jazyka politického stanoviska "samozvanci a ztroskotanci" i ostatních podobných materiálů proti Chartě 77 svědčí o tom, že je síla argumentů, síla pravdy a kde naopak silná slova a urážky zakrývají vnitřní slabost, neexistenci či nedostatek přesvědčivých důkazů o správnosti vlastního stanoviska.

Politicko ideologická kampaně proti Chartě 77 existenci problémů, na které Charta 77 upozornila, vůbec neuznává a nepřipouští. Podníká se o zlomyslné, lichoměrné, podlé, hanebné apod. pomlouvání a šíření nepravd, kdy každý plně požívá svých práv a svobod, kdy státní orgány důsledně ve své veškeré činnosti se řídí právním řádem a práva a svobody občanů zajišťují.

Z tohoto hlediska sám způsob kampaně zaslouží alespoň letmý rozbor z hlediska právního řádu, a jak bude dále doloženo, fakt, že oficiální propaganda se necítí vázána ustanoveními platných zákonů, je v tomto ohledu významný a příznačný.

Citovaná stať "Samozvanci a ztroskotanci", která předznamenal celou propagandistickou kampaně, i další články v tisku a rozhlasové i televizní relace charakterizují určité osobnosti způsobem, který je flagrantním porušením § 11 obč. zák., v němž se praví, že "občan má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti, jakož i svého jména a projevu osobní povahy, pokud eventuálně nezakládají přímou skutkovou podstatu trestného činu pomluvy", o určitých lidech vyšetřovaných pro jistou trestnou činnost se píše běžně způsobem, který porušuje trestně právní zásadu prezumpce nevinny, totiž, že na obviněného se hledí až do soudního rozhodnutí jako na nevinného; o Otě Šlingovi, člověku nevinně souzeném a popraveném, se píše jako o odhaleném a odsouzeném nepříteli socialismu, sionistovi a agentu kapitalismu jen proto, že to mělo dodat přesvědčivosti pomluvám určitého signatáře Charty 77, Františka Kriegla, a dokázat jeho politickou a mravní nízkost. Kampaně v tisku a masově sdělovacích prostředcích nerespektuje ústavní a zákonná práva občanů, která chrání jejich osobnost a jejich hlavní cílem je tyto osoby skandalizovat, znevažovat. Skrytý či zjevně se v této kampani projevuje i antisemitismus, ačkoli trestní zákon hanobení národa, rasy a přesvědčení zakazuje. Vše co může podle představ režiséra a aktérů této kampaně nějak poškodit Chartu 77 a její signatářem poškodit a ponížit je, je dobré je připustit. Protože jde o boj za "zásadní věci a hodnoty", není se hledět na detaily, na jednotlivé chyby, nepravdy apod., tím méně je přiznat, protože by to oslabovalo účinnost a údernost celé kampaně. Jedinkrát došlo k specifické formě tiskové opravy, bojová horlivost M. Hálek došla příliš daleko a tak zn. "dra" v RP z 12.3.1977 konstatovala, že tvrzení o O. Šlingovi jako o odsouzeném nepříteli socialismu apod. je nesprávné, protože rehabilitační rozsudek zrušen nebyl.

V poznámce je zajímavé tvrzení, že v "Československu je svoboda tisku. Neexistuje žádná předběžná ani následná cenzura. Z obsahů vin plně odpovídají redakce. Proto je také nesprávné považovat

každý hlas tisku, či vysílání rozhlasu či televize za stanovisko stranických či státních orgánů". Poukazujeme tu, že po právní stránce je situace jiná, v tom, že podle zákona č. 127/1968 Sb. § 3, odst. 1 byla pozastavena účinnost § 17 zákona č. 84/1968 Sb. o nepřipustnosti cenzury, tzn., že státní orgány jsou povinny tedy dosud cenzuru provádět.

Že tento způsob propagandistické kampaně, v níž chybí jakákoliv objektivní informace, jakákoliv snaha seriózně se vyrovnat s kritickými námitkami, jež bez skrupulí porušuje platná ustanovení obč. zák. i dalších předpisů u vědomí své beztrestnosti působí těžké rány právnímu vědomí občanů, to zřejmě je nedostatečné a nikoho nezajímá. Zároveň se v široké míře uplatnily a uplatňují nejružnější formy administrativně policejní represe vůči signatářům Charty 77 a i proti těm, kdo s nimi sympatizují, případně upadli do podezření, že by s nimi mohli sympatizovat. Plně se tu opět projevila skutečnost, na níž kriticky poukazuje Charta 77, že totiž fakticky se neúměrně rozšiřuje funkce bezpečnostních orgánů, jejich zasahování do nejružnějších sfér života lidí, které přesahuje jejich poslání z hlediska zákonného vymezení jejich role. Tento stav se nepříznivě projevuje v možnosti občanských a politických svobod, ve vztazích občanů ke státu, v pocitu právní nejistoty, atd.

V případě Prohlášení Charty 77 šlo o projev občanské iniciativy k využití ústavního práva. Nicméně bezpečnostní orgány vše posuzovaly odlišně a vyšly z předpokladu, že tu došlo ke spáchání trestného činu podle § 98 tr. zák. tj. podvracení republiky, eventuelně v souvislosti s § 112 tr. zák. tj. poškozování zájmů republiky v cizině.

Je vskutku zvláštním způsobem trestného činu podvracení republiky žádat důsledné dodržování platného právního řádu, zachování socialistické zákonnosti, zejména v oblasti občanských práv. Republiku a její společensko-politické zřízení zřejmě takto podvracet nelze, leč by v tom bezpečnostní orgány spatřovaly zvlášť rafinovaný a nebezpečný pokus uplatnit metodu britských železničářů, kteří obě v boji za své požadavky ochromují nebo omezují provoz železniční dopravy tím, že důsledně dodržují všechny dopravní předpisy. Praxe důsledného dodržování zákonnosti by mohla ohrožovat toho či onoho jednotlivého držitele či vykonavatele moci, to vyloučit nelze, trestní zákon ovšem nepřipouští takové krátké spojení mezi zájmem ochrany republiky a jejího zřízení a zájmem jednotlivých osob vykonávajících moc.

Proto i tato konstrukce byla vnitřně víc než vratká, posloužila však jako základ a východiště pro řadu represivních akcí, jejichž cílem bylo vyvolat či udržet psychózu strachu. K tomu zvláště na začátku se hodilo posuzování celé věci jako trestní záležitosti. Na základě toho rozvinuly rozsáhlou v minulých letech již v různých souvislostech užívanou praxi - ne však v takovém rozsahu - nejružnějších zásahů proti signatářům Charty 77 eventuálně i dalším osobám, na které považovaly v této situaci za vhodné působit. Následovalo tedy předvolání lidí podle zákona 19 č. 40/1968 Sb. o SNB, potom domovní a osobní prohlídky, předvolání lidí k svědeckým výslechům ev. i zadržování lidí včetně vzetí do vazby v několika případech. Tyto akce bezpečnosti byly koordinovány s činností prokuratury, která ještě zvláště některé signatáře varovala, že jejich činnost v souvislosti s Chartou 77 je v rozporu s čes. právním řádem. Prokuratura, již podle ústavy přísluší dozor nad zachováním zákonnosti státními orgány apod. zůstala ovšem nečinnou, pokud jde o porušování práv signatářů Charty 77. Policejní represe ovšem nezůstala omezena na výše uvedené akce.

Následovala akce odebrání řidičských průkazů a technických osvědčení od vozů signatářů Charty 77, jež bylo a je prováděno pod nejrůznějšími důvody a záminkami. O právní úrovni některých rozhodnutí o odebrání řidičských průkazů svědčí to, že dopravní inspektorát bez jakýchkoliv podkladů od příslušných zdravotnických zařízení rozhoduje o odebrání řidičského průkazu, protože má pochybnosti, že fyzický a psychický stav jeho držitele umožňuje řídit motorová vozidla. Některým signatářům byly bezdůvodně odebrány občanské průkazy, odpojeny telefony. Již existující práci odposlouchávání telefonů, bytů a sledování korespondence se připojilo i otevřené fyzické hlídání a sledování některých signatářů, jejichž osobní a domovní svoboda je tak nepřipustně omezována. Zároveň je omezována osobní svoboda i těch osob, které s nimi chtějí vejít ve styk. Lidé, kteří je navštěvují se musí legitimovat, jsou event. fotografováni, určitým návštěvníkům pak bezpečnostní orgány zcela zabrání styku s nimi.

Např. v souvislosti s pohřbem prof. Patočky byla řada lidí zajištěna, ev. sledována, aby se nemohla zúčastnit smutečního obřadu, ti, kteří byli přítomni byli fotografováni ev. zjišťována jejich totožnost. Zajištění osob bylo odůvodněno podle § 23 zákona o SNB ačkoliv se tito lidé nedopustili žádných výtržností, aniž narušovali veřejný pořádek nepřístojným chováním, takže žádný důvod k jejich zajištění nebyl dán, těm kteří fotografovali průběh obřadu byl odebrán film atd. Samé chování příslušníků bezpečnosti, kteří pohřbu asistovali, bylo toho druhu, že kdyby se tak choval jednotlivec jako soukromá osoba, bylo by odsuzováno jako výtržnictví jako zjevná neúcta vůči společnosti a byly by proti němu použity příslušné administrativní nebo trestní sankce. V daném případě šlo ovšem o plnění rozkazu ve vyšším zájmu.

Porušování zákonnosti, jehož se tu dopouštějí orgány bezpečnosti, není především v tom, že by v konkrétních individuálních případech porušovaly příslušných právních předpisů ev. směrnic, i když k tomu začasť dochází, ale obecnější a zásadnější povahy, a projevuje se právě v porušování a nerespektování základních ustanovení ústavy a zákona o SNB. Např. akce odebrání technických osvědčení vozů a řidičských průkazů, jakož i odpojování telefonů a některé další, jsou porušením ústavního principu právní rovnosti občanů zakotveného v čl. 20 Ústavy ČSSR, který předpokládá a vyžaduje, že za stejných zákonných podmínek mají všichni občané rovná práva a rovné povinnosti, stejné právní povinnosti. Proto není možné, nemá-li být tento ústavní princip popřen, aby vůči určité skupině lidí bylo použito ustanovení příslušného předpisu k odebrání řidičského průkazu nebo technického osvědčení od vozu resp. což se však již netýká přímo činnosti orgánů bezpečnosti, aby jen z tohoto důvodu byli voláni k lékařským prohlídkám za účelem přezkoumání oprávněnosti přiznání invalidního důchodu apod., aby jim byly odnímány vojenské hodnosti, řády a vyznamenání, vojenské příspěvky, aby jim bylo odíráno lékařské ošetření apod., nikoliv z důvodů věcných, jež mají základ v příslušných zvláštních předpisech, ale pro jejich politické názory jako forma diskriminace. Stejně tak i samotný postup bezpečnostních orgánů nerespektuje základní ustanovení § 15 zákona o SNB, v němž se stanoví, že příslušníci SNB jsou povinni dbát etí, vážnosti a důstojnosti občanů i své vlastní a usilovat o to, aby občanům v souvislosti s touto činností nevznikla bezdůvodná újma a případný zásah do jejich práv a svobod nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu prováděného opatření.

V těchto případech, což by dokázal rozbor jednotlivých rozhodnutí nebylo dbáno nejen vážnosti a důstojnosti občanů, ale ani orgánů SNB, protože odůvodnění různých rozhodnutí vskutku nelze brát váž

ně. Jinak by vznikly odůvodněné pochybnosti o psychické způsobilosti orgánů vydávajících ona rozhodnutí, cílem různých opatření nebylo plnit ty či ony úkoly stanovené citovanými speciálními přípisy, ale právě jen způsobit občanům újmu, bezdůvodnou z hlediska platného právního řádu, "důvodnou" jen z hlediska politické kampaně proti Chartě 77. Jde o typický projev šikany, zneužívání práva. Na mysl tu přicházejí slova zemřelého mluvčího Charty 77 prof. Patočky, "bylo by to komické, kdyby to vše nebylo zároveň tragické".

Proti signatářům Charty 77 byly provedeny také různé represivní akce pracovní právní povahy. Byli či jsou vylučováni - za hrubé porušování základních zásad odborové demokracie - z odborů, z pracovních kolektivů, jsou přezdívaní na horší místa, kde nemohou užívat kvalifikace, získaných odborných znalostí a jsou háře placeni, a řada z nich byla okamžitě propuštěna z práce nebo dostala výpověď.

V rámci kampaně proti Chartě 77 a jejím signatářům dochází dále k nejhrůznějším projevům porušování osobní svobody, k činům hrubě porušujícím ochranu osobnosti, jak ji zajišťuje platné čs. právo. Jde zejména, jak již ~~praxe~~ bylo uvedeno, o šíření nejhrůznějších zpráv v tisku a v masově komunikačních prostředcích, které mají tak či onak toho nebo onoho signatáře Charty 77 zhanobit, nějak pošpinit, zbavit ho mravní prestiže. Přitom se různým způsobem - podle míry invence a schopnosti autora - mísí dílčí pravdy a polopravdy s nepravdami a výmysly, aby bylo dokázáno neprokazatelné, to co se v kampani marně tvrdí, např. mluvčí Charty 77 jsou stoupenci nebo obhájci kapitalismu, přívrženci fašismu, nepřáteli socialismu atd. Seznam charakteristik lze vešmě doplnovat v rámci těchto základních hodnotících kategorií. § 12 obč. zák. stanoví, že "písemnosti osobní povahy podobizny, obrazové snímky a zvukové záznamy týkající se občana nebo jeho projevů osobní povahy smějí být použity jen s jeho svolením". Podobizny, obrazové snímky a zvukové záznamy lze i bez svolení občana použít přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, rozhlasové a televizní zpravodajství.

Ani taková použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy občana!

Přitom právě v rozporu s tímto kategorickým požadavkem občanského zákoníka v průběhu kampaně byly bezostyšně uveřejněny fotografie pořízené buď skrytými kamerami nebo i zneužívány soukromé fotografie zabavené buď při domovní prohlídce a nevrácené jejich majiteli, jejichž cílem je příslušné signatáře morálně diskreditovat. Jsou bez souhlasu dotyčných osob zveřejňovány údaje o jejich osobních poměrech, o jejich majetkové situaci, výdělkových zdrojích apod. Přitom jim se to týká, jejichž osobnost je takto dotčena, jsou prakticky zbaveni prostředků, aby se proti těmto útokům mohli účinně bránit. Ústavním článkem 28 zakotvené svobody tisku na svou obranu využít nemohou, protože - i když podle zmíněné poznámky v RP 12.3 77 neexistuje žádná předběžná ani následná cenzura a je svoboda tisku - nikdo jejich vyjádření nebo názor neuveřejní. Ochrana osobnosti cestou občanského právního řízení, jak ukazují zkušenosti z minulých let, je v těchto případech neúčinná, řízení se protahuje a v jeho průběhu se posléze již najde nějaký formální důvod k zamítnutí žaloby.

V tomto ohledu bude příznačné rozhodování soudů při projednávání žalob, které v souvislosti s Chartou 77 byly podány, o neplatnosti okamžitého zrušení či výpovědi pracovního poměru. V rozhodování o těchto sporech se prokáže, zda a na kolik je v praxi respektována ústavní zásada nezávislosti soudů, nebo bude-li i tato záruka zákonosti a právní jistoty občanů negována tím, že soudy budou rozhod-

vat podle interních pokynů v těchto sporech ve prospěch organizací. I velmi volná interpretace ustanovení zákoníku práce a pracovních právních předpisů, pokud má jít ještě o jejich výklad a v mezích a rámci těchto předpisů, totiž svědčí jednoznačně proto, že podpis Charty 77 nebo odmítnutí podpisu tzv. anticharty nemůže být důvod pro okamžité propuštění pracovníka ani pro výpověď jeho pracovního poměru. V této souvislosti výklad pracovních právních předpisů musí vzít v úvahu jako platné normy čs. právního řádu ustanovení čl. 2 Paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, v němž se stanoví jako povinnost státu uskutečňovat uvedená práva, v konkrétním případě právo na práci, bez jakéhokoli rozlišování podle barvy, rasy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení. Stejně tak musí být při interpretaci respektován závazek vůči státu podle čl. 4 cit. paktu, podle něhož stát může podrobit toto právo pouze takovým omezením, která stanoví zákon a pouze pokud, pokud to může být slučitelné s povahou těchto práv a výhradně za účelem podpory obecného blaha v demokratické společnosti. Uvedená opatření v pracovních právních oblastech jsou aktem politické diskriminace, kterou čs. právní řád nepřipouští. Neměly by ji tedy ani sankcionovat soudy v rozhodování o těchto sporech, nemá-li dojít k flagrantnímu porušování ústavních zásad fungování čs. soudnictví. Jinak se zhroutí jeden ze základních právních záruk zákonnosti a právní jistoty občanů.

- - - - -

Právo není pouhým souborem pravidel, která stanoví stát k usměrňování chování lidí, není jenom technickým nástrojem vlády, instrumentem moci k řízení státu a společnosti a každého jednotlivce. Právo jako soubor norem, který upravuje vzájemné vztahy státu a jeho orgánů na jedné a individuů na druhé straně, vyjadřuje a politické a morální zásady, sociální a etické hodnoty společnosti, zejména ideje rovnosti a svobody a sociální spravedlnosti, k nimž se hlásí a které vyzvedá Ústava ČSSR. Právo je výrazem dosažené sociální a kulturní úrovně společnosti a je samo významnou kulturní a morální hodnotou. Má odpovídat úrovni právního vědomí, jímž společnost v té či oné dějinné etapě svého vývoje dosáhla, a zároveň samo významně právní vědomí společnosti ovlivňuje.

Zákonnost jako metoda vlády pomocí vydávání zákonů a právních předpisů a jejich praktického uskutečňování je v tomto smyslu kulturní metodou uplatňování moci. Státní orgány i občané přitom vědí, jaké jsou jejich vzájemné vztahy, jaká jsou jejich práva a povinnosti. Uskutečňuje-li se státní moc prostřednictvím práva, metodou zákonnosti, občané jsou si jisti svými právy a svobodami, svým právním postavením, mají právní jistotu, že se mohou v rámci právního řádu domoci spravedlnosti. Nemusí mít obavy, neporuší-li právní normy, že jim orgány státní správy, zejména policie, budou zasahovat rušivě do jejich práv a svobod, že je budou v jejich výkonu omezovat nebo jim je zcela znemožní.

Přijetí Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech ze strany ČSSR, jejich učinění součástí platného čs. právního řádu zdůrazňuje tuto hodnotu a funkci práva a zákonnosti v socialistickém státě a společnosti. V tomto rámci zdůrazňuje význam člověka a její právní ochrany a zajištění jako formy a prostředků k uznávání a důstojnosti lidské osobnosti i v Československu.

Represivní postup, který byl uplatněn a stále se uplatňuje proti signatářům Charty 77 je proto velmi zneklidňujícím jevem. Porušování základních ústavněprávních norem, k němuž se jednotlivé státní

orgány a organizace uchylují v kampani proti Chartě 77, nemůže přinést socialismu v Československu - ani v mezinárodním měřítku žádný prospěch. Poškozuje jen a rozrušuje hlavní morální a právní hodnoty, jež jsou podle ústavy osou struktury vzájemných vztahů člověka a společnosti, občana a státu v socialistickém Československu. Hluboce zasahuje právní vědomí pracujících i mladé generace, podryvá právní jistotu lidí. Jestliže státní orgány záměrně prorušují "vlastní právní řád, nejenže projevují svou neúctu k němu, ale vyvolávají a posilují obecnou neúctu. Nikdo si není jist co má a musí, neví co má dodržovat a co ne, kdy ani a kdy ne. Vznikají otázky, proč tomu tak je, proč se moc v této kampani neřídí vlastními pravidly, které dříve sama stanovila, proč je všude porušuje, kde se jí nehodí, kde ji - zdánlivě či skutečně - omezují v radikálnosti jejího postupu proti těm, které ve své iluzorní představě považuje a svévolně vydává za nepřítel socialis- apod.

Zákonnost je kulturní metoda. Vládnout metodou zákonnosti předpokládá, že základní vztahy a hodnoty ve společnosti a ve státě jsou ustáleny, jsou pevné a nepochybné. Předpokládá tedy dobrovolný konsensus většiny obyvatelstva s mocí, v němž se projevuje vnitřní soudržnost společnosti. Uskutečňuje-li se státní moc prostředky, metodou zákonnosti tj. za podmínek a způsoby předem právními normami stanovenými a pro všechny občany rovnými, znamená to, že i občan či skupina občanů, kteří v rámci daného právního řádu mají ty či ony kritické výhrady k uplatňování moci, mohou využít právních prostředků k uplatnění a obraně svých názorů a stanovisek. Neochota či neschopnost moci pozitivně se vyrovnat s Chartou 77 bez porušování platného čs. práva a zákonnosti negativně potvrzuje kritický rozbor obsažený v Prohlášení Charta 77. Svědčí o tom, že moc nahrazuje neexistenci nebo nedostatek spontánního konsensu vnucováním souhlasu organizovaného shora s pomocí prostředků politického a administrativního tlaku, psychologického zastrašování, přičemž využívá v široké míře, nejen neinformovanost, ale záměrné dezinformace veřejného mínění.

Moc měla na vybranou škálu metod a prostředků, kterých mohla vůči Chartě 77 použít. U vědomí této skutečnosti je velmi závažné, že se rozhodla pro postup, který tak otevřeně porušuje elementární demokratické principy, na kterých je založena ústavní úprava vztahů mezi státem a občanem, který metody ~~ne~~ politického boje nahrazuje metodami administrativně policejní represe. Moc neguje člověka jako občana socialistického státu tím, že mu upírá jeho základní kvality, jež se projevují v jeho ústavních právech a svobodách. Pokud občan má v rámci platného čs. právního řádu vůči moci kritické připomínky, které moc neuznává a odmítá, přestává být vůči moci subjektem práv, ale stává se objektem represe. Pokud sice sám kritické připomínky nemá, pozbývá svou občanskou hodnotu a kvalitu tím, že má vyjádřit svůj nesouhlas s Chartou 77, odsoudit její signatáře, aniž měl vůbec možnost s prohlášením Charty 77 se seznámit, promyslet si svůj postoj k problematice, uvážit, v čem a na čí straně je pravda a na základě toho se rozhodnout.

V českém národě v němž byla ngramotnost odstraněna již na přelomu 19. a 20. století, jehož vysoké vzdělanosti se jindy oficiální propaganda tak dovolává, měli lidé odsoudit prohlášení Charty 77, ani mohli vůbec, i když o to žádali, si je přečíst. Od občanů, od předních vědců a umělců i od řadových pracovníků se žádalo, aby jen na základě slepé důvěry k moci /nebo spíše na základě strachu z možných důsledků nesouhlasu/ odsoudili Chartu 77 a její signatáře. Jakých metod a prostředků bylo a muselo být i za stavu značné politické lhostejnosti početných vrstev českého národa užito k získání onoho žádoucího odsudku? Není to varovné memento? Vždyť tu jsou

nejen ponižování lidí jako občané státu, kteří ve smyslu čl. 19 Ústavy mají tvořivě a aktivně přistupovat k společenským záležitostem, zatímco jsou uvedeným způsobem degradováni na poslušné objekty politické manipulace, ale znevažuje se tu i sama moc, která tímto způsobem a postupem vyjevuje svou vnitřní nejistotu, nedůvěru a obavu před těmi, o kterých se tvrdí, že ji nadšeně podporují.

Nedostatek skutečné vnitřní, morální autority moci, který způsob vedení kampaně proti Chartě 77 výrazně demonstroval, je ovšem vážným společenským problémem, který by měl vést k zamyšlení i ty, kdo moc vykonávají, jaké jsou jeho kořeny i důsledky. V této souvislosti by bylo na místě kriticky analyzovat, jaké jsou výsledky kampaně proti Chartě 77, zda neměla důsledky spíše opačné, než zamýšlené. Na základě toho znovu uvážit zda by nebylo v zájmu socialismu v ČSSR, kdyby se kritickým rozborům Charty 77 nevěnovala pozornost policejní, ale skutečně politická, která je s to posoudit reálný význam a váhu problémů, jež v socialistickém vývoji čs. společnosti počátkem r. 1977 existují a nezmizí ani po případném potlačení Charty 77. Možná, že by takový kritický rozbor, vedl k poznání, že nedostatek svobody, kterým strádá v posledních letech čs. společnost, svobody, jež jako bytostnou organickou složku zahrnuje i právo nesushlasu, těsně souvisí s tzv. věcnými problémy a nedostatky současného hospodářského rozvoje, na který upozorňují nejvyšší orgány v posledním období.

Zkušenosti z dosavadního socialistického vývoje v Československu potvrzují, že porušování zákonnosti, ať již směřovalo proti komunistům, nebo proti ostatním skupinám a složkám společnosti, nepřineslo socialismu nikdy žádný prospěch, naopak způsobilo mu těžké politické, morální a jiné škody a ztráty. Nejinak je tomu i v případě současné kampaně.

Nad pracovními spory signatářů Charty 77

V socialistickém státě, který je podle ústavy demokraticky organizován, připadá velký význam právním zárukám práv a svobod občanů. V systému těchto záruk má nenahraditelnou roli soudnictví, které v ČSSR podle čl. 98 Ústavy ČSSR vykonávají volené a nezávislé soudy.

Čl. 102 Ústavy stanoví, že soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jsou vázáni jedině právním řádem socialistického státu. Jsou povinni řídit se zákony a jinými právními předpisy a vykládat je v souladu se socialistickým právním vědomím.

Podle čl. 103 v řízení postupují soudy tak, aby byl zjištěn skutečný stav věcí, a při rozhodování z něho vycházejí. Jednání před všemi soudy je zásadně ústní a veřejné; veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.

Tyto ústavní zásady, které mají zajistit zákonnost a spravedlnost soudního řízení, jehož vrcholným principem je zjištění materiální /objektivní/ pravdy, jsou podrobněji uvedeny a propracovány v zákoně o organizaci soudů a v třetím řádu a v občanském soudním řádu, jehož hlavní ustanovení dále uvádíme.

V hlavě druhé "Dokazování" stanoví § 120, že soud dbá o to, aby skutečný stav věcí byl zjištěn co nejúplněji. Rozhoduje, které z navržených důkazů je třeba provést, a provede i jiné důkazy, než jsou navrhovány. Účastníci mu jsou povinni označit důkazy, jimiž lze objasnit skutečný stav věcí.

Dokazování provádí soud při jednání /§ 122/1/. Účastníci mají právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny /§ 123/. Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit skutečný stav věcí, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů a každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom bedlivě přihlíží ke všemu, co vyšle ze řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci /§ 132/.

Smyslem a cílem občanské-právního řízení je zjistit skutečný stav věcí, tj. pravdu a konkrétním posuzováním případů. Dosazení tohoto cíle slouží způsob soudního jednání, zvláště pak důkazní prostředky, provádění důkazů a jejich hodnocení.

Tyto ústavní a zákonné normy o postavení soudů a jejich rozhodování by měly a mohly dávat každému občanu jistotu, že se může domoci obrany svých práv u soudu, budou-li nějak dotčena. Předseda NS ČSSR dr. J. Ondřej také ve výkladu ve FS ČSSR o stavu socialistické zákonnosti dne 5.4.1977 prohlásil, že pro čs. občana není problém dovolat se obrany svých práv před soudy. Zprávy o socialistické zákonnosti, které přednesli generální prokurátor ČSSR i předseda NS ČSSR, jejich projednávání i přijaté usnesení FS vyznívaly jednoznačně v tom smyslu, že soudy se ve své činnosti přísně řídí metodou zákonnosti a že chrání práva a oprávněné zájmy čs. občanů.

V tomto ohledu je tedy zajímavé a symptomatické - s hlediska ochrany práv a svobod čs. občanů, s hlediska zákonnosti - analyzovat a zhodnotit, zda a jak plní své ústavní poslání soudy při rozhodování pracovních sporů signatářů Charty 77 a těch, kdo s nimi sympatizují.

V zájmu zvýraznění kontrastů mezi ústavními a zákonnými principy a reálnou soudní praxí bude nejprve uvedeno, jak by soud postupovat měl, a potom, jak soud skutečně postupuje.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Soud byl podle neznačených zásad dokazování a rozhodování v případech, kde šlo o okamžité zrušení pracovního poměru /mutatis mutandis to platí i pro projednávání výpovědí z pracovního poměru

podle § 46, odst. 1, e, f zák. práce/, povinen v důkazním řízení postupovat takto :

1. Zjistit, jaké chování je v souvislosti se zrušením pracovního poměru pracovníku přičítáno. Šlo-li o podepsání Charty 77, byl soud povinen obsah tohoto dokumentu při ústním jednání k důkazu konstatovat :
2. Poté byl soud povinen toto chování na základě dalších provedených důkazů samostatně zhodnotit s hlediska zákonného důvodu u okamžitého zrušení pracovního poměru, tj. s hlediska, zda tímto chováním pracovník ohrozil bezpečnost státu. V této souvislosti by muselo být v rámci dokazování prokázáno, že na štrně pracovníka
 - a/ nešlo o pouhé oprávněné využití práv a svobod, zaručených československým i mezinárodním právem, jako je např. svoboda projevu /čl. 28 Ústavy/ nebo dokonce o plnění ústavně uložené povinnosti, jako je např. povinnost dbát o plné uplatnění socialistické zákonnosti v životě společnosti podle čl. 17 odst. 1 ústavy, která nepochybně zahrnuje i povinnosti pečovat o důsledné plnění závazků, které na sebe brala ČSSR přistoupením k mezinárodním paktům o občanských a politických právech a o hospodářských, sociálních a kulturních právech vzala, protože neplnění těchto závazků je z právního hlediska deliktem;
 - b/ nešlo o případné vybočení z uvedených práv a svobod, avšak bez specifického následku zákoníkem práce předvídaného;
 - c/ došlo k vybočení z uvedených práv a svobod, a to s tím následkem, že byla ohrožena bezpečnost státu. Protože by muselo dojít o jednání pro stát nebezpečné a protože čs. socialistický stát není ve smyslu ústavy totožný se stranickým či státním aparátem, ale je to organizovaný pracující lid, jemuž v ČSSR patří veškerá moc /čl. 2, odst. 1, ústavy/, musel by se soud konkrétně zabývat otázkou, zda a je toto jednání ohrozilo vnější nebo vnitřní bezpečnost čs. státu jako organizovaného pracujícího lidu.

1. V žádném z těchto pracovních spisů nebyl tento důkaz proveden. Se zřetelem k tomu, že prohlášení Charty 77 v ČSSR nikde publikováno nebylo, nezná je ani soud, který rozhoduje o okamžitém zrušení nebo výpovědi pracovního poměru, kde jediným důvodem je podpis tohoto dokumentu. Přesto soud nepovažuje za potřebné ani obsah tohoto prohlášení konstatovat a všechny návrhy na provedení tohoto důkazu v řízení jsou odmítnuty. Sama tato skutečnost dostatečně charakterizuje povahu a zápas soudního jednání v těchto věcech. Soudní jednání probíhá přitom prakticky s vyloučením veřejnosti, neboť s výjimkou sporů, který vedl Zdr. Mlynář, kdy soudnímu jednání byli přítomni i zahraniční dopisovatelé, se užívá již osvědčené praxe "organizované veřejnosti". Jednání se koná v "malé" jednací síni, odkud jsou navíc odstraněny židle a "vetupenky" shodou okolností dostávají zásadně příslušníci StB, prokuratury nebo soudního personálu.

3. Výkon práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů musí být v souladu s pravidly socialistického soužití /čl. 1 zák. práce/. Toto pravidlo jistě nepřipouští, aby tak závažný zásah do pracovního poměru jako je okamžité zrušení ev. výpověď byl spojován s pouhým objektivním následkem pracovníkovy chování.

Kdyby tedy soud zjistil, že pracovník svým chováním objektivně ohrozil bezpečnost státu, musel by se dále zabývat otázkou, zda pracovník tento následek způsobil zaviněně, tj. úmyslně nebo z nedbalosti,

4. konečně byl soud povinen zabývat se s ohledem na konkrétní

obsah pracovního vztahu se zaměstnavatelskou organizací otázku, zda setrvání pracovníka v organizaci do uplynutí výpovědní lhůty není možné bez ohrožení zdárného plnění úkolů organizace.

V celém rozsahu zatěžuje důkazní břemeno žalovanou zaměstnavatelskou organizací, která pracovní poměr jednostranně zrušila /vypověděla/. Soud ji nesmí nijak preferovat, protože účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení a soud je povinen sejmout jim stejně možnosti k uplatnění jejich práv /§ 180.s.ř./.

X X X X X X X X X

Před soudy 1. stupně proběhla již řada sporů, kde signatáři žalovali o neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru podle § 53/1/b,c, nebo o neplatnost výpovědi prac. poměru podle § 46/1,e,f zák. práce. Přes jednotlivé difference v nepodstatných otázkách lze již stanovit hlavní přístup soudu k těmto sporům i způsob jejich rozhodování.

V jednání a posléze v rozhodování soudu o těchto věcech má klíčovou úlohu soudelem vyžádané stanovisko Generální prokuratury ČSSR /s nečitelným podpisem/, které v jedné a téže verzi figuruje v každém soudním spise.

V tomto stanovisku se tvrdí mj., že obsah tzv. "Prohlášení Charty 77 z ledna 1977 je celkově zaměřena proti společenskému a státnímu zřízení republiky, je v něm útočeno proti základnímu společenskému principu zakotvenému v čl. 4 ústavy, je vyzýváno k akcím, které nejsou v souladu s čl. 29 ústavy a v rozporu s čl. 19, 29, 34 ústavy je požadována volnost organizovat protilidevotní a protisátvní činnost. S ohledem na tyto okolnosti je tzv. "Prohlášení Charty 77" objektivně způsobilo ohrožovat socialistické společenské a státní zřízení republiky a je nerozhodné, že tento škodlivý účinek nenastal.

V jednom rozsudku se po této situaci v odůvodnění dovozuje: "Proto soud ohledně tohoto důvodu okamžitého zrušení pracovního poměru dospěl k závěru, že je plně dán, neboť jednání ohrožující bezpečnost státu je prokázáno a vzhledem k jeho závažnosti i ohrožení plnění úkolů organizace."

Soud vede dokazování tak, že navrhovatelům /signatářům Charty 77/ jejich důkazy buď odmítá nebo je sice formálně nechá provést, ale při jejich hodnocení k nim nepřihlíší, jako by nebyly provedeny, resp. zhodnotí je jako nevýznamné pro závěr v té či oné věci. Rozhodnutí je vždy fakticky založeno pouze na uvedeném stanovisku Generální prokuratury ČSSR.

Ust. § 157, odst. 2 s.s.ř. stanoví, že v odůvodnění rozsudku uvede soud podstatný obsah přednesů, stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má za prokázány a které nikoli, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl další důkazy, a posoudí zjištěný skutkový stav podle příslušných ustanovení, jichž použil.

Postupuje-li soud tak, jak bylo v předchozím výkladu naznačeno, nemůže dostát ani těmto zákonným směrnicím. Nebylo-li přesvědčivé a průkazné provádění důkazů ve vlastním soudním řízení, nemůže být přirozeně přesvědčivé ani odůvodnění rozsudku. Tím méně pak může takové soudní rozhodnutí působit výchovně /§ 157, odst. 3, o.s.ř./, aspoň pokud se za hlavní metodu "výchovy" nepovažuje strach. Zastrahování občanů v rozhodování pracovních sporů setva však lze sloučit s výchovným posláním soudu ve smyslu čl. 97 Ústvy, které veškerým působením mají vychovávat občany k "čestnému plnění povinností ke státu a společnosti".

X X X X X X X X X

V dalším bude účelné zabývat se stanoviskem Generální prokuratury jako důkazem v občanskoprávním řízení.

Ukolem prokuratury je podle čl. 104 ústavy dozor nad důsledným prováděním a zachováním zákonů a jiných právních předpisů státními orgány, organizacemi i občany. Prokuratura však nikterak nepřísluší závazný výklad ústavy, tj. ani hodnocení toho, zda Charta 77 je v souladu či v rozporu s Ústavou ČSSR. Pokud by podpis tohoto dokumentu byl podle prokuratury trestným činem, měla by podat proti signatářům obžalobu pro trestný čin. /Do rozhodnutí soudu by se však považovali za nevinné/. Tak tomu však není a proti žádnému signatáři Charty 77 není, pokud je známo vedeno trestní řízení pro podpis xprohlášení.

Stanovisko gen. prokuratury by v těchto civilních sporech bylo považovat za důkaz pouze ve smyslu úst. § 125 o.s.ř., ve kterém se mj. uvádějí i zprávy o vyjádření orgánů. Uvedené stanovisko však takovým důkazem není a nemůže být, protože neobsahuje a neuvádí žádné skutkové okolnosti, které by soud mohl podle své vlastní úvahy volně hodnotit /§ 132 o.s.ř./, nýbrž samostatné hodnocení, které pro soud není a nemůže být nijak závazné a ani směrodatné, protože by se tak ztížilo a ev. zcela znemožnilo poznání skutečného stavu a posuzování věci. Stanovisko Gen. prokuratury nutno tedy považovat za prostou informaci o názoru prokuratury, která v občanskoprávním řízení nemá více práva než účastník /§ 35 o.s.ř./.

Vzhledem k povaze věci i tohoto stanoviska nelze je jistě považovat za důkazní prostředek ve smyslu § 127, odst. 4 o.s.ř., podle něhož místo posudku znalce lze použít potvrzení nebo odborné vyjádření příslušného orgánu, o jejichž správnosti nemá soud pochybnosti. Stejně tak nemá toto stanovisko povahu veřejné listiny /§ 129 o.s.ř./ nebo rozhodnutí příslušného orgánu ve smyslu § 135, odst. 2, o.s.ř.

Obsah tohoto stanoviska má a musí být tedy s hlediska provádění důkazů, jehož cílem má být co nejúplněji zjistit skutečný stav věci, prokázán a dokázán během řízení. Hodnocení důkazů, které provádí soud, se musí vyrovnat s námitkami a důkazy, které během řízení byly uvedeny proti tomuto vyjádření orgánu.

x x x x x x x x x x x

V těchto pracovních sporech, jež jsou rozhodovány na základě a podle citovaného stanoviska, je dále zvláštní to, že soud si je vyžádal sám, z vlastní iniciativy, ačkoli do řízení podle § 35 o.s.ř. vstoupil prokurátor, jemuž by patřilo, aby v řízení uvedené stanovisko odůvodnil a to vzhledem k posuzované věci, nikoli se na ně pouze odvolal. Přitom soud v jednom sporu odmítl důkaz navrhovatele, aby byl k jednání jako svědek předvolán zástupce Generální prokuratury ve věci podpisu Prohlášení Charty 77 jako trestné činnosti, jemuž by bylo možno klást otázky účastníkům řízení a tak prověřit správnost tvrzení, že podpisem Prohlášení Charty 77 byla ohrožena bezpečnost státu.

Soud svým postupem fakticky uznává stanovisko Gen. prokuratury za důkaz v rozporu s uváděnými ustanoveními os. ř. - který nejen že nepotřebuje ověření, ale vlastně ani nemůže být ověřován, pokud jde o správnost neb o pravdivost tvrzení v něm obsažených. Důsledky tohoto postupu jsou nasnadě.

Na základě tohoto jednotného obecného stanoviska Gen. prokuratury již jsou či budou potvrzeny desítky okamžitých zrušení pracovního poměru nebo výpovědí z pracovního poměru signatářů Charty 77, pokud po těchto zkušenostech se soudního rozhodování se vůbec budou všichni postižení domáhat ochrany svých práv u soudu. Domyšlen do důsledku, znamená tento přístup soudu k procesním

i materialním předpisům, ke způsobu dokazování a hodnocení důkazů, že by tak bylo lze signatáře Charty 77 pro jejich podpis, kdyby měla moc takový záměr, odsoudit třeba i trestně podle různých ustanovení hlavy první trestního zákona /trestné činy proti republice/ ev. včetně uložení maximálních trestů. V této relaci jde - opravdu jen o rozdíl kvantitativní. - Tento závěr je velmi znepokojivý a s hlediska socialistické zákonnosti a zajištění občanských práv a nepříjemně oživuje reminiscence na smutně proslulé "procesy".

Stanovisko Gen. prokuratury o Prohlášení Charty 77 je jak celkově, tak i pokud jde o jednotlivá tvrzení, nepravdivá. Prohlášení Charty 77 neútočí např. proti vedoucí úloze KSČ ve státě a společnosti /čl. 4 ústavy ČSSR/; kritiku určitých mimoústavních a mimoprávních metod politického aparátu nelze prohlašovat za útočení proti samé vedoucí úloze KSČ; stejně tak nepravdivé je tvrzení, že vyzývá k akcím, které nejsou v souladu s čl. 29 ústavy, tím méně pak požaduje volnost organizovat protilidovou a protistátní činnost. Každý, kdo Prohlášení Charty 77 jen četl, ví, že se tam nic takového - ani přímo ani nepřímo - nepožaduje. Proto je také věcně neodůvodněný a nepravdivý závěr stanoviska Gen. prokuratury, že Prohlášení Charty 77 je objektivně způsobitelné ohrožovat socialistické společenské a státní zřízení republiky.

Protože však, jak řečeno, soud odmítl důkaz Prohlášením Charty 77, nepřipustil rozbor a srovnání obou textů, znemožnil v této otázce, rozhodující pro výsledek sporu, zjištění skutečného stavu věci v konkrétním případě. Přitom soud, kdyby opravdu sledoval tento cíl, by jistě měl a mohl v rámci dokazování a posléze hodnocení důkazů zaujmout stanovisko k otázce, zda a jak lze ohrozit bezpečnost státu požadavkem důsledného dodržování a platného čs. právního řádu a kritickým poukazem na nedostatky v tomto ohledu, pokud se týče práv a svobod občanů. Jaká je to logika, která v požadavku důsledného zachování ústavy a platných čs. zákonů ve vztahu k právům občanů shledává ohrožení bezpečnosti státu, územní celistvosti a obranyschopnosti státu, nebo dokonce ohrožení socialistického společenského zřízení našeho státu v rámci spojení států socialistické soustavy, jak se na základě stanoviska Gen. prokuratury tvrdí v jednom vyjádření žalované organizace. Fantazii se tu zřejmě žádné meze nekladou. Jednání FS ČSSR v dubnu 1977, které se zabývalo stavem socialistické zákonnosti, nic takového nekonstatovalo, ačkoli by mu náleželo tak učinit, kdyby považovalo Chartu 77 za neústavní nebo dokonce protiústavní záležitost.

Podle výkladu § 53/1/písm.c/ zák. práce, jak byl dán na semináři soudů NS ČSSR a NS ČSR a NS SSR /viz Sbirka rozhodnutí, čl. 51/1975/ se ohrožením bezpečnosti státu rozumí také takové jednání pracovníka, z něhož nebezpečný následek sice nenastal, ale jde o jednání, z něhož konkrétně a bezprostředně vyplývá ohrožení bezpečnosti státu.

V žádném pracovním sporu žádný důkaz o takovémto konkrétním a bezprostředním ohrožení bezpečnosti státu podpisem toho nebo onoho signatáře Charty 77, ev. odmítnutím podpisu tzv. anticharty podán nebyl, protože to zřejmě není možné.

Vxxk

Úvaha nad stanoviskem Gen. prokuratury, na jehož základě jsou rozhodovány pracovní spory signatářů Charty 77 a další analogické spory, vede k dalším otázkám. Konsekventně domyšleno, uvedené stanovisko Gen. prokuratury znamená, že všichni signatáři Charty 77 měli být vlastně okamžitě propuštěni. Ani výpovědi z pracovního poměru se podle něj nejeví jako přiměřená forma ukončení pracovního poměru, když pracovník svým podpisem Prohlášení Charty 77 ohrozil bezpečnost státu, tj. ochranu integrity státního zřízení, územní celistvosti, obranyschopnosti a mezinárodně-

ních vztahů státu.

Stanovisko Gen. prokuratury není udržitelné ani z logického hlediska.

Kdyby podpis několika set lidí pod Prohlášením Charty 77 měl ohrožit bezpečnost státu, muselo by jít o trestnou činnost. Vyšetřování však žádnou trestnou činnost neprokázalo. Nešlo-li o trestnou činnost, znamená to, že bezpečnost státu nemohla být být ohrožena. Jestliže tedy "škodlivý účinek /tj. ohrožení bezpečnosti státu/ nenastal", pak právě - vzhledem k výše uvedeným závěrům - proto, že tu žádné jednání, které by ohrožovalo bezpečnost státu, nebylo. Proto závěr stanoviska Gen. prokuratury, že prohlášení Charty 77 je objektivně způsobilé ohrožovat socialistické společenské a státní zřízení republiky, nemůže obstát v logické kritice. Tudiž i všechny závěry, které vyplývají z této mylné premisy, o zákonných důvodech pro okamžité zrušení či výpovědi z pracovních poměrů signatářů jsou neodůvodněné.

Soud při rozhodování těchto sporů se v této souvislosti vůbec nezabývá tím, že podle čl. 21 Ústavy ČSSR a podle zák. čl. I zák. práce všichni občané mají právo na práci. Z těchto ustanovení samotných, zvláště však ve spojení s jinými ustanoveními ústavy /o rovnosti občanů, svobodně projevu apod./ jednoznačně vyplývá, že právo na práci mají všichni občané bez ohledu na své politické názory a postoje.

Protože soud si předem obstaral stanovisko Gen. prokuratury, podle něhož rozhodoval, odmítl další důkazy, ačkoli byly významné s hlediska rozboru platného čs. pracovního zákonodárství a zjištění, zda okamžité zrušení nebo výpověď z pracovního poměru pro podpis Prohlášení Charty 77 jsou slučitelné s normami čs. pracovního práva.

Šlo zejména o konstatování obsahu mezinárodní dohody č. 111 v rámci MOP /Mezinár. organizace práce/, k níž přistoupilo i ČSSR a o stanovisko fed. mín. práce a soc. věcí k odůvodnění novelizace §§ 46 a 53 zák. práce na jednání Mezinárodní organizace práce v r. 1975. Změny zákoníku práce z r. 1969 byly totiž předmětem častých kritik, protože byly v rozporu s mezinárodně přijatými dohodami, zejm. dohodou č. 111, potvrzenou i ČSSR v rámci MOP, která zakazuje diskriminaci pracovníků z politických důvodů. Podle zápisu č. 36 OIT, 60. zasedání v Ženevě /Zpráva komise znalců o uplatňování dohod a doporučení/, učinil vládní představitel ČSSR prohlášení, v němž odůvodnil revizi §§ 46 a 53 zákoníku práce. Po jeho vysvětlení učinili členové příslušné sekce prohlášení, v němž se mj. uvádí: "Je důležité, aby tyto změny byly propagovány a skutečně uplatňovány. Je třeba zdůraznit, že neshodu v politických rozhodnutích nebo politických názorech nelze považovat za vázanou na bezpečnost státu, nýbrž za věc vztahující se k svobodě myšlení. Je důležité uplatňovat literu, ale také ducha dohody.

Ačkoli tyto okolnosti mohly být velmi důležité pro výklad pojmu "ohrožení bezpečnosti státu" v § 53/1/c/ zák. práce, při nejmenším stejně důležité jako uvedené stanovisko prokuratury, soud se odmítl jimi zabývat, že soud je nezávislý a vyloží si zákon sám.

x x x x x x x x x x x

Soud má vykládat zákony a právní předpisy tak, jak mu to ukládá čl. 102 Ústavy. Tento výklad není libovolný, ale platí pro něj určitá pravidla a postupy. Tak jako je jednotný čs. právní řád, který tvoří jednotnou logicky uspořádanou soustavu právních norem, tak zásadně má být i jednotný jeho výklad v soudním rozhodování. Soud má při interpretaci právní úpravy ve vztahu k posuzované věci vycházet ze všech právních norem, jež se týkají. Tzv. že v těch to sporech je povinností soudu brát v úvahu Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských,

sociálních a kulturních právech, jež FS ČSSR schválilo, prezident ČSSR ratifikoval a MZV ČSSR publikovalo ve Sbírce zákonů ČSSR, pod č. 120/1976, takže se nepochybně staly též integrální součástí čs. právního řádu. Čl. 2 tohoto druhého paktu obsahuje závazek ČSSR, že práva v něm formulovaná se budou uskutečňovat bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy, pohlaví, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního a sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Soud při rozhodování sporů, v jejichž základu je právě postoj k Paktům jako organické složce čs. práva a následkům, jež z této skutečnosti vyplývají pro státní orgány i pro občany, se skutečně povahou a problematikou Charty 77 vůbec meritorně nezabývá a zabývat nechtěl.1/

Tím však byly popřeny ústavní a zákonné zásady soudního rozhodování, což nutně vedlo k tomu, že v soudním jednání nelze pak zjistit objektivní pravdu, ale řízení se mění v instrument prosazování určitého postupu, který moc praktikuje vůči signatářům Charty 77 a těm, kdož jim vyjadřují své sympatie nebo podporu. Tím je ovšem degradován soud, je negována jeho funkce nenahraditelné právní záruky občanských práv a svobod^{2/}, zákonnosti a spravedlnosti se všemi negativními konsekvencemi, jež z toho vyplývají pro právní vědomí lidí, pro pocit jejich právní jistoty či nejistoty, pro obecnou mravní úroveň společnosti. Tyto jevy se zprostředkovaně promítají v celkovém chování lidí, v jejich postoji k veřejným věcem, k politické moci, ke státu.

1. Dr. Rubes v poznámce k § 152 o.s.s.r. o hodnocení důkazů uvádí, že tzv. zásada volného hodnocení důkazů není libovůle. "Jde o složitý myšlenkový proces, opírající se formálně o určitá logická pravidla a věcně o obecnou zkušenost soudců. Tyto úvahy jest pak vyjádřit v odůvodnění rozsudku /§ 157 odst. 2". - Občanský soudní řád, notářský řád a předpisy souvisící, Orbis 1975, str. 54/. V soudních rozsudcích, těchto právních sporů šlo, pohřchu, o jiný proces, jehož určitou stránku vystihují poznámky soudců, kteří tyto spory nemuseli rozhodovat, o soudcích, kterým tento úkol připadl, a jež vystihují v ČSSR velmi běžný "morální" přístup k takovému záležitosti: "XY /předseda, předsedkyně senátu/ je jinak slušný člověk, ale co má nebo co máže dělat". Takový je tedy i mezi soudci běžný názor na současnou realizaci ústavní zásady nezávislosti soudů.

2. Nezastupitelnou úlohu soudnictví při zajišťování zákonnosti v oblasti občanských práv a svobod a rozdíl mezi ním a administrativou v této relaci - vystihl výrazně K. Marx rozlišením soudu a cenzora: "Cenzor nemá jiný zákon než svého představeného. Soudce nemá jiného představeného než zákon. Ale soudce je povinen interpretovat zákon tak, aby mohl být aplikován na jednotlivý případ, je povinen říci, jak on mu rozumí po svědomitém přezkoumání; cenzor je povinen rozumět zákonu tak, jak je mu sto jednotlivý případ oficiálně interpretován. Nezávislý soudce nepatří ani mě, ani vládě. Závislý cenzor je zde orgánem vlády." /Marx-Engels, Spisy, sv. 1 str. 81- Formulace jistě pozoruhodná i pro posuzování současné reality justice u nás.

Není podstatné, že se to nyní týká jen určité omezené skupiny lidí. Nebezpečí porušování těchto právních záruk zákonnosti je právě v tom, že vyvolává obecný pocit nejistoty. Vždyť jaké jsou záruky, že jindy, v jiném případě, se nebude takto postupovat proti jiným lidem. Jaka je jistota, že ti nebo oni občané, kteří jsou či cítí se dotčeni ve svých právech, se domohou u soudu jejich ochrany, že dosáhnou spravedlnosti.

Právě tyto zprostředkované důsledky jsou zároveň důsledky dlouhodobě působící k morálnímu poklesu a rozkladu nejen samotného soudnictví, ale celé společnosti. V čs. společnosti, kde společenská prestiž soudnictví pro procesy z 50 let i pro některá pozdější

rozhodnutí není příliš vysoká, by bylo i s hlediska moci vhodné uvážit, komu a čemu prospěje, bude-li právě v souvislosti s Chartou 77, usilující o dodržování práv a svobod čs. občanů, ve snaze moci o nejhrůznější pronásledování a ponižování jejich signatářů ponižováno i soudnictví.

V této souvislosti je vhodné připomenout slova sovětského akademika M.S. Strogoviče o tom, že "vynesení nezákonného a neodůvodněného rozsudku způsobuje vždy těžkou morální škodu konkrétním osobám i společnosti, znamená vždy přezíravý, ledabýlý, nepřipustný poměr k morálním hodnotám, třebaže péče o ně je neméně povinná a nezbytná než péče o materiální hodnoty". Když pak píše o nejvyšším principu sovětské soudní organizace a soudního řízení, o nezávislosti soudců a jejich podřízení jenom zákonu, zdůrazňuje, že to je nejenom právní, ale i morální princip. "Tento princip ukládá soudcům povinnost rozhodovat soudní věci podle svědomí, podle přesvědčení, docházet v rozhodnutích jen k takovým závěrům, o jejich správnosti jsou pevně a neviklatelně přesvědčeni". Soudci mohou tuto právní i mravní povinnost splnit, jen když pevně stojí "na půdě zákonnosti, na půdě mravnosti... Jen ten soudce, který tak postupuje, má nejen právní, ale i morální právo soudit." /Suděbná etika, předmět i sušnost, Sov. gos. i pravo, č. 12 r. 1971, str. 94, 96/.

Uvedená rozhodnutí učinily zatím soudy 1. stupně. Zbývá ještě naděje, že odvolací soudy mohou tato vážná skutková i právní pochybení soudů 1. instance, abychom užili terminologie obvyklé pro odvolání, napravit. Naděje je to malá, ale snad přece. A když ne, pak tedy nezbyvá než obměnit staré úsloví "Fiat justitia, pereat mundus", na "pereat justitia, fiat voluntas potestatis". Zůstává jen stará otázka: Qui prodest?

Prezident Československé socialistické republiky
Dr. Gustáv H u s á k
P r a h a - H r a d

Pane presidente,

rozhodl jsem se napsat Vám tento dopis, jak^o nejvyššímu ústavnímu činiteli země, s jehož nemalou mocí je spojena i nemenší odpovědnost za tvorbu a realizaci politické linie společenských poměrů a dodržování zákonnosti. Obracím se na Vás, i když vím, že nejsem sám, kdo Vám píše a obrací se na Vás se svými stížnostmi. Patřím mezi ty, kteří se dopustili pouze toho hříchu, že připojili svůj podpis pod prohlášení Charty 77 a proti nimě se proto používají jakékoliv prostředky bez ohledu na platné zákony. Nepatřím však mezi ty, které označuje pan Bilak za "traviče studní a rozséváče moru", ale ani mezi ty, kteří by "křičeli přestaňte" /aktiv Stře-
dočeského kraje v parku kultury J. Fučíka/. Jsem si plně vědom odpovědnosti za svůj podpis pod prohlášení Charty a nemám ani dnes pocit, že bych měl na svém stanovisku cokoliv měnit, zvláště když v poslední době akce státní bezpečnosti a úřadů, vedené proti mně, i mojí rodině, plně potvrzují oprávněnost zásad, obsažených v tomto dokumentu.

Chci Vás pouze upozornit na ty skutečnosti, které díky ústředně řízené lživé a pomlouvačné kampani proti signatářům Charty 77, mají za následek, že orgány bezpečnosti a aparát státní správy se dopouštějí hrubých protizákonností, diskreditují v očích veřejnosti vše co je, zatím ještě alespoň symbolicky, se jménem socialismu, spojeno. K tomu, pane presidente, nelze mlčet, tady nejde pouze o osobní problémy, zde jsou opět v sázce všechny základní demokratické i humanistické hodnoty, k nimž se socialismus vždy hlásil.

Patrně jste informován a od svého ministra vnitra dostáváte řadu hlášení o úspěšných akcích, vedených orgány Státní bezpečnosti proti občanům, kteří se pod Chartu 77 podepsali. V hlášeních se jistě objevují počty a jména lidí; kolik jich bylo zatčeno a vyslýcháno, kolik domovních prohlídek bylo již provedeno, kolik dalších se chystá. Stejně dokonale jste informován i o stáletrvajících vyšetřovací vazbě spisovatele Václava Havla, publicisty Jiřího Lederera a režiséra Oty Ornesta. Méně však asi víte o formách

a prostředcích, jimiž Státní policie pracuje, jak přímo řídí akce, v nichž se rozhoduje o tom, kdy a kolik lidí bude svévolně vyhazeno z práce a zbaveno obživy a pokud již pobírají důchod, jaké kroky se v těchto dnech dělají, aby byli i o tento skrovný prostředek obživy připraveni. Inspirátoři a organizátoři těchto akcí se nezastavili ani před tak otřesným činem, jako bylo znesvěcení pohřbu vzácného a velkého člověka - profesora J. Patočky. V porovnání s tím téměř směšně vypadá další úspěch orgánů ministerstva vnitra, které zabavily několik stovek řidičských oprávnění a technických průkazů vozidel, kdyby i zde nešlo o součást rozsáhlé, úředně řízené akce.

Vedle toho, státem řízené sdělovací prostředky, včetně úředního tiskového orgánu KSČ, rozpoutaly pomlouvačnou kampaň a stále v ní pokračují. Tato kampaň směřuje k jedinému srovnání - srovnání s padesátými léty, kdy jste byl i Vy jednou z obětí kampaně stejného druhu. Když Čs. rozhlas a ostatní sdělovací prostředky označily popraveného O. Šlingu za odhaleného a usvědčeného zrádce, odsouzeného jako nepřítel socialismu a agenta kapitalismu, zpochybnily nejen usnesení o jeho rehabilitaci již z r. 1963, ale i ostatní rehabilitace, včetně Vaší.

Kdo jiný než Vy, pane presidente, by měl pochopit a učinit vše, aby se zabránilo opakování podobného porušování zákonnosti z let padesátých. Vždyť dodržování zákonnosti nebo její porušování je děditelné, týká se všech občanů této země, všech, ať stojíme na jakémkoli místě a v jakékoli funkci. Nemusím připomínat to, co už historie potvrdila: roztočení mlýnů v padesátých letech, mlčení k nezákonným akcím, to vše vedlo posléze k rozdracení i těch, kteří tato kola roztáčeli.

Právě poučení z hrůzných zkušeností 50 let vyústilo počátkem r. 1968 ve společné úsilí všech poctivých lidí nejen o nápravu zločinů na nevinných obětech, ale především o vytvoření trvalých záruk právní jistoty a humanismu, jako elementárního základu naší společnosti. Je paradoxní, že právě rok šedesátý osmý umožnil nám oběma se na tomto pokusu podílet, Vám ve funkci místopředsedy vlády a mě ve funkci tajemníka MV KSČ v Praze. Méně paradoxní však už je, že když jsem se svých postojů a přesvědčení nevzdal ani po vstupu vojsk Varšavského paktu na území naší země, vrátil jsem se opět tam, odkud jsem vyšel a síce do dělnického prostředí, jako předtím už několikrát vždy, když jsem se pro své přesvědčení a stanoviska dostal do rozporu s oficiální politikou.

Od roku 1969 pracuji jako lesní dělník v okrese Č. Lípa. Po celou dobu, téměř 8 let, jsem pod neustálou kontrolou, dohledem a nátlakem státní bezpečnosti a vystaven po tuto dobu přebýrnému množství falešných obvinění, provokací a šikán. Není to poprvé, co jsem za své přesvědčení a postoje persekueván, zvykl jsem si na ně, bylo mi jasné, že jde o persekuci za máji politickou činnost v minulosti, kdy spolu s většinou občanů jsem byl přesvědčen, že socialismus má reálnou šanci naplnit ideály humanismu a splatit tak svůj dluh této zemi a jejím tradicím.

Události od podpisu Charty 77 jsou však pro mne alarmující. Mám pocit, že jde o záměrnou a cílevědomě řízenou akci Státní bezpečnosti, nejen izolovat mne od veřejnosti a okolí, znemožnit mne společensky, ale že jde o jakousi totální moji likvidaci, směřující k tomu, že budu zbaven obživy, existenčním a majetkovým postihem a posléze zbaven i osobní svobody.

Jak si mám, pane presidente, vysvětlit řadu dalších opatření, která se proti mně v posledním období vedou a o nichž Vám píší.

Konkrétním podnětem k zahájení represe vašeho druhu proti mně, byl pomlouvačný a lživý článek v deníku "Práboj", orgánu severočeského KV KSČ, pod názvem "Signatář, chalupář, elitář Ladislav Lis a další". Tento článek, opírající se o materiály z mých výslechů na STB Ústí nad Labem, je záměrně zkreslen a interpretován tak, abych v očích veřejnosti se jevil jako element, kterému se vlastně po r. 1968 nic nestalo a který si jako elitář dobře žije.

Cituji Práboj : aktivní činností v letech 1968-1969 se tak unavil, že po skončení "obrodného procesu" byl "uznán" částečně práce neschopným s přiznáním patřičného důchodu. Než se tak stalo stačil si koupit chalupu.../vyřídil si nové ocenění, nový odhad.../. Ke svému důchodu si zde sám našel zaměstnání u Čs. lesů Zahrádky, okres Česká Lípa". Posuďte sám, pane presidente, jaký jsem "elitář a zaprodanec". Jsem synem dělníka - socialisty a komunisty. Bylo nás sedm sourozenců. Sám jsem se vyučil zámečníkem. Od r. 1941 jsem byl aktivním účastníkem protifašistického odboje a od r. 1943 jsem členem KSČ. Již v r. 1953, tj. v době, kdy jste byl nezákonně tehdejší mocí z rozhodnutí politického vedení vězněn, mě byly uloženy dvě stranické dtky s výstrahou, potvrzené politickým bytem ÚV KSČ a byl jsem poté odvolán z funkce předsedy ÚV ČSM. Stranické řízení bylo proti mně vedeno opět v letech 1956 a v r. 1961, kdy jsem byl jako pracovník ÚV KSČ vyloučen z KSČ a tehdejším vedením strany již tenkrát na základě falešného obvinění STB označen za nepřítele strany a lidu, za agenta pracu-

jícího pro jugoslávskou rozvědku a po dlouhém vyšetřování spolu s dalšími /odsouzen pouze k fyzické práci/, k fyzické práci jak znělo tehdy usnesení ÚV KSČ proto, že došlo k reorientaci politické linie strany a procesy s projugoslávskou skupinou se již nehodily do nové politické konstalace zahraniční politiky. V období let 1961-1964 jsem pracoval tedy jako dělník Prámostavu Pardubice v Chomutově.

Nyní tedy pracuji opět jako dělník u Čs. státních lesů v České Lípě, ačkoliv jsem mezitím vystudoval právnickou fakultu University Karlovy a není mi dovoleno pracovat v oboru. Můj výdělek jako "elitáře" při práci rubače se pohyboval v rozpětí 2.000 - 2.500 Kčs měsíčně v důsledku dlouhotrvající těžké práce u mne došlo k vážnému poškození páteře a oboustrannému chronickému zánětu loketních kloubů.

V červnu 1976 mně byl proto přiznán částečný invalidní důchod ve výši 700,- Kčs, i nadále pracuji jako lesní dělník s příjmem cca 1.000 Kčs měsíčně. Nyní mám být o své zaměstnání i o částečný invalidní důchod připraven v rámci sankcí pro mou občanskou aktivitu. Okresní posudková komise v České Lípě spolu s vedením OÚNZ na popud STB totiž rozhodly o předčasném prověření mého zdravotního stavu, ač nejsou místně příslušny a není k tomu žádný důvod. Současně Okresní výbor KSČ rozhodl a uložil vedení Lesního závodu v České Lípě propustit mne okamžitě ze zaměstnání. Jediný důvod je opět můj podpis Charty 77. Kdyby, pane presidente, postihlo toto opatření pouze mne, bylo by to bolestné a těžké. Opatření OV KSČ a vedení závodu, podnět se podepsal i ZV ROH, však postihuje nejen mne, ale především má dvě nezletilé děti - tři letou dceru a 7mi měsíčního syna, kteří jsou zcela odkázáni na mou výživu. Na tomto případě vidíte, jak se v praxi realizuje sociální program, základní ústavní práva a mezinárodní dohody, k nimž ČSSR přistoupilo. Nebyl jsem a nejsem odsouzen ani trestně stíhán, práci lesního dělníka však nesmím vykonávat.

Tímto rozhodnutím však pro mne existenční postih neskončil. Jak jsem se dozvěděl a jak je zřejmé z dalších akcí státní moci má mně být znemožněno najít si zaměstnání kdekoliv jinde v rámci okresu Česká Lípa. Bydlím zde totiž od r. 1969 ve své rekreační chalupě a jedním ze záměrů celé kampaně je, mně o ní připravit a z okresu Česká Lípa mně vyštvať, jak mi již nejednou orgány STB naznačily.

V poslední době dostávám řadu anonymních dopisů, vyhrožujících z

zabitím mně, mé ženě i dětem, podpálením střešny nad navesou atd.

Po zveřejnění vyřhaného článku v deníku Práboj se konala v Českolipské továrně výstavníka o signatářích Charty 77 a o mé osobě. Přitom byl činěn pokus o zorganizování pogromu s vytlučením oken a jiné.

Orgány STB bez povolení k domovní prohlídce vnikly pod pohrůžkou násilí do mého domku, když jsem zde nebyl a v přítomnosti mých dětí a ženy zde neoprávněně fotografovaly i předměty, které samy přinesly.

Jako většině signatářů mně byl odebrán - naprosto nezákonným způsobem řidičský průkaz na základě podvrženého a anonymního hlášení o dopravním přestupku, jehož jsem se nedopustil a když jsem to prokázal, zůstalo mé odvolání bez odpovědi.

18.2.1977 nám "neznámý pachatel" prořezal všechny 4 pneumatiky u nového vozu zn. Trabant. Místní velitel SNB odmítl vydat potvrzení pro pojišťovnu pro likvidaci škody, i když pneumatiky osobně viděl. Naopak vyšetřování byli občané, kteří mi v dané situaci poskytli pomoc.

O tom a dalších proušeních platního právního řádu jsem psal Generálnímu prokurátorovi v dopisech z 5.2.1977 a z 23.2.1977 opět bez odezvy. Moje družka - matka mých malých dětí byla xkx již několikrát přeložena na jiné pracoviště a ze strany vědecké instituce, kde pracuje na ni byl činěn nátlak, aby mne buď opustila, nebo podávala informace o mých politických názorech. V současné době je na mateřské dovolené. Protože se její iniciály objevily v Práboji, je bezprostředně ohroženo i dosavadní zaměstnání.

Tím však výčet šikán ze strany policie a úřadu zdaleka nekončí. Státní bezpečnost a bezpečnostní složky VB déle jak 3 měsíce vedou úsilovné a soustředěné pátrání se snahou vykonstruovat jakoukoli trestnou činnost z mé strany. Výsledkem jsou podrobovány desítky lidí z okolních vesnic, pracovníci statku, traktoristé, návštěvníci restaurací, kam docházím, pracovníci obchodů, kde nakupuji, zaměstnanci lesního závodu, polesí a hajní, s nimiž se pracovně stýkám, jsou dotazováni na mé politické názory, na to, čím krmím domácí zvířata, kde sklízím seno a jiné. Činí se na ně nátlak, jsou vystaveni pohrůžkám a jinému postihu. Výsledku jsou podrobeni i moji přátelé. Jsou zváni k výsledku na Státní bezpečnost bez řádného pozvání a zdůvodnění. Státní policie zneužívá své pravomoci, vyučívá strachu. Výslychaným jsou kladeny su-

gestivní obázky a je na ně činěn psychologický nátlak, opět s jediným cílem, opatřit si jakékoliv, třeba i falešné důkazy, které by umožnily další vystupňování nátlaku proti mé osobě. Opatření a šikány státní moci vůči mně jdou i do takových absurdností, jako je zákaz odběru odpadového masa pro mé psy nebo zákaz sekát trávu na seno v příkopech u silnic, ve škarpách a polních úvozech a nesečených pasekách v lese.

Z rozhodnutí Krajského národního výboru mám být vyloučen i ze Sdružení na ochranu přírody v okrese - i na ni by mohl působit škodlivý vliv Charty 77.

Cílem všech těchto opatření je zastrašit všechny okolní obyvatele i mé přátele od styku se mnou. Ani zdaleka jsem nevyčerpal všechny způsoby nátlaku, šikán, proušování zákonnosti, které se v mém případě projevují.

Je třeba k těmto skutečnostem, pane presidente, nějakého komentáře? Domnívám se, že nikoliv.

Naskytá se otázka, co vše ještě bude následovat, když ani útoky mne nezlomí a nepřinutí ke kapitulaci. Patrně nezbude než realizovat zatím anonymní výhrážky fyzickým terorem vůči mně a mým blízkým. Proti takové přesile se mohu bránit jenom sám a pouze prostředky, které jsou mi dostupné a se kterými v lese denně pracuji - nářadím dřevorubce.

Je mi známo, že v podobných podmínkách a obdobné situaci žije řada mých spoluobčanů. Vím také, že tyto a řada dalších akcí by se nemohly dít bez přinejmenším mlčenlivého souhlasu vyšších stranických a státních orgánů, nebo dokonce na popud některých vedoucích činitelů. Tyto akce jsou projevem strachu z pravdy, obsažené v dokumentu Charty 77. Strachu z toho, že by s myšlenkami, obsaženými v Chartě, souhlasili statisíce občanů. Jsou rozpoutány jako reakce na prohlášení Charty 77, která jak Vy a Vaše vedení dobře víte, neusiluje o nic jiného, než o naplnění platných zákonů a mezinárodních dokumentů, které se ČSSR zavázala svým podpisem plnit.

Samotný text Charty však nebyl nikdy a nikde publikován a občanům je tak odňata možnost posoudit jeho obsah a svobodně zaujmout stanovisko k věci občanských práv naší země. Je to v rozporu nejen s ústavou ČSSR, ale i s myšlenkami hnutí, které vedlo k vytvoření našeho společenského systému. Proto uskutečňování socialismu se tak dostalo do hlubokého rozporu se svými vlastními původními myšlenkami a cíli, které jsou natolik ohroženy, že považuji za svou povinnost i nadále usilovat o jeho naplnění.

V tomto úsilí mne posiluje i vědomí, že poctivých a statečných lidí v naší zemi je hodně a že jejich počet se nezměnil. Jen od zahájení kampaně proti Chartě 77 se počet jejich signatářů ztrojnásobil a množství občanů, kteří svůj podpis nepřipojují jen proto, že vidí zřetelně rozsah možných persekucí, je mnohonásobně vyšší.

Prohlášení Charty 77 si totiž politické a státní vedení této země vykládá nepřesně, jako akt mocensko politický, ale Charte 77 jde o zcela jiné cíle a její platnost jde za všechny vlády, státy, hranice a ideologie. - Jde jí o změnu vztahů mezi lidmi a naplnění smyslu lidského a občanského usilování. Byl bych rád, kdybyste toto úsilí pochopil, a pokusil se odstranit nesmyslné překážky, které naší zemi vrhají o řadu let zpět.

Ladislav L i š
Socnová 84
Hájenka "Peklo"
okres Česká Lípa

16.4.1977

172

Jiří Borěš

Jak jsme psali na zdi a vůbec

Když je národ v nebezpečí,
mluví zdi...

Christopher Logue

UŽ vidím, jak nějaký horlivý policista chňape po papíru, aby očekávaje přiznání spustil mašinérii trestního stíhání. Ale to, čeho by se snad mohl chopit, je staré a my byli tenkrát tak mladí, že by za to byla nanejvýš polepšovna. Docela se bavím při představě skoro třicetiletého odpadlíka mezi mladistvými polepšovanými.

Bylo to v sedmašedesátém na podzim : situace nám tehdy připadala povážlivě nahnutá, spisovatelům sebrali Literárky a suřili k váli sjezdu... A my, studentíci dvanáctiletky jsme jednou pozdě večer /v té době se ulice vyprazdňovaly mnohem později než dnes/ vyrazili vyzbrojeni školní plavenou křídou do ulic. Měli jsme potřebu burcovat a pevně jsme věřili, že je koho. Popsalí jsme Staré Město prostými ale výmluvnými nápisy : HENDRYCHLÁ DA. Postupovali jsme obezřetně od Národního divadla těsnou blízkostí Bartolomějské a Konviktské /pod svícem bývá tma, ale prdelky jsme měli sevřené/ k nábreží Kyjevské brigády /dnes se tam říká u Hopkirka/. Tam naše podloudná činnost vyvrcholila zlatým hřebem : HENDRYCHOVA KULTURNÍ REVOLUCE. Odtud, když jsme už téměř dobyli takřikajíc pádným slovem nepřátelského hlavního stanu, jsme se zaražení snadným postupem, v tušení léčky stáhli na Staroměstské náměstí, a v Celetné hodil Pavel poslední kousek křídý do kanálu, když proti nám vyrazilo policejní auto a olízlo nás reflektory. Policajti si nás nevšimli, ale křída byla nenávratně v kanálu a tak jsme šli dom.

Asi za měsíc přiběhl někdo z nás do školy vítězně se zprávou, že jsme ve Spiegelu. A opravdu : byla tam na fotografii zrovna naše Hendrychova kulturní revoluce Pavlovým neurovnaným rukopisem, jak stál při psaní na špičkách. Jedno heslo však uniklo pozornosti redaktora Spiegelu, anebo se i jím zdálo tenkrát příliš šilné : znělo moc nepěkně : KSČ x DEMOKRACIE a bylo zrovna blízko Bartolomějské. Smazali ho nejdřív, zbylo z něj jen to x, ale přesto jsem v následujících dnech zaslechl mezi lidmi několik rozpačitých a kritických reakcí právě na tenhle slogan. Teď mě napadá, s kolika nesouhlasy by se takové heslo sešlo dnes. Ale jistě by se něk-

do našel. Hodně by bylo těch, kdo by vehementně diskutovali o tom, co je vlastně demokracie, málo by jich bralo v potaz co je KSČ, jen nad tím křížkem by se ani dnes nikdo nepozastavil. Nějakej blázen by to určitě zkusil vynásobit.

Nešlo nám tehdy o volání o pomoc, ani o zoufalý protest, nedovedli jsme si představit, že by spisovatelé byli bez papíru, natožpak, že by vůbec neměli svaz nebo že by jim někdo bral psací stroje. Měli jsme potřebu burcovat a ani nás nepapadlo, že bychom snad silou výrazů mohli šetřit na horší časy. Ale to už souvisí s naší tehdejší chabou představivostí : ve škole nás učili, že vývoj společnosti jde furt dopředu směrem k dokonalosti ať se děje co se děje. A my byli srovna ta blbá generace, která už měla jisté stránky v Dějepisů na povel vytrhané od těch o rok, dva starších.

Potom se zdi do srpna odmlčely.

Když znovu promluvíly, bylo to už volání o pomoc a zoufalé výkřiky zaklínání absurdity. Vojažáci ve vyšisovaných režných uniformách drhli za srpnových nocí tyhle nápisy čerstvě narvaným listím z keřů. A písmena prosvítala... Mnohý pražský dům vděčí právě jim za obnovu fasády. Trvalo to tři, čtyři roky, než ta poselství zmizela z ulic. Nikdo je neobnovoval - ne snad proto, že by národ nebyl v nebezpečí, ale spíš proto, že to nebezpečí začalo rakovinně přerůstat ve lhostejnost.

Tou dobou už ale zase byl v plné činnosti lidový básník na Kampě a pilně popisoval zdi poblíž turistického mlýnského kola. Tam zazněly skrze omítku už i spokalyptické tóny... "pod dveřmi vytéká krev, nastalo vraždění nevinátek..."

A letos v únoru jsme v ulicích objevil několik nápisů CHARTA 77. Ne mnoho. Později jsem pochopil, proč jich nebylo víc : všichni ti, co umějí psát na zdi, píší dnes raději doma na stroji. Nějak je pořád co. Těsnými pražskými uličkami se tedy místo nepřijemného skřípotu školní křídly rozléhá rytmiický klapot psacích strojů. Taky uchu to mnohem víc lahodí.

A přece jsem našel ještě jednu sympatizující zeď : ve východním Bežlíně na transformátorové boudě hned vedle stanice rychlodráhy Marx-Engels-Platz nápis DUBČEK. Modře, širokým štětcem na terakotových kachličkách. Tentýž den večer už byl péčí správy města přemalován, ale ohromně prosvítal.

Šel jsem se pak v Praze podívat na Kampu : ze zdi promlouvá záplava banalit; přišlo mi líto těch staletých kamenů, které na stará kolena jsou nuceny nést prázdná sdělení, připodobněny škol-

ním sešitům. Připomnělo mi to zase tu lhostejnost a smířenost ze které mám hrůzu. Ale jak jsem šel dál, všiml jsem si, že tam slova a sentence vykročila do ulic. Popsány nejsou už jen zdi u toho kola co sedm let mele naprázdno; hustě natlačené veršiky se dnes táhnou až do poloviny Velkopřevorského náměstí. A různost rukopisů i stylu svědčí o zlidovění této činnosti. Je poznat, že dnes se tam zastaví a píše kde kdo a to mi zní zase už naději : Třeba se jednou v noci i před zdí na Kampě zastaví s křídou v ruce někdo, kdo bude mít co říct.

A třeba mu přes příští noc někdo odpoví.

17.4.1977

Pod nívami 2894

760 01 Gottwaldov - Zlín

Generální prokuratura ČSSR

k rukám JUDr. Jána Peješe

P r a h a

Gottwaldov 17.4.1977

Pane generální prokurátore,
v souladu s čl. 20 a 29 Ústavy ČSSR Vám předkládám tuto stížnost
s žádostí o zákonnou nápravu :

Se zpožděním se mi dostalo do ruky 11. č. týdeníku Signál,
v němž na str. 5 pod titulkem "Kdo je Jiří Hanzelka" snesl Martin
Hálek řadu pomluv, urážek, polopravd a lží proti mému dlouholeté-
mu příteli a spolupracovníkovi. Neznám Martina Hálka, možné, že
je to anonym, osoba fyzicky neexistující. Zato znám - a myslím že
tak jako málokdo jiný - Jiřího Hanzelku. Příštího podzimu to bude
40 let, co jsem ho jako spolužáka, posluchače tehdejší Vysoké ško-
ly obchodní poznal. Od té doby po mnoho let jsme byli spolu bok
po boku na očích veřejnosti nejen naší, ale i zahraniční. Měl jsem
příležitost být a pracovat vedle něho v dobách dobrých i méně dob-
rých, v situacích, kdy šlo nejen o pocty, ale o život. Nikdy jsem
se však v jeho společnosti nesetkával /cituji ze signálu/ s "fašis-
ty... sionisty... a politickými dobrodruhy... trockisty a revizio-
nisty... bezzásoďovými karieristy". Ani jsem se mezi jeho přáteli
nikdy nesetkal s žádným "zkrachovaným politikem... pornografickým
exhibicionistou... nebo karieristickým dobrodruhem".

Vyjímám několik z těchto epitet z článku Martina Hálka a musím př-
přiznat přitom s jistou úlevou konstatovat, že ještě nedosahují
úrovně dejme tomu Stanislava Oborského, který v předvečer vynesení
rozsudku nad čtrnácti nevině odsouzenými a po několika letech re-
habilitovanými oběti čs. stalinismu vynesl nad jedním z obžalova-
ných svůj ortel. Cituji z Rudého práva ze dne 27.11.1952 : "...pro-
se vůbec rodí taková setkání, jejichž světlem je bahno a smradlavý
hnilobný kanál zrad, podlost, ničemnost a zbabělost?... dravčí ry-
sy chamtivého karieristy a zločince... cožpak je možné, aby dech
těchto zrůd znečišťoval vzduch našich dnů, v nichž už tolik voní
naše světlá budoucnost... je tedy nutné ničit tyto zrůdy..."

Téhož dne, kdy takto Stan. Oborskému voněla naše světlá budoucnost
27. listopadu 1952, vynášel předseda senátu Státního soudu dr. J.
Novák rozsudek nad vedením "protistátního spikleneckého centra" a

jedenáct oprátek se zshoupalo sálem - vedle tří trestů odnětí svobody na doživotí. Tohle už současná mladá generace - také většina čtenářů Signálu - ví jenom z doslechu; nejvýš se snad upamatuje, že ještě nedávno si mohl kdokoli nalepít na dopis poštovní známku s takté odsouzeným, popraveným a po čase rehabilitovaným dr. Clementisem, ministrem zahr. věcí. Zmiňují se o tom i proto, že mezi výčtem přátel J. Hanzelky se v článku Martina Hála objevuje i jméno ministra zahr. věcí dr. J. Hájka, tentokrát "jehom" s přídomkem "zkrachovaný politik".

Neučinite-li, pane generální prokurátore, v souladu s existujícími čs. zákony a právními normami přítrž článkům podobným páté stránce zmíněného Signálu /objevuje se jich v čs. sdělovacích prostředcích poslední dobou stále více/, má se docela dobře stát, že opět přijdou ke slovu pogromistické nálehy jako v neblahých letech padesátých, kdy kdokoli mohl bezrestně - a dokonce vítán - vynášet na veřejnosti nejhanebnější soudy o lidech, které často ani neznal.

Lednové číslo Novináře 77 zveřejnilo pozoruhodný dokument nazvaný Zásady etiky socialistického novináře. Návrh o 16 člancích, které má posoudit sjezd čs. novinářů. 8. článek výslovně ukládá čs. novinářům, aby... "posuzoval člověka, jeho vlastnosti a činy tak, aby tiskovou nebo technickou nedbalostí nedopustil možnost újmy na jeho občanské cti a zdraví". Zavazuje ho, aby "posuzoval člověka, jeho vlastnosti a činy tak, aby nedopustil zneužití ústa ně zaručené svobody projevu, nactiutrhání, jejichž morální důsledky by žádná dodatečná oprava nemohla odstranit nebo napravit, aby nedopustil poškozování cizích práv, národnostní křivdy či rasový útisk, vydírání ani skandalizování".

Ale je tu přece i čl. 17 Vyhlášky 120 z 10. května 1976 o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, který čs. vládě ukládá, aby dbala na to, že "nikdo nesmí být vystaven svévo němu zasahování do soukromého života, do rodiny, domova, či korespondence, ani útokům na svou čest a pověst". Čl. 5 téhož mezinárodního paktu se zavazuje každý stát, tedy i ČSSR - zajistit, aby se "kterékoli osobě, jejíž práva nebo svobody tímto paktem uznané, byly porušeny, dostalo účinné ochrany bez ohledu na to, zda se porušení jejího práva nebo svobody dopustily osoby, jednající v úřední funkci".

Jestliže tohle všechno platí, jak je pak možné, že St. Staně jako odpovědný redaktor Signálu dá souhlas, aby článek M. Hála

byl otištěn? Kdyby byl opravdový novinář a řídil se zákony i základními etickými pravidly, mohl by si i on - anejen Hálek - např. zjistit, že J. Hanzelka po dobu okupace aktivně bojoval proti nacismu, že se jako čtyřiařicetiletý účastnil pražského květnového povstání se zbraní v ruce a spolu s Janem Komárkem se jako první přiblížil do vinohradské sokolovny, kde likvidoval o p r a v - d o v é fašisty, příslušníky zbraní SS.

Kdyby si byl dal Hálek trochu práce, zjistil byť jen základní časové souřadnice, byl by se mohl lehce dovědět, že v době, kdy J. Hanzelka odjížděl na svou první cestu, nebyly ještě ve slovníku čs. novináře pojmy jako "záškodnická činnost poražené reakce a buržoazie", takže ani tato "činnost" nebyla na překážku republice, když výpravě poskytlo finanční podporu ve formě stipendia minist. informací. A že hodnotu tohoto stipendia - třeba že nenávratného - oba účastníci do haléře státu vrátili. Že stát měl z jejich činnosti mnohonásobně větší užitek v tvrdých valutách - nejen z jejich publicistiky, ale i z obchodů, jež uzavírali ve prospěch čs. podniků zahranič. obchodu. Také by si byl mohl zjistit, že v dubnu 1953 udělil prezident republiky J. Hanzelkovi Řád republiky za "odvážnou a úspěšnou cestu autem Afrikou a Amerikou a její vědecké a politické zhodnocení literární i filmové".

V jedné z mála objektivních vět svého článku přiznává Hálek J. Hanzelkovi, že "zůstala touha poznávat jiné země, jiné lidi, odhalovat nové". Jestliže n o v ý m byly pro něho po mnoha letech pobytu v zahraničí i deformace, jež se po politických procesech 50. let zahnízily do čs. přítomnosti a brzdily rozvoj s k u t e č - n é h o socialismu, pak ani on, zvyklý rozpoznávat a odhalovat bezpráví, útlak a křivdy v jiných zemích, nemohl zůstat netečný - tím spíše, že šlo o jeho v l a s t n í zem. A byla to v nemalé míře i tato činnost, pro kterou se v květnu 1965 usneslo presidium ČSAV udělit Ing J. Hanzelkovi Zlatou plaketu za zásluhy o vědu a lidstvo. Pro udělení hlasoval mezi jinými nejen tehdejší, ale i dnešní předseda ČSAV. Toto nejvyšší vyznamenání naší akademie bylo do té doby uděleno jen 10 lidem - /z toho 7 akademikům/ : archeologovi J. B"ohmovi, fyziologovi V. Laufbergovi, filosofu J. Širáckému, kosmonautce V. Těřeškovové, indickému profesoru F. Ch. Wahanabisovi, prezidentu sovětské akademie věd M. V. Keldyšovi a generálnímu řediteli UNESCO R. Maheu.

Ví, anebo n e c h c e vědět - Hálek, že když se na mnohaletém vzrušeném mítingu na jaře 1968 v pražském sjezdovém paláci

ozvaly z řad přítomných škodlivé extremistické hlasy proti SSSR nebo požadavky neutrality, byl to právě J. Hanzelka, kdo věcnými argumenty takové hlasy rázně odmítl? Copak dá takovou práci poslechnout si znovu jeho slova, která jsou na magnetofonových páskách v tolika archivech?

Ještě je tu řeč o "popularitě bohatě dotované milionovými příjmy..." Copak Hálek neví, že existují státní normy autorských honorářů, závazných pro všechna nakladatelství, a že honoráře ^{úsply-}nou od "pracujícího člověka, nového svobodného člověka Československa", ale rovným dílem od prostého čtenáře, toužícího rozšířit si vědomosti, tedy stejně od berlínského instalatéra, jako od čs. důchodkyně s 600 Kčs měsíčně, od sovětského stavbaře, jako od neznámého japonského studenta, který si prostě k o u p i l knihu. /Ostatně považuje Hálek za milionáře pracovitého havíře nebo úspěšného ředitele se 7 tisícovým platem, když jim mzdová účtárna za 20 let práce vyplatí třeba 2 milióny korun?/

A ví, anebo n e c h c e vědět Hálek, že J. Hanzelka darovací smlouvou uzavřenou v r. 1958 s MNV v Gottwaldově, věnoval městu stáj dům s výslovnou podmínkou, že z něj budou oblastní jesle? Že v nich od té doby našlo útluk několik set dětí, které by se jinak do jiných jeslí nebyly dostaly? A že tentýž dárce žije dnes z invalidního důchodu, protože kdosi anonymní v tomto státě vydal příkaz všem nakladatelstvím, že nesmějí tisknout rukopisy, pod nimiž je jméno J. Hanzelka / a ostatně i moje?/

Jako člen autorské dvojice, jako dlouholetý osobní přítel J. Hanzelky i jako občan republiky vyjadřuji Vám, pane gen. prokurátor, svá rozhořčení nad článkem Hálek v jeho úplnosti a jakožto nejvyššího představitele instituce, jež má dbát na dodržování zákonů, Vás žádám, abyste podnikl příslušné opatření, vyplývající ze zákona

Miroslav Šikmund

spisovatel a novinář

P.S.: Kdyby M. Hálek strávil nějaký čas mezi Šuáry, equadorskými lovci lebek, zjistil by, že by neobstál ani podle jejich morálního kodu - byť nepsaného nebo dokonce parafovaného někým z jejich představitelů. Psát a číst totiž neumějí. Na l e ž mají však tito zdánliví primitivové, jinak velice čestní a spravedliví lidé - trest nejvyšší : vyhnání bezesbraně a bez potravy do džungle. To ovšem platí v jihoamerické divočině.

Kopie na vědomí : 1. Federálnímu shromáždění, Praha
2. Ing. Bohuslav Chňoupek, min. zahr. věcí, Praha
3. Stanislav Staněk, šéfredaktor čas. Signál Pha
4. ČTK Praha
5. Ing. Jiří Hanzelka, Praha

Milan Šimečka :

Pozitívny fejetón.

Keď mi istí sudruhovia vysvetľovali, že v týchto fejetónoch je málo pozitívneho, priznal som, že mám pravdu. Mám vždy naozajstnú radosť, keď môžem niekomu priznať, že má pravdu. Mohol som síce povedať, že netatívne fejetóny sú výrazom negatívnych skúseností, ale nepovedal som to, lebo viem, zlí nepriatelia sú ľudia, ktorí stále len hrdú svoje a nechcú nič priznať. Fakt je, že tieto fejetóny sú zavčša akési negatívne.

Pritom nám nič nebráni, aby sme napísali voľne aj o pozitívnych stránkach nášho života. Tak napríklad u nás, na CB- Petržalka sme vyrobili v marci a apríli viac ako 11.000 kubíkov betónovej zmesi. Základy, deky, kanály, česty a parkoviská sme zaplavili týmto betónom. Aj našou zásluhou budú ľudia bývať v nových bytoch a parkovať na nových parkoviskách. Je to dobrý a pozitívny pocit, lebo si dobre spomínam ešte na to, aký šťastný som bol ja, keď som sa pred dvadsiatimi rokmi uprostred treskúcej bytovej núdze stahoval do nového bytu. Švager nám požičil peniaze a my sme si kúpili stol, stoličky, žmeták a lpatku na smeti. Ferko Šišulák, čo u nás jezdí na rakete, dostal nedávno krásny nový byt a ukázal mi, ako si ho zariadil. Vyzeralo to tam nádherne, všetko voňalo novotou, koberce žiarili čistými farbami a Ferko bol pyšný. Naozaj si myslím, že je pozitívne, keď teraz stavíme toľko bytov.

Lenže aj medzi pozitívnymi javmi nedokážem nemyslieť na to, ako sa asi cíti Václav Havel, keď chodí v teplákov po svojej ceste. A niekde na svete sa zdvihne v divadle opona a sviatočne vyobliekani ľudia pozerajú na jeho hru. A ja už teraz ani neviem, či je už dovolené, aby si človek vo vyšetrovacej väzbe mohol cez deň láhnúť na posteľ. A neviem ani napísať nič pozitívne o tom, že je u nás vo väzení človek, ktorí ako sa namätám, sa ako by stále mierne usmieval a ktorí by iste nikam neušli a neskrýval by sa, keby bolo potrebné sa ho na niečo opýtať.

Anička Liptáková, čo je u nás skladníčka, sa bude vydávať. Povedela mi, že nebudú robiť veľkú svadbu, ale keď to tak ráta, aj tak bude musieť pozvať sto dvadsať ľudí. V záhrade v Jasovej postaví šátor a do toho sa všetci tí stodvadsať istí hostia vmestia. Aj jesť bude čo aj piť bude čo, lebo aj my chováme aj on chová s skladké sa napečie doma z toho, čo dala ľudia donesú. A ja si viem predstaviť, aké to bude dobré, lebo mi Anička dala ochutnať z toho, čo napiekli na Veľkú noc. V jasovej sa žije tak

dobro, ako sa nikdy predtým nežilo a to je určite pozitívny jav. A to nie je všetko pozitívne, čo okolo seba vidím. Aj Laco Cziba dostal nový byt a to je tak dobrý miešač, že si to neošaja zasluži. A Vlado Viglaský, údržbár, začal študovať diaľkovo na strednej škole a chodí k nám domov na matematiku. A Pišta Kristof, čo tiež jazdí na rakete a je najlepší pracovník, dostal prísľub do Juhoslávie. Až ho tam uvidia v tom jeho oranžovom Chysleri dajakí západní Nemci, istotne si pomyslia, že je to československý podnikový riaditeľ a lebo plukovník tajnej polície. Okrem toho si Pišta kúpil od pána Beta, čo jazdí na Ifo jedenástkilovú šunku, takú voňavú, aké vedľa vyúdiť iba na Žitnom ostrove. Pišta mi kus dal a jedli sme ju z jedného papiera.

Práve keď sme jedli tú šunku, telefonoval mi prof. Miroslav Kusý, že ho na hodinu vyrazili z Univerzitnej knižnice. Pýtal som sa ho, čo bude robiť a on povedal, že si zoberie tie ceruzky čo sú jeho a zopár kníh, čo sú jeho a pojde domov. Od tej doby som pozoroval okolo seba veľa pozitívny javov socialistickej spoločnosti, ale Miro stále nemože dostať zamestnanie. Ukazoval mi také papiere z Národného výboru, kam mu personálne útvary potvrdzujú, že ho nechcú. Už mi aj prišlo na um, že sú dohovorené. Ale bo možno nevedia, že sa z jeho knihy učili študenti na vysokých školách marxistickú filozofiu. Preto, kžeby ste o niečom vedeli, to by bolo veľmi pozitívne.

Tak ako skutočnosť, že vodiči Almaši, Balla a Bednár boli naliečení. Zadarmo, na poukaz od ROH. Iba pán Bednár si sťažoval, že im tam nedávali dosť jesť, ale podľa mojho to bola súčasť dielty. Tiež je pozitívne, že iný šofér, ktorého radšej nebudem menovať, číta práve Cicerónove reči. Povedal som mu, že ten starý stoik z rímskeho senátu mu v ničom nepomože, že to viem z vlastnej skúsenosti, aby sa radšej steral, aby mal dosť fúr. Ale on neverí, prečítal už celého Platóna a všetku filozofickú antológiu, lebo hľadá pravdu o svete. Ako keby jej nebolo dosť v novinách.

Som prístupný všetkým týmto pozitívnym javom a nezištne sa z nich radujem. Pozitívne javy vyvolávajú pozitívnu náladu a v takej pozitívnej nálade sa priľahnejšie žije. Včera som sa v takej pozitívnej nálade vracel z práce a ponáhlal do Drevnej budy na Žilinskej, kde ma čakal starý kamarát. Celé roky to tak bolo, že keď prišiel z Prahy niečo vybavovať, stihli sme spolu vypiť pred odletom lietadla jedno dve deci. Tento raz sme boli pri druhom

litre obkládání a potom, ako sa úradne vraví, predvedení. Museli sme sa podrobiť osobnej prehliadke, lebo bolo "dovodné podozrenie, že máme u seba veci dôležité pre trestné konanie, závažné písomnosti a protištátnym zameraním". Ako sa ukázalo, mal som u seba výplatu, dva lístky do divadla na Solovičovu hru Zlatý dážď, ktoré som dostal od ROH, ošúchaný plánik tratí podzemnej dráhy v Londýne, rozpis stretnutí mestskej súťaže v šachu, z ktorých posledné sa hralo práve v tom čase a ja som chýbal, potvrdenky od doporučených listov, ktoré som poslal predsedovi vlády, jednu kartu adresovanú do Oxfordu, vreckovku, zašitý výstrižok z novin, v ktorom sa píše, že Zbigniew Btzeziński ma parafrázoval, proti čomu som nemal nikdy možnosť kategoricky protestovať, a podobné drobnosti.

Ak to tak môžem povedať, všetko sa skončilo nedramaticky. Dovolili mi, aby som nadiktoval do protokolu sťažnosť a možno ani neboli veľmi nahnevaní, že nenašli žiadnu závažnú písomnosť. Keď je raz piatok večer, každý chce ísť radšej domov k rodine. Tak sme sa iba rozprávali a ja som dostal veľa rád, ako by som si mohol napraviť svoj zbabraný život. Medzi iným aj také, aby som prestal s týmito fejetonmi. Ale ja si aj tak myslím, že pozitívny fejeton je lepší, ako žiadny fejeton.

V Bratislave, 30. apríla 1977

Jak jsem šla navštívit Klementa Lukeše

Byla jsem si vyzvednout hodinky z opravy a pak jsem na Maléš rynečku u Rottů chtěla sehnat gumičku do papíňáku. A to už je jen kousek do Celetné ke Klementovi. Ten dům, co voní tak krásně chlebem od sklepa až na půdu. Těšila jsem se na hrnek teplého čaje a jak uvařím Klementovi dobré kafe, to on rád. Když ho vaří sám, přece jen se někdy netrefí. Dá vody třeba málo nebo přeleje. On totiž vodu poslouchá. Dá ucho k hrnku a leje. Voda zní jinak na dně, jinak uprostřed a jinak, když je hrnek vrchovatý. Když mu ho uvařím, líp si pochutná. A pak si povíme, co je nového a jestli měla Blanka radost a vůbec.

Beru to po schodech točitě vzhůru kolem prázdné výtahové šachty, která čeká marně na kabinu už víc než 40 let. Naštěstí jích do druhého patra není tak moc. Ale ani ty jsem všechny nevyšlapala. Na posledním odpočívadle před Klementovými dveřmi seděl v rohu na židli muž v uniformě VB. Taštičku s dlouhým řemínkem měl před sebou zavěšenou na klandru a u ní přístroj, se kterého se to skuhravě a chrčivě ozývalo. Vysílačka.

- A jáje, povídám, tak ono se k panu Lukešovi nemůže?

- Může, jenže není doma.

- A copak? Snad se mu něco nestalo, polekala jsem se.

- Ne, šel jen nakoupit, počkejte si na něj.

- To já si za ním dojdou do krámu, povídám.

Obrátila jsem se na schodech, prošla průchozem, mrkla do pekařství, ale vysokou statnou postavu, známou snědou tvář s tmavými brýlemi jsem našla až ve vedlejších potravinách. Zrovna platil. Měl radost z mého "ahoj" a svým sytým basem mi vysvětloval, že už má od pátku ostrahu. No - konečně - to není v Praze nic nového! Pan doktor Kriegel a pan profesor Hájek jsou takhle střeženi už několik měsíců. Proč bych tedy měla odcházet? Muž v uniformě si mne zapíše a čaj a kafe si s Klementem dáme! Po chodníku, v průchozu i na schodech se Klement pohybuje tak jako vždy. Bez bílé hole, jistě a přesně. Kdo o ně neví, že je slepý od narození, mýsl by, že nosí tmavé brýle čistě pro parádu. Klement si připravuje klíče a já občanskou legitimaci. Podívám ji beze slova muži na židličce.

- Á, pán vás už poučil!

- Proč by mne poučoval. To přece ví dneska celá Praha, že když někoho hlídáte, musí se návštěvy předem legitimovat.

Klement odemyká dveře, vysílačka skuhrá a já čekám, až mne

zapiše. Otevírá můj občanský průkaz :

- Tak to je paní Bednářová! Vás tedy pustit nemůžu, sděluje kategoricky.

- Ale jděte a pročpak, ptám se zvědavě.

- Vás mám na seznamu.

Začíná se šachovat. Uniforma má kapes spousty. Vytahuje z nich všelijaké papírky, obrací je v rukou a zase je zasouvá zpět. Pořád nemůže najít ten pravý.

- Na seznamu? To bych ho ráda viděla, myslím si a povídám to nahlas. - Třeba se mýlíte.

- Ne, vím to určitě. Bednářová, to si pamatuju, povídá a šachuje se dál. - Určitě vás pustit nemůžu.

- To je škoda!

Klement stojí ve dveřích a čeká. Beru ho za ruku, hladím ji po hřbetě a loučím se :

- Tak se holt nedá nic dělat. Klemente. Chtěla jsem si s tebou popovídat a vidíš, nesmím. Je mi to líto, že tě tak hlídají, abys věděl, mám oči plné slzí, moc je mi to líto, kamaráde!

Muž v uniformě VB s mou legitimací odchází po schodech dolů. Já za ním. Taštička visí dál na klandru a z vysílačky to chrochtá.

- Tak mi vraťte mou legitimaci a jděte si sednout zas na svou židli, říkám.

* Ne, to nejde, musím s vámi.

- Co to^{má} znamená, ptám se. - Copak ňo je zakázáno, navštěvovat přátele?

- Já za to nemůžu, já jsem si to nevymyslel, omlouvá se a už mou legitimaci předává mladému dlouhánovi ve sportovním u auta pískové barvy, které stojí před Luxusem. To jsem ale husa! Vůbec jsem si prve nevšimla ani autáku ani jeho třílenné posádky.

Muž v uniformě se vypařil a dlouhán mi otevírá zadní pravé dveře vozu.

- Sedněte si, vybízí mne.

- A proč? Chci vědět proč. Chci vidět nějaký papír, na kterém je napsáno, že...

- Byla jste navštívit pana Lukeše?

- Byla, a je to snad zakázáno? Ukažte mi paragraf, podle kterého se to nesmí!

- Nastupte si a nedělejte hlouposti!

- Chci nejdřív vidět papír, podle kterého si mám sednout s vámi do auta.

- Buďte přece rozumná a sedněte si!

- Právě proto, že jsem rozumná, chci vidět papír, příkaz, zdůvodnění, proč si mám sednout a jet s vámi.

Napadá mi, že bych mohla začít ječet na celou ulici. Bude jedna a lidí je tu zrovna dost. Ale ten špatný nápad zase zamítám. Stejně by jim to bylo všem fuk. Ten dlouhán by byl ještě schopen prohlásit, že jsem něco ukradla. Ale nechci se dát! Proč taky, když jsem nic neprovedla. Jaké má právo takhle se mnou jednat!

- Se d n ě t e si, říká znovu výhružně a naléhavě.

- Ale proč?

- Všechno se pak dovíte. Posadte se, příkazuje.

- Ale vysvětlíte mi proč?

- Sedněte si!

Nikam to nevede. Melu svou, on také. Pod neustálými příkazy a ostrým slovním nátlakem nakonec usedám. Dlouhán přibouchne dveře a auto se okamžitě rozjíždí. Neznám ani číslo toho vozu. Dokonce si nejsem jista ani jeho značek. Je to jako špatný sen. Projíždíme kolem Bartáku k Albatrosu, na červenou zůstáváme stát, a já se ptám :

- Kam mne vlastně vezete? A pak - nevím ani kdo jste? Sedím v autě a nevím s kým a proč?

- Promiňte, zapomněl jsem se představit. Ale předal vás příslužník v uniformě, tak byste nemusela být tak nedůvěřivá, říká dlouhán a vytahuje tu jejich průkazku. S úsměvem :

- Fotka ještě z mládí, fešák, že jo.

Přecházím mlčky jeho pokus o žert. S člověkem, který mě pro nic a za nic, bez vysvětlení, proti mé vůli někam veze, nemám prostě schopnost žertovat.

- Stačí, ptá se?

- Ne, špatně vidím, povídám a vyndávám si brýle. Koukám, kde je podepsán, kde má jméno. Podpis není. Jméno není. Má v tom celém slavném průkazu jen fotku a číslo. A to je tedy průkaz, který opravňuje... vlastně k čemukoliv!

- A vezme vás do Bartolomějské, zadem. Tam se všechno vysvětlí.

Za několik okamžiků vůz zastavuje před bílým kachlíkovým domem. Dostávám pokyn vystoupit a dlouhána následovat. Jdeme do prvního patra. Dlouhán bere za kliku dveří. Je zamčeno. I druhé dveře jsou zamčeny. Třetí se právě otevírají a v nich se nečekaně objevuje muž, kterého znám. No ovšem! Znam ho přece z Čáslavi, kde mne loni před volbami 10 hodin nesmyslně zadržoval pro jakési podezření z krádeže obrazů. Teď tu stojíme proti sobě na dva kroky. Už je

jednou nohou dokonce o krok blíž, jenže vtom mne poznává a rychle, jako ve filmu když běží pozpátku, vrací se zpět odkud chtěl vyjít. Dveře za ním se zas zavírají. Dveře, na kterých je číslo 31.

Tak to se podívejme: chlapec se bojí. Zmizel jako pára, jako duch! Bodejť - nemá čisté svědomí! Je mi docela dobře, že právě tady, v téhle budově, má ze mne někdo strach. Až se sama divím, jak dobře mi to dělá. Fajn!

Douhán odemyká dveře číslo 33. Malá místnost s oknem, se světlým kancelářským nábytkem, skříň, stůl se šesti židlemi a na štorc psací stůl s jednou židlí pro "někoho". Přikáže mi posadit se a proti mne usedá mladíček, který se také nenamáhá s představováním a která má zřejmě za úkol se odě mne už vůbec nehout. Zůstávám s ním v místnosti sama. Cítím, jak ne mne mlčky civí a proto civím mlčky na záclonu v okně.

Přichází hřmotný muž tak kolem padesátky. Usedá za stůl na místo pro "někoho", bez pozdravu, bez představování na mne spustí zhurta : Jméno... data narození... bydliště... a já odpovídám.

- Byla jste navštívit pana Lukeše?

- Ano, byla jsem navštívit pana Lukeše. Je to snad přečin? Nesmí se to? Ráda bych to viděla černé na bílém.

- Co jste chtěla panu Lukešovi? A kdepak tam všechno chodí? Tak kdo?

- Povídám, že chci už konečně vidět nějaký papír se zdůvodněním, proč jsem byla odvezena sem.

- Věck my víme, co tam děláte! To jste se s ním zašla domlouvat, co křičí najednou.

- Do toho vám nic není, co jsem tam šla dělat, křičím také : A nekřičte na mne, nebo budu křičet taky anebo už vůbec nepromluví. Chci vidět podle jakého paragrafu mně tady držíte, chci zdůvodnění, vysvětlení...

Přestává křičet, ale stejně se nedovídám proč jsem ta. Pak najednou v místnosti není a já si už vůbec neuvědomuji, co říkal naposled. Asi teď konečně přinese ten papír a bude se mnou psát protokol, myslím si. Hlídač na mne civí, cítím to, i když na něj nekoukám. Pořád koukám na tu záclonu v okně. Najednou se otevrou dveře a je tu velmi energický, rázný muž, aha, asi vyšetřovatel.

- Byla jste navštívit pana Lukeše?

- Byla jsem navštívit pana Lukeše. Je to snad proti zákonu, je to trestné?, opakuji už poněkolikáté.

Rozhovor je podobný až snad na to, že mi najednou začne vyhrožovat :

- Však my s vámi zatočíme! Jen si nemyslete! Však my vám ukážeme! My si vás tu necháme a bude to! Ono vás to přejde! Vy ještě uvidíte, co všechno my můžeme!

- To já vím, povídám, že vy můžete všechno. Bu, bu, bu. A co má být? To se mám třást strachy? Tak si mě tu necháte, no a co? A nevyhrožujte mi, nic jsem neprovedla, nemáte na to právo. Doteď ka neznám důvod, proč jsem tady a když mne tu necháte, porušíte zákon.

- A co máte v té kabelce?

- Svě věci, a co je vám do toho.

- Vyndejte to!

- Na té nemáte právo, na to musíte mít taky papír, když chcete vidět moji kabelku.

- No to se bojíte, co, nemáte čisté svědomí, co!

- Já chci vidět konečně papír - zdůvodnění, proč jsem tady a proč chcete vědět, co mám v kabelce.

- Dejte tu kabelku na stůl a vyndejte ty věci!

- Proč? Nemáte na to právo!

- Vyndejte to!

- Nemáte na to příkaz. Až mi ho dáte, vyndám věci.

- V y n d e j t e t o !! příkazuje.

Vzteky беру kabelku a obracím ji dnem vzhůru. Na stůl padají moje věci. Peněženka, manykura, taštička s léky, kapesník, papírové kapesníčky, pouzdro s brýlemi, pouzdro s notýskem a telefonním seznamem, rukavice, legitimace na tramvaj a klíče.

- To je všechno?

- Všechno!

- Koukni se, jestli je to všechno, říká hlídačovi.

Ten bere mou prázdnou kabelku a strká do ní své ruce. Prohrabuje ji ze všech stran, jako by měla mít tajné skryš. V duchu zuřím. Co si to dovoluji!!!

- Ještě máte něco u sebe? V kapsách?

- Nemám.

Pak se zas vytratí a já koukám, že přes mé protesty vlastně docílil, co chtěl. Divím se sama sobě, že jsem se nechala vyprovokovat. Ale vždyť dělám, co můžu, utěšuju se vzápětí. Oni prostě porušují zákon ve všem všudy, to nezacháním...

Už je tu třetí muž. Věk si netroufám odhadnout. Určitě víc než čtyřicet.

- Stará známá, paní Bednářová, halasí hned od dveří.

To mě dopaluje.

- Tak jste byla navštívit pana Lukeše. Vy tam chodíváte, že jo! A často!

- Jak se mi zachce.

- No jen to určete blíž, kolikrát dejme tomu v týdnu.

- Kdy se mi zachce a nebudu se s vámi o tom bavit, to je jen moje věc.

- To zas chystáte nějakou chartičku, že jo, teď už je, myslím číslo osm. Dejte s tím už pokoj! Dejte s tím už pokoj! Kdepak si myslíte, že ten boj vyhraje?

- To už je přece rozhodnuté, povídám. - To už je dávno jasné: morální vítězství má má my. Vítězství moci a síly je na vaší straně. My ale máme čisté svědomí!

- Tím chcete říct, že my nemáme čisté svědomí?

- Já vám do vašeho svědomí šahat nebudu. Já vám jen říkám, že morální vítězství je rozhodně naše. Moc máte v rukou vy.

- Dejte s tím už pokoj, s těma chartičkami! Snad si nemyslíte, že o vás všechno nevíme. My vás sledujeme dlouho! O vás víme všechno. Všecko! To byste se až divila, co všecko!

- Tomu věřím. Věřím, že víte i to, co nevím ani já. Vždyť jste za to taky placený.

- Akdyž se vám tu nelíbí, tak si jděte, jděte si za těma svýma Hochmanama a Prěčanama. Jděte si, vystěhujte se, třeba do Ameriky... Nebo vás, jako pana Vaculíka, někdo může posadit na křídlo letadla a vyvézt za hranice, dodal výhrůžně.

- Tak to vy jste psal panu Vaculíkovi ten anonym, že ho vyvezete za hranice na křídle letadla?

- Ne, já jsem ho jen čet, odpověděl tentokrát onax na mou otázku a hned se zarazil :

- A otázky tu dávám já. Vy máte odpovídat.

- Ba ne, říkám, jsme na tom úplně stejně. Doteďka jsem neviděl žádné lejstro, podle kterého byste byl oprávněn se ptát vy mě. Ráda bych už konečně ten papír dostala!

- Copak jste dělala na prvního máje?

- Co je vám do toho? Jak to souvisí s panem Lukešem?

- Byla jste v průvodu?

- To dá rozum, že ne.

- A kdepak jste spala v den pohřbu Patočky?

- Doma.

- Nepovídejte, doma jste nebyla.

- Byla. Abyste věděl byla. A vy jste mi zvonili u dveří od rána od šesti hodin deseti minut do osmi hodin patnácti minut.

Chtěli jste mi účast na pohřbu pana profesora znemožnit, jenže já jsem vám n e o t e v ř e l a. Já každému otevírat nemusím. Tak, abyste věděli!

- To se podívejme, tak paní Bednářová říká, že spala doma a že neotevřela, opakujte si pro sebe a snad i prok hlídače, anebo jen tak doprázdna.

- Ano, povídám. - A koukalajsem z okna na to vaše auto. Můžete si zkontrolovat, že to byla bílá volha, se kterou jste pro mě přijeli. A když auto odjelo, tak jsem z bytu zdrhla.

- Já jsem vás na pohřbu viděl. Jen by mne zajímalo, co to bylo za ty tři ženy, se kterými jste šla z pohřbu. Tou cestou dolů. Jo by mne moc zajímalo!

- Nevím. A kdybych věděla, nepovím. Konečně, vy to jistě dobře víte sám. Všechno tak sledujete.

Obrací se na hlídače :

- Podívej se paní Bednářové do těch věcí z kabelky.

A hlídač ochotně začíná prohrabovat její peněženku, vytahuje různé papírky, má doklady, čte si v nich, třídí je a vybírá.

To je drzost! A já tu mám sedět a koukat na to. A mlčet. Ne, to nemůžu :

- To zas budeme hledat kradené obrazy?

- To jsem čet, ten váš fejeton.

- To nebyl fejeton, to byla reportáž.

- Tak reportáž. To jsem čet. Ještě jezdíte tam do té chaty?

- Do toho vám nic není. A nejezdím. Nemám řidičák, nemám technické osvědčení od Trabanta a nemám ani peníze.

- Ale vy je máte. Vy si vypíšete!

- Jo, dvěma prsty! A stejně vás znám, povídám.

- Odkud, ptá se překvapeně.

- Z pohřbu pana profesora. Stál jste za hřbitovní zdí se štábem^u kamery. Řídil jste všechny filmovací práce na tom pohřbu. Dělal jste režiséra. A měl jste na hlavě kloubouček z manšestru medové barvy. Že je to pravda!

Nereaguje. Ale cítím, že není rád.

- A toho pána, pokračuju v útoku, co se děl o dvoje dveře dál, v čísle 31, znám taky. Toho znám z Čáslavi. Aspoň tvrdil, že je z Čáslavi, když mě tam loni na deset hodin zadržel. A dneska jsme se tu spolu čistou náhodou setkali. Pane, ten mizel...

- Akterejpak to je? Toho jednoho jste jmenovala pomerančová košile, to byl ten?

- Ne, tohle je Monako. Aspoň se chlubil, že byl v Monaku.

To jsem zvědav, co napíšete o mně, povídá a bere se stolu čtyři vytříděné papíry, které mu hlídač z mé kabelky zatím připravil. Dává se do čtení.

Čte zprávu o létající demonstraci. O tom, jak dvacet lidí vypustilo 20. dubna v podchodu na Václavském náměstí dvacet pouťových balónků jako protest proti zatčení a neoprávněné vazbě Václava Havla, Jiřího Lederera a Oty Ornesta.

- Kdo to psal?

- Nevím.

- Kde jste to vzala?

- Našla jsem to ve schránce.

- To je zajímavý, všichni všichni najdou ve schránce. To jste nesla panu Lukešovi?

- Ne. To je přece starý, to on už dávno ví.

- Vaší povinností bylo to hned odevzdat na bezpečnost.

- Ale prosím vás, a porč? A konečně, nebudu vám odpovídat, dokud mi nepředložíte nějaký papír, podle kterého mě tu zpovídáte.

- A co kdybychom si udělali zkoušku vašeho psacího stroje?

- Ten už znáte, už jste si zkoušku dělali loni v Čáslavi?

- A copak je tohle, ukazuje na kousek papíru se dvěma nebo třemi řádky, vizitku a jednu pozvánku.

- Nevím.

- Vy víte, ale nechcete povídat. Ale ono vás to přejde, jen počkejte, vy si to ještě rozmyslíte!

Náhle vstává a odchází.

Hlídač civí na mne a já zas na okno.

Muž se zas halasně vrací :

- Tak víte co, paní Bednářová, vy půjdete do vazby. Vám je všechno jedno, tak půjdete do vazby.

- Mává mi před očima růžovými lejstry.

- Za to, že jsem byla navštívit pana Lukeše? Je to vůbec možná na základě čeho? Žádám řádné doklady!

- To se všechno dovíte. Budete vyslýchána. My jsme jen informační skupina. Tak si to všechno sbalte.

- Ale já chci nejprve na záchod, povídám a ukládám si věci zpátky do kabelky.

- Záchod tam není. Ten je až v cele.

Žasnu. V té vysoké, mohutné, bíle kachlíkované budově prý nemají záchod. No to se povedlo! A protože potřebuju na záchod, tak půjdu rovnou do cely. Bez jakéhokoliv zdůvodnění. Jen tak, že se někomu zachce. Ve 13,00 hodin mne u Klementa sebrali a teď už je 15,45. Trčím tu skoro tři hodiny a pořád to nebere žádné obrátky.

Až teď.

A už je tu doprovod. Hlídač dostává posilu. Jsem vedena chodbami před dvár do budovy v Konviktské. Sestupujeme po schodech do jakéhosi temného suterénu. Jsem postavena na místo, které je na zemi bíle orámováno a označeno velkými bílými písmeny jako "MÍSTO ZADRŽENÉHO". Tam mi nařizují číst jakýsi řád : kdy se vstává, kdy se jde spát, kdy se uklízí, co se smí a co se nesmí a že místní personál je povoleno oslovovat pouze slovem pane. Nestačila jsem ani dočíst ty pokyny a už se na mne volá:

- Bednářová, pojďte sem! Tady odložte kabelku a sepišeme co v ní máte. Počítejte peníze. Tak peněženka, sundejte hodinky, prstýnek, manykura, rukavice, svazek pěti klíčů, legitimace na tra-
vaj... tady to podepište, to je potvrzení, že jste odevzdala své osobní věci... Podepisuji ten růžový papír třikrát.

- Bednářová, tady je potvrzení o zadržení vašeho občanského průkazu, podepište to tady, hučí vedle mne zas někdo jiný.

- Bednářová, pojďte sem!, volá se na mne z šatny na chodbě. Tady se svlékněte do naha a odložte sem všechny své věci.

Svlékám se a jakási žena, která má žaludek na takové povolání se mi hrabe ve vlasech, za ušima, poručí dělat pět dřepů, zvedat paže a zvedat nohy, aby se podívala, jestli jsem na chodidlech nebo jinde nepronesla "něco". To "něco" hledá i v ponožkách, podprsence, kalhotkách, džínách, svetru a bláze. Pak zvedá botky a odlepuje vložky a kouká i do kramfleků. Poručí, abych se oblékla a vede mne na záchod do prázdné čely. Místnostka je to tmavá, se třemi kavalci vedle sebe, stolečkem jako dlaň, židličkami jako nic, umyvadlem a klozetem. Smím se posadit na mísu a žena čeká ve dveřích... Není tu papír. Chci papír. Nemá. Chci, aby mi donesla z mé kabelky papírový kapesníček. Aspoň to.

- Jste zdravá, ptá se.

- Ne. Jsem nemocná, mám invalidní důchod, nemocnou slinivku, hepatobiliární blok, dvakrát jsem prodělala infekční žloutenku a mám přísnou jaterní dietu. A jmenuji všechny další své choroby. Je mi až nanečisto z toho, co všechno jsem vlastně už prodělala.

- Zatímco se oblékám, žena volá :

- Já ji nemůžu vzít. Je nemocná, má dietu. Musíte s ní na Pankrác k doktorovi.

- Já, ozývá se zklamaně a několikahlasně z druhého konce chodby.

Přijíždí šestsettrojka. Kromě hlídače mne provádí další muž neznámého jména a řidič. Motáme se Prahou v dopravní špičce a su-

neme se na Pankrác. Ne a ne se strefit do správného vchodu vězeňské nemocnice. Konečně. Jsem předvedena lékaři. Prohlíží mé oteklé nohy, prohmatává břicho, má nemocná játra, chce znát mé léky a nakonec slyším, jak ve dveřích mým průvodcům oznamuje :

- Bednářová zůstane tady. Vy dietu v Bartolomějské nemáte.

Slyším z chodby jakési dohody. Dostávám nemocniční pruhované pyžama, pruhovaný župan a pantofle. Z mých věcí mi zůstávají jen brýle, kapesník a hřeben. Prosím ještě o své ponožky. Je mi zima. Ale to se nesmí.

- Tak vidíte, jste tak nemocná a komplikujete si život, povídá mi lékař.

- Pane doktore, já si ho nekomplikuju. Šla jsem jen navštívit přítele. Tam jsem byla zadržena a dotěčka mi nikdo neřekl proč. Prosím vás, máte-li tady o tom nějakou zprávu, řekněte mi aspoň vy, co mě vlastně čeká.

- Tady budete v nemocniční cele. Přijdou sem za Vámi na výsledky vyšetřovatelé. Zítra půjdete ráno na odběry krve, rentgeny a další prohlídky. Pak se uvidí.

Seestra mne vede dlouhou chodbou a hlásí :

- K jídlu už nic nedostanete. Je po večeři.

- Aspoň napít trochu čaje. Od rána jsem nejedla, prosím. Dostávám esus teplého šípkového čaje a přidělí léků.

Velitel odemyká celu č. 115 a já se tam seznamuji s paní Věrou C. Odkládá rozečtenou knížku a pozoruje mne.

Naše postele jsou přilepeny za sebe až ke zdi. V tom malém úzkém prostoru je ještě jedna postel volná. Jsou tu i nemocniční stolky, umyvadlo a klozet. Židle není zapotřebí. Stolek paní C. je obložen pohlednicemi, které v tom jednotvárném prostředí svými barvami až tloučou do očí.

- To je zakázané, mít je na stoku, říká. - Ale mně tu dovolí všechno. Že jsem si je pěkně urovnala, vidíte! Nejvíce se mi líbí tahle.

Podává mi do ruky obrázek lososové ráže na bleděmodrém pozadí.

- To mi poslal Jožko. Všecky mi je poslal Jožko.

- Vy máte ale krásné vlasy, povídám jí.

- To nic není, měla jsem je až do pasu, už je mám ustřižené a taky mi hodně vypadaly. Ale sáhněte si, zas mi znovu rostou.

A opravdu, cítím pod tou dlouhou tmavou kšticí vyrážet až na hlavě pichlavého ježka.

- Podívejte, jak jsem vypadala, než jsem se sem dostala.

Podává mi fotografii. Sedí na ní opřena na židli, se svými nádhernými vlasy, spokojená, usměvavá, krásná tvář a nad ní se sklání pyšně muž, který jakoby svůj poklad chtěl uchránit ode všeho zlého.

- Máte asi hodného muže.

- Je moc hodný. Jožko je moc hodný. Ale není to můj muž. Měli jsme se zrovna brát. Mám doma nové bílé krajkové svatební šaty. Jen kolem krku, víte, jsou zdobenébleděmodrými kytíčkami.

- To vám musí slušet.

- Já mám ráda hezké věci. A Jožko, ten mi kupuje. Ten mi koupí co chci. A já to ani nechci a každou chvíli mi něco přinese. On mi má moc rád. Helejte, co mi sem píše.

Bere do ruky jednu pohlednici a čte :

"Moja drahá hubenka" - to je jako pusinko, vysvětluje mi, - víte, Jožko je Slovák. "Moja drahá hubenka. Nemožem na teba zabudnuť, vrať se nám skoro domov, veľmi ťa potrebujem ja aj deti. Mamička, príjdi, čakáme ťa." Nebo helejte.

Vytahuje druhou pohlednici :

"Milovaná moja Vierka! Stále na teba spomínam, snívam sa mi o tebe, čakám netrpezlivo, boskávam ťa, miláčik moj, mazlíček moj moje všetko, hubenka moja." - Takové jsou všechny, to bych vám mohla číst!

- To je dobře, že máte tak hodného ženicha, říkám.

Choulím se pod tenkou deku do klubička, snažím se zahřát. Nohy jsou jak dva kusy ledu. Je mi nanic z toho, co všechno jsem dnes prožila, honí se mi to hlavou tam a zase zpátky a kolem žalu ku mrazí, nepříjemný mrazivý pocit se rozlévá v celém těle i do hlavy až bolí, úzko je mi, nevím, co bude dál, co vlastně na mne čeká. Oni můžou skutečně všechno! Co když mají nějaký nový pokyn? A co je asi doma, mají o mne strach. Vzápětí rychle sumíruju domady několik vět, které musím dát do protokolu až přijdou vyslýcháči. Musím si je zapamatovat. Musím si zapamatovat, co všechno chci dát do protokolu. A když mi to nebudou chtít zapsat, nebudu vůbec přivýslechu odpovídat, pozhoduji se. Ano, tak to udělám. Ale žaludek jen při myšlence na to se zvedá a bouří. Musím to přece vydržet. Napomínám svůj žaludek a vedu s ním chlácholivý rozhovor. Dávám na něj zahřátou ruku a povídám mu o tom, že mne teď nemůže zradit že mi musí pomáhat a já mu to pak někdy oplatím.

Hlas mé sousedky má náhle jiné zabarvení. Zpozorním. Uvědom si, že jsem teď neposlouchala a stydím se za to.

- ... a za tři dny na to co mě sebrali jsem dostala epilept

záchvat...

- Prosím vás, a kde jste říkala, že to bylo?

- Ne dali mne do vazby do Litoměřic, víte. Tam se vozí od nás z Mostu. 4. února mne sebrali, pak mě odvezli do Litoměřic a tam byly výslechy. Já jsem nic neprovedla a tak jsem byla hrozně rozčilená, že jsem tam neprávem a dostala jsem ten záchvat. Já na to trpím, ale naštěstí se mi to stane jen málokdy. Já jsem vyučená servírka a mám kurs pro vedoucí až do 120.000. A když jsem dostala ten záchvat, tak děvčata, co se mnou byly na cele, volaly lékaře a ten řekl, že simuluju. Prostě mi to nevěřil. A velitelé dostali nařizeno zacházet se mnou jako se zdravou. Tak mě praštili pendrekem, že nechci vstát. Jenže já jsem ochrnula, podívejte se, na polovinu těla, na pravou stranu.

Sune se z postele a předvádí mi svou ruku a nohu. Visí jí bezvládně podél těla a noha je podivně zkroucená, chodilo zvrácené.

- Děvenko milá, slzy se mi derou do očí.

- Neplačte, teď už je to dobrý, děvčata taky nade mnou plakaly v cele. Tady už je to dobrý. Tady jsem už sedum týdnů a dělají co můžou, aby mne z toho dostali. Ale tam v Litoměřicích mě nechali tři týdny bez pomoci, pak mě přece jen dali na marodku, ale jen na devět dní. Nevěřili, mysleli, že simuluju. Ani to ochrnutí mi nevěřili, to jsem ani nechtěla žít. Musela jsem v cele od rána do večera sedět na židli, ale to jsou židle bez opěradla, a já z nich padala. Tak děvčata sedaly zády proti mně, abych se mohla opřít. Ale když to viděl velitel, tak jsme všechny dostaly. Co toho dostaly i za mne! A když přišel velitel, musela jsem vstát, víte, to se musí vstát, tady ne, tady je nemocnice, ale normálně v cele musíte vstát. A mě to nešlo. Já mohla stát jen na jedné noze a když jsem nebyla opřená o zeď, tak jsem padala. Tak mi zas dali pendrekem. A říkali, "však vás to přejde, to vaše simulování". A k výslechu chtěli aby chodila, ale já mohla jen skákat po jedné noze, vidíte tu nohu přece. Tak jsem padala.

Poskočila po levé noze, bože, vleče tu pravou za sebou jako ploutvičku, taková mladá krásná holka. Nožičku pohublou, svaly atrofované.

- A mám ji kratší, ty šlachy se zkrátily, hlavně na noze. Teď sem chodí za mnou rehabilitační sestra každý den a cvičí mi ruku i nohu. Teď už je to dobré, říkají, že tak za dva roky si budu snad moct i zatančit. Já strašně ráda tančím. Jožko má zas fotbal a já tanec. Tady se o mě starají, připadám si jako v opravdické nemocnici, jsou na mne hodní, já si na ně nemášu stěžovat. Ale než jsem

přišla sem, to jste měla vidět! Vlastně sem mě přinesli na no-
sítkách, tak jsem na tom byla špatně. Kdyby to Jožko věděl, urči-
tě by si na toho velitele počkal a nadal by mu jich! Já nevím co
tomu Jožko řekne, co myslíte?... Ale on mě má rád, já věřím, že
mě má rád, ten mě bude vozit třeba na vozejkou, jen když mě bude
mít doma. Jožko je moc hodný, víte!

To věděla celá věznice v Litoměřicích, jak se mnou zacházejí
A mám na to svědky. A budu je žalovat. Ten doktor, takovej hezoun
ten jen přišel, zeptal se - tak co dámy - a zas šel. Nechal mě,
bez léků, bez ošetření a ještě mě tloukli a za nic. Podívejte se,
tady mi to přišlo od soudu 26. dubna, že jsem vyloučena ze společ-
ného stíhání, to znamená, že jsem uznána bez viny.

Dává mi čist ten papír :

v.. jmenovaná je vyloučena ze společného projednávání...

Datum 26. dubna.

- A za co vás vlastně stíhali?

- Tady mám pis, koukejte, přečtete si to.

Čtu příběh Věry C. a jakéhosi A., který ji se sekerou v ru-
ce donutil, aby se zúčastnila vykrádání jakési restaurace, odcí-
zil cigarety a peníze v hodnotě 2.406 korun. Nepřehlédla jsem se
- v hodnotě 2.406 korun!

- Kdo je to ten A.?

- To je známá firma na Mostecku. To je chlap, váží 115 kilo
a šel na mne se sekerkou. Tak jsem se bála, vy byste se nebála?
Já myslím, že by se každá bála. A to mě v Mostě esenbáci znají.
Vždyť chodili k nám do restaurace. A přesto mě sebrali, já toho
na ně vím, kdybych chtěla... A vidíte, teď mi poslali, že jsem
vyloučena z toho soudního jednání. Chtěla jsem k tomu soudu jet,
ale pan primář tady to nedovolil. Že bych nemohla ze zdravotních
důvodů. Ale já bych jim tam ukázala tu svou ruku a nohu. Ať se
podívají, co ze mě udělali! To já jim neodpustím! Těm v Litoměřicích.
A představte si i pro děti si přijeli, to jsem se až do věz-
nice dověděla. Víte, já mám syna Olínka z prvního manželství. Jsou
mu tři roky. Ale otec, ten je ve výkonu trestu a otcovství ani ne-
přiznal. Až Jožko má taky syna, Jožku, čtyřletého. Žena mu utekla
A tak s Jožkou a dětma už víc jak rok žijeme pohromadě. A máme se
rádi a děti se taky mají rádi a tak Jožko si vezme za vlastní Olín-
ka a já zas Jožku a bude svatba. Už měla být. A budeme na Slovensk
Tam má Jožko rodiče a ty mě mají taky rádi. Já nemám matku, umřela
mi, i otec. O mě se starala celý život babička s dědečkem. A ne-
dostali na mne ani korunu sirotčího. Prý mají dost velké příjmy,

aby mne uživil. Chodili jsme na haldy vybírat uhlí. No a babička už taky nežije. A dědeček ten chudák, kdyby viděl, co má udělali, ten by to nepřežil. Už měl dvakrát infarkt, určitě by to nepřežil, kdyby viděl, že jsem mrzák. A když mě sebrali, tak si přišli od sociální péče pro děti. Víte, Jožko je zedník a tak bral děti sebou na stavbu a tam je hlídala uklízečka. Tak si pro ně přijeli. Ale Jožko měl v ruce hrnec vařící vody a řekl, že kdo překročí práh, na toho tu vodu vyleje. Tak si jeli pro SNB. Ale Jožko zatím zval děti a utekl s nimi na nádraží a jel prvním vlakem. Sice na opačnou stranu, do Duchcova, ale tam sedl, zrovna měl štěstí na mezinárodní rychlík a odvezl je ke svým rodičům na Slovensko. Jeho matka je porodní asistentka a stará se teď o ně. Hned si to dal potvrdit na národním výboru, takže se vrátil do Mostu už s potvrzením, že o děti je postaráno. Co myslíte, uzdravím se? Říkají, že jo.

- Ani nevíte, jak bych vám to přála. Myslela jen na to, abyste byla zdravá. A teď už spinkujte, potřebujete hodně spát.

- Tak dobrou noc. To světlo tu bude svítit pořád, to tak je v cele, víte, a nelekejte se, každou chvíli se koukne velitel špehýrkou, co děláme. Jestli spíme. Tak abyste to věděla. Tak dobrou noc a říká se, že když se vám v cele zdá o lvech, tak že to všechno dobře dopadne, tak vám to přeju.

Hlavou se mi honí : příběh Věry C., a co bude zítra, a jaký bude výsledek. Jen aby nepřišli hned poránu, to je mi vědecky špatně a na zvracení a játra zlobí i doma v pohodě.

A ráno je slyšet nástup vězňů na dvoře, pochod, příkazy, odchod do práce. Mne čeká odběr krve a dopoledne ještě EKG a prohlídka u gynekologa a moje ranní nevolnosti do toho a vizita a snídáně a kontroly špehýrkou a jinak jen my dvě v pokoji. Znovu si skládám v duchu svou stížnost, kterou přednesu, až si mne zavolají, musím to už přece být každou chvíli a poslouchám vyprávění Věry C.

- Co myslíte, dovolí mi v kostele na svatbě, abych seděla a nemusela si kleknout? Já bych si kleknout nesvedla.

- To víte, že to dovlí, prosím vás, určitě že dovolí.

- My budeme mít svatbu tam u Jožky, to je malá vesnice a Jožka chce taky v kostele. Koupila jsem mu látku na bleděmodrý oblék a dal si to ušít. Já mám ráda světlé barvy. Moc mu to sluší, víte, on má světlé vlasy a anědou pleť. A Olínek a Jožínek mají z té látky nové bleděmodré kalhotky a k tomu bílou košilku a na ní jsem ušila bílé fiží. Ještě tam něco chybí, na tom fiží, nevím, co tam tak dát, mašličku?

- Já bych řekla, že perleťové knoflíčky, takové ty kulaté.

- A víte že jo! Takové tři nebo čtyři pod sebe, a taky ble-
démodré. Snad je dostanu. No to by mohlo dobře vypadat.

Přichází rehabilitační sestra. Cvičí s paní C., pochvaluje
jak je trpělivá, jak se naží, a že to je dobře, že jí dává za vzo-
ostatním.

- Věříte, že se z toho bolesti až počůrávám, svěřuje se mi.
Ale tak bych už chtěla domů. Oni mne tu drží, aby mne trochu dali
dohromady. Já se spadla o 16 kilo za dva měsíce. To už si se mnou
nakonec v Litoměřicích nevěděli rady, tak mne sem převezli. A cho-
dí sem za mnou i lékaři z civilní nemocnice. Ze Střešovic a Krče.

- Hele, kůň. Vidíte koně?, ukazuje na okno.

-Přes naše okno se houpá bílá šňůra.

- To si posílají vězňové tabák, tomu se říká kůň.

Obědváme. Jídlo je dietní a paní C. má zvláštní výkrmné porce.
Polévku s domácími nudlemi, maso s bramborevou kaší a celou pikli
jehořového kompotu. Navrch ještě piškotovou roládu. Nosí jí ovoce
a pořád něco. Je z toho celá zoufalá a velitel hlídá, jestli je
ešus prázdný.

- Chtějí mě tu vykrmit, spravila jsem se za týden o kálo, ale
oni by chtěli, abych měla najednou zas o těch 16 kilo víc.

A pro mne nikdo nepřichází. Kdykoli zachrastí klíč v zámku ce-
ly, kdykoli se otevře špehýrka, říkám si : teď! A přiznám se, že
kolem žaludku to ošklivě samrazí. Ale zase nic. Jednou vezou čaj,
jindy nesou léky, pak zas sbírají nádobí.

- Včera jsem se koupala a umyla mi vlasy jedna odsouzená.
To bylo tak příjemné, předtím mne koupali jen tak, že mne posadili
na klozet a vylili na mě asi tak třičtvrtě kbelíku vody. Ale teď
to bylo pod sprehou a vlasy mi umyla šampónem. Jen musela dávat po-
zor na ty dekubity. Vidíte, jak jsem proleželá. Tady na té ochrnuté
straně to ani necítím. Víte, že tu levou ruku mám tak šikovnou, že
s ní můžu i psát? Podívejte se, napsala jsem do advokátní poradny
svému obhájci dopis - sama - levou rukou. To je taky, ten obhájce,
víte! Ani mi nedal zprávu, že už je po soudu. Ale psal si o 600 ko-
run. Já ho nechci takovýho obhájce, ten je mi na nic. Ten se o to
vůbec nestará.

- A co teď s vámi bude dál?

- To právě nevím. Vlastně bych měla už jít do civilní nemocni-
Domů takhle nemůžu. Někde mě musí ještě léčit. Já jsem tak ráda, že
jsem tu s vámi, že vás sem dali, já tu byla teď pět týdnů sama. Ví

já byla ráda, když na mě někdo promluvil. Sestra nebo doktor nebo velitel, to je jedno. Hlavně, že mi někdo aspoň řekl pár slov. A teď jste tu vy. Já vám důvěřuju, opravdu vám důvěřuju.

- Já vám taky, paní C. A moc vám držím palce, moc, ani nevíte, jak, abyste byla brzy zase taková, jako na té fotografii, usměvavá, krásná, spokojená.

- Já se právě bojím, až budu v té civilní nemocnici, aby mne Jožko hned neuviděl tak ubohou. Víte, když mě sebrali, měla jsem u sebe peníze a oni si mysleli, že to jsou ty kradené a chtěli, abych to vyrovнала a že mě pustí domů. Ale to já nemůžu! Když jsem nic neukradla, tak to nebudu vyrovnávat, řekla jsem a pravdu musím dokázat, kdyby mě to mělo stát cokoliv! A najednou jsem chromá. Ale já to dokážu, třeba i chromá. A z těch peněz, co mám tady uložené, si nechám koupit župánek, aby až Jožko přijede, aby mě viděl hezkou. On by to nepřežil, kdyby hned viděl tu moji nohu a ruku. I plíce mám zasažené, museli mi dávat kyslík, ale teď už se mi dýchat lepší. On by to nepřežil. Dyť je mi teprve dvacet devět let! Ten by si, jak ho znám, klekl u mé postele a tam by plakal. Ale pak by se dopálil, vzal by mě do náruče a odnesl by mě až domů na Slovensko. A doktorům by ještě vynadal. A oni by ani za nic nemohli. Já musím dobře vypadat, až se s ním zas setkám. Ale co já jim budu platná doma, řekněte, když jsem mrzák. Já bez pomoci nic nemůžu. Co budu dělat?

- Na to teď nemyslete, teď myslíte jen na hezké věci, dobří lidé vás neopustí a o špatné není co stát. Uvidíte, že se to zas zlepší a když budete něco potřebovat, nezapomeňte, napište mi, jestli mě tu nenechají, pomůžu vám, jak budu moci.

- Jožka chtěl koupit škodovku, kdyby měl auto, tak by mě aspoň mohl vozit.

- Nox vidíte, budete si jezdit po výletech, Olínek a Jožínek vzađu a vy vedle manžela vpředu. A ta svatba, to bude krása! Úplně to vidím, vás v těch bílých šatech s rozpuštěnými vlasy a vašeho muže v bílém obleku a ty děti k tomu!

- Budu se muset naučit podepisovat levou rukou, abych se mohl podepsat.

- Třeba pak ta pravá ruka už taky něco dokáže.

A je zas večer a pak noc a ráno a poledne a já už nejsem 48 hodin na svobodě. Podle zákona mám dostat do 48 hodin vyrozumění, má být se mnou proveden řádný výslech a protokol, mám být buď předvedena prokurátorovi anebo puštěna na svobodu. Nikdo nejde, žádný výslech se nekoná, žádný protokol se nepíše. Dávám si tedy dohromady body stížnosti. Paní C. mi půjčuje kousek papíru a vzácnost

- tušku. Smolím si poznámky a pak požádám velitele, že si chci stěžovat. Ano, tak to udělám. Kolik je asi hodin? Paní C. to odhaduje tak na tři odpoledne. Vtom rachotí klíče cely. Dveře se otevírají a žena v uniformě s pendrekem u pasu volá :

- Bednářová, sbalte věci, uklidte po sobě esusy a pojďte se mnou. No jen si ten rohlík vemte sebou, vždyť ještě ani nevíte, kam jdete.

To je vlastně pravda. Vždyť nevím, kam jdu. Rozhodně však odcházím z cely č. 115 vězeňské nemocnice na Pankráci. Loučím se s paní C.:

- Ať vám to všechno dobře dopadne, ať se uzdravíte a jste šťastná, ať se vám všechno podaří.

- Vám taky, mějte se dobře.

Dveře se za mnou zamykají. Procházíme dvorem. Potkávám muže v tmavohnědých teplácích, skupiny vězňů, vracející se z práce. Hlava se mi točí, je mi nevolno, ozývá se znovu můj žaludek a mrazení kolem něho. Hubuju se v duchu, jaká jsem to bábovka. Průvodkyňe mne vede spleť chodeb až někam, kde se převlékám do svého a palněkam, kde na mě čeká v obálce moje kabelka a všechny doklady a mé věci.

- Tady to podepiště, že jste to převzala, říká mi žena v tyrkysovém kostýmku z krimplénu, a podepiště tady to propuštění.

- Ale já ani nevím, proč jsem tu byla. Můžete mi ukázat jakou dokumentaci tady o tom máte, já jsem se doteďka nic nedověděla.

Podává mi onen růžový blanket, který jsem třikrát podepsala, kde byl uveden obsah mé kabelky a kde nyní stojí i toto :

Protokol o zadržení - vzetí do vazby č. 30727

Jmenovaná je důvodně podezřelá z rozmnožování a rozšiřování písemností, jejichž obsah je namířen proti socialistickému a státnímu zřízení ČSSR. Rovněž jako signatářka "Prohlášení CHARTA 77" podílí se na jejím rozmnožování. Důvody zajištění jmenované podle par. 67 odst. b. tr.ř. jsou naplněny. Současně byla ve smyslu par. 82 odst. 3 tr. ř. provedena osobní prohlídka.

Podepsán mjr. Notovný a ndstr. Žák

Doba zadržení : 10.5.1977, 16,50 hod.

Doba propuštění : 12.5.1977, 16,00 hod.

Žena v tyrkysovém kostýmku mi dovoluje opsat tento deklad a já pak podepisuji potvrzení o vazbě i propuštění.

S tím potvrzením, dále s vězeňským rohíkem vycházím z pankrácké věznice. Odcházím domů psát stížnosti. Takhle to přece nechat nemůžu!

Pro své přátele zaznamenala 13. května 1977

Otka Bednářová

Tomáš Hradílek Otevřený dopis představenstvu JZD "50. výročí
vzniku KSČ" se sídlem v Oseku nad Bečvou

Dne 10.5.1977 jsem obdržel od vedení podniku dopis, kterým jsem byl oficiálně informován o tom, že jste se rozhodli zrušit funkci referenta pro zásobování a prodej, tedy tu, kterou v současnosti zastávám a pověřili mě funkcí střediskového technika pro chov skotu. Z tohoto rozhodnutí vyplývá jednostranné vypovězení předchozí dohody o prac. podmínkách, se mnou uzavřené, s platností od 1.7.1977. Tyto kroky, podniknuté v souvislosti s mou osobou, znamenají porušení vývoje, směřujícího k mému zásadnímu rozhodnutí, sformovanému v žádosti, s níž jsem se na vás obrátil a kteru opět cituji :

Jsem nucen respektovat vaše usnesení o zrušení funkce, kterou zastávám, v žádném případě však nemíním nastoupit na funkci, kterou jste mě pověřili, ani na žádnou jinou. I při vědomí všech důsledků, ~~zpracovávání~~ vyplývajících z možného porušení pracovní kázně, považujete toto mé rozhodnutí za konečné. S ohledem na pracovní povinnost a nutnost zajistit prostředky obživy své rodině i sobě, žádám o zařazení do stavební skupiny podniku od 1.7.1977.

Vzhledem k tomu, že jste na vaší schůzi, konané 27.5. mou žádost neschválili, domnívám se, že je správné seznámit vás s touto oblastí mého života, jež je spojena s mým pracovním a společenským zařazením. Současně vám chci objasnit některé osobní názory na jevy a věci kolem sebe. Považujte tyto části dopisu za vlastní zpověď, motivovanou zejména snahou o zajištění kladného vyřízení mé žádosti. Mé zájmy a koníčky z dětství a mládí zápal prospět společnosti na úseku v těchto letech stále zastávajícím mne po ukončení středně všeob. vzděláv. školy přivedly ke studiu na Vysoké škole zemědělské v Brně - chovatelském oboru. Úspěšně jsem navázal na studijní výsledky z předch. období a dosáhl jsem za celou dobu studií špičkového prospěchu. Zároveň jsem se vedle aktivní svazácké činnosti realizoval jako pom. věd. pracovník na katedře genetiky vys. školy. Bylo mi umožněno řešit samostatný vědecký úkol a má časově značně náročná snaha byla korunována velkým úspěchem, neboť jsem v r. 1966 na celostát. studentské vědecké konferenci získal ve svém oboru mezi jednotlivci nejlepší umístění.

Přesto, že jsem poznal obecné rysy tvůrčí věd. činnosti - její objevitelný náboj, vykupovaný často sklamaním an neúspěchy, celou svou podstatou jsem inklinoval spíše k provozu, měl jsem chuť se

uplatnit přímo v zem. podnicích a to rozhodlo. Po obdržení podnik. stipendia v posledních letech studia bylo zřejmé, že nastoupím na St. statek v Lipníku nad Bečvou v mém rodišti.

V těchto letech na základě dostupných informací všeho druhu a mých osobních zkušeností se formoval můj svět. názor a vytvářela vlastní stanoviska na politicko-hospodářské skutečnosti naší společnosti. Na základě tohoto jsem se v r. 1966 rozhodl vstoupit do KSČ. V základních principech jsem se ztotožňoval s ideály marx. hnutí a zároveň jsem chápal, že dosáhnout změn a náprav bylo v našem státě možné zevnitř strany. Byl jsem přesvědčen, že strana měla schopnost být přirozenou vedoucí silou v naší společnosti. Z tohoto pohledu má činnost logicky směřovala k zásadnímu souhlasu s polit. děním v r. 1968. V základních rysech jsem se shodoval s principy demokrat. socialismu a aktivně jsem se na realizaci těchto principů podílel.

Ve své činnosti jsem neustal ani po příchodu vojsk Varš. smlouvy, který jsem principálně odsoudil.

To bylo v době mé zákl. voj. služby. Po jejím ukončení jsem na krátké období nastoupil na řed. St. statku a poté na základě vlastního přání do funkce faremního technika živočišné výroby. Toto 14 měsíců trvající období bylo spojeno s nadšeným úsilím dosáhnout radikálních změn k lepšímu na svěřeném úseku. Spolupracoval jsem s dobrými kolegy, u svého nejbližšího nadřízeného jsem nacházel veškerou plnou podporu a tak dosažené výsledky v celkovém objemu a zejm. v užitečnosti dojmů mne naplňovaly pocitem uspokojení a štěstí. Má potřeba seberealizace byla naplňována.

V oblasti společensko-politické jsem nadále obhajoval a prosazoval myšlenky obrodného procesu. Přestože mé názory byly známy, v lednu 1969 jsem byl na základě návrhu ved. hosp. a stran. pracovníků St. statku zvolen předs. faremního stran. organizace a členem celozáv. výboru. V červnu téhož roku, v období upevňování nového stranického vedení, jsem na okres. aktivu předsedů a funkcionářů zákl. organizací vznesl dotazy, jež nebyly v souladu s prosazovanou novou stranickou linií. Příští den ráno po pohovoru u řed. podniku jsem vyslechl větu, která předznamenala můj osud až do těchto dnů: "Po odborné stránce nemám proti tobě žádných námitek, jinak však mám eminentní zájem, abys okamžitě opustil tento podnik." Byl to impulsivní výbuch zlosti a strachu, jež vyzněl sekernicky, kategoricky a jednoznačně. Tato slova mého nejvyššího nadřízeného mne i přes jeho pozdější umírněná stanoviska přiměla k odchodu ze statku do sousedního

... jak jsem nastoupil do funkce zootechnika družstva.

Otázka mých polit. postojů byla dále řešena po liniích stranické. Je ironií, že jsem byl zbavován funkcí také těmi lidmi, kterým jsem byl půl roku předtím dle těchto funkcí doporučován. Tak, jak se formovala nová společensko-politická situace, stále více jsem se názorově rozcházel s činností strany a po vyjádření souhlasu ÚV se vstupem voják jsem požádal v září 1969 o zrušení členství ve straně. Toto bylo provedeno formou vyloučení.

Na novém působišti jsem se opět s elánem a chutí pustil do práce. Ta se mi tehdy stala základním smyslem a cílem života i zálibou. Čas pro mne nehrál roli a bylo-li zapotřebí, neváhal jsem i za cenu fyzického strádání a ohrožení zdraví nastoupit tam, kde přírodní živly znamenaly největší nebezpečí pro úsek, za který jsem nesl odpovědnost. Tři roky mé činnosti byly spojeny se stálým růstem významu živočiš. výroby pro ekonomiku družstva, podloženým nárůstem v objemu i v užitečnosti prakticky všech kategorií hosp. zvířat. Dosažené výsledky vyplynuly z důsledně provedené specializace a koncentrace v rámci daných možností, ze zavedení nových poznatků ve výživě zvířat, v celk. racionalizaci a zjednodušení krm. základny, k uplatnění moderních plemenářských metod a značného důrazu na kvalitu odváděné práce se strany podřízených pracovníků. Bez nadsázky mohu tvrdit, že můj příchod do družstva znamenal rozhodující změnu v invest. záměru pro skot, takže namísto rozestavěné technologicky překonané očevozny pro 150 ks, byla vybudována v přerovském okrese první bezstelivová, roštová výkrmna hov. žíru o kapacitě 250 ks, která se plně osvědčila.

Přestože jsem byl po tuto dobu stranou veškerého polit. dění, vrátlost svého postavení jsem v některých situacích pociťoval, zejm. ve vyhrocených situacích názorových střetů s kolegy a nadřízenými. Když jsem např. viděl, že výsledky mého úsilí jsou záměrně znevažovány, považoval jsem za přirozenou nutnost svou práci obhajovat. Když došlo z mého popudu k přímému jednání ke vzniklým problémům, bylo mi jasně řečeno, že nepřichází v úvahu, abych nabourával družstvo, tak jak jsem předtím údajně nabourával statek. V Takové a podobných situacích mé roztrpčení dosahovalo míry únosnosti. Vcelku je však možné říci, že se mi v tamních, z hlediska mezilidských vztahů složitých podmínkách podařilo vytvořit si pozici a prostor pro činnou práci, v níž jsem nacházel uplatnění.

Vědomí, že další možnosti rozvoje výroby jsou limitovány malou rozlohou družstva a ctižádost vyzkoušet své síly a schopnosti na nároč-

nější funkci, mne přivedly k podpoře záměrů vytvořit velký ekonomický celek. Po jeho vzniku jsem nastoupil do funkce ved. technika živočiš. výroby. Má politické názory vykazaly odstupem času na základě mnohých informací a dalších vlastních zkušeností revisi v různých dílčích a podružných problémech, v zákl. rysech zůstaly však nezměněny. Na každém místě jsem ale úkoly stát. plánu považoval za závazné povinnosti, které jsem se vždy snažil plnit a překročit. Nejinak tomu bylo také na novém, podstatně odpovědnějším pracovišti. V situaci, kdy nebyly v družstevních podmínkách praktické zkušenosti s organizací a řízením tak rozsáhlého úseku, jsem vynaložil značné úsilí pro zvládnutí všech úkolů. Svou činnost jsem zaměřoval tak, aby bylo ~~praxizováno~~ dále posilováno družstevní sebevědomí a odstraňovány projevy lokál. patriotismu býv. družstev. Po dobu, kdy jsem tuto funkci zastával, byl zajištěn plynulý vývoj živoč. výroby a celk. vstoup, úkoly stát. plánu byly plněny. Přesto však vývoj podnikání v novém ekonomickém celku zdaleka nesplnil mé očekávání. Předpokládal jsem, že vedení podniku bude vytvářet podmínky pro přirozený růst elánu a chuti do práce, že bude moudře posuzovat úspěchy i chyby techniků v provozu. Domníval jsem se, že bude dán plný průchod a podpora odbornosti při zavádění technických, technolog., invest. i organiz. prvků, prostě že bude zajištěna výrazná perspektivní dynamika podniku. Místo toho jsem se setkal s vysloveně chalupářskými tendencemi, s tím, že na vedení podniku namísto konstruktivní spolupráce vznikla atmosféra opatrnickví, alibismu, pokrytectví a vzájemné podezíravosti s tím, že se kladl přehnaný důraz na věci nepodstatné a důležité záležitosti se řešily povrchně.

Vždy jsem vystupoval proti místnímu patriotismu u svých podřízených a přitom jsem je často spatřoval u funkčně nejvýše postavených. Subjektivismus v rozhodování a posuzování lidí byl zcela evidentní. O těchto problémech jsem podstatně informoval již v r. 1974 v dotazníku, zpracovaném jako podklad pro periodické prověrky. Při realizaci svých prac. plánů jsem se nezastavil před překážkami, ale snažil jsem se věci, o jejichž správnosti jsem byl přesvědčen, probjovat a prosadit. Tyto mé snahy jsem nikdy nestavěl proti zájmům společnosti, ale vždy, jak jsem byl přesvědčen, v její prospěch. Problém byl spíše v tom, že jestliže těmito překážkami byly určité osoby, využily svého postavení k tomu, aby své názory a zájmy povýšily nad zájmy a názory podniku, celku. V novém ekon. útvaru rozpory a názorové roztržky dosáhly takové úrovně, že jsem po dvakráte

obdržel od představenstva podniku písemnou důtku. Připomínám, že jsem svým úsilím nikdy nesledoval osobní prospěch, naopak jsem riskoval možnost značné finanční ztráty. S postupem času, v době, kdy mi dal vývoj v mnohém za pravdu, docházím k závěru, že při opakování těchto situací bych jednal obdobně. Bez ohledu na pocit únavy a otupení v některých údobích jsem byl však se svým prec. zařazením spokojen a věděl jsem, že funkce, kterou zastávám, mi v přirozených podmínkách může plně zajistit seberacionalizaci.

Mou činnost však zakončil závěr již zmíněných polit. prověrek v září 1974, kdy jsem byl pro údajné krajně pravičové a protisoc. názory sprostěn funkce. Přestože jsem tušil nebezpečí této možnosti, instinktivně vnímal svou moučeninskou roli, rozhodnutí proti němuž jsem se cítil bezmocný, mne hluboce ranilo.

Jsem člověk se svými chybami, nedostatky a slabostmi a vážném případě se nedomnívám, že jsem neomylný. Proto se často sebekriticky zamýšlím nad svým dosavadním životem. Pokud však toto provedu čestně, až na dno, zákonitě se dotknu otázek smyslu a hodnot lidské existence. Těch rozdílů, které nás vedle schopnosti myslet od dělují od zvířat. Pak docházím k závěrům, jež žalují. Mou chybou není dokonce ani to, že mám odlišné polit. názory. Jejich změnu po mně ve skutečnosti nikdo ani nežádal už z toho důvodu, že první hluboce soukromé názory, ona část lidského nitra, jsou nekontrolovatelné. Na základě vlastního pozorování zjišťuji, že stačilo závdas si nasypat trochu popela na hlavu s odvoláním se na mladistvou nerozvážnost a nezkušenost, že stačilo v pravých chvílích a na správných místech pronést několik vhodných vět a vykazovat servilnost a loyaltitu. Dokonce i v pozdějším údobí by se pravděpodobně sehraná komedie na biblické téma - návrat ztraceného syna - setkala s úspěchem. V tom případě by také výsledky mých sporů jak i celá práce kariéra nabyly zcela jiných rozměrů. Mým proviněním vůči této společnosti a vůči její vedoucí polit. síle je vlastně to, že jsem nezaměnil čestnost za pokrytectví, páteř za bezzášednost, touhu po uplatnění za karierismus, snahu po slušném životě, provni a stylu za prospěchářství, určitou míru odvahy za ustrašenost, prostě jsem nezradil sebe samého. Tedy v tom je má vina. Klasičtí teoretikové nové lidské společnosti jí dali do vínku, že bude vytvářet podmínky pro všestranný rozvoj člověka, vedle zvyšování materiálního blahobytu také pro rozvoj lidské osobnosti a člověčenství vůbec. Že bude zajišťovat klima pro přirozená zušlechťování člověka v lidech. Tak, jak vnímám svět a život kolem sebe,

docházím k názoru a k závěru, že atmosféra, ve které žijeme, je ideální živnou půdou pro bujení všech malých přízemních, nechutných a ve své podstatě myšlenka socialismu škodlivých vlastností. Před několika lety byly opět odstraňovány pomníky T.G. Masaryka. Při veškeré trapnosti takového počínání je to možné z ironického nadhledu považovat za svérázný, i když nechtěný projev úcty k tomuto velikánu. Do takového klimatu Masaryk se svými humanistickými ideami, jenž inspirovaly mj. Fučíka a Nejedlého, skutečně nepatří. V mládí jsem obdivoval literární postavu Pavla Korčagina z Ostrovského knihy "Jak se kalila ocel". I dnes si vysoce vážím jeho revolučního srdce, jeho čistého charakteru a sebeobětující odvahy, mám však vážné obavy, že by se v našem světě stal nežádoucím.

V situaci, kdy jsem měl značné fin. úvazky větší podniku, zaujal předseda družstva k mému případu lidský postoj a umožnil mi nastoupit zatím na místo referenta pro zásobování a prodej. Ve své nové funkci jsem se snažil být přínosem pro ekonomiku podniku, abych v žádném případě nežil na úkor práce ostatních družstevníků, což se mi v plné míře povedlo. Měřeno maloměstáckými kritérii jsem si dokonce polepšil. Tato práce mne však v žádném případě neuspokojuje z hlediska dřívějších životních záměrů. Stala se mi bezvýhradně zdrojem obživy. I když jsem věděl, že je to slepá kolej mé životní dráhy, považoval jsem ji za dlouhodobou přijatelnou alternativu, vzhledem k vnitrosociální situaci. Zpočátku jsem vnímal, že i já upadám do pohodlného konformismu i s morálními důsledky. Záhy však nastal obrat. 1.8.1975 se mé ženě po dvou dcerách narodil syn. Tentýž den byl v Helsinkách podepsán akt o evropské bezpečnosti a spolupráci. Toto, pro mne symbolické spojení dvou událostí, mi připomnělo, že není na místě z důvodů odlišnosti stát stranou, ale že stojí za to se nebát a v případě potřeby obhajovat své. Začal jsem vyhledávat kontakty s lidmi obdobného smýšlení, veřejně jsem se přihlásil ke svým názorům v dotazníku, zpracovaném jako podklad pro podnik. kádr. evidenci, společně s manželkou jsem se nezúčastnil loňských všeob. voleb a v lednu let. roku jsem se připojil k občanskému hnutí Charta 77. Se svou příslušností k Chartě jsem se netajil a bylo-li třeba, její smysl a potřebu jsem obhajoval. Své stanovisko jsem odeslal do redakce okres. týdeníku Nové Přerovsko se žádostí o zveřejnění. Do dnešního dne jsem neobdržel v rozporu s novinářskou etikou ani odpověď. Na výroční schůzi podniku jsem chtěl zkriti-

tizovat podnik. sbor zástupců za to, že odeslal protestní rezoluci proti Chartě a jejímu manifestu, aniž žádal seznámení se s obsahem. Toto mi bylo v rozporu se stanovami a jednacím řádem družstva znemožněno s výmluvou na časovou tíseň mj. vhodně naaranžovanou. Nemohl-li jsem mluvit k družstevníkům, o to víc mi to bylo umožněno při výsledku na StB. Bez ohledu na možné důsledky jsem rozhodnut ve svém úsilí pokračovat, neboť jsem přesvědčen o jeho smyslu a právnosti.

Divadélko, které se v souč. době odehrává v souvislosti s mým prac. zařazením působí přinejmenším komicky a trapně. Je zbytečné, abych hledal důkazy o tom, že se věci mají zcela jinak, abych shromažďoval podklady ze zákulisních jednání, či rozhodnutí stran orgánů na okresní nebo jiné úrovni, už nejen proto, že je to obtížné, ale zejména proto, že se nemám se svou obhajobou kam obrátit a že jsem svůj dílčí zápas již předem prohrál. Na celé věci mě však poníží vědomí, že o mé životní dráze nerozhoduje nestranné posouzení mých předností a nedostatků a má vlastní vyvíjená iniciativa, ale usnesení polit. instancí, či rozhodnutí mocensky vlivných jedinců, s nimiž mě nespojuje ani stranická příslušnost. Zrušení funkce, kterou zastávám, považuji za další z řady postihů, motivovaných mými politickými postoji. Jsem o tom přesvědčen na zákl. předchozích jednání a celé řady nepřímých důkazů. Během let se metody vůbec nezměnily, pouze se nyní zaobalují do pokrytectví a diplomatických forem.

Funkci technika pro chov skotu na svém býv. pracovišti, na středisku Týn, odmítám z těchto zásadních důvodů : neodmítám se, že jsem odváděl natolik špatnou práci, abych byl nucen dělat kroky zpět; po devítá letech prac. zařazení okolností, o nichž jsem posléze dokázaly ve mně umrtvit veškerý elán a chuť do práce i na úseku, ke kterému jsem měl kdysi valký vztah. A pouze rutinérství by mi z takového druhu práce udělalo utrpení. V podniku není nikdo, kdo by mi zaručil, že za určitou dobu nebudu opět sesazen; poměry v družstvu a v jeho vedení, o nichž jsem se zmiňoval, nevykázaly změnu k lepšímu; ve svém případě nevěřím v potřebnou míru tolerantnosti, ve spravedlivé a nestranné povzbuzování mé prac. činnosti ani v našem podniku, ani mimo jeho rámec; bude-li zájem, budu psychicky ničen, aniž se dovolám nápravy, i kdybych měl v konfliktních situacích stokrát pravdu, nikde nemusím najít potřebnou oporu. Proč je mi najednou umožněno opět řídit lidi, když téměř před 3 lety to bylo uváděno za hlavní důvod odvolání z funkce.

To jsou pouze náměty, zkratky. Já prostě nemohu ani nechci jít pro

covat tam, odkud cítím, nebezpečí nervového zhroucení, nebo možného trestního řízení a nebo za čas odchodu s potupou. Pro-
to jsem se vzepřel a řekl N E .

Většina uváděných důvodů nabývá v mém případě obecné platnosti pro zastávání jakékoliv výroby odpovědné funkce, nejen tedy té určené. Došel jsem k závěru, že chci-li zůstat vnitřně svobodným člověkem, jedinou čestnou alternativou v této společnosti je pro mne manuální práce s minimem odpovědnosti a proto vás o ni žádám.

Mé angažování se nebylo nikdy spojeno s touhou po moci, slávě ani majetku a jedinou zjištěností je to, že se snažím svým dílem zajistit, aby mé děti měly v životě stejnou šanci jako ostatní. V mém úsilí je mi oporou štěstí rodinného života, podpora a jednoznačný souhlas mé ženy, sounáležitost s lidmi obdobného smýšlení a jednání, přesvědčení o správnosti mého postoje a naděje. Ve svých 32 letech jsem to jako pracovník s vysokoškolskou kvalifikací vzdal, jako člověk se však necítím být poražen.

Každý má právo zastávat svůj názor bez překážky /Sb. č. 120/76, částka 23, čl. 19, bod 1 Mezin. paktu o obč. a polit. právech/. Stát uznává právo každého občana mít stejnou příležitost dosáhnout v zaměstnání povýšení na odpovídající vyšší stupeň, přičemž nebudou uplatňována jiná kritéria, než délka zaměstnání a schopnosti. /Sb. č. 120/76, částka 23, čl. 7, bod c Mezin. paktu o hosp., sociál. a kulturních právech/.

Pro formu otevřeného písemného vyjádření jsem se rozhodl proto, že svůj dopis považuji zároveň za vlastní autobiografický příspěvek k diskusi o dodržování lidských práv v naší zemi.

Plné znění dopisu s osobním vyjádřením jsem zaslal předsedovi republiky Dr. G. Husákovi. Další kopie jsem adresoval některým zemědělským a družstevním institucím celostátního, krajského a okresního významu. Dopis jsem dále odeslal rektorátu Vys. školy zemědělské v Brně, redakci Zemědělských novin a týdeníku Nové Přerovsko. Zároveň jsem jej zaslal ministru zahraničí Boh. Chňouřkovi jako osobní připomínku k jeho tvrzení na jarním zasedání parlamentu, že náš stát plní beze zbytku přijatý pakt o občanských a politických právech, jakož i závěrečný dokument z Helsin. Vzhledem k obsáhlosti dopisu jsem jej vedle oficiálního podání představenstvu družstva odevzdal všem jeho členům mimo předsedy a předsedovi revizní komise. Několik kopií jsem předal některým svým příbuzným, přátelům a známým, nebo jsem je s obsahem dopisu

seznámil.

Jsem ochoten o nastíněných problémech diskutovat s každým,
kdo mne o to v dobrém úmyslu požádá.

V Lipníku nad Bečvou - květen - červen 1977

Ing. Tomáš Hradílek
Zahradní ul. 892
751 31 Lipník nad Bečvou
okr. Přerov

Ze života...

V říjnu loňského roku jsem se z Rudého práva dozvěděl, že jsem byl usvědčen z pokusu o vraždu lidí, z podílu na plánu ozbrojeného puče a fyzické likvidace veřejných činitelů. O skutečném obsahu rozsudku, o skutečných činech, pro které jsem tehdy trávil pátý rok v českých věznicích, nepadlo ani slovo. Před odporu podplukovníku Spisara, náčelníka litoměřické věznice, se podařilo podat žalobu.

O dva měsíce později mne propuštění na svobodu zbavilo odstrašujícího vědomí plechové skříně o prostoru kubického metru, ve které mne naposled vezli z věznice k soudu.

Před soud mne předvolali v dubnu a byl jsem zvědav; den předtím ohlásil předseda nejvyššího soudu občanům, že: "byly vytvořeny nezbytné politické záruky k dosažení vyšší úrovně činnosti justice". Jak vysoká tato úroveň bude, bráním-li se zájmům komunistické strany, které Rudé právo vyjadřuje?

Předsedkyně senátu nechtěla nic vědět ani o článku v Rudém právu, ani o mém rozsudku, ani o lži a pravdě. Vystačila se čtyřmi řádky v záhlaví žaloby, kde jsou uvedeni dva žalovaní: Vydavatelství Rudé právo a šéfredaktor Oldřich Švestka. A podivný rozsudek JUDr. Milady Uřídilové vypadá takto: Žalovaný je jen jeden; šéfredaktor žalován není, je žalováno jen vydavatelství; vydavatelství nelze podle zákona žalovat, žaloba se proto zamítá; "žalovaný ve sporu plně uspěl".

Požádal jsem advokáta, aby mi spočetl, kolik bude celý podnik stát /asi 2.000 Kčs/, zvážil svou finanční situaci a odvolal se. Předsedkyně odvolacího senátu JUDr. Věra Křížková mi byla už známa. Když se chtěli rodiče účastnit mého sporu, odsoudila je k zaplacení 210 Kčs za "nedspěšný návrh". Rozsudkem z 6.6.1977 mou žalobu proti Rudému právu definitivně zamítla, aniž by se snažila cokoliv na "argumentaci" vylepšit.

Lépe jsem dopadl ve sporu s Československou stranou socialistickou. Jejich časopis Ahoj na sobotu, rovněž mnou žalovaný, se 8. dubna t.r. omluvil čtenářům za "nepřesnou formulaci" a sdělil jim, že jsem nebyl odsouzen za pokus o vraždu, ale za podvracení republiky. A před dvěma dny jsem od bratra Slavomila Olšáka, šéfredaktora časopisu, obdržel vrácených 60 Kčs za kolkovnou na žalobu proti němu.

Příběh končí. Prostřednictvím socialistické justice si člověk ve sporu s propagandou komunistické strany ani elementární slušnost nevysoudí. Propaganda, která dělá ze svých odpárců vrahy a z Otty Šlína po 25 letech opět agenta imperialismu skýtá leda naději, že zachová-li si tu skvělou prábojnost, mohla by časem pohovořit i o "buržoasních nacionalistech". Pak by musel čistit Augiášův chlév i soudruh generální tajemník, bude-li jím ještě.

Jiří Müller

15. června 1977

Ladislav Chocheloušek
Armádní redakce čs. televize
Jindřišská 16
111 50 Praha 1

Bývalý kolego,

když jsem se dozvěděl, že jsi režíroval pořad "Atentát na kulturu" /kde jsi patrně zapomněl uvést autory/, velmi mě to rozesmutnilo.

Není v čs. televizi neobvyklé překrucovat fakta a je patrně typické, že pořad o kultuře a mladých lidech "vyrobila" Armádní a branná redakce /s kýmpak asi ve spolupráci/.

Vezměme však pořad popořádku. V prodejně Pantonu se kamera probírá "houštinou" západních rockových desek, které jsou u nás v prodeji. Mohu tě ujistit, že v tomto oboru od roku 1970 o mnoho víc než dva tituly ročně nevyšly. V produkci domácích rockových desek to není o nic lepší. V čs. televizi nebyl na toto období ani jeden rockový koncert, pouze ojedinělé ukázky, a to ještě za cenu různých kosmetických úprav hudebníků. Naopak, rozhlas, televize a desky se často hemží dechovkou v podobě, která je patrně tím pravým atentátem na kulturu.

Záběry na diváky popíjející pivo byly jistě "důkazem", jaké publikum koncerty Plastic People a DG 507 navštěvuje. Pokud se však nemýlím, při přenosech z Vlachovky se popíjí ještě více, a pokud bych chtěl použít metody čs. televize, připomněl bych, že Vlachovka je velmi blízko od místa, kde byl spáchán atentát na Heydricha Nevím, odkud sis vypájočil záběry narkomanů, vpichujících si cosi, ale mohl jsi použít i záběry bombardovaných vietnamských vesnic a stejným způsobem je připočíst ke "zločinům", které ti ubozí hoši "napáchali".

Jestlipak víš, že občanský zákoník zaručuje obhranu osobnosti a že nikomu z PP, DG, ba ani Sváťovi Karáskovi žádná narkomenie nebyla prokázána a že za ni ani nebyli souzeni? Rovněž Ivanu Jirousovi nejen nebyly prokázány žádné hospodářské delikty, ale z ničeho podobného ani nebyl zašaleván. Zdalipak je ti známo, že vyhláška č. 120/76 Sb. zaručuje v ČSSR svobodu umělecké činnosti? V tomto případě patrně ani občanský zákoník ani jiné zákony a vyhlášky tyto umělce nechrání. Proto mě velmi mrzí, že jsem ochránil já - tebe, jak si jistě vzpomeneš, v Erně ve vinárně Traaín, když tě chtěl jakýsi opilý výtržník /který neměl dlouhé vlasy/ zmlátit. Když jsi připomněl souvislost s Chartou 77, pročpak jsi neřekl

divákům, že ji podepsali i takoví "atentátníci", jako J. Seifert, M. Kubišová, P. Landovský a 750 dalších? Pročpak jsi také nedal slovo těm, o nichž pořad jednal? Mohli pohovořit o poměrech v čs. židářích, o "neustrannosti" soudů, o krvavém koncertu v Českých Budějovicích, o němž pořad nehovořil, o tom, proč Sváta Karásek nesmí vykonávat své povolání kněze, o tom, proč Vráta Brabenec byl vyhozen i z místa pasáka krav a o mnoha dalších věcech, o nichž diváci nemají ani tušení.

Rád bych ti dal námět na podobný pořad - hlavní osoba - redaktůrek z kterýchsi novin, který díky vhodné době a vhodným postojům se vypracoval řekněme přes šéfredaktora trucplátku na ředitele továrny na kulturu, opatřil si reprezentativní blondýnku, pořádá hony v době hájení... Doplnil bych prostřiny ze správných švédských filmů, záběry na vkladní knížky a porovnání jeho příjmů za měsíc s příjmem dělníka za rok.

Režiséře - pomocí argumentů, které používáš, by se mohlo jednou vše obrátit proti tobě a mohlo by se například vyvozovat z tvých brýlí, že sis zkasal zrak četbou pornografické literatury a v důsledku toho bys mohl být zatčen a odsouzen pro rozšiřování pornografie.

15. června 1977, Praha

Jiří Pallas
Mikoláše z Husí 16
140 00 Praha 4